Verulamio
de Ventis

1662

11841/A N IX. u. 17

DR. ERNST DARMSTAEDTER
No. 119,120
COLLECTION

Another copy 42550 is
shelved under SWIETEN (Gerard van)
Maladies des Armées ... 1761

Franc. Baconi
DE VERULAMIO
HISTORIA REGNI
HENRICI SEPTIMI
Angliæ Regis
OPUS VERE POLITICUM.
Amſtelodami,
Ex officina Elzeviriana.
Anno 1662.

Illuſtriſsimo & Excellentiſsimo

PRINCIPI

CAROLO,

PRINCIPI WALLIÆ, DUCI CORNUBIÆ, COMITI CESTRÆ, &c.

Excell. Princeps!

V*T in parte recognoſcerem Debitum infinitum, quo* Celſitudini *veſtræ obſtrictus ſum, operam dedi, ut Honorem exhiberem, Memoriæ* Regis *illius* Angliæ, *qui ex Progenitoribus* Regis Patris veſtri, *& veſtri ipſius, fuit poſtremus: Cui* Regi *utraque* Unio *quodammodo attribui poſſit: Quandoquidem illa* Roſarum *in ipſo conſummata fuit, illa vero* Regnorum *fundata & inchoata. Quin etiam, Tempora ejus celebrari merentur. Vir enim Prudens fuit, & Rex Egregius: Tempora nihilominus ſua turbida, & Mutationum*

& Eventuum rariorum plena. Etenim in Temporibus *idem uſuvenit, quod in* Viis : *ut alia ſint magis Acclivia & Declivia, alia vero magis Plana & Æquabilia. Quorum alterum Genus* Temporum *Viventibus commodius, alterum Scribentibus gratius. Neutiquam eum aſſentatione colui, ſed Imaginem ejus ad vivum excepi; quantum fieri potuit, ſtando tam procul, & luce paulo obſcuriore. Verum eſt,* Celſitudinem *veſtram ante oculos habere, Exemplar Incomparabile,* Regis Jacobi Patris veſtri : *Attamen, non abs re vobis fuerit, unum ex Antiquioribus etiam Exemplaribus intueri.* Deus Opt. Max. Celſitudinem *veſtram conſervet incolumem.*

Celſitudinis veſtræ Servus

Humillimus & Devotiſſimus,

FR. S. ALBAN.

HISTORIA REGNI HENRICI SEPTIMI Regis ANGLIÆ.

POSTQUAM *Richardus* ejus Nominis *Tertius*, de Facto *Rex*, ſed Titulo & Regimine *Tyrannus*; atq; ita hucuſque appellatus & habitus, Ultione divina, exulis Expeditionem fortunante, in prælio apud *Boſworth*, victus fuiſſet & interfectus; ſucceſſit ei in Regno, *Comes Richmondiæ*, exinde *Rex*, HENRICUS *Septimus* appellatus. *Rex* ſtatim à Victoria, ut qui ſub Matre admodum pia, & devota, educatus fuiſſet; atque Naturæ ſuæ ductu, Sacris operandis deditus eſſet; Canticum *Te Deum* cantari ſolenniter juſſit, toto exercitu præſente, in Loco ipſo, ubi pu-

gnatum fuerat. Ipſe autem, magno Applauſu, & lætis Acclamationibus, Militari quadam electione, aut Recognitione, *Rex* eſt ſalutatus. Interim, Corpus *Richardi*, poſt multas Injurias & Contumelias, (quæ pro Commemorationibus Funebribus, & Exequiis, plebi, verſus Tyrannos, eſſe conſueverunt) obſcure ſepultum eſt. Etſi enim *Rex* ipſe, qua fuit Nobilitate, *Fratribus Monaſterii* de *Leiceſtria* mandaſſet, ut honorifice humaretur, attamen Religioſi ipſi (à Vulgi affectibus haud immunes) hoc facere neglexerunt: Neque tamen propterea ullius Reprehenſionem aut Cenſuram ſubierunt: Cum nemo ullum Ignominiæ aut Contumeliæ Genus, in eum Virum injurioſum fuiſſe exiſtimaret, qui propriis Manibus *Henrici Sexti* (Principis innocentiſſimi) Carnifex fuiſſet; Qui necem etiam Fratris ſui *Clarentiæ Ducis* procuraſſet; Qui *Nepotes* ſuos, primo Juventutis flore (quorum Alter eo tempore Rex ejus erat Legitimus; Alter quoque in futuro, ſi aliquid Fratri humanitus contigiſſet) occidiſſet; Qui denique gravi infamia laboraſſet, quod *Vxorem* ſuam veneno ſuſtuliſſet; ut ad Inceſtuoſas cum *Nepti*

ſua

ſua Nuptias lectum ſterneret. Quanquam autem Princeps fuiſſet in Militari Virtute probatus, atque Honoris Anglici Aſſertor ſtrenuus, Legiſlator item bonus, in Levamen & Solatium Vulgi; tamen omnium Opinione, longe, Virtutibus & Meritis ejus, præponderabant Parricidia & Scelera; Quin & Opinione Prudentium, ipſæ illæ Virtutes habitæ ſunt potius, pro Rebus Affectatis & Fictis, ut Ambitioni ſuæ velificaret, quam pro Dotibus Naturæ ſuæ aut Judicio inſitis. Itaque notatum eſt, à Viris perſpicacioribus (qui priora Geſta ejus ad poſteriora trahebant) eum, etiam tempore Regni Fratris ſui *Edwardi Quarti*, in hoc callide & ſecreto incubuiſſe; ut Fratris Regimini Invidiam & Odium conflaret; Cum expectaret, & quaſi divinaret, Regem, propter Luxum & Intemperantiam, diu non victurum, ſed Filios ſuos, tenera adhuc ætate, relicturum: Tum vero ſatis noverat, quam facilis eſſet Aſcenſus, à faſtigio *Protectoris*, & primi Regii ſanguinis Principis, ad ipſam Coronam. Atque ex hoc Ambitionis profundæ Fonte promanaſſe, quod, tam ſub Tractatum illum Pacis & Fœderis,

inter *Edwardum*, & *Ludovicum Vndecimum Galliæ Regem*, icti, & colloquio utriuſque Regis apud *Piqueneam* firmati, quam alias, *Richardus* tunc *Gloceſtriæ Dux* Pacem pro viribus impugnaſſet, & à parte Honoris ſtetiſſet, Exiſtimationem ſuam in Fratris contumeliam attollens, oculos omnium (præſertim Nobilium & militum) à Fratre in ſeipſum convertere cupiens; quaſi Rex, vita ſua luxurioſa, & minus nobili conjugio, effœminatus factus eſſet, minuſque Honoris ſenſu, & Reipublicæ cura, quam Regem deceret, tangeretur. Quatenus vero, ad Leges illas Salubres, & Politicas, quæ ejus tempore introductæ erant & ſancitæ, interpretabantur Homines, eas nihil aliud fuiſſe, quam Tyranni ineſcationes, & Lenocinia, quibus ſe Populo oſtentaret, eorumque benevolentiam captaret; cum ſibi ipſi conſcius eſſet, quod plane deeſſet ſibi verum Obedientiæ Subditorum Vinculum; Jus ſcilicet ad Regnum, Legitimum. At *Henrico*, in Introitu in Regnum ſuum, & in ipſo Momento, quo Corona ad ipſum delata eſt, occurrit res perplexa prorſus & nodoſa, nec facile ſolubilis;

quæ-

quæque poſſet Regem vel prudentiſſimum, præſertim in Regni ſui Novitate, perturbare, & in diverſas partes trahere; Atque eo magis, quod erat hujuſmodi Res, quæ moram & Deliberationem non pateretur, verum neceſſe foret, de ea, ſimul & deliberare, & ſtatuere. Evenit, ut in ejus Perſona, tres Tituli diverſi, quibus Regnum ſibi vendicare poſſet, concurrerent. Primus erat Titulus *Reginæ* ſuæ *Elizabethæ*; Cui etiam acceſſerat Pactum illud, quo ſe Proceribus, quorum auxiliis Regnum adeptus eſt, obſtrinxerat, de Nuptiis cum illa contrahendis, Quod illum in jure ejus regnaturum, haud obſcure ſubinnuebat. Secundus, vetus ille; & tam Jure quam Armis diſceptatus Titulus, inter *Familias Lancaſtriæ* & *Eboraci*; Quarum alteri, *Lancaſtriæ* ſcilicet, ipſe ſe pro Hærede gerebat. Poſtremus erat Titulus *Gladii* & *Armorum*; quod Victoria ſibi aditum feciſſet, & quod *Rex*, qui in poſſeſſione Regni fuit, in pugna fuiſſet occiſus. Horum Titulorum Primus, maxime erat favorabilis, quique animos Subditorum ſibi potiſſimum conciliare poſſet; qui per ſpatium viginti duorum Anno-

rum, quibus *Edwardus Quartus* regnarat, opinionem penitus imbiberant, de Jure *Roſæ Albæ* ſive *Familiæ Eboracenſis*; atque in eam Stirpem, propter benignum & gratioſum ejuſdem *Edwardi*, præcipue poſterioribus vitæ ſuæ Annis, Regimen, propendebant. Attamen obverſabatur ei ante oculos cogitatio illa, quod ſi huic Titulo inniteretur, precario fere Rex futurus fuiſſet, atque Matrimoniali potius Jure, quam vere Regio imperaturus; Jure Regni in Perſona *Reginæ* ſuæ permanente; quæ ſi deceſſiſſet, vel prole relicta, vel ſine Liberis, neceſſe illi fuiſſet Regno cedere, & in Fortunam privatam redigi. Et licet magna Spes ſubeſſet, quod Comitiorum ſuffragiis, Regnum, in Perſona ſua, durante Vita ſua, continuare, & ſtabilire poſſet: Attamen reputabat ſecum Rex prudentiſſimus, haud parum intereſſe, ſi quis Actorum Civilium Auctoritate, in Regnum aſcitus eſſet, & ſi quis Regnum Jure naturali, & Jure Sanguinis, obtineret. Neque defuerunt, eo tempore, Rumores & Suſurri ſecreti (qui poſtea vires nacti ſunt validas, & magnas perturbationes pepererunt) quod ſcilicet, duo illi *Edwardi Quar-*

di Quarti Filii, (aut ſaltem ex illis Alter) qui in Turri Londinenſi dicebantur eſſe ſublati, revera Mortui non eſſent, ſed clanculum è Cuſtodia emiſſi, & adhuc viverent. Quod ſi verum fuiſſet, actum eſſet de Titulo *Vxoris* ſuæ *Elizabethæ*. Ex altera parte, ſi Juri proprio, & in Perſona ſua inhærenti, tanquam *Hærede Familiæ Lancaſtrenſis*, inſiſteret, ſatisſciebat, Titulum illum, à Comitiis Parliamentariis, jampridem damnatum fuiſſe, & totius Populi præjudicio excluſum: Quodque hæc Res ad Exhæredationem *Familiæ Eboracenſis*, nunc pro indubitatis Regni Hæredibus habitæ, manifeſto tendebat: Animoque providebat fore, ut ſi nullos ex *Elizabetha* Liberos progigneret, in quibus Jura utriuſque *Familiæ* coaleſcerent, tunc veteres illæ Diſcordiarum & Bellorum inteſtinorum Flammæ, & Incendia, iterum redire, & redivivæ factæ, per omnia graſſari poſſent. Quatenus vero ad Jus *Victoriæ* & *Armorum*, quamvis *Guilielmus Stanlejus*, poſt Militum à prælio Acclamationes, *Coronam* (non imperialem illam, ſed quam Ornamenti & Ominis cauſſa, *Richardus* ſecum in bellum attulerat,) tunc forte inter

Spolia repertam, Capiti HENRICI impoſuiſſet, ac ſi Iure Belli Regno potitus eſſet; haud tamen oblitus erat, quibus Pactis & Legibus ad Imperium vocatus eſſet; Quodque ſi Iure Armorum regnare ſe prædicaſſet, non minus ſuæ Factionis Homines, quam alios omnes, in magnos metus conjecturus fuiſſet; Utpote quod ei poteſtatem feciſſet, Leges, pro libitu ſuo, abrogandi, & de Fortunis ac Opibus omnium ſtatuendi, & cæterarum Rerum quæ abſoluti ſunt Imperii: Quæ Res tam aſperæ & odioſæ viſæ ſunt, ipſi *Guilielmo Normanno*, *Angliæ Regi*, (quem vulgo vocant *Conqueſtorem*) ut licet Victoris Iura reipſa exerceret, ad *Normannos* ſcilicet ſuos remunerandos, verbo tamen abſtinuerit: Neque hoc jure ſe regnum tenere unquam profeſſus ſit, ſed illud titulari quodam Prætextu velaverit, in Teſtamento, & Deſignatione *Edwardi Confeſſoris* fundato.

Verum *Rex*, pro Animi ſui Magnitudine, Aleam ſtatim jecit; Et incommodis ſe ex omni parte prodentibus, recte appenſis; & ſatis gnarus, inter regnum aut Tituli ſuſpenſionem, Leges Regni non permittere; Sive Amori erga Fa-

ga Familiam ſuam reliqua poſt habens; Sive Titulum illum præoptans, qui ſeſe ſiſteret maxime liberum, & independentem; Quin & Natura, atque Animi Conſtitutione, minime in longum proſpicere ſolitus, ſed veluti Fortunam, ut apud ſe per diem mereretur, conducere: Titulo *Lancaſtriæ* tanquam Principali niti decrevit: Reliquis autem duobus, (videlicet *Nuptiarum* & *Armorum*) pro Adminiculis tantummodo uti; Priore, ad ſecretam Invidiam leniendam; Poſteriore, ad Murmura & Contradictiones apertas compeſcendas: Minime oblitus, ipſum illum Titulum *Lancaſtriæ*, per tres continuas Regum Succeſſiones valuiſſe, atque plane perpetuari potuiſſe, niſi per Judicii Debilitatem, in Principe poſtremo regnante, defeciſſet. Unde ipſo Prælii Die, qui fuit *Auguſti* viceſimus ſecundus, ſuo nomine, nulla facta Uxoris mentione, Regnum aſſumpſit. In quo conſilio, ad extremum uſque perſtitit, quod multarum ei Seditionum & Turbarum telam quandam texuit.

Rex harum Cogitationum plenus; ante ſuum à *Leiceſtria* Diſceſſum, *Robertum Willoughbejum* Equitem Au-

ratum, ad Caſtrum de *Sherry Hutton*, in Comitatu *Eboracenſi*, miſit, ubi in ſalva cuſtodia, juſſu *Richardi*, detinebantur, tam Domina *Elizabetha Regis Edwardi* Filia, ad nuptias HENRICI deſtinata, quam *Edwardus Plantageniſta*, Filius & Hæres *Georgii* nuper *Clarentiæ Ducis*. *Edwardus* iſte, traditus fuit à Caſtri Præfecto, per Mandatum *Regis* expreſſum, in Manus *Roberti Willoughbeii*; Et per eum, magna cura & diligentia, Turri Londinenſi incluſus, ubi in arcta cuſtodia ſervatus eſt. Quod Factum *Regis* (Imperio mero, & Politicis Rationibus tantummodo ſubnixum) non ex eo proveniebat, quod Rex alicujus momenti putarat eſſe Fabulam illam, quam *Doctor Schawus*, ad *Crucem D. Pauli*, in concione publicavit, de Natalibus illegitimis Liberorum *Regis Edwardi*; in quo caſu *Edwardus* iſte proximus fuiſſet Regni Hæres, (illa enim Fabula jampridem exploſa fuit) ſed quod in Animo fixum & conſtitutum apud ſe haberet, Perſonas quaſcunque eminentiores, ex Linea Eboracenſi oriundas, deprimere. In quo inſtituto, Rex perpetuo, ſive ex Affectus ſui pertinacia, ſive ex Judicii imbe-

imbecillitate, potius ſe Partibus addictum præbuit, quam Regii Decoris memorem.

Quatenus ad Sponſam, *Elizabetham*, Literas ad eam miſit, ut quam primum *Londinum* ſe conferret, ibique cum Regina vidua, Matre ſua, maneret. Quod paulo poſt illa præſtitit, multis ex Proceribus & Fœminis Nobilioribus, comitata. Interea *Rex* itineribus exiguis *Londinum* verſus contendit, Populi Plauſibus & Acclamationibus eum ubique deducentibus, quæ proculdubio fuerunt ſinceræ, & minime ſimulatæ; Quod in eo cernere erat, quia tanta Alacritate, & Impetu fundebantur. Recipiebant enim eum, veluti Principem cœlitus demiſſum, qui inveteratis, inter duas illas *Familias*, Diſcordiis finem imponeret; Quæ, licet temporibus *Henrici Quarti*, *Henrici Quinti*, & aliquibus Annis *Henrici Sexti*, ex una parte, & *Edwardi Quarti* ex altera, lucidis Intervallis, & felicibus Ceſſationibus, gaviſæ eſſent: nihilominus perpetuo, veluti Nubes procelloſæ, Regno imminebant, novos Motus & Calamitates minantes. Et ſicut ex *Victoria* ejus, flexa ſunt Hominum Ge-

nna

nua, ita ex *Nuptiis Elizabethæ* deſtinatis, etiam & Corda.

Ipſe interim, pro ſumma ſua prudentia, (Affectuum & metuum populi non ignarus) ut Opinionem & Terrorem de Regno debellato diſſiparet, præceperat, ut Profectio ſua nihil Profectionis Militaris ſimile haberet, ſed potius Itineris pacifici, quali Reges, Animi cauſa Provincias ſuas peragrantes, uti ſolent.

Civitatem *Londini* Die Saturni ingreſſus eſt, ſicut & in Die Saturni Victoriam obtinuerat: Quem Diem Septimanæ, primum ex Obſervatione Eventuum, dein ex Memoria & Opinione, præ cæteris, tanquam ſibi fauſtum & proſperum ſubinde delegit.

Major Londinenſis, Comitatus Fraternitatibus Civitatis, ſolenni pompa, apud *Shore-ditch*, eum recepit; Ex quo loco, magna Procerum & Virorum primariorum caterva ſtipatus, Urbem ingreſſus eſt: Ipſe, non Equo, aut aperta aliqua Sella, aut Throno, ſed Curru clauſo vectus eſt; utpote qui Regni univerſi quondam Hoſtis publicatus, & Proſcriptus, ſatius ſibi duxit, Majeſtatem ſuam tueri, & Reverentiam ſui Po-

pulo

pulo incutere, quam Favorem ejus ullatenus aucupari.

Primum omnium Templum *D. Pauli* adiit; ubi, minime volens populum citius, quam oportebat, oblivisci, ipſum Prælio Regnum adeptum, Vexillum ſuum in Templo obtulit, & repoſuit, precibuſque pro more ſolennibus interfuit, Hymnumque *Te Deum*, iterum cantari fecit: Deinde, ad Palatium Epiſcopi Londinenſis, ubi Hoſpitium ei paratum erat, ſe contulit, atque illic per aliquot dies manſit.

Dum ibi moraretur, Sanctius Concilium ſuum, adhibitis etiam aliis magnæ Dignitatis Viris, convocavit, in quorum præſentia Pactum ſuum, de incundo cum *Elizabetha* Matrimonio, renovavit. Quod ut faceret, illud eum maxime impulit, quia ſub diſceſſum ſuum è *Britannia*, ſpem nonnullam ſummo cum artificio injecerat, (prout tunc Res ſuæ poſtulabant) ſe, ſi in Regno Angliæ obtinendo ſibi Res feliciter cederent, *Annam Ducatus Britanniæ* Hæredem, (quæ paulo poſt *Carolo Octavo Franciæ* nupſit) in Uxorem ductum. Itaque ſuſpicio nonnulla oborta eſt, eum minus ſincere aut minus con-

conſtanter ſe gerere, in Tractatu Matrimonii cum *Elizabetha*, omnium votis vehementer expetiti: Quæ etiam Fama, licet Sermonibus tantum Hominum jactata, miſeram *Elizabetham* miris modis afflixerat. Verum ille, optima fide agebat; Quin & hoc ab omnibus credi expetebat (út hoc modo, Invidiam & Contradictiones, ad ea quæ animo volvebat, facilius reſtingueret) cum tamen apud ſe ſecreto ſtatuiſſet, ad Conſummationem Matrimonii non procedere, donec ſolennis ſua Inauguratio, & Comitia Parliamentaria, celebrata eſſent. Quorum primum eo ſpectabat, ne Coronatio Sui ipſius, & Reginæ conjunctim (ut par erat) facta, ſpeciem aliquam Participationis in Jure Regni, præ ſe ferret; Alterum, ne in Jure Coronæ ſtabiliendo, in perſona ſua, (id quod Comitiorum Auctoritate ſe conſecuturum confidebat) vota Ordinum ullatenus in *Elizabetham* reflecterent.

Circa hoc tempus, in *Autumno*, verſus Finem *Septembris*, graſſari cœpit, tum in ipſa urbe Londini, tum in aliis Regni Partibus, Morbus quidam Epidemicus, tunc temporis novus; Cui, ex natura

natura & Symptomatibus ejus, Febris Sudorificæ nomen indiderunt. Morbus iſte, breves ſortitus eſt Periodos, tam in Morbi ipſius Criſi, quam in Tempore Durationis ipſius: Quippe, qui eodem correpti erant, ſi intra ſpatium viginti quatuor Horarum non morerentur, ſecuri fere & ſine metu erant. At quoad ſpatium temporis, per quod Malitia Morbi duravit, incœpit quidem circa viceſimum primum *Septembris* diem, ceſſavit autem ſub finem *Octobris* ſequentis: Adeo ut Feſtum Regiæ Coronationis, quod celebratum eſt ultimo *Octobris*, neutiquam procraſtinaverit aut impediverit; Neque itidem Comitia Parliamentaria, quæ intra ſeptem à Coronatione dies ſucceſſerunt. Fuit iſte Morbus, Febris peſtilentis genus quoddam; Neque tamen (ut videtur) in Venis aut Humoribus ſedem occupans, cum non Puſtulæ, non purpureæ aut lividæ Maculæ ſequerentur, (Maſſa ſcilicet Corporis intacta;) Tantum malignus quidam Vapor, & Aura, ad Cor advolavit, Spirituſque Vitales petebat & occupabat; unde Natura excitabatur ad eundem per Sudores emittendum & exhalandum. Patuit autem

tem per Experientiam, quod Morbus iſte, Naturæ potius inſidiator erat, eamque imparatam opprimebat, quam adverſus Remedia obſtinatus, ſi in tempore ſubventum foret. Etenim ſi Ægrotus, in æquabili temperamento, quoad Veſtes, & Focum, detentus eſſet, tepidumque bibiſſet, & Cordialia etiam temperata ſumpſiſſet, unde Naturæ ipſius Opus, nec Calore irritaretur, nec Frigore repelleretur, plerunque Sanitas ſequebatur. Verum innumeri Homines ex eo ſubito occubuerunt, antequam Curationis Modus, & Regimen Ægroti, innoteſceret. Opinio erat, Morbum iſtum, neutiquam ex Epidemicis illis, qui ſimul contagioſi ſunt, & de Corpore in Corpus fluunt, fuiſſe; ſed à malignitate quadam, in ipſo Aëre: ex Prædiſpoſitione Tempeſtatum, & Mutationibus Cœli crebris, & inſalubribus, impreſſa, manaſſe: Atque brevis ejus Mora hoc ipſum indicabat.

In Vigilia Sanctorum *Simonis* & *Judæ*, pranſus eſt *Rex*, apud Ædes *Thomæ Bourchieri*, *Archiepiſcopi Cantuariæ*, & *Cardinalis*; Et à *Lambitha*, per Prata profectus eſt, (Pontem tranſiens,) ad

Tur-

Turrim Londinenſem ; Ubi die ſequenti duodecim Equites Vexillarios (quos vocant ; *Bonarettos*) creavit. At Creationes Nobilium parca manu diſpenſavit: Etenim, licet Prælium nuper commiſſum fuiſſet, & Coronationis Celebritas prope inſtaret, tres tantum evexit. *Iaſpar Comes Pembrochiæ*, *Regis* Avunculus, promotus eſt in *Ducem Bedfordiæ*, *Thomas Baro Stanlejus*, *Regis* Socer, factus eſt *Comes Derbiæ* : *Edwardus* autem *Courtnejus*, *Devoniæ*. Quamvis *Rex* etiam tunc apud ſe ſtatuiſſet, tempore Comitiorum, in plures Nobilitatis gradum conferre; Ita rem diſtribuens, ut civiliter admodum & decore, hujuſmodi Magnificentiis, partim Feſtum Coronationis ſuæ, partim Conventum Comitiorum, ornaret.

Sequuta poſt biduum Coronatio ipſa, triceſimo die *Octobris*, *Anno Salutis* 1485. Quo tempore, ſedit *Innocentius Octavus Papa Romanus* ; *Fredericus Tertius Imperator Alemanniæ* fuit; *Maximilianus* autem Filius ejus nuper electus in *Regem Romanorum*; *Carolus Octavus* in *Galliis* regnavit; *Ferdinandus* & *Iſabella Hiſpaniis* imperarunt ; *Iacobus Tertius Scotiæ* Regnum tenuit; Inter

ter quos omnes Principes, & Regem, Pax & Amicitia, eo tempore, interceſſit. Quo inſuper die (quaſi Corona Capiti impoſita, etiam Formidines Animo inſtillaſſet) inſtituit, ad majorem Securitatem, *Cohortem quinquaginta Sagittariorum*, ſub Præfecti Regimine, qui corpus ejus ſtiparent, per Nomen *Satellitii Inferioris*. Veruntamen, ut hoc ſe feciſſe putaretur, potius Majeſtatis ſuæ augendæ gratia, atque imitatione Moris illius, quem in Partibus tranſmarinis obſervaverat, quam metu, quaſi rebus ſuis diffideret, ordinavit hoc pro Inſtituto non temporaneo, ſed quod etiam apud Succeſſores ſuos retineretur.

Septimo *Novembris*, *Rex* Comitia Regni ſui inchoavit, quæ immediate poſt Adventum ſuum Londinum ſummoveri fecit. Conſilia ejus & Fines, in Comitiis tam propere convocandis, fuerunt præcipue tres. Primus, ut Regnum in perſona ſua, Suffragiis Ordinum, ſtabiliretur. Secundus, ut Condemnationes & Proſcriptiones eorum, qui à partibus ſuis ſteterant (quæ fuerunt plurimæ) reſcinderentur; & facta quæcunque Hoſtilia, quæ ab illis, in cauſa ejus,

ſa ejus, fuerunt perpetrata, à pœna eximerentur, plenaque iis venia fieret: Atque ex altera parte, ut præcipui ex Hoſtibus ſuis, & potentiſſimi, judicio Ordinum damnarentur. Tertius, ut inferioris Conditionis Homines, qui *Richardo* adhæſerant, (ne forte novis Motibus materiam præberet) Remiſſionem generalem, qualis in fine Comitiorum à Rege emanare ſolet, conſequerentur: Haud immemor, quantum *Regi* periculi immineat à Subditis ſuis, cum maxima pars eorum ſibi conſcia ſit, periculum ſibi imminere à *Rege*. Accedebat & alia cauſſa Comitiorum non parva. Nimirum quod ipſe, tanquam Princeps Prudens & Moderatus, ſecum reputabat, rebus ſuis convenire, ut mora omiſſa, manifeſtum Populo ſuo fieret, ſibi in animo eſſe, ex norma Legum ſuarum regnare, licet in ore Gladii ingreſſus eſſet. Nec minus, ut aſſuefaceret Subditos, pro *Rege* eum venerari & recognoſcere, quem modo pro Hoſte & Exule ducebant. Quod ad ſtabilimentum Coronæ, præterquam quod illud mordicus tenebat, ne Sponſæ ſuæ ulla prorſus fieret mentio (imo nec quod minimum erat permittens, *Vt*

Liberi

Liberi ex ea ſuſcepti primi ante omnes ſuccederent) alias magna prudentia & moderatione, rem tractavit. Neque enim illud urgebat, ut per viam Declarationis, aut Recognitionis Juris ſui, Statutum perſcriberetur : Sicut ex altera parte, ut tanquam Lex nova ſanciretur, minime volebat; Sed potius media via inſtitit, ſimplicis ſcilicet ſtabilimenti, idque verbis tectis & utrinque nutantibus; His ſcilicet, *ut Hæreditas Coronæ reſideret, remaneret, & continuaretur in Rege, &c.* Quæ verba, in utrumque ſenſum trahi poterant : Illud commune habentia, ut ſcilicet Corona in eo ſtabiliretur; Sed, utrum hoc ex Jure præexiſtente, (quod in dubium vocabatur) an quod de Facto, in poſſeſſione Coronæ erat, (quod nemo negabat) in medio relinquebatur, ut utramlibet Interpretationem reciperet. Quinetiam in Propaginis, quæ ad Succeſſionem admittebatur, limitatione, eam non ultra perſonam ſuam, & Hæredes ex Corpore ſuo, extendi volebat; omiſſa Hæredum Generalium mentione, ſed illud Legis Deciſioni, qualis ex verbis antedictis elici poterat, ſubjiciebat. Ita ut Stabilimentum iſtud, potius gratiam perſo-

perſonalem ſibi, & Liberis ſuis factam, quam *Familiæ Eboracenſis* Exhæredationem totalem, ſaperet. Atque tali temperamento Lex condita & ſancita eſt: Quam legem *Bulla Papali*, proximo Anno, muniri procuravit; Mentione nihilominus facta per viam *Recitationis*, Reliquorum titulorum, tam *Sanguinis*, quam *Victoriæ*. Ita ut jam Triplex ille *Titulus* ſuus factus eſſet Quintuplex; Addita ſcilicet tribus illis, quibus initio nitebatur, Auctoritate *Papali*, & *Parliamentaria*.

In iiſdem quoque Comitiis, Rex, in reſcindendis eorum, qui à partibus ejus ſteterant, Convictionibus, iiſdemque ab omnibus Criminibus, & pœnis, propter ea quæ in ſua cauſa commiſerant, eximendis, quod voluit, obtinuit: Sancitaque ſunt Statuta in eam ſententiam. Cum vero Statutum illud eſſet ſub Incude, intervenit Quæſtio Iuris ſatis ſubtilis. Dubitatum eſt enim, utrum Suffragia Complurium, in inferiori Conſeſſu tunc exiſtentium, valida eſſent & legitima, eo quod, Proditionis, tempore *Richardi*, damnati fuiſſent; Unde incapaces, & inhabiles redditi eſſent, in ſummo gradu. Incon-

gruum enim quiddam videbatur, ut illi Leges conderent, qui ipſi Ex-leges eſſent. Sic autem ſe res habuit; Plurimi ex iis, qui temporibus *Richardi*, in *Regis* HENRICI partes, maxime inclinarant, pro Equitibus & Burgenſibus Parliamenti, electi & delegati fuerunt: ſive hoc Rex ſecreto procuraverit, ſive ex mero Populi Affectu proceſſerit; Quorum plerique, temporibus *Richardi*, damnati fuerant, & proſcripti. *Rex* Quæſtione iſta nonnihil commotus eſt. Etſi enim gravi & ſpecioſo prætextui inniteretur, *Regis* tamen partes haud obſcure perſtringebat. Sed prudenti admodum conſilio ſe reprimens, Quæſtioni illi ſatis æquum ſe præbuit, quaſi nihil aliud eſſet, quam Controverſia quædam de Apicibus Iuris. Ideoque Iudices de ea conſulebant, qui in eum finem in *Saccharii Camera* (ubi haberi ſolet Iudicum Concilium) convenerunt. Illi autem, re maturius deliberata, gravem & ſobriam Sententiam tulerunt, ex Legum Norma, & Æquitate Naturali temperatam: Pronunciarunt enim, ut Equites & Burgenſes illi damnati & proſcripti, à Conventu Parliamentario abſtinerent, donec perlata eſſet Lex,

de

de Convictionibus eorum revocandis.

Eodem quoque tempore, mota forte erat Quæſtio, inter Iudices (dum de priore Quæſtione conſultarent) quid fieri deberet circa *Regem* ipſum, qui, ut cæteri, condemnationem ſubierat. Sed fuit unanimi Iudicum conſenſu concluſum & firmatum; *Coronam ipſam omnes Sanguinis Oppilationes, quæ Deſcenſum Coronæ ullatenus impediunt, deobſtruere.* Itaque à quo tempore *Rex* Coronam aſſumpſerat, Fontem Sanguinis fuiſſe expurgatum; Omneſque Sanguinis Corruptiones & Impuritates ſublatas, ut *Regi* opera Parliamentaria non fuiſſet opus. Veruntamen, Honoris cauſſa, ab *Ordinibus* Regni tunc mandatum eſt; ut quæcunque Archiva, & Memoriæ, Condemnationis *Regis*, aliquam facerent mentionem, obliterarentur, cancellarentur, & penitus abolerentur.

Ex parte autem Hoſtium *Regis*; Parliamento condemnati ſunt, nuper *Dux Gloceſtriæ*, *Richardum Tertium* ſe appellans; *Dux Norfolciæ*; *Comes Surriæ*; *Vicecomes Lovellus*; *Baro Ferrerius*; *Baro Zouchus*; *Richardus Ratcliffus*; *Guilielmus Cateſbeius*; Et alii complures

eminentioris Conditionis Homines. In quibus Statutis Condemnatoriis, complures inſertæ ſunt Clauſulæ, juſtæ admodum & temperatæ Reſervationis, & Limitationis, liquido indicantes & præmonſtrantes, quales eſſet prudentia *Regis*, qualis temperantia & Moderatio ejus; quæ ſpem etiam in futurum facere poterant, Imperii Æquabilis & Manſueti. Quatenus vero ad Condonationem generalem, qua cæteris, qui contra *Regem* Arma tulerant, indulgere in animo habebat, *Rex* ſecundis uſus Cogitationibus, minus convenire putabat, ut à Parliamentaria Auctoritate promanaret: Sed potius, ut cum eſſet Res gratioſa & honorifica, integram Beneficii gratiam in ſeipſum transferret: Uſus tantum opportunitate conſeſſus Parliamenti, quo melius in Venas univerſi Regni, Fama rei ſpargeretur. Itaque durante adhuc Parliamento, *Edictum Regium* promulgavit; Veniam præteritorum, & Reſtitutionem Fortunarum, impertiendo iis, qui contra eum Arma tulerant, aut Hoſtilia machinati erant, modo, intra Diem præfixum, Miſericordiæ ſuæ ſe ſubmitterent, & Iuramentum Fidelitatis ſuſciperent. Unde

de multi ex *aſylis* emigrarunt; Plures autem ex Metu, non minus nocentes, quam ii, qui intra ſepta *Aſylorum* ſe receperant.

Quod vero ad *Pecunias* attinet, judicavit *Rex* tempeſtivum non eſſe, & minus convenire, ut ab Ordinibus, his Comitiis, aliquas poſtularet; Tam quia in Rebus tanti momenti, Subditi ejus ſibi gratificati erant; Quam etiam, quod eos remunerare nequiverat Remiſſione generali, (qualis in Parliamentis concedi ſolet) quia hanc Munificentiam ſibi præripuerat ſimilis Remiſſio, quæ ſub Coronationem ejus, paulo ante, de more exiit: Maxime autem, quia ante oculos omnium obverſabatur, quantas Forisfacturas & Confiſcationes tunc temporis obtinuerat, quæ theſauris ſuis replendis ſufficeret: Unde Caſualia illa Coronæ, merito poſſent Contributionibus Subditorum parcere, tempore præſertim, quo pacem cum omnibus Principibus Vicinis coleret. Paucæ admodum Leges in iis Comitiis latæ ſunt, quaſi pro Forma tantum: Inter quas, una fuit, ut Exteri, licet Civitate donati, nihilominus Vectigalia, qualia imponi ſolent meris Exteris,

ris, ſolverent: Altera, ut Mulctæ Mercatorum *Italorum*, propter Pecunias, quæ proveniebant ex Mercibus ſuis venundatis, in Nativas Regni Merces non impenſas, *Fiſco Regio* applicarentur. Utraque Lex ad Pecunias corrogandas ſpectabat; Cujus rei, jam à principio Regni ſui, Rex immemor non erat, atque ad finem Regni felicius ei ceſſiſſet, ſi Providentia iſta matutina (quæ ab Indigentia omni, propter quam neceſſe haberet Subditos ſuos gravare, eum muniebat) potuiſſet una Ingenium ejus, in hac parte, frænare & temperare. Durante tempore Comitiorum, addidit & alias Creationes Nobilium, ut ſupra innuimus. *Baro Chandos* de *Britannia* factus eſt *Comes Bathoniæ. Ægidius Daubenejus* Eques Auratus, factus eſt *Baro Daubenejus*: & *Robertus Willoughbejus*, Eques itidem Auratus, *Baro Brokus*.

Præterea *Rex*, ſumma cum Magnanimitate & Munificentia, (quæ Virtutes adhuc per vices in eo valebant) *Edwardum Staffordum*, (Filium Primogenitum *Henrici Ducis Buckinghamiæ*, tempore *Richardi* condemnati) reſtituit, non ſolum Honoribus & Digni-

tati-

tatibus Paternis, verum etiam Fortunis & Poſſeſſionibus, quæ ampliſſimæ fuerunt. Ad quam Rem, ſummæ certe Liberalitatis & decoris, inter cætera eum movit, grati & generoſi Animi ſenſus quidam, quod præfatus *Dux* is fuiſſet, qui primum Lapidem contra tyrannidem *Richardi* moverat; Et revera, pontem *Regi* ad Regnum ſuper Ruinas proprias ſtraverat. Atque his peractis Comitia Parliamentaria ſoluta ſunt.

Solutis Comitiis, *Rex* confeſtim pecunias miſit, ad *Marchionem Dorceſtriæ*, & *Iohannem Bourchierum* Equitem Auratum, redimendos; quos pignorum loco *Pariſiis* reliquerat, pro pecuniis quas mutuo ſumpſerat, cum Expeditionem in *Angliam* ſuſceperat. Atque hac occaſione arrepta, Literas miſit ad *Majorem*, & *Cives Londinenſes*, per manus *Domini Theſaurarii*, & *Magiſtri Braii* (quem Conſiliarii loco habuit) quibus petebat, ut ab iis mutuaretur Summam quatuor mille Librarum, Cujus Summæ, poſt varios ſermones utrinque habitos, Dimidium tantum impetrare potuit. Quod tamen eorum Reſponſum, *Rex* in bonam partem accepit; ut facere ſolent, qui Pecunias mu-

mutuantur, antequam eos premat Neceſſitas. Sub hoc tempus, *Rex* in Concilium ſuum Sanctius aſcivit, *Iohannem Mortonum*, & *Richardum Foxum*, alterum *Elienſem*, alterum *Exonienſem Epiſcopum*; Homines exſomnes, & multi ſilentii, quique una cum eo, excubias quaſdam agebant, in alios omnes. Uterque Negotiis ſuis admotus fuerat, antequam ad Regnum aſcendiſſet, & Fortunæ illius adverſæ participes. *Mortonum* iſtum, paulo poſt diem ſuum obeunte *Bourchiero*, ad *Epiſcopatum Cantuarienſem* evexit. *Foxum* autem *Cuſtodem Privati ſui Sigilli* conſtituit; Et poſtea, gradatim eum tranſtulit, à Sede *Exonienſi* ad *Bathonienſem*, dein ad *Dunelmenſem*, & poſtremo ad *Wintonienſem*. Etſi enim *Rex*, ad Negotia ſua tractanda, conſueverat *Epiſcoporum* opera uti; quia cum magnis Reditibus gauderent, Præmia ſua ſecum portabant; attamen per Gradus hoc facere amabat, ut *Primitias Epiſcopatuum* ſibi accumularet, quæ per hanc Graduum Seriem multiplicabantur. Licet enim tunc temporis *Reditus* ille ex *Primitiis*, *Reditibus Regiis* non fuiſſet annexus, ſed *Tributo Papali* ceſſerat; Attamen,

ipſe

pſe ita cum *Collectoribus Papæ* ſe gerere ſolebat, ut haud parvum inde Commodum ſibi redundaret.

Verum tandem aliquando, Decimo Octavo die *Ianuarii*, ſecutæ ſunt Nuptiæ, tam diu expectatæ & expetitæ, inter *Regem*, & *Dominam Elizabetham* ei antea deſponſatam. Qui quidem *Dies Nuptiarum*, majori Populi favore, & Lætitia celebratus eſt, quam fuerant aut *Regis* in Civitatem Ingreſſus, aut ejuſdem Coronatio: Quod *Rex* notavit potius quam probavit. Veriſſimum enim eſt, quod per totam deinceps vitam ſuam, quamdiu *Regina* in vivis eſſet (nam illa prior diem ſuum obiit) haud quaquam ſe pro Marito nimis indulgente geſſit; Licet illa forma amabilis, obſequio facilis, & Puerperiis inſignis fuiſſet. Verum pertinax illa ſua, à *Familia Eboracenſi*, Animi Abalienatio, tantum apud eum poterat, ut locum reperiret, non ſolum in Bellis ſuis, & Conſiliis, verum etiam in Cubili & Thoro.

Iam autem *Rex* fiduciæ plenus, ut Princeps qui Prælio Victor fuiſſet; Neque à Comitiis ſuis ullam omnino repulſam tuliſſet: Quemque adhuc Ac-

clamationes & plauſus Populi recentes circumſtrepebant; Imperium ſuum in futurum, nihil aliud niſi Ludum fore, & Regni tantummodo Fruitionem ſine moleſtiis, pro certo ſibi perſuaſerat. Nihilominus, ut Princeps Cautus & Vigilans, conſtitutum apud ſe habebat, nihil omittere eorum, quæ ad Præſidium & Securitatem ſuam pertinerent: Cum ea tamen opinione, quod in poſterum, Adminiſtrationem Regni ſui potius cum Voluptate & Alacritate, quam Labore & Anxietate, exercere poſſet. Itaque indiciis certis edoctus, *Partes* Regni ſui *Septentrionales*, non tantum affectu in *Familiam Eboracenſem* propenſas eſſe, ſed etiam Memoriæ ipſius *Richardi* Regis devotiſſimas, cogitabat Æſtatem proximam melius inſumi non poſſe, quam ſi Provincias illas ipſe perluſtraret, Præſentiaque ſua, & Majeſtate ſimul ac Comitate, Populi illarum *Partium* Animos ſanaret. Verum *Rex* in Fortunæ ſuæ Supputatione & Calculis, judicio ſuo magnopere falſus eſt, quæ, per multos annos continuos, variis fluctibus & tempeſtatibus agitata eſt & quaſſata. Quamprimum enim *Lincolniam* venit (ubi *Feſtum Paſchatis*

cele-

celebravit) certior factus eſt, *Baronem Lovellum*, *Humphredum* & *Thomam Staffordos* (qui antea apud *Colceſtriam*, Aſyli privilegio ſe muniverant) ex Aſylo erepſiſſe; ſed quem locum petiiſſent, neminem ſcire. Quem Nuncium *Rex* aſpernatus eſt, & *Eboracum* uſque iter perrexit. *Eboraci* cum eſſet, recentior & certior accurrit Nuncius, *Baronem Lovellum*, cum Copiis magnis, prope adeſſe. *Staffordos* autem in *Comitatu Wigornienſi* Arma cepiſſe, & ad Vrbem *Wigorniæ* prope acceſſiſſe, eamque oppugnare in animo habere. *Rex*, utpote Princeps magni & profundi judicii, non multum his Nunciis commotus eſt: Putabat enim, illas Copias, Prælii apud *Boſworthum* reliquias quaſdam eſſe, neque ad Cauſſam *Familiæ Eboracenſis* quicquam pertinere. Magis autem ſolicitum eum habuit Copiarum Delectus, quibus reſiſteret Rebellibus, quam ipſorum Rebellium Debellatio, Cum in medio Populi ſibi ſuſpecti veluti obſeſſus eſſet. Sed cum Res moram non pateretur, magna celeritate Copias coëgit (quæ contra *Lovellum* mitterentur) ad tria Millia, male armatas, ſed bene animatas (Paucis co-

rum ex ipſius Aula & Comitatu delectis, Reliquis vero ex Colonis & Famulis illorum, quos ſibi fidos expertus eſt) ſub ductu *Bedfordiæ Ducis*; Et pro more ſuo, quo veniam & gratiam, potius ante Pugnam quam poſt, impertire ſolebat, eidem *Duci* poteſtatem dedit, Condonationem præteritorum promulgandi, iis qui ſtatim Arma deponerent, & ſe dederent: Quod *Dux*, quamprimum ad Caſtra *Lovelli* appropinquaſſet, præſtitit. Nec *Regem* fefellit expectatio ſua, Heraldi enim pro Tormentis Bellicis erant. Siquidem *Baro Lovellus*, hac Re perculſus, & Militibus ſuis diffiſus, in Comitatum *Lancaſtriæ* fugam cepit; & ad tempus apud *Thomam Broughtonum* Equitem Auratum, latitans, in *Flandriam*, ad *Duciſſam Burgundiæ Margaretam*, poſt trajecit. Milites autem ejus, à *Duce* ſuo deſerti, confeſtim *Duci Bedfordiæ* ſe ſubmiſerunt. *Staffordi* quoque, & eorum Copiæ, audito quo loco Res *Lovelli* eſſent, (in cujus ſucceſſu ſpem maximam collocarant) etiam ipſi plane deſperarunt, & fugam capeſſiverunt: Fratribus duobus ad *Colnhamiam*, Oppidulum prope *Abingtoniam*, in Aſylum ſe recipientibus: Sed

Sed inſpecta ejus loci Charta Privilegii, per Iudices de *Banco Regis*, atque ad Proditores minime extendere judicata, *Humphredus* apud *Patibulum* de *Tiburne*, ſupplicio affectus eſt: *Thomæ* autem, utpote à Fratre natu majore allecto, ignotum eſt. Sicque Rebellio hæc, ut Nubecula quædam, tranſiit: Atque Rex, Fœcibus & Fermento *Partium Septentrionalium* aliquantum expurgatis, quæ prius in eum non bene animatæ erant, *Londinum* rediit.

Septembri ſequenti, *Regina* Filium ſuum Primogenitum peperit; cui Rex (in Honorem Stirpis veterum *Brittonum*, à qua ipſe erat oriundus) *Arthuri* Nomen indidit; Prænomen ſecutus illius priſci *Regis Brittonum*; In cujus Rebus geſtis aſſerendis, ſatis invenitur in Hiſtoria vera, & Monumentis antiquis, quod illum, demptis Fabulis, magna gloria regnaſſe teſtetur. Infans robuſtus erat, & corpore validus, licet octavo Menſe editus eſſet, de quo Medici & Aſtrologi male ominantur.

SEcutum eſt hoc Anno, qui erat *Regis* Secundus, mirum quoddam Facinus, & audacia plenum; quodque Sta-

tum *Regis* & *Regni* vehementer perturbavit: De quo, Narrationes, quas in manibus habemus, adeo nudæ ſunt & jejunæ, ut rem relinquant vix credibilem: Non tam, ob Eventus naturam (Ejuſmodi enim Accidentia in Rerum Memoria non raro reperiuntur), ſed propter peculiares quaſdam Rei Circumſtantias; præſertim ſub initiis. Iudicium igitur faciemus, de hoc Negotio, ex Rebus ipſis, quatenus ſibi invicem Lucem præbeant, Veritatem tanquam ex Minera effodientes. *Rex* in Regno ſuo novus erat, contraque opinionem ſuam, etiam & meritum, magna apud populum Invidia, & Odio, flagrabat. Radix hujus Invidiæ plane erat, ſedula ejus & continua *Familiæ Eboracenſis* Depreſſio, quam Corpus totius Regni favore adhuc proſequebatur. Hoc Animos Populi indies à *Rege* magis magiſque avertebat; præſertim cum viderent, *Regem*, poſt Nuptias ſuas, & Filium ex illis Nuptiis natum, nihilominus Coronationem *Reginæ* ſuæ (quæ conjunctim cum Coronatione propria ab omnibus prima erat expectata) adhuc diſtuliſſe; ne Matrimonialis quidem Coronæ Honore eam dignatum. Neque enim ſecuta

cuta eſt Coronatio *Reginæ*, niſi poſt duos Annos; poſtquam ſcilicet Pericula *Regi* pro Præceptis fuerunt, quid agendum ſibi eſſet, edocentia. Invaluerat autem Invidia multo magis, poſtquam rumor increbuerat (ſive caſu volitans, ſive Malitia Hominum male animatorum ſparſus) *Regem* conſtituiſſe *Edwardum Plantageniſtam*, clanculum, in *Turri Londinenſi*, necare: Cujus caſus, tantam habebat, cum caſu Liberorum *Regis Edwardi*, ſimilitudinem cum Sanguinis ipſius Propinquitas, par Ætas, Locuſque ipſe Turris, illius Crudelitatis Memoriam refricarent; ut in *Regem*, odioſiſſimam quandam Opinionem, & Famam concitaret, ac ſi ipſe alter *Rex Richardus* futurus fuiſſet. Etiam illud Murmur, adhuc ſopitum non erat, ex *Regis Edwardi* Filiis ſaltem alterum ſuperſtitem eſſe. Qui quidem Rumor, ab iis qui rebus novis ſtudebant, artificioſe & occulto fovebatur. Neque vero in *Regis* Ingenio & Moribus, inerat aliquid ad diſſipandas iſtiuſmodi Caligines commodum; verum è contra, ita ſe gerere conſueverat, ut Dubitationes potius injiceret, quam compeſceret. Atque ex his, Fomes præ-

paratus eſt Scintillæ: Quæ quidem tantum rerum omnium datura Incendium, ab initio deſpicabilis fuit.

In *Oxonia* vivebat *Sacerdos* quidam, aſtutus & vafer, *Richardus Simon* vocatus, cui erat Pupillus, Piſtoris Filius, dictus *Lambertus Simnellus*, Ætatis circiter quindecim annorum: Puer quaſi venerabilis, multum in Ore & Aſpectu præ ſe ferens Majeſtatis, & Decoris. *Sacerdos* iſte in Cogitationem quandam male-ſanam incidit (dum Sermones Hominum avide imbiberet, & in Epiſcopatum aliquem amplum ſe promotum iri ſperaret) ut Adoleſcentulum illum, ad Filii Secundi *Regis Edwardi* (de quo opinio erat eum in Turri fuiſſe trucidatum) perſonam induendam & ſimulandam, ſubornaret: Et paulo poſt (nam inter Rem agendam, Conſilium ſuum, quatenus ad Perſonam, mutavit) ad *Edwardi Plantageniſta*, tum in Turri detenti, Perſonam repræſentandam: Et in omnibus, quæ ad fidem faciendam conducerent, eum egregie inſtruxit. Hoc erat illud incredibile, de quo prius diximus: Non quod fictarum Perſonarum Ludibria, ad Regnum adipiſcendum ſubornarentur; (Etenim

Temporibus antiquis, & recentioribus, hoc interdum contigerat) Neque quod in Mentem venire potuiſſet, Homini tam vili & abjecto, ut tantam Rem ſuſciperet, & amplecteretur; (Etenim magnæ Cogitationes, & ſublimes, quandoque in infirmæ Conditionis Homines influunt, præſertim quando inebriati fuerint Vulgi ſermonibus:) Sed hoc (inquam) illud eſt, quod minime videtur probabile; *Sacerdotem* iſtum, cui omnino ignota erat Perſona vera, ad cujus exemplar Perſona falſa efformanda eſſet, ullo modo in Animum inducere potuiſſe, ut Actorem Fabulæ ſuæ edocere ſperaret, vel Geſtu externo; vel in præteritis Vitæ ſuæ & Educationis Actis & Accidentibus recenſendis; vel in idoneis Reſponſis ad Quæſtiones, quas veriſimile erat ei propoſitas fore; vel ſimilibus; ulla ex parte, ad vivum, Imaginem ejus, quem perſonandum ſuſceperat, commode exprimere. Etenim Puero iſti, perſonare non contingit eum, qui è Cunabulis diu ante ſubreptus fuerat, aut in prima Infantia aſportatus; verum Adoleſcentulum talem, qui uſque ad Ætatem decem fere annorum, perpetuo in Aula

Regia fuerat educatus, ubi Oculi innumeri eum conſpexiſſent. Rex enim *Edwardus*, Cædis Fratris ſui *Ducis Clarentiæ* conſcientia morſus, Filium ejus (de quo nunc loquimur) in integrum reſtituere ſane noluit, ut *Dux Clarentiæ* eſſet, ſed tamen eum Comitem *Warwici* creavit; Honore, qui ex parte *Matris* ad eum pertinebat, reſuſcitato: Eumque, dum vixit, honorifice admodum tractavit; Licet *Richardus Tertius* eum poſtea in Cuſtodia habuerat. Adeo ut plane fieri nequiverit, quin aliqua Perſona ex Eminentioribus, cui *Edwardus Plantageniſta* ſpecialiter & familiariter notus fuiſſet, negotio præſideret, à qua *Sacerdos* Mandata reciperet. Quod vero maxime probabile eſt, (ſi quis ex Actis præcedentibus & ſubſequentibus Rem recte æſtimet) huc redit, ut Perſona quæ telam illam ordirerur & texeret, ſtatuenda ſit *Regina Vidua*, Fœmina Negotiatrix, & Pragmatica, quæque Civilibus Rebus tractandis inſueta erat. Sane in illius Conclavi, felix illa Conjuratio in *Richardum Tertium*, pro Rege HENRICO, inita, tractata, & agitata eſt; (Id quod Rex optime noverat, & fortaſſe ni-

ſe nimis alte recondiderat.) Illa etiam, hoc tempore, Regi erat infenſiſſima, eo nomine, quod putaret Filiam ſuam (ea qua Rex inſiſtebat via) non promotam, ſed depreſſam. Nemo autem proculdubio, tanta cum rerum notitia, Scenam iſtam totam ornare, æque ac illa, poterat. Neque tamen Conſilium ejus erat, nec etiam cæterorum ex prudentioribus, qui huic Machinationi favebant, & vires ſubminiſtrabant, ut Idolum iſtud revera Corona potiretur, ſed illius periculo, viam ad ruinam *Regis* aperire: Quo peracto, ſinguli diverſas intra ſe ſpes & Conſilia fovebant. Huic conjecturæ maxime illud ſuffragatur, quod quamprimum Conjuratio iſta maturuerat, & eruperat, Rex ita afficiebatur, ut *Reginam* illam repente in Monaſterio de *Bermondſey* concluſerit; omneſque Fortunas ejus & Reditus Fiſco applicarit; Hocque ordinavit, per Concilium & Conventum quendam, oſtiis clauſis habitum, abſque Proceſſu aliquo legali, exili admodum & longe petito uſus Prætextu; *Quod nempe Filias ſuas, ex Aſylo, in poteſtatem* Regi RICHARDO, *contra promiſſum ſuum, tradidiſſet.* Ex quo genere procedendi, etiam à prin-

à principio, pro nimis ſevero, & plane irregulari habito, tam quoad materiam, quam quoad formam, valde probabiliter concludi poſſit, Accuſationes graves contra illam *Reginam* prodiiſſe, quas Rex, propter Rationes Status, & ad vitandam Invidiam, publicare noluit. Non levi etiam Argumento fuit, Secreti aliquid latuiſſe, & Examinationes ſuppreſſas & cohibitas fuiſſe, quod *Sacerdos* ipſe *Simon*, poſtquam comprehenſus eſſet, ad ſupplicium nunquam palam productus fuiſſet, imo nec in publicum Iudicium tractus, (ſicut compluribus ex Clero, ob proditiones minus atroces, contigerat) ſed tantum in Gurguſtio quodam incarceratus manſiſſet. Accedit, quod poſt mortem *Comitis Lincolniæ* (ex *Familia Eboracenſi* Viri principalis) qui in prælio *Stokenſi* occiſus fuerat, Rex hoc Pectoris ſui Arcanum, quibuſdam ex Conſiliariis ſuis, aperuit; Se mortem *Comitis* ægre ferre, quod ab illo, ſi vixiſſet, Intima Periculi ſui, & Conjurationis contra ſe factæ, reſcire potuiſſet.

Verum ut ad Narrationem Rei ipſius revertamur, Primo *Simon*, ut diximus, Diſcipulum ſuum edocuit, Perſonam

Ri-

RICHARDI *Ducis Eboracenſis*, imitari: Hoc vero factum eſt, ſub idem tempus, quo Fama illa ſparſa eſt; Quod Rex conſtituerat, *Edwardum Plantageniſtam*, tum in turri detentum, neci tradere: Quo divulgato, magnum ſecutum eſt Populi Murmur. Sed non multo poſt, diverſo Rumore ingruente; quod nimirum *Edwardus* ille *Plantageniſta*, è Turri aufugiſſet; Atque ſimul Callidus iſte *Sacerdos*, audiens, illum charum vulgo fuiſſe, tantamque ob ejus Periculi depulſionem, lætitiam conceptam, Perſonam Larvæ ſuæ mutavit, & in perſonam *Plantageniſtæ*, tanquam magis idoneam, transformavit; Quippe qui in ore Populi magis erat, & Sermonibus tum præcipue jactatus: Simul concinnius erat, ut poſt famam Fugæ *Edwardi*, hoc quod ſtruebat ſubſequeretur. Attamen, cum ſecum reputaret, minus ſibi tutum futurum, & Hominum Curioſitati & Inquiſitioni magis obnoxium, ſi Fabulam iſtam hic in *Anglia* egiſſet, conſultius fore putavit, ſi more Scenarum, in Tragœdiis & ſimilibus, magis è longinquo Rem oſtentaret: Itaque cum Diſcipulo ſuo in *Hiberniam* transfretavit, ubi Fa-

vor

vor erga *Familiam Eboracenſem*, majorem in modum, fervebat. Rex ſane, in Rebus *Hiberniæ* conſtituendis, minus impiger & providus fuerat; neque Magiſtratus & Conſiliarios ſuos, in illo regno, mutaverat, aut alios ſibi probatos & fidos cæteris immiſcuerat, ut facere debuerat; Præſertim cum Inclinationem ejus populi, erga *Familiam Eboracenſem*, ſatis noſſet: Quamque etiam lubricus eſſet ejus Regni ſtatus, & ad res novas amplectendas pronus, magis multo quam ipſa *Anglia*: Sed Victoriis ſuis, & Succeſſibus in *Anglia* confiſus, per otium Res *Hiberniæ*, in ordinem ſe redacturum, minime dubitabat.

Quamobrem hac *Regis* ſocordia factum eſt, ut ſub adventum *Simonis*, cum falſo ſuo *Plantageniſta*, in *Hiberniam*, omnia ad Defectionem & Seditionem parata invenirentur, ac ſi ex compoſito fere Res tranſacta fuiſſet. Primo omnium, adiit *Simon Thomam Fitz*, *Gerardum Comitem Kildariæ*, & *Hiberniæ* tum *Præſidem*; Cujus oculos tanto caligine perſtrinxit (partim Sermonum ſuorum vi & inſinuatione, partim Habitu & Geſtu Pupilli ſui, cujus etiam ori

ori Majeſtas quædam *Regia* inſidebat) ut illecebræ illæ, Fumis fortaſſe quibuſdam Ambitionis adjutæ, ita *Comitem* affecerint, ut perſuaſiſſimum ei eſſet, verum prorſus illum *Plantageniſtam* fuiſſe. *Comes* negotium ſtatim communicavit cum proceribus nonnullis, & aliis; Primo quidem, occulto. Eos autem ſimiliter ſecum affectos perſpiciens, de induſtria rem in publicum exire & ſpargi permiſit; veritus, id quod deſtinaverat, patefacere, priuſquam Populi animos tentaſſet. Sed ſi Potentiores alacriter, certe Plebs furioſe agebat; Aërium iſtud Phantaſma, incredibili Gaudio & Favore excipiens; partim quod eſſent in *Familiam Eboracenſem* propenſiſſimi; partim ex Gentis ipſius Superbia, ut Regem *Angliæ Regno* dediſſe & impoſuiſſe viderentur. Neque vero Scrupulus ille, de Damnatione *Georgii Ducis Clarentiæ*, iſtius *Edwardi* Patris, apud eos quicquam valebat; Cum nuper *Regis* HENRICI exemplo didiciſſent, Damnationes illas legales, Titulo & Prætenſioni ad Coronæ faſtigium, nullo modo officere. Quatenus vero ad *Edwardi Quarti Filias*, facile innitebantur Repulſæ, quam

quam à *Rege Richardo*, Hæreditate Regni ſummotæ, tuliſſent; Eaſque etiam, tanquam Henrici factionis portionem quandam, æſtimabant, cum in ejus Manu omnino eſſent. Adeo ut mirabili conſenſu, & plauſu, & magna omnium ordinum frequentia, *Plantagenista* iſte Fictitius, ad *Caſtrum Dublinenſe* adductus eſſet, atque ibi tanquam Rex ſalutatus, ſtipatus, & honoratus; Puero ſatis decore ſe gerente, nihilque committente, quod Ignobilitatem Generis ſui argueret. Quin & paucis diebus elapſis, Rex proclamatus eſt, per Nomen *EdWardi Sexti*, ne Gladio quidem uno, pro Cauſſa *Regis* Henrici, evaginato.

Rex nunciis perlatis de Rebellione iſta, tam repentina & inexpectata, plurimum commotus eſt, duas præcipue ob cauſſas: Prima erat, quod Motus iſte illud tentabat, à quo ſibi maxime metuebat; Tituli ſcilicet *Eboracenſis Familiæ* Reſuſcitationem: Secunda, quod Motus idem contigerat tali loco, quo tuto Perſonam ſuam transferre non poterat. Nam partim ex Fortitudine innata, partim ex Suſpicione quadam univerſali, (Neſcius & hæſitans

cui

cui fidere ſecure poſſet:) Perſonam ſuam propriam, ad omnes Motus reprimendos, transferre amabat. *Rex* igitur Concilium ſuum convocavit, apud *Cœnobium Carthuſianorum* ad *Shinam*. Quod quidem Concilium admodum ſecreto habitum eſt: At decreta ejus, quæ in publicum ſtatim prodierunt, tria fuerunt.

Primum erat, ut *Regina Vidua* (ſicut antea obiter dictum eſt) eo quod contra Pactum, & Fidem ſuam iis præſtitam, qui cum ea, de Matrimonio Filiæ ſuæ *Elizabetha* cum Henrico ineundo, contraxerant, eam nihilominus ex Aſylo in manus *Regis Richardi* tradidiſſet, *Cœnobio Monialium* de *Bermondſey* includeretur, utque Fortunæ & Reditus ejus omnes Fiſco cederent.

Secundum erat, ut *Edwardus Plantageniſta*, tunc temporis in Cuſtodia Turris arcta habitus, modis omnibus, qui excogitari poterant, maxime publicis & notoriis, Populo monſtraretur. Hoc eo ſpectabat, partim ut Rex illa, quam apud Populum ſubierat, Invidia exoneraretur, de nece clandeſtina *Edwardi*: Sed præcipue, ut omnibus liquido detegerentur, eorum quæ in *Hi-*

berniæ acta ſunt, Levitas & Impoſtura; quodque revera *Plantageniſta* quem colebant, Idolum & Res Fictitia tantummodo eſſet.

Tertium erat, ut denuo publicaretur *Remiſſio Generalis Anteactorum*, iis, qui intra diem præfixum, delicta ſua revelare vellent, & ſe *Regiæ Clementiæ* ſubmitterent: Utque *Diploma Remiſſionis*, verbis tam largis & amplis perſcriberetur, ut nullum prorſus Genus Altæ Proditionis (vel in *Regis* ipſius Perſonam) exciperetur. Quod licet mirum videri poſſet, attamen *Regi* prudenti & ſagaci probabatur; Qui ſatis ſciret, maxima ſibi Pericula, non à Proditionibus levioribus, ſed ab atrocioribus imminere. Iſta vero *Regis* & *Concilii* ſui Decreta, ſtatim executioni mandata ſunt. Ac primo *Regina Vidua*, in *Cœnobio Monialium* apud *Bermondſey*, concluſa erat, & Fortunis omnibus exuta. Quod res mirabilis Populo viſa eſt: Fœminam infirmam & calamitoſam, quod Tyranni Minis & Promiſſis ſuccubuiſſet, idque poſt tantum temporis ſpacium elapſum, (quo Rex nullum Offenſæ, aut Animi exulcerati Signum oſtendiſſet) multo autem magis, poſt tam felix

Matri-

Matrimonium inter *Regem* & *Filiam* ſuam, cum Prole Maſcula ſuſcepta, à Rege tam ſubito mutato, aut tam tarde Senſus ſuos aperiente, tanta cum ſeveritate tractari.

Regina iſta, inter Exempla Fortunæ inſigniter inconſtantis, & Adverſa cum Proſperis ſæpe alternantis, reponi poſſit. Primo à Supplice afflicta, & Vidua deſolata, aſſumpta eſt in Thorum *Regis*, *Regis*, inquam, *Cœlibis*, quique inter viros Ætatis ſuæ fuerat pulcherrimus. Etiam, in ipſo *Regni Edwardi* Curriculo, miſeram ſubierat Fortunæ aleam, & Felicitatis ſuæ Eclipſim, ex Fuga Regis, & Coronæ ſuæ amiſſione temporaria. Inſuper, eo nomine fortunata cenſeri poſſet, quod Prolem ei pulcherrimam egregia cum fœcunditate peperit, atque Amorem ejus Maritalem (Patientia, & Obſequio, & Amorum *Regis* Diſſimulatione, aliquantulum adjuta) uſque ad finem retinuit. In Cognatos ſuos, & Sanguinis propinquitate conjunctos, etiam ad Factionem uſque propenſa fuit: Quæ res apud Proceres ex parte *Regis*, qui *Regium Sanguinem* mixtura illa quaſi pollui exiſtimabant, magnam ei Invidiam conflaverat: Quibus

Proceribus *Regii Sanguinis*, ſe adjunxerat *Dominus Haſtingus*, magna apud *Regem* Gratia florens, qui licet *Regi* tam charus eſſet, putabatur per vices, Malitia & Artibus hujus *Reginæ*, non abſque periculo Ruinæ vixiſſe. Poſt Mortem *Regis* Mariti ſui, veluti Subjectum aliquod Tragædiæ facta eſt; Cum vitam eouſque produxiſſet, ut videret Fratri ſuo caput amputatum; Utroſque Filios ſuos Regno privatos, Spurios declaratos, & crudeliter interfectos. Attamen inter has tam acerbas Calamitates, Libertate ſua, Dignitate, & Fortunis fruebatur. Verum poſtea demum, Rota aliquantulum in proſperum verſa, cum *Regem* in *Generum* nacta eſſet, & facta *Avia Nepotis Maſculi*. Nihilominus (ob Cauſſas obſcuras & incognitas, & ſub Prætextibus non minus admirandis) præcipitata eſt, & mundo exulavit, in Monaſterio clauſa, ubi periculoſum pene erat eam inviſere. In quo paulo poſt vitam finivit. *Regis* tamen juſſu, juxta *Regem* Maritum ſuum, *Windeſoriæ* honorifice ſepulta fuit. *Collegium Reginale* apud *Cantabrigiam* fundavit. Hoc rigore, *Rex* magna apud populum ſuum incurrit obloquia; Quæ tamen,

tamen, tam ob Rationes ſtatus, quam ob Confiſcationem tam amplam, ei reddita ſunt dulciora.

Sub idem tempus, *Edwardus Plantageniſta* verus, in die Dominico, per univerſas *Londini* Plateas principales, ductus eſt, ut à Populo ſpectaretur. Et poſt Spectaculum Populi in Plateis, ſolenni Proceſſione Templum *D. Pauli* ingreſſus eſt, ubi & frequens Populi Multitudo convenerat. Atque ſimul appoſite & decore proviſum eſt, ut complures ex Nobilitate, & alii Gradus Eminentioris (maxime ex iis qui *Regi* ſuſpecti eſſent, quique Speciem & Perſonam *Plantageniſtæ* optime noſſent) Sermones cum Adoleſcente, inter eundum, familiariter conferrent. Atque hoc *Regis* prudentiſſimum Remedium, Malum illud *Hiberniæ* plane diſcuſſit, apud Populum *Angliæ*; Præſertim eam Populi partem, quæ Errore, non Malitia, Toxicum illud hauſerat; In *Hibernia* tamen, ubi non dabatur à Facinore in tantum aucto Receptus, parum aut nihil valuit: Sed contra, ultro Imposturam totam in *Regem* retorſerunt; Et ſermones ſerebant, *Regem*, ut verum *Regni* Hæredem depelleret, & Mundo

Fucum faceret, & Hominum imperitorum Oculos faſcinaret, Adoleſcentulum ſuppoſititium, in ſimilitudinem *Edwardi Plantageniſtæ*, ornaſſe, eumque Populo monſtraſſe, ne abſtinendo quidem à ſacris Proceſſionis Ritibus, quo majorem Fabulæ fidem conciliaret. Circa idem quoque tempus, Edictum de *Remiſſione Generali* promulgatum eſt: Simul etiam *Rex* multam adhibuit diligentiam, ut Portus Regni clauderentur, ne Fugitivi, Rebus præſentibus infenſi, aut ſuſpecti, Mare trajicerent, in *Hiberniam* aut *Flandriam*.

Interim Rebelles *Hiberniæ*, nuncios, tam in *Angliam* quam *Flandriam* clam miſerant qui utrobique loci, res haud parvi Momenti tranſegerant. In *Anglia* enim, in partes ſuas pertraxerant, *Ioannem Comitem Lincolniæ*, *Ioannis Poli Ducis Suffolciæ* Filium, ex *Elizabetha Edwardi Quarti* Sorore. *Comes* iſte Spiritus altos & elatos gerebat, ſimulque ſtrenuus erat, & ingenio pollens, & ſublimibus jampridem Cogitationibus inſueverat. *Richardo* enim *Tertio* conſtitutum erat, odio Fratris ejus utriuſque, (*Regis Edwardi*, & *Clarentiæ Ducis*,) atque eorum Stirpis (cum ſcilicet

San-

Sanguine amborum Manus ſuas imbuiſſet) Poſteros eorum, ſub variis & falſis Prætextibus (de quibus antea diximus) Succeſſione in *Regnum* privare, atque *Comitem* iſtum (ſi ipſe ſine Liberis diſcederet) in *Regem* deſtinare. Neque hoc *Regem* latuerat, qui propterea Actiones ejus ſecreto obſervabat. Verum cum Populi Invidiam, ob Incarcerationem *Edwardi Plantageniſtæ*, jam deguſtaverat, conſultum non putabat, hujuſmodi Invidiam accumulare, per Incarcerationem *Comitis Lincolniæ*; Quin & rebus ſuis conducere putabat, illum tanquam alterius Rivalem conſervare. *Comes* autem *Lincolniæ*, Rebellionis *Hiberniæ* ut particeps fieret, movebatur, non quod leviter inniteretur iis, quæ ibi geſta erant, inſtar Bullæ fragilis evanida, ſed Literis à *Margareta* de *Burgundia* receptis; In cujus Suppetiis auxiliaribus, atque ipſa Declaratione quod in partes deſcendiſſet, plus longe Ponderis erat, tum quoad Famam, tum quoad vires ipſas. Neque *Comes* Negotium repulit, quod ſciret prætenſum *Plantageniſtam* Idolum merum, & nihil amplius eſſe: Sed contra lætabatur, eum falſum potius, quam verum *Plantageni-*

ſtam fuiſſe: Quod cum ſatis ſciret falſum *Plantageniſtam* ſponte in Fumos abiturum, verum autem *Regis* Conſiliis peſſum iri, ſecum reputaret, aditum ſibi ad Regnum proprio Titulo & Iure patefieri poſſe. Hæc animo agitans, ſecreto in *Flandriam* transfretavit, quo paulo ante appulerat *Dominus Lovellus*, qui Conſiliorum ſuorum veluti Procuratorem in *Anglia* reliquerat *Thomam Broughtonum*, Equitem Auratum, qui in *Comitatu Lancaſtria* magnas Clientelas, & multos Sequaces habebat. Nam paulo ante (ut ſupra diximus) cum prætenſus *Plantageniſta* primo in *Hiberniam* receptus fuiſſet, Nuncii clandeſtini ad *Margaretam* miſſi fuerant, eam de Rebus jam in *Hibernia* geſtis certiorem facientes; ejus Auxilium in Cauſſa (ut ipſi dicebant) tam pia & juſta, & cujus initiis Deus tam manifeſto affuiſſet, implorantes; Cum Promiſſis & Proteſtatione, omnia deinceps Arbitrio ejus permiſſa fore, tanquam ſupremæ ejus Actionis Patronæ & Protectricis. *Margareta*, *Edwardo Quarto* Soror fuit ſecunda; Etiam *Carolo Burgundiæ* Duci, *Strenuo* Cognominato, ſecunda Uxor; Ex quo cum nullos Liberos ſuſ-

cepiſ-

cepiſſet, magnam curam, cum inſigni Benevolentiæ Affectu, *Philippi* & *Margaretæ* (prioris Mariti Nepotum) Educationi impendit. Id quod magnum ei Amorem & Auctoritatem apud Belgas conciliavit. Princeps hæc Animo virili, Malitia autem Muliebri, prædita; Theſauris quoque non exiguis affluens, propter Dotis ſuæ Amplitudinem, providamque ejus Diſpenſationem: Et ipſa Liberorum exors, curiſque aliis fere ſoluta; pro fine Conſiliorum ſuorum ſibi propoſuerat, ut videret in Solio *Regni Angliæ*, *Familiam* ſuam iterum collocatam; HENRICUM autem, tanquam Metam ſibi poſuerat, ad cujus Ruinam, omnes Actiones ſuæ tenderent, & collimarent: Adeo ut ex ejus Conſiliis, (tanquam ex pharetra,) Turbæ per multos Annos excitatæ in *Regem*, emiſſæ fuerint. Tanto autem flagrabat, adverſus *Familiam Lancaſtriæ*, & præcipue in *Regis* Perſonam, odio, ut neutiquam per *Familiarum*, in Nepti ſua, tam Honorificam Conjunctionem, mitigaretur; Sed contra, ipſam Neptem ſuam odio haberet, quod ſuis Nuptiis, *Regi* ad Regnum adipiſcendum, & in ſe ſtabiliendum, aditum patefeciſſet. Magno

igitur & vehementi Animi Impetu, oblatam à Rebellibus Occaſionem arripuit, eorumque Poſtulatis annuit: Et Conſilio habito cum *Comite Lincolniæ*, & *Domino Lovello*, & aliis, decretum eſt, ut Proceres illi duo, cum Cohorte bis Mille *Germanorum*, (qui omnes erant Veterani,) ſub ductu *Martini SWarti* (Duce forti & in Militia experto) in *Hiberniam* ſe conferrent, ad novum *Regem*: Magna ſiquidem in ſpe erant, quando Actio illa Regalitatis planæ conſtitutæ & fixæ ſpeciem habuiſſet, & *Comitis Lincolniæ*, veluti Secundæ Perſonæ, nec non Copiarum exterarum in auxilium ſubmiſſarum, reputatione aucta eſſet, fore ut harum rerum fama animos adderet illis, qui in *Anglia* partibus ſuis favebant, ut præſto eſſent cum Auxiliis, quo tempore Exercitus in *Angliam* tranſvectus eſſet. Inſuper, & hoc decretum eſt, ut ſi res ſucceſſiſſet, Suppoſititius ille *Plantageniſta* deponeretur, & verus reciperetur. In qua tamen Actionis Periodo, *Comes Lincolniæ* privatas ſuas ſpes fovebat. Poſtquam Copiæ iſtæ, ex *Flandria* in *Hiberniam* veniſſent; & Partium Confidentia, ex conſpectu mutuo, & Exer-

citus

citus juſti jam in unum Corpus coacti facie, mirum in modum creviſſet; de Succeſſu minime dubii, ſibi magna pollicebantur, ac ſecum Sermonibus & Colloquiis jactabant, ſe copiis multo majoribus inſtructos, ad Regnum HENRICI ſubvertendum proficiſci, quam idem HENRICUS, ad *Regis Richardi* Regnum ſubvertendum, feciſſet: Quodque, ſi nullus adverſus ſe Gladius ſtrictus eſſet in *Hibernia*, Conjectura ex eo recte capi poſſet, Gladios etiam in *Anglia* cito aut vaginis conditos, aut repulſos fore. Primo autem jactantia quadam, ob tantas copiarum Acceſſiones, *Regem* ſuum novum, in *Eccleſia Cathedrali Dublinenſis*, coronaverunt; qui antea Proclamatione tantum Rex declaratus erat; Tum vero Concilium habuerunt de iis quæ ulterius agenda erant. In quo Concilio, etſi opinabantur nonnulli, quod conſultiſſimum foret, res in *Hibernia* primum conſtituere, illamque Regionem pro belli Sede deligere, eoque *Regem* ipſum HENRICUM, neceſſitate Belli compulſum, pertrahere; (Ex cujus abſentia ſperabant, haud parvos Motus & Mutationes in *Anglia* ſecuturos:) nihilominus quia Regnum *Hi-*

berniæ inopia laborabat, unde Exercitum alere, & *Militibus Germanis* Stipendia ſolvere, nullo modo poſſent; Quia etiam ſtudia & Vota *Hibernicorum* atque generaliter militum (Qui in ſtatu rerum tumultuario, potius Duces ſuos regere, quam ab illis regi conſueverunt) magno impetu & cupiditate multa ferebantur, Spoliis *Regni Angliæ* ſe ditandi; in eam ſententiam itum eſt, ut Copias ſuas, quanta fieri poſſet celeritate in *Angliam* transferrent. *Rex* interim, qui cum primum audierat, quid in *Hibernia* geſtum eſſet, haud multum commotus eſt, ſed ſperabat ſe nullo negotio Copias *Hibernicas* (tanquam Avium gregem) Lapidis jactu diſperſurum, atque Examen iſtud Apum, cum *Rege* ſuo, veluti Tinnitu & Cymbalis abacturum; Cum poſtea certior factus eſſet, *Comitem Lincolniæ* ſe partibus adjunxiſſe, atque *Duciſſam Margaretam* Factioni præſidere, periculum vere æſtimare cœpit; atque tanquam ea, quæ oculis cernuntur, proſpiciebat, Regnum ſuum iterum in Diſcrimen venturum, Sibique neceſſe fore rurſus de eo dimicare. Ac primo, antequam audiſſet *Comitem Lincolniæ*, é

Flan-

Flandria in *Hiberniam* profectum, conjiciebat fore, ut à duabus ſimul Regni partibus oppugnaretur: videlicet ad Orientalem *Angliæ* Plagam, facta Invaſione à copiis è *Flandria*; atque ad Occidentalem Plagam verſus Septentrionem, à Copiis ex *Hibernia*. Itaque poſtquam mandaſſet, ut Delectus Militum in utriuſque Partibus haberentur, & duos conſtituiſſet Strategos, *Iaſparum Ducem Bedfordiæ*, & *Ioannem Comitem Oxomiæ*, (in Animo habens, etiam in propria Perſona adeſſe, ubi Occaſiones ejus præſentiam maxime requirerent) nullam tamen eo ipſo tempore Invaſionem exſpectans (cum Hyems jam adulta eſſet) Iter ſuum inſtituit verſus *Suffolciam* & *Norfolciam*, ut eas Provincias confirmaret. Poſtquam autem ad *Sancti Edmundi Burgum* veniſſet, accepit, *Thomam Marchionem Dorceſtriæ* (qui unus ex Pignoribus fuerat in *Galliis*) ad ipſum properare, ut ſe à quibuſdam Accuſationibus, contra ſe exhibitis, purgaret. At licet *Rex* Aurem ei benignam reſervaret, erat tamen Conditio Temporis tam periculoſa, ut ſtatim miſerit *Comitem Oxoniæ*, qui obviam ei factus, ad *Turrim Londinenſem*

illum perduceret: Verbis tamen gratioſis eum permulceret, & poſtularet, ut Ignominiam illam non ægre ferret, quia nihil à *Rege* periculi ei imminebat; Quin & hanc rem ei præſidio fore, ut nec Rebus *Regis*, nec Fortunis propriis quicquam nocere poſſet: Et quod in *Regis* Manu ſemper futurum eſſet (poſtquam ab iis, de quibus inſimulabatur, ſe purgaſſet) Honorem ejus reſarcire.

A *Burgo Sancti Edmundi*, ad Civitatem *Norwici* perrexit. Inde tanquam in Peregrinatione quadam ſacra *Walſinghamiæ* Templum, *Virgini Mariæ* dicatum, & multis miraculis celebre, viſitavit; & vota pro Salute ſua nuncupavit: Atque inde, per *Cantabrigiam*, *Londinum* reverſus eſt. Poſt paucos dies, Rebelles *Hibernici* cum *Rege* ſuo (ſub ductu *Comitis Lincolniæ*, *Comitis Kildariæ*, *Domini Lovelli*, & *Swarti* Præfecti Cohortis) ad *Fouldriam* in Comitatu *Lancaſtriæ*, appulerunt; Ad quos ſtatim ſe contulit *Thomas Broughtonus* Eques Auratus, cum exigua admodum Manu *Anglorum*. *Rex* per hoc jam certus, Procellam iſtam non diruptum iri, ſed in unum Locum caſuram,

Co-

Copias ſatis amplas coëgerat; Atque ipſe, aſſumptis etiam duobus, quos delegerat, Strategis, (nempe *Duce Bedfordiæ*, & *Comite Oxoniæ*) *Coventriam* uſque, manum cum iis conſerturus, advenerat; Unde turmam Equitum, ad Hoſtium res explorandas, emiſit; utque ſimul aliquos ex Exercitu eorum palantes interciperet, ex quibus melius ſcire poſſet, eorum & Progreſſus, & Conſilia; Quod & factum eſt: Etſi *Regi*, in ipſo Rebellium Exercitu, Exploratores non deeſſent.

Rebelles verſus *Eboracum* iter ceperunt, vaſtatione Agrorum, & alia violentia Hoſtili, abſtinentes, ut melius in gratiam Populi ſe inſinuarent, & *Regis* ſui decus tuerentur; Qui ſcilicet, ex vero ſenſu Animi Regii, calamitatibus Subditorum indoleret. Verum Globulus iſte Nivalis, inter volvendum, augmenta nulla ſuſcipiebat. Neque enim Populus ad illos ex ulla parte confluxerat: Neque etiam, in aliis Regni partibus, Motus ullus in eorum favorem factus eſt; Cui rei in cauſſa erat, partim Experimentum, quod jam exhibuerat *Rex*, moderati Regiminis ſui, cum opinione Felicitatis conjunctum;

Par-

Partim, quod odioſa admodum res eſſet Populo *Angliæ*, *Regem* accipere, humeris *Hibernorum* & *Germanorum* geſtatum, & introductum; Ex quibus Nationibus, maxima pars Copiarum Rebellium erat conflata. Neque ab ipſis Rebellibus ſatis prudenter factum eſt, ut primo in partes Boreales Exercitum ſuum ducerent; Nam licet, præteritis temporibus, fuiſſent illæ Regiones amicorum ſuorum Altrices; Tamen iiſdem locis Exercitus *Domini Lovelli* diſperſus fuit; Atque ibidem, *Rex* ipſe præſentia ſua, Populi Animos paulo ante leniverat. At *Comes Lincolniæ* ſpe ſua fruſtratus, (Populum enim ad ſe certatim confluxurum ſibi promiſerat, in quo caſu in animo ei erat Bellum protrahere) remque jam ſine receptu eſſe ſatis ſciens, decreverat cum *Regis* Copiis, qua poterat celeritate, confligere; Itaque verſus Oppidum *Newarci* Exercitum duxit, Oppidum ſperans ſe, ſubito ſuo adventu, in poteſtatem ſuam redacturum. Sed *Rex* paulo ante *Nothinghamiam* venerat, ubi Concilium Caſtrenſe convocavit; In quo deliberatum eſt, an tempus protelare, aut Hoſtes ſtatim adoriri oporteret?

ret? In quo Concilio, *Rex* ipſe (qui multas Animo Suſpiciones agitabat, quarum Nemo conſcius eſſet) manifeſto in eam ſententiam propendebat, ut prælio quamprimum decertarent. Verum, hanc Dubitationem repente exi-merunt magna Auxilia, quæ in ipſo Articulo hujus Conſultationis ſe adjunxerant, partim Literis miſſis excitata, partim ſponte à multis *Regni* Partibus venientia.

Principales autem Perſonæ, quæ tum in *Regis* Auxilium advolarunt, fuerunt, ex Nobilitate quidem, *Comes Salopiæ*; & *Dominus Strange*; Ex Equitibus autem, & Nobilibus minoribus, ad Septuaginta Homines, cum Cohortibus ſuis numerum ſex mille Armatorum implentibus, præter Copias, quæ *Regi*, ante eorum adventum, præſto fuerant. Quocirca *Rex*, cum cerneret Copias ſuas in tantum auctas, magnamque in omnibus, ad pugnam, alacritatem, in eo, quod prius decreverat, confirmatior erat; atque propere Exercitum duxit, ita ut inter Caſtra Hoſtium, & Oppidum *Newarci*, ſe medium ſiſteret; Nolens eorum Exercitum illius Oppidi Commoditate gaudere. *Comes* neutiquam

tiquam territus, eo ipſo die, ad pagum quendam, *Stoke* dictum, perrexit, ibique illa nocte caſtra metatus eſt, ſuper Clivum cujuſdam Colliculi. *Rex* autem, die ſequente, Aciem inſtruxit in Campeſtribus. Nec minus animoſe *Comes* de Colle deſcendit, & Prælium cum eo conſeruit. De quo quidem Prælio, Narrationes, quæ nunc extant, tam exiles ſunt & nudæ, (etſi fuerit Res tam recentis memoriæ) ut potius Succeſſum Prælii, quam Modum Pugnæ declarent. Ajunt *Regem*, Copias ſuas in tres Acies diviſiſſe; Quarum prima Acies tantum, Alis utrinque bene roborata, reapſe pugnaverat, totumque Exercitus Hoſtilis impetum ſuſtinuerat: Pugnam fuiſſe atrocem & obſtinatam, & per tres horas duraſſe, antequam Victoria in aliquam partem inclinarit; niſi quod, quandoquidem prima tantum *Regis* Acies pugnaverat (duabus reliquis Aciebus veluti otioſe ſtantibus) judicium fieri poſſit, qualis in fine ſucceſſus Pugnæ expectandus eſſet: *Martinum Swartum*, cum ſuis Germanis, egregie perfunctos eſſe: Itemque *Anglos*; Neque etiam *Hibernos* officio defuiſſe, Animis aut Ferocia; Sed cum eſſent fere inermes, Spi-

Spiculis tantum & Enſibus inſtructi, in eos potius Occiſionem, quam Pugnam fuiſſe: ita ut furioſa eorum trucidatio, reliquo Exercitui, magno terrori fuiſſet: Univerſos autem Duces in Acie cecidiſſe: Nempe, *Comitem Lincolniæ*, *Comitem Kildariæ*, *Franciſcum* Dominum *Lovellum*, *Martinum Swartum*, & *Thomam Broughtonum*, omnes fortiter prælantes, nec terga vertentes, aut retro cedentes. Tantum de *Lovello* exiit Sermo, quod è prælio fugerit, & *Flumen Trenti* equo tranſnataverit, ſed adverſum Littus propter ripæ præcipitium conſcendere non potuit, unde in Fluvio ſubmerſus eſt. At alius Sermo eum in Fluvio non relinquit; Sed refert, quod diu poſt, in Caverna quadam ſubterranea, vitam produxerit. Numerus Occiſorum, ex parte *Hoſtium*, fuit ad minimum quatuor Millium: Ex parte autem *Regis*, primæ Aciei circiter Dimidium cecidit, præter multos ſaucios, ſed minoris Conditionis Homines. Inter alios Captivos, fuerunt Suppoſititius ille *Plantageniſta* (iterum *Lambertus Simnellus* factus) unaque verſutus ille *Sacerdos*, ejus Pædagogus. *Lambertum* quod attinet, *Rex* vita eum privare noluit; Si-

ve ex Animi Magnitudine, reputans illum inſtar imaginis tantum Cereæ fuiſſe, quam alii temperarant, & finxerant; Sive ex alta quadam prudentia, putans eum, ſi capite plecteretur, nimis propere in Oblivionem iturum; Sin in vivis maneret, futurum eum aſſiduum ſpectaculum, & inſtar Remedii aut Exorciſmi adverſus ejuſmodi Spectra, & Incantationes, temporibus venturis. Itaque receptus eſt in Famulitium *Regis* in Aula ſua, ſed vili admodum Loco, in Culina; Adeo ut, inſigni humanæ Fortunæ Ludibrio, Veru circumageret ille, qui Coronam geſtarat; (Cum tamen Fortuna, poſt Tragœdiam minime ſoleat Comœdiam, aut Exodium introducere;) Poſtea autem promotus eſt, ut eſſet ex Falconariis *Regis*. Quod vero ad *Sacerdotem*, in Gurguſtium quoddam obſcurum incluſus eſt, neque, quid de eo poſtea factum eſſet, innotuit: Cum in Natura *Regis* penitus inſitum eſſet, Pericula ſua veluti ſub Sigillo obſignare.

Poſt Prælium, profectus eſt *Rex Lincolniam*, ubi Preces ſolennes, & Gratiarum Actiones, celebrari fecit, pro Salute ſua & Victoria. Utque Devotio-

nes

nes ejus plenum ſuum Circulum complerent, miſit Vexillum ſuum ad Templum *Beatæ Virginis Walſinghamiæ*, in Oblationem; ibi vota ſolvens, ubi nuncupaſſet. Atque hoc modo, ab iſta tam inſigni Fortunæ Machina (quæ in eum intentata fuerat) liberatus, ad priſtinam Animi Confidentiam rediit; Secum cogitans, univerſa ſua infortunia ſimul in eum irruiſſe. Verum id contigit, quod Sermo Vulgi, in principio Regni ſui, ei ominatus eſt; Futurum ſcilicet, *Vt laborioſe regnaret*, *quod Regnum ſuum*, *à Morbo Sudorifico initium cepiſſet*. Sed quamvis *Rex* ſe jam in portu navigare putaret, tamen tanta fuit prudentia, ut Fiducia ſua providentiam neutiquam obfuſcaret, præſertim in rebus non remotis. Itaque tam recenti & inexſpectato periculo expergefactus, animo volvebat, quibus modis, tam Rebellionis præteritæ Participes & Fautores eradicaret, quam ſimilium Periculorum Semina in futurum extingueret: Simulque Hominum, male erga res ſuas Animatorum, Receptacula omnia & Refugia, ubi Rebellionibus ſuis paulo poſt vivificandis incubabant, amoveret. Primo igitur, Profectio-

ctionem novam à *Lincolnia*, in Partes Septentrionales, inſtituit; quamvis revera hoc iter potius Curiam quandam Judicialem Itinerariam ſaperet, quam alias. Nam ubicunque ſe contulit, magna cum Severitate, & ſtricta Inquiſitione; partim Iure Militari, partim via Iuſtitiæ ordinaria, animadvertebat in eos, qui Rebellioni præteritæ adhæſerant, eique vires præbuerant. Neque Morte pleroſque afficiebat, (cum ipſum prælium haud parum cruoris profudiſſet) ſed Mulctis pecuniariis; Vitæ parcens, Theſauros autem corrogans. Inter alia ejus generis Crimina, ſedulo inquiſitum eſt, de iis, qui rumorem quendam excitarunt & ſparſerunt, paulo ante Prælium commiſſum; *Rebelles Prælio viciſſe, Regiſque Exercitum debellatum fuiſſe, Regemque ipſum fugiſſe*. Unde opinio erat, complures, qui aliter in *Regis* ſuppetias venturi fuiſſent, iſto Artificio detentos fuiſſe, & perterritos. Quæ quidem Accuſatio, licet Fundamento non penitus caruerit, attamen callide & avide à nonnullis arrepta erat, qui cum ipſi, ad *Regis* partes tuendas, ſocordes fuiſſent, & negligentes, hoc prætextu utebantur, ad Teporem eorum & Inertiam

tiam tegendam. Quam nihilominus Calliditatem, *Rex* deprehendere noluit, etſi eam animo reconderet, quatenus ad Perſonas quaſdam particulares, ut ſui moris erat.

Verum quoad Extirpationem Radicum, & Cauſſarum Motuum ſimilium, temporibus futuris, cœpit *Rex* ſentire, ubi eum Calceus ſuus ureret; Quodque Depreſſio *Familiæ Eboracenſis*, in omnibus tanquam Unguis in Ulcere eſſet. Factus igitur jam cautior, neque Pericula amplius contemnere, aut Remedia eorum dedignatione quadam rejicere volens; atque aliquid, quod in hac re Animos hominum ſanare poſſet, præſtare cupiens, (præſertim in cæremonia quapiam externa) decrevit tandem Coronationem *Reginæ* maturare. Poſtquam igitur *Londinum* reverſus eſſet, quo magna cum pompa, & tanquam Triumphali, ingreſſus eſt, victoriamque ſuam, per biduum, ſacris obeundis celebraſſet; (priore enim die Templum *D. Pauli* adiit, & Hymnum *Te Deum* cantari fecit; Craſtino autem, ſolennem Proceſſionem habuit, & Concioni apud *Crucem Divi Pauli* interfuit) Regina, ſumma cum magnificentia, & ſplen-

ſplendidiſſimo apparatu, apud *Weſtmonaſterium* coronata eſt, *Novembris* viceſimo quinto, Anno autem Regis tertio; Quæ Coronatio, duos circiter Annos, Nuptias ſuas inſecuta eſt; *Tanquam Baptiſma ſerotinum, quod Compatres diu expectaſſet.* Quæ mira & inexpectata Temporis Protractio, ſic notata eſt ab omnibus, ac ſi Res Stomacho *Regis* minime grata erat, ſed neceſſitate quadam, & propter Rationes Status, ei fuiſſet impoſita. Paulo poſt, ut omnibus palam fieret, Serenitatem quandam jam factam, quodque Incarceratio *Thomæ Marchionis Dorceſtriæ*, Temporis potius Res quam Hominis eſſet, idem *Marchio* Libertati reſtitutus eſt, abſque Examinatione aliqua, aut alia quavis Formula. Sub idem tempus, *Rex* Legationem ad *Innocentium Pontificem* miſit, quæ de Nuptiis ſuis eum certiorem redderet: atque inſuper referret, *Regem* jam (ſicut alterum Æneam) ex Fluctibus & diutinis Erroribus Fortunæ ſuæ emerſiſſe, atque in portum ſecurum appuliſſe: ac ſimul Gratias *Sanctitati* ſuæ ageret, quod Celebrationem Nuptiarum ſuarum, præſentia Nuncii ſui, honoraſſet, Atque tam

per-

Perſonam ſuam, quam Vires Regni, ad Mandata ſua exſequenda prolixe offerret.

Legatus autem *Regis*, Orationem habens coram *Papa*, in præſentia Cardinalium, *Regem Reginamque* tanta Verborum grandiloquentia extulit, ut Faſtidio eos qui aderant prope enecaret. At poſtquam ad *Papæ* laudes perveniſſet, ita eum ad cœlos uſque elevavit, & deificavit, ut omnia quæ de *Rege* & *Regina* jam modo dixerat, moderata viderentur & tolerabilia. A *Papa* ſane honorifice admodum exceptus eſt, & multa cum gratia dimiſſus. Cum enim *Papa* ſibi conſcius eſſet ſocordiæ ſuæ, quodque Orbi Chriſtiano prorſus inutilis haberetur, magna affectus eſt lætitia, quod Nomen ſuum & Laudes, apud Regna remotiora tam feliciter reſonare cerneret. Obtinuit etiam à *Papa*, juſtam admodum & honorificam *Bullam*, ad Privilegia *Aſylorum* (quæ *Regi* tantas moleſtias pepererunt) in tribus Articulis moderanda.

Primo, ut ſi quis ex Aſylo noctu, aut alias clanculum, exiiſſet, & Maleficii aliquid vel Tranſgreſſionis commiſiſſet, ac deinde ſe in Aſylum recepiſſet, Aſyli

jure in perpetuum decideret. Secundo, ut licet Corpus ejus, qui in Aſylo degebat, à Creditoribus immune eſſet, tamen Bona, quæ extra Aſylum inventa eſſent, Legi ſubjicerentur. Tertio, ut ſi quis ad Aſylum, propter Crimen læſæ Majeſtatis, confugiſſet; bene liceret *Regi*, Cuſtodes ei intra Aſylum ipſum apponere, qui ejus Dicta & Facta obſervarent.

Rex quoque, in majorem Regni ſui Securitatem, contra ſeditioſos & malevolos Subditos, (quibus Regnum abundare ſciebat) qui in *Scotiam* ad libitum aufugere poſſent; Quippe quæ non ſub clavibus erat, quemadmodum erant Regni Portus; Hujus rei Cauſſa, magis quam quod Hoſtilia ab eo Regno metueret, ante adventum ſuum *Londinum* (dum apud Oppidum *Novi Caſtri* maneret) Legatos ſolenniter miſerat ad *Iacobum* Tertium *Scotiæ Regem*, qui de Pace cum eo tractarent & concluderent. Fuerunt autem Legati, *Richardus Foxus Epiſcopus Exonienſis*, & *Richardus Edgcombus Eques Auratus*, *Regii Hoſpitii Contra-rotulator*, qui honorifice apud eum *Regem* excepti fuerunt. Verum *Rex Scotiæ*, eodem, quo

Rex

Rex Angliæ, Morbo laborans, (licet, ut poſtea apparebat, magis Atroci & Lethali) hoc eſt, Subditis malignis, ad tumultus ciendos idoneis, etſi affectu proprio, in pacem cum *Rege* componendam, multum inclinaret; tamen Proceres ſuos in hac re cognoſcens averſiſſimos, (quos irritare timebat) Inducias tantum in Septennium conceſſit; In ſecreto tamen pollicitus, eas Inducias de tempore in tempus renovatas iri, quamdiu uterque *Rex* in vivis eſſet.

HUcuſque *Rex* occupatus fuit, in rebus domi conſtituendis; Verum circa hoc tempus oblata eſt occaſio, ut foras proſpiceret, atque ad res exteras Animum applicaret. *Carolus Octavus Galliarum Rex*, Virtute & Fortuna Patris & Avi ſui, (*Caroli* Septimi, & *Ludovici* Undecimi,) Regnum *Franciæ* acceperat, & opibus florentius, & ipſo Territorio amplius, quam multis retro Annis fuerat: Cum redintegratio facta eſſet, in illis Membris principalibus, (quæ olim, Portiones Coronæ *Franciæ*, poſtea autem ab ea avulſæ fuiſſent; Ita ut jam diu, ſub Homagio tantum Coronæ, non in Dominio tenerentur;

cum à Principibus propriis, Iure tanquam Regio, adminiſtrarentur) *Andegavia* ſcilicet, *Normannia, Provenza,* & *Burgundia.* Reſtabat tantum *Britannia*, quæ cum Corona *Franciæ* uniretur; ut ſic Monarchia *Franciæ*, ad veteres Terminos & Limites proferretur.

Rex Carolus, haud parva flagrabat Ambitione & Cupiditate, illum *Ducatum* recuperandi & re-annectendi. Quæ quidem ejus Ambitio prudens admodum fuit, & pondus inſigne habebat; minime certe ſimilis Ambitioni Expeditionum ſuarum ſequentium in *Italiam*. Sub initiis enim Regni ſui, Paternis Conſiliis regebatur (Conſiliis inquam, non Conſiliariis) cum Pater ejus Conſiliariis fere non uſus ſit; ſed ipſe ſibi pro Concilio eſſet; nec Virum quenquam prudentiorem juxta ſe haberet. Atque illum *Regem* Patrem ſuum, ſatis ſciebat *Carolus*, Bellis *Italicis* averſum fuiſſe, & in *Britanniam* oculos ſuos conjeciſſe. Multæ erant Res, quæ Animum *Caroli*, ſpe proſperi Succeſſus, in hac re paſcerent. *Dux Britanniæ* ævo confectus, & Lethargicus; & Mercenariis Conſiliariis innitens, duarum tantum Filiarum Parens, ex qui-

quibus altera valetudinaria erat, nec diu ſuperſtes futura. At *Carolus* in ipſo ætatis flore & Robore jam erat; Et Populus *Regni Franciæ* pro ratione ejus temporis, Bellicis Copiis, tam quoad Duces, quam quoad Milites, ſatis inſtructus; Viris Militaribus, qui in *Bellis Burgundicis* meruerant, nondum abſumptis: Pacem etiam cum omnibus vicinis Principibus ſe colere non ignorabat. Quatenus vero ad illos, qui Conſiliis ſuis perficiendis ſe opponere poſſent; *Maximilianum Romanorum Regem*, qui ſibi Rivalis futurus eſſet, (tam pro *Ducatu*, quam pro *Nuptiis Filiæ*) Pecuniarum indigum ſciebat; *Regem* autem HENRICUM, tam ſibi nonnihil devinctum ob Favores & officia ejus præterita; quam domeſticis Turbis implicatum. Erat ei inſuper præbita Occaſio pulchra & ſpecioſa, quæ Ambitionem ſuam tegeret, & Belli anſam adverſus *Britanniam* porrigeret; Eo ſcilicet nomine, quod *Dux Britanniæ*, *Ducem Aurelianenſem*, & alios ex Nobilitate *Franciæ*, (qui contra *Regem Carolum* Arma ſumpſiſſent) ad ſe recepiſſet. Quocirca *Rex Carolus*, de Bello *Britanniæ* inferendo certus, ſatis cognoverat à nul-

lo tam potenter ſibi opponi poſſe, quam ab HENRICO: (ſive Ratione Status permoto, ne Regnum *Franciæ* in nimiam potentiam excreſceret; Sive gratitudine quadam adducto, quod ipſe *Duci* etiam *Britanniæ*, non minus quam ſibi, ob ejus in rebus ſuis adverſis merita, obſtrictus fuiſſet) ſi modo ille Partibus ſe adjungere vellet. Itaque quamprimum *Carolus* audiſſet, *Regem* victoria ſua in tuto collocatum, ſtatim Legatos ad eum miſit, qui Auxilium ab eo peterent, aut ſaltem ut ne alterutri Parti ſe addiceret. Legati illi *Regem* apud *Lancaſtriam* offenderunt, & Legationem in hanc ſententiam declararunt: Primo *Regi* impertiti ſunt Succeſſum *Caroli*, quem paulo ante contra *Maximilianum* habuerat, in Oppidis quibuſdam, quæ invaſerat *Maximilianus*, recipiendis. Iſtud autem genus Sermonis, familiariter præmiſſum fuerat, ac ſi *Carolus* HENRICUM, non pro Amico aut Fœderato exteriore haberet, ſed intimo, ſuorumque tum Affectuum, tum Fortunarum Participe. Poſt iſtam Inſinuationem, ac deinde Gratulationem *Regi* ob Victoriam ſuam in Rebelles factam, ad rem de qua miſſi erant pervenerunt;

nerunt; ſignificantes HENRICO, *Regem* ſuum compulſum eſſe ad juſtum contra *Britanniam* Bellum, quod *Dux* Rebelles ſuos & Hoſtes declaratos recepiſſet, & Auxiliis juvaſſet. Non eſſe eos, humiles aut Calamitoſos Supplices, qui in *Britanniam* ad Auxilia imploranda aufugerint, ſed tam eminentes Viros, ut liquido pateret, Conſilia eorum, non ad Fortunarum propriarum præſidium, ſed ad *Regis* Fortunas infeſtandas & invadendas, ſpectare: Cum Caput eorum eſſet, *Dux Aurelianenſis*, primus *Regii Sanguinis* Princeps, & Perſona ab ipſo *Rege* ſecunda. Ideoque ſi res recte perpenderetur, Bellum merito judicari poſſe, ex parte Domini ſui, potius Defenſivum, quam Offenſivum; utpote quod omitti non poterat, ſi ſtatus proprii conſervatio ſibi curæ eſſet: Neque profecto primum Ictum, Bellum conſtituere Invaſivum (quem Princeps prudens nullus expectare vellet) ſed primam Provocationem, aut ſaltem primam Præparationem. Imo Bellum hoc, magis Rebellium Suppreſſionem ſapere, quam Bellum cum Hoſte legitimo; Cum Res huc redierit, quod Subditi *Regis* (Proditores) à *Duce*

Britanniæ, *Regis* Feudatario, protegerentur. Satis ſcire *Regem* HENRICUM, quam pernicioſi Exempli res ſit, ſi Principes vicini Rebellium patrocinia ſuſciperent, contra Ius Genſium & Fœderum. Neque tamen ignorare *Regem* ſuum, quod *Rex* HENRICUS, in Rebus ſuis Adverſis, multis & opportunis Ducis *Britanniæ* officiis, nonnihil obligatus fuiſſet; Neque ex altera parte dubitare, quin *Rex* HENRICUS non oblitus eſſet, quam promptus *Rex* ſuus fuiſſet, in Auxiliis ei ſubmittendis, Cum *Dux Britanniæ*, & Conſiliarii ejus Mercenarii eum deſtituiſſent, & tantum non prodidiſſent: Quodque haud parvum ſubeſſet diſcrimen, inter Officia quæ *Rex* ſuus, & ea quæ *Dux Britanniæ* præſtiterat; Cum *Ducis Britanniæ* Conſilia, ex rationibus utilitatis, & emolumenti, manare poſſent; contra vero ea, quæ Dominus ſuus contulerat, nulli alii cauſſæ, quam Amori, & ſincero Affectui tribui poſſint; Eo quod, ſi res hæc, ad amuſſim politicam examinata eſſet, longe fuiſſet rebus ſuis conſultius, ut Tyrannus in *Anglia* regnaret, odio populi & turbis expoſitus, quam talis *Princeps*, cujus virtutes non poterant

rant non magnum & potentem eum reddere, quandocunque eum Rerum ſuarum compotem fieri contigiſſet. Sed quomodocunque ſe res haberent, quoad Obligationis reſpectum, quem *Rex Duci Britanniæ* debere videretur: tamen *Regem* ſuum adduci non poſſe, ut crederet, *Regem* Henricum, ab eo quod juſtum eſt declinaturum, aut in cauſſam tam iniquam deſcenſurum. Itaque cum Bellum iſtud, quod *Regi* ſuo gerendum erat, nihil aliud eſſet, quam ut ſe à periculis imminentibus liberaret, ſperare *Regem* ſuum, Henricum, non minore ſtudio & Affectu, ad Conſervationem Status ejus concurſurum, quam ipſe Henrico, ad adeptionem Regni ſui, concurriſſet. Saltem non dubitare, quin Rex Henricus, pro ſua in pacem propenſione, quam ſemper præ ſe tulerat, Spectator tantum Belli futurus eſſet, & inter Partes Neutralis; Neque enim poſſe Dominum ſuum, niſi iniquus foret, à *Rege* poſtulare, ut partem Belli capeſſeret, qui tam nuper à Seditionibus & Motibus inteſtinis cœperat reſpirare. Verum de Myſterio illo Reunionis *Britanniæ* ad Coronam *Franciæ*, ſive per Bellum, ſive Nuptias cum Hæ-
 rede

rede *Britanniæ*, ne verbum quidem; Legati enim hoc, veluti Scopulum quendam, exhorruerunt; Satis ſcientes illud poſtulatis ſuis maxime obfuturum. Sed ècontra Sermonibus ſuis, quaſi obiter inſeruerunt; *Regem* ſuum, apud ſe omnino conſtituiſſe, Filiam *Maximiliani* in uxorem ducere: Simul & HENRICUM credere voluerunt, *Regem* ſuum totum in eo eſſe, ut Expeditionem in perſona propria, in *Italiam,* ad Ius ſuum ad Regnum Neapolitanum armis vindicandum, ſuſciperet; Quæ omnia eo ſpectabant, ut HENRICUM, ab omni Suſpicione abducerent, *de Bello Britannico,* niſi quatenus ad reſtinguendam Flammam, quam in Regnum proprium alias graſſaturam merito formidaret, conduceret.

Rex negotio, cum Concilio ſuo ſanctiore, communicato, Legatis in hunc modum Reſponſum dedit. Primo autem, (quod Legati fecerant,) comitatem quandam verborum præmiſit, inquiens; Se magna lætitia affectum, quod *Regem*, Oppida illa è manu *Maximiliani* recepiſſe, ab illis didiciſſet. Deinde familiariter eis commemorabat particularia nonnulla, de rebus ſuis, quamdiu

diu in periculo fuiſſet, & de victoria poſtea ſecuta. Quod vero ad negotium *Britanniæ*, Rex paucis reſpondit; *Regem Galliæ*, & *Ducem Britanniæ*, duos eſſe viros, quibus ante omnes plurimum deberet; Quodque pro magno ſibi ipſi infortunio duceret, ſi res ita inter eos procederent, ut ei non liceret Gratitudinem Animi ſui, erga utrumque demonſtrare. Quodque nulla alia ſibi pateret via, tanquam Principi Chriſtiano, & utriuſque Amico communi, qua Fidem ſuam erga Deum & Homines exſolveret, quam ut ſe Pacis & Concordiæ inter eos Interceſſorem offerret; Eaque inita via, minime ſe dubitare, quin *Regi* eorum, Status & Honos, minore cum Periculo, minore etiam cum Invidia, conſervari poſſint, quam Bello: Neque ulli ſe impenſæ, aut labori, parſurum eſſe (imo ſe veluti in Peregrinationem aliquam ſacram paratum eſſe proficiſci) ut tam pium aſſequeretur Effectum. Ita autem ſermonem clauſit; Se in re tanti ponderis, quæ ſibi hærebat in medullis, Animum ſuum, per Legatos proprios fuſius declaraturum; Quos, omni mora ſepoſita ad *Regem Galliæ*, in eum finem

miſſurus eſſet. Ita Legati *Galliæ* domum remiſſi ſunt. Noluit autem Rex, de Re-unione *Britanniæ* ad Coronam *Franciæ*, quicquam intelligere videri; quemadmodum & Legati nullam de ea mentionem feciſſent; Niſi quod Rex, verbo iſto *Invidia*, aliquid de hac re ſubinnuiſſe viſus eſt. Res autem ita ſe habuit; Rex neque Iudicio tam imbecilli fuit, neque negligenter informatus, ut *Regis Galliæ* Conſilium, de *Britannia* in Ditionem ſuam redigenda, eum fugeret. Sed primum, (utcunque ſimulabat) à Bello contra *Regem* illum ineundo, averſiſſimus fuit. Fama de ejuſmodi Bello ei grata erat, ſed Res ipſa minime: Ex altera enim cernebat ſe locupletiorem fore, ex altera pauperiorem; Etiam adhuc metuebat ſibi à Populo ſuo, quem idcirco armare nolebat. Veruntamen, ut Princeps prudens & animoſus, non in tantum à Belli Conſiliis abhorrebat, quin decretum ei eſſet Bellum eligere, potius quam ut *Gallum* ſibi *Britanniam* ſubjicere permitteret: Quod tam amplus & opulentus fuiſſet *Ducatus*, & tam opportune ſitus, ad *Angliam* infeſtandam, ſive Bello, ſive impediendo Commercium. Sed ſpes

has

has fovebat Rex, quod partim negligentia, (quæ *Gallis* vulgo imputari ſolet) partim viribus *Ducatus Britanniæ* propriis, quæ parvæ non erant, præcipue autem, ob potentem Factionem, *Ducis Aurelianenſis* in Regno *Galliæ*, (qui plurimis modis Motus in *Gallia* inteſtinos ſuſcitare poſſit, ad *Regis Galliæ* Conſilia circa *Britanniam* diſcutienda;) Poſtremo autem, ob potentiam *Maximiliani*, qui ei erat Rivalis; Res aut ex ſeſe ſolvi, aut ad pacem flecti poſſet. In quibus omnibus, Rex trutina non juſta res perpendebat, ut poſtea patuit. Miſit igitur confeſtim Rex Legatum ad *Regem Galliæ*: Is erat *Chriſtophorus Vrſuvicus*, Capellanus ſuus; Vir, cujus Fidem & Prudentiam in multis obeundis Negotiis perſpexerat: Eum potiſſimum eligens, quod cum Eccleſiaſtica Perſona eſſet, eo magis ad Legationem Pacificatoriam idoneus videretur; Eique etiam in mandatis dedit, ut ſi *Rex Galliæ*, Tractatum Pacis inire non abnueret, in *Britanniam* quoque ad *Ducem* proficiſceretur, Tractatumque Pacis utrinque ad maturitatem perduceret. *Vrſuvicus*, ad *Regem Galliæ*, verba fecit, quæ, cum *Regis* HENRICI ad Legatos

Reſponſo, ut plurimum convenirent; Inſtillando, ſed molliter, nonnulla, quæ ſpectarent ad Reconciliationem *Ducis Aurelianenſis* cum *Rege*, & quædam de concordia inter omnes partes ſarcienda. At Rex *Galliæ*, ex altera parte, non ſincere in hoc Negotio verſatus eſt; ſed ſummò cum Artificio, & ſimulatione inſigni, ad eam Metam collimans, ut tempus lucraretur, Auxiliaque *Anglorum*, ſub ſpe Pacis retardaret, donec *Britanniam* Armis ſuis occupaſſet. Reſpondit igitur Legato, ſe prorſus in manu & poteſtate *Regis* HENRICI fore, eumque Pacis Arbitrum conſtituturum; Et facile, ut Legatus in *Britanniam* proficiſceretur, conſenſit, qui in hac re conſenſum ſuum declararet; Animumque *Ducis* ſuper hac re cognoſceret; ſatis gnarus, *Ducem Aurelianenſem*, (cujus Conſilio Res *Britanniæ* omnino regebantur) ſecum reputantem, nullis ſe Conditionibus *Regi* reconciliari poſſe, Pacem prorſus diſturbaturum. Itaque hoc modo ſperabat ſe, ſimul ambitionem ſuam omnes velaturum, & exiſtimationem juſti & moderati Animi aſſecuturum; atque etiam, Gratiam apud *Regem Angliæ*

gliæ ſummam initurum, utpote qui omnia ejus Arbitrio permiſiſſet: Imo (callidiſſimo conſilio uſus) fore providebat, ut licet Bellum actu proſequeretur, tamen *Regem Angliæ* in opinione perſtiturum, eum illud ſolum agere, ut Gladium in manu oſtentaret, quo contrariæ partis pertinaciam, ad pacem recipiendam inflecteret; Atque hoc modo Rex HENRICUS, nihil proſecutione Belli commoveretur, ſed fore ut tractatus Pacis ad ultimum uſque continuaretur, donec ipſe rem Armis confeciſſet.

Quæ cum *Rex Galliæ* recte admodum & prudenter æſtimaſſet, omnia ex voto ejus ſucceſſerunt. Nam cum Legatus *Anglus*, ad Aulam *Ducis Britanniæ* veniſſet, *Dux* ipſe vix ſanæ memoriæ fuit, omniaque *Ducis Aurelianenſis* nutui parebant; qui Legatum *Vrſwicum* mandata perferentem audivit, & quaſi commotus, & elato Animo reſpondit; *Ducem Britanniæ*, qui *Regi* HENRICO Hoſpes olim fuiſſet, imo Parentis loco, in tenera ejus Ætate, & afflicto rerum Statu, expectaſſe illo tempore, ab HENRICO (Glorioſo illo *Anglorum Rege*) potius Copias Equitum & Peditum

ditum validas, quam inanem de Pace Legationem. Quod ſi Rex præterita *Ducis* Merita oblivioni mandaſſet; ſciebat tamen *Regem*, qua erat prudentia, provide conſulturum, & ſolide reputaturum, quantum ejus & Securitatis, & Famæ, tam apud Exteros, quam apud Populum ſuum intereſſet, non pati, ut *Britanni* (veteres *Angliæ* Fœderati) à *Gallia* abſorberentur; utque tot Portus commodi, & Oppida maritima munita, Imperio tam potentis *Regis* vicini, & Inimici tot per Sæcula inveterati, adjicerentur. Itaque humiliter ſe *Regem* obſecrare, ut de hac re, tanquam de re ſua, cogitaret. Atque hoc modo ſermonem abrupit, & negavit ſe de ea re amplius tractaturum.

Vrſvvicus primum ad *Regem Galliæ* rediit, atque ei, quid in *Britannia* factum eſſet, retulit. Qui cum res, ſecundum Expectationem ſuam, cedere videret, occaſionem arripuit dicendi; Legatum jam cernere potuiſſe, id quod, pro ſua Parte, ipſe Partim præviderat. Quando ſcilicet *Dux Britanniæ*, in poteſtate *Ducis Aurelianenſis*, & ſuæ Factionis eſſet, nullam Pacem ſequi poſſe, niſi ex Tractatu mixto ex Armis & Argu-

Argumentis. Itaque ſe alteram partem ſuſcepturum, *Regem* autem rogare, ne alteram deſereret. Se utcunque ſibi conſtare, *Regique* fideliter promittere, ſe ſemper in *Regis* poteſtate futurum; ut eas Leges ſubiret in negotio Pacis, quas *Rex Angliæ* præſcriberet. Hæc quemadmodum acta eſſent, *Vrſuvicus Regi* retulit; ea tamen adhibita moderatione, ac ſi Tractatus Pacis pro re deſperata minime haberi deberet, ſed tantum Horam magis propitiam præſtolaretur, donec Malleus incudem ſæpius percuſſiſſet, atque *Britannos* & eorum Sequaces emolliviſſet. Ex quo factum eſt, ut perpetuo inter *Reges Anglum* & *Gallum*, Literæ & Nuncii volitarent, ab altero *Rege* cupide ſed candide, ab altero per Simulationem, ſuper Negotium Pacis. Interea *Rex Gallus Britanniam* cum magnis Copiis invaſit, & Vrbem *Nantiæ* arcta obſidione cinxit; Atque ut Princeps, non magni certe Iudicii, ſed tamen qui ſimulationum Artes in ſinu Patris optime perdidicerat, quo magis Bello inſtabat, eo magis Tractatum Pacis urgebat. Adeo ut, durante *Nantiæ* Obſidione, poſt multas retro citroque commeantes Literas, &

Nun-

Nuncios; *Gallus* ad HENRICUM miſerit *Bernardum Daubenejum* (virum ſpectatum & eminentem) qui ab eo enixe peteret; ut Negotio Pacis, ſub quacunque Conditione, finem imponeret.

Neque *Rex* minus alacris & promptus fuit, ad Tractatum Pacis inſtaurandum, & accelerandum. Itaque tres Legatos in *Galliam* miſit, *Abbatem Abingdoiæ*, *Richardum Tunſtallum* Equitem Auratum, & Capellanum ſuum *Urſwicum*, quem prius miſerat; Mandans, ut totis viribus, in Tractatum Pacis ſtrenue incumberent.

Circa hoc tempus; *Baro* de *Woodvilla* (*Reginæ* Avunculus) Vir animoſus, & Gloriæ appetens, à *Rege* petiit, ut Copias aliquas Evocatorum ſecreto cogeret, atque abſque Commeatu, aut Fide publica, in Auxilium *Britannorum* duceret. Rex petitioni ejus minime annuit, (aut ſaltem ita credi voluit) eique pro imperio ſuo injunxit, ut nihil moveret, eo quod Rex, in Iacturam Honoris ſui fieri putaret, durante Tractatu Pacis, Auxilia ſummittere. Attamen *Baro* iſte, (aut Impetu effræni, aut Opinione temeraria, *Regem* clam ei rei favere, quam tamen palam agnoſcere refu-

refugiebat) ſecreto in *Vectam Inſulam* trajecit, cujus erat Præfectus, & Copias electas, ad numerum Quadringentorum Virorum coëgit, & cum illis in *Britanniam* perrexit, eaſque Copiis *Ducis* adjunxit. Cujus rei Nuncii poſtquam in Aulam *Franciæ* allati ſunt, ita nonnullos Iuvenili ſanguine ferventes, veluti Furiis conciverunt, ut *Legati Angli* non ſine periculo eſſent, ne Motu aliquo repentino violarentur. Verum *Rex Carolus*, tum quod Ius Legatorum inviolatum ſervare volebat; tum conſcius ſibi, quod in hoc Negotio Pacis, ad *Regem Angliæ* collatus, ipſe Simulationis Palmam mereretur, ſevere edixit, ne ulla fieret, aut verbo, aut facto, in *Anglos Legatos*, aut eorum Comitatum & Famulitium, Contumelia. Statimque à Rege HENRICO Nuncius advolavit, qui eum de Baronis *Woodvillæ* facto purgaret; Eo principali uſus Argumento, *Regem* minime illius Facti notitiam habuiſſe, quod Copiæ tam exiguæ fuiſſent, ut neque Auctoritate publica aliqua, emanaſſe eas veriſimile eſſet, neque Res *Britannicas* quicquam promovere poſſent. Cui Nuncio, etſi *Rex Galliæ* non prorſus

Fidem

Fidem adhiberet, tamen cum Serenitate quadam *Regi* reſpondit, ſibique ſatiſfactum eſſe de ea re, ſignificavit. Paulo poſt, Legati illi tres domum redierunt: Quorum duo etiam in *Britanniam*, ad res inſpiciendas, profecti fuerant, neque negotium ullo modo in melius provectum invenerunt. Poſt Reditum ſuum, *Regem* de ſtatu Rerum plene informarunt, quamque longe R*ex Galliæ* à Conſiliis Pacis abeſſet, edocebant: Itaque videndum *Regi*, ut alia quapiam via inſiſteret, & negotium Pacis deſereret. Neque tamen Rex, in univerſo hoc Pacis Negotio tractando, crudelitate mera peccarat, (ut vulgo ei imputabatur) verum Error ejus ortum habuit, non tam ex Facilitate credendi, quam ex Copiis alterius Partis (quod antea innuimus) male menſuratis.

Ita enim Rex cogitaverat; Primum de rebus *Britannicis* judicabat eas, propter Urbium & Oppidorum munitorum, & Copiarum etiam vires, haud celeriter acciſas fore. Etenim Conſilia, quæ à *Rege Galliæ*, eo tempore cælibe & ſine Liberis, contra Regni Hæredem agitata eſſent, lenta admodum & enervia futura exiſtimabat: Neque etiam fieri

fieri poſſe, quin Status *Galliæ*, Motibus & Turbis in *Ducis Aurelianenſis* favorem conquaſſaretur. *Maximilianum* etiam *Regem Romanorum* ut Principem bellicoſum & magnæ potentiæ æſtimabat: Quem ad *Britannorum* Auxilium propere accurſurum minime dubitabat. Itaque, cum rem haud parvæ moræ futuram putaret, ejus moræ Vſuram & Fructum, ad ſe & res ſuas, trahere deſtinabat. Primo autem, hoc apud *Ordines Parlamenti*, ſibi emolumento futurum non dubitabat; quia ſatis ſciebat, eos in Favorem Rerum *Britannicarum* propenſiſſimos, larga manu Pecunias collaturos. Quos quidem Theſauros, ut Fama Belli elicere potuit, ita Pax ſecuta eos in Impenſas Belli erogari, non permiſſura erat. Quoniam autem norat Populum ſuum erga Res *Britanniæ* optime affectum, prorſus videri volebat quoad præterita ſe potius *Gallorum* Artibus deceptum, & veluti in ſoporem conjectum, quam ex motu proprio ad Bellum minus alacrem fuiſſe: Cum ſciret Subditos ſuos, Rationum Status, quæ ipſum merito retardare potuerunt, minus capaces eſſe. Itaque ad hæc, quæ animo diſpoſuerat, nihil

hil magis conducibile judicabat, quam ut Tractatum Pacis perpetuo continuaret: eum intermittendo, aut renovando, prout Rerum Progeſſus poſtularet. Neque oblitus erat, lucrifacturum ſe ſibi haud levem Honorem, Perſonam *Beati Pacificatoris* aſſumendo. Etiam illud non infimo loco ponebat, quod proſpiciebat, ſe poſſe nonnullum ex Invidia, quæ in *Regem Galliæ*, propter *Britanniam* occupatum redundatura eſſet, fructum capere, in novis Amicis & Fœderatis ſibi adjungendis; veluti *Ferdinando Hiſpaniarum Rege*, quocum ſemper etiam Natura & Moribus Sympathiam quandam habebat; *Maximiliano* item, cujus res manifeſto agebatur. Itaque in ſumma, ſibi Pecunias, Honorem & Decus, Fœderatos, & in fine Pacem qualem optabat, ſatis indulgenter promiſerat. Verum iſtæ Cogitationes nimis ſubtiles erant, quam ut fortunatæ eſſe poſſent, & Succeſſum in omnibus ſortiri. Etenim res magnæ, fere magis rigidæ & contumaces eſſe ſolent, quam ut callidioribus conſiliis, fingi & affabre efformari poſſint. Rex etiam, in duobus illis Fundamentis jaciendis, quæ ei pro principalibus erant,

magno-

magnopere deceptus eſt. Etſi enim probabiliter judicabat, Concilium *Franciæ* magna cautione uſurum, ne *Regem* in bellum, contra Hæredem Regni proximum conjicerent; tamen oblitus fuerat, *Carolum*, à Viris è Concilio primariis, minime regi, ſed à quorundam Virorum Ignobiliorum Conſiliis pendere; Qui illud maxime ſpectarent, ſibique & Honori & gratiæ futurum putabant, ſi Senatores fortes viderentur, & ad animoſa, licet pernicioſa Conſilia, *Regem* impellerent; Qualia Nemo è Potentioribus aut Prudentioribus, dare aut auderet, aut vellet. Quod vero ad *Maximilianum* attinet, majore tum is exiſtimatione agebat, quam poſtea; Neque enim Mores ejus inſtabiles, & Conatus ob Indigentiam ſuam ſemper fere inutiles, adhuc noti erant.

Poſtquam cum *Legatis* deliberaſſet, qui revera nihil Novi ei retulerunt, ſed quæ ipſe prius ſecreto expectaverat (licet ab iis rem totam perdidiciſſe præ ſe ferret) Parlamentum ſtatim convocavit; Et primo Parlamenti die, Ordinibus ſimul ex more congregatis, *Britanniæ* cauſſam, per *Cancellarium* ſuum *Mortonum*, *Cantuariæ Archiepiſcopum*, pro-

propoſuit; Qui in hunc modum locutus eſt:

DOmini *mei*, & Magiſtri; Rex *Supremus Dominus noſter, mihi mandavit, ut vobis Cauſſas declararem, quibus adductus fuit, ut Ordinum hunc Conventum convocaret: Quas paucis perſtringam, veniam à* Celſitudine *ſua, & à vobis omnibus, humiliter petens, ſi hoc pro tenuitate mea, & non pro rei dignitate, præſtiterim.*

Celſitudo *ſua, primo omnium vobis notum facit, quam alta mente repoſuerit, Amorem, & Fidelitatem, quam in ultimo Conventu, ei egregie exhibuiſtis, in* Regali *ſua* Auctoritate *ſtabilienda, Hominibus Partium ſuarum periculo eximendis, & Hoſtibus ac Proditoribus ſuis ulciſcendis: Quibus plura à Subditis, erga* Regem *ſuum in unica Actione cumulari non potuerunt. Hoc in tam bonam partem à vobis accepit, ut apud ſe decreverit, communicare & deliberare cum Subditis, à quibus tanta ei tributa ſunt Amoris & Fidei Pignora, de omnibus Negotiis, (quæ quidem ejus generis ſint, ut publicari debeant) tam domi, quam foras.*

Duæ igitur ſunt Cauſſæ præſentis Conventus:

ventus : Vna , circa Negotium magni momenti , in Partibus Exteris : Altera, circa Reipub. Adminiſtrationem Domeſticam.

Rex Galliæ (*ut proculdubio audiſtis*) *Bello* Ducem Britanniæ , *hoc tempore, acriter invadit. Exercitus ejus jam* Nanteſiam *oppugnat , & arcta Obſidione premit ; Principalem ſcilicet (ſi minus Cæremonia & Præ-eminentia , at certe Robore & Opulentia)* ejus Ducatus *Vrbem. De Spe ejus conjectura recte capi poteſt , quod difficillimam Belli partem , primo loco aggreſſus eſt. Hujus Belli Cauſſam ipſe* Rex Gallus *optime novit. Prætexit receptos , apud* Britannos , *Ducem* Aurelianenſem , *alioſque* Galliæ *Proceres , (quos* Rex *Hoſtium ſuorum loco numerat) eiſque Auxilia ſubminiſtrata. Alii aliter divinant. Vtraque Pars , à* Rege *noſtro , non ſemel , per* Legatos *ſuos , Auxilia petierunt.* Rex Callus *ſane , Auxilia aut Neutralitatem* : Dux Britannus *Auxilia ſimpliciter ; Hæc enim Res ſuæ poſtulant.* Rex *tanquam Princeps Chriſtianus, & Filius Eccleſiæ pius , ſe medium interpoſuit , ut Pax componeretur.* Rex Gallus *de Tractatu annuit , at Belli proſecutionem intermittere recuſat.* Britanni *autem , qui Pacem maxime optant, conſi-*

liis de Pace minus auſcultant; Non Confidentia aliqua, aut etiam Contumacia, ſed ſuſpicione & diffidentia, de Regis Galli *ſincera Intentione, cum videant Bellum non refrigeſcere. Ita ut* Rex, *poſt tantam Curam & Diligentiam, quantam unquam in alia re quavis inſumpſerat, adhibitam, cum neque ex una parte Bellum, neque ex altera parte Suſpiciones propter Belli proſecutionem magis magiſque impreſſas, compeſcere poſſet, Tractatui finem dedit; Non pœnitentia motus, ſed plane deſperatione. Itaque ex hac Narratione, Statum Quæſtionis percipere poteſtis, ſuper qua* Rex *à vobis Conſilium poſcit: Quæ huc redit; Vtrum* Rex *ſuſcipere debeat Bellum Defenſivum & Auxiliare, à parte* Britannorum, *contra* Regem Gallum?

Atque ut Iudicium veſtrum melius de hoc Negotio informetur; juſſit, ut nonnulla apud vos proponerem, de Perſonis, *quæ in hoc Negotio intercedunt; Nonnulla autem de Negotii* Conſequentiis, *quatenus in hoc Regnum reflectere poſſint; Nonnulla denique, de* Exemplo *ejus in genere: Neque tamen, in alteram partem concludendo, aut judicium faciendo, donec* Celſitudo *ſua, fidele & politicum Conſilium*

lium veſtrum, de hac re intellexerit.

Primo, quantum ad Regem *Dominum noſtrum, (qui Perſona principalis eſt, quam in hoc negotio intueri debetis) plane profitetur* Celſitudo *ſua; Se ex Animo & conſtanter cupere, ut in Pace regnet. Sed ſimul ait, ſe neque jactura Honoris ſui Pacem empturum, neque Conditiones Pacis ſub fœnore periculorum accepturum; Sed pro felici Rerum ſuarum converſione habiturum, ſi Deo viſum fuerit, inteſtinas Seditiones, quibus hactenus exercitus fuit, cum Bello Externo Honorabili commutare.*

Quod vero attinet ad reliquas duas Perſonas quas hac Actio complectitur (Regem *nimirum* Gallum, & Ducem Britanniæ) Celſitudo *ſua notum vobis facit, eos eſſe Principes, quibus, ex omnibus amicis ſuis & Fœderatis, plurimum debet: Cum alter, Manu ſua Protectrice, à malitia Tyranni eum conſeruaſſet; Alter ei Manum Salutarem, ad Regnum ſuum obtinendum, porrexiſſet. Ita ut affectus ſuus, quatenus ad naturalem Perſonam ſuam, neutro inclinet. Atque ſi forte audieritis* Celſitudinem *ſuam compulſam fuiſſe, è* Britannia *in* Galliam *fugere, Metu Proditionis, hanc Rem, nolle* Celſitudinem *ſuam, ullo modo* Duci Britanniæ *imputari, in Bene-*

ficiorum ante collatorum Obliterationem; quod Rex *plene ſe informaverit, eam rem; ad Mercenarios quoſdam* Ducis Conſiliarios *tantum pertinere; qui, cum* Dux *ipſe graviter ægrotaret, ejuſmodi conſilia,* Duce *prorſus inſcio, agitarunt.*

Sed utcunque iſtæ res, Celſitudinem *ſuam, ſi privatam Perſonam tantum gereret, devincire poſſent, ſatis tamen novit, ſuperiorem illam Obligationem, qua ſe ad illa procuranda, quæ Subditis ſuis præſidio & commodo eſſe poſſint, obſtringit, ſe itidem inferiore hoc Obligationis genere exſolvere; Niſi forte hoc ſibi relinquat, ut ſi ad Bellum* Celſitudo *ſua compulſa ſit, illud ſine Acerbitate, aut Ambitione, proſequatur.*

Quantum ad Negotii hujus Conſequentias, *quoad* Regni Angliæ *ſtatum, eæ tales eſſe poſſint, quales fuerint* Regis Galli *Fines & Intentiones. Quæ ſi ulterius non tendant, quam ut Subditos ſuos in ordinem redigat, nihil ad nos. Quod ſi* Regi Gallo *in animo ſit, (vel licet non fuerit, tamen ſi ſponte ſecuturum ſit) ut* Britanniam *in Provinciæ Formam conſtituat, &* Coronæ Franciæ *eam reuniat, tum digna eſt res, quæ magna cum ſollicitudine, & anxio Iudicio perpendatur;*

Quan-

Quantum ſcilicet hac Innovatio Angliæ *interſit, tam propter inſigne* Regni Franciæ *Augmentum, (ampliſſima adjecta Regione, quæ in oras Maris noſtri, per Tractum non parvum, porrigitur;) Quam quod inde privetur hac Natio, & nudetur, tam firmis & fidelibus Fœderatis, quales* Britones *ſe ſemper præſtiterunt. Tum enim fore, ut Regnum hoc noſtrum, cum olim etiam in Continente potens eſſet, primum Territorio, poſtea Affinitatibus,* Burgundia *ſcilicet &* Britannia, *(quarum Principes Fœderati noſtri tantum erant, ſed tamen fœderati ex hujus Regni Conſiliis pendentes;) Altera jam nuper disjecta, partim in Augmentum potentiæ* Gallorum, *partim* Auſtriacorum *cedat; Altera jam prope ſit, ut in* Galliæ *potentiam coaleſcat; Atque exinde Regnum hoc, intra Aquas ſalſas cohibeatur, cinctum maritimis Provinciis potentiſſimorum Monarcharum.*

Quantum ad Exemplum, *quod inde promanare poſſit, illud (ut de* Conſequentiis *dictum eſt) ita ſe habet, prout ſe habent* Regis Galli *intentiones. Nam ſi* Britanniam Gallia *devoraverit, quemadmodum Vulgi Sermones (parati ſemper Actionibus* Regum *Ambitionis no-*

tam inurere) divinant, tum vero, Res profecto eſſet Exempli *pernicioſi, ut Minor Status à Majore opprimeretur. Ex hoc enim periculum imminere poſſit,* Scotiæ *ab* Anglia, Luſitaniæ *ab* Hiſpania, *minoribus* Italiæ *&* Germaniæ *Statibus à majoribus: imo etiam (Si parva magnis componere liceat) perinde eſſet ac ſi Aliquibus ex vobis Minoris Ordinis, tuto vivere non liceret, in vicinitate aliquorum ex his Proceribus potentioribus. Hujus autem* Exempli *Introductionem*, Regi *potiſſimum imputatam fore veriſimile eſt, ut Principi, qui illud, etiam cum Bono Reip. ſuæ, impedire maxime potuiſſet. Verum contra, tam ſpecioſus ſe offert, ex parte* Regis Galli, *Prætextus, (at Prætextus Potentiæ nunquam defuit) propter periculum Regno ſuo imminens, quod Bellum hoc ex neceſſitate gerat, non Ambitione, ut* Periculum *ab Exemplo nonnihil corrigat & mitiget. Siquidem,* Periculum *ejus Belli, quod ſolum in defenſionem propriam ſuſcipitur, nullum eſſe poteſt, quia penes quemlibet eſt illud pro libitu devitare. Verum in hoc Negotio univerſo,* Rex *ſe veſtris gravibus & maturis Conſiliis permittit, in quibus acquieſcere decrevit.*

At-

Atque in hanc ſententiam, *Cancellarius* locutus eſt, quantum ad Res *Britanniæ*. Rex enim ei mandarat, ut tali orationis moderatione uteretur, quæ Ordines ad *Britanniæ* Auxilium accenderet, *Regem* autem aperta aliqua Declaratione non obſtringeret.

Cancellarius ad *Domeſtica* orationem tranſtulit.

QVantum ad Adminiſtrationem Domeſticam, Rex *mihi in mandatis dedit, ut hæc dicerem: Credere ſe, nulli unquam* Regi (*tam brevi Regni ſpatio emenſo*) *majores & juſtiores cauſas fuiſſe, duarum contrariarum paſſionum, Gaudii & Doloris, quam ſibi. Gaudii, ob immenſos & manifeſtos* Dei Omnipotentis *favores; qui eum gladio* Regio *cinxerat, eidemque Gladio contra Hoſtes ſuos univerſos ſemper adfuit, Seque tot probis & fidelibus Servis & Subditis beavit, qui nunquam deſtiterunt fidelibus Conſiliis, prompta Obedientia, & animoſa Defenſione, eum proſequi: Doloris, quod nondum* Deo *placuerit permittere ei, ut Gladium conderet, (quod maxime expetebat, præterquam in adminiſtratione Iuſtitiæ)*

Sed quod toties compulſus ſit Enſem ſtringere, ad proditorios & ſeditioſos Subditos reſecandos; Quos (ut videtur) Deus *reliquit (inter multos bonos, aliquos malos) tanquam inter* Iſraëlitas, Cananæos, *veluti* Spinas in Lateribus ſuis, *ad eos tentandos, & probandos: Etſi is ſemper fuerit rerum Exitus (ſit Nomen* Domini *ob hoc benedictum) ut malitia eorum in Caput proprium reciderit.*

Quamobrem Rex *ait, ſe jam admonitum eſſe; quod Sanguis in Acie effuſus, neutiquam Sanguini in Civitate parcere poſſit; Neque gladius Martialis ſit ſatis validus ad Regnum hoc in plena Pace conſtituendum: Sed quod vera via huc tendat, ut Rebellionum Semina & Origines ſub initiis eorum comprimantur: Et ad hoc obtinendum, Leges bonæ & ſalubres excogitentur, confirmentur, & acuantur, contra vim omnem, & illicitos Hominum Cœtus, eorumque Confœderationes & Combinationes omnes, per veſtium ſcilicet diſtinctiones, teſſeras, & alia hujuſmodi Factionis Symbola; ut pax Regni, talibus Statutis, veluti Cancellis ferreis, ſolide muniatur & ſtabiliatur; omniſque violentia, & in Aula, & in Agris, & in Domibus privatis, reprimatur. Cujus rei*

Cu-

Curam, quæ ad voſmetipſos tam prope pertinet, quamque Temporis Ratio ſummopere flagitat, Celſitudo *ſua Prudentiis veſtris commendat.*

Quoniam vero Regi *Cordi & Curæ eſt, ut Pax hæc, in qua regnare, & Subditos ſuos tueri cupit, non tantum vobis Folia producat, ſub quarum umbra ſecure recumbere poſſitis, verum etiam Fructus vobis edat, Divitiarum & Opulentiæ, Rogat vos* Celſitudo *ſua, ut Cogitationem ſuſcipiatis, de* Mercatura & Commercio *regulando; nec minus de* Manufacturis Regni *promovendis, unaque ſpurium illum & ſterilem* Pecuniarum *uſum, in* Fœnus *&* illicita Excambia *jam erogari ſolitarum coërceatis, unde ad naturalem ſuum uſum, Mercaturæ, & Commercii Legitimi, & Nobilis, applicentur. Similiter, ut Populo noſtro copia fiat, ſe in* Artibus Mechanicis *exercendi, quo modo Regnum ex ſe, & Nativis ſuis Mercibus ſubſiſtere poſſit, ut in otio non degant, atque Theſaurus noſter, propter Manufacturas forinſecas, non exhauriatur; Quin & ulterius providere debetis, ut quæcunque* Merces *à Partibus exteris, in Regnum introductæ fuerint, prorſus ad* Merces Nativas *noſtras coëmendas con-*

 ver-

vertantur; unde Sors Regni non minuatur, ex Super-Importatione Mercium Exterarum.

Poſtremo, quoniam Regi *certo perſuaſum eſt, vos eum Pauperem nolle, qui vos Divites eſſe cupit, minime dubitat, quin curæ vobis futurum ſit, ut Reditus ſui, tam ex Vectigalibus, quam alias, conſerventur, & augeantur; Atque inſuper, ut Subſidia Pecuniaria, ſi poſtulet occaſio, alacriter conferatis. Eo magis, quod ſatis noſtis* Regem *frugi eſſe, atque pro Diſpenſatore tantum ſe gerere in Commodum Regni; Quodque eæ Pecuniæ, quæ à vobis conferuntur, ſint tantum inſtar Vaporum, qui è Terra in ſublime attrahuntur, & in Nubes coëunt, quæ rurſus in Terram imbres refundunt. Quin & probe ſcitis, vicina vobis Regna magis magiſque amplificata, atque Tempora iſta variis Motibus obnoxia: Itaque minime convenire, ut* Regem *à pecuniis imparatum offendant. Plura non habeo quæ dicam: Optarem autem, ut quæ dicta ſunt, melius fuiſſent declarata: Illud vero Prudentia, & Benevolentia veſtra ſupplebit.* Deus *Conſiliis veſtris aſpiret.*

Hanc Orationem *Cancellarius* habuit,

buit, non comptam certe, ſed ſolidam & perſpicuam.

Res difficilis non erat, *Parlamentum* ad iſtud *Britanniæ* Negotium diſponere, & afficere; tam propter Æmulationem inter Nationes *Angliæ* & *Galliæ*, atque Invidiam recentem, quod Regnum *Galliæ* nuper Incrementa acceperat; quam propter periculum, quod *Angliæ* imminere poterat, ſi *Galli* tam amplam Provinciam maritimam acquirerent, ut ſupra diximus. Commovebatur etiam *Parlamentum* Oppreſſionis Intuitu; Etſi enim, quæ afferebat Rex *Gallus*, eſſent ſatis probabilia, tamen apud Multitudinem impares ſemper ſunt Congreſſus Argumentorum & Suſpicionum; Itaque Conſilium *Regi* dederunt, ut Cauſſam *Britanniæ* ſtrenue amplecteretur, & auxilia celeriter mitteret; Magnaque Alacritate *Regi* amplum Pecuniæ Subſidiariæ Modum conceſſerunt, horum auxiliorum contemplatione. Verum Rex, tum ut decorum ſervaret erga *Regem Gallum*, cui ſe devinctum profitebatur; tum quod revera Belli potius oſtentandi, quam gerendi erat cupidus; iterum ſolennes Legatos ad *Regem Gallum* miſit, qui ei intima-

rent Decretum *Ordinum*; & verbis dulciſſimis Interceſſionem ſuam, prius factam, renovarent; Ut ſcilicet *Rex Gallus* à Bello *Britannico* deſiſteret; aut ſi neceſſario Bellum habendum eſſet, in bonam partem acciperet, ſi Populi ſui precibus motus, (qui Cauſſæ *Britannorum*, tanquam veterum Amicorum & Fœderatorum ſuorum, impenſe favebant) Suppetias eis mitteret; proteſtando nihilominus, ſe quo Leges Amicitiæ & Fœderum cum *Gallia* religioſe ſervaret, Copiis ſuis imperare in animo habere, ut *Britannis* quidem ſuccurrerent, ad *Gallos* autem Bellum minime extenderent, niſi quatenus ad Poſſeſſionem *Britanniæ* tuendam. Verum antequam iſta ſpecioſa Legatio adveniſſet, *Ducis Britanniæ* Res haud leviter perculſæ ſunt, & manifeſto declinare cœperunt. Nam prope Oppidum *Sancti Albani* in *Britannia*, Prælium commiſſum fuerat, in quo *Britanni* profligati ſunt, *Duxque Aurelianenſis* & *Princeps Auraſionenſis* capti, cæſis ex Copiis *Britannorum* ſex Millibus, atque inter eos, Domino de *VVoodvillæ*, & Cohorte ejus prope univerſa, dum fortiſſime dimicarent. Ex parte autem *Regis Galli*, Mil-

Mille & ducenti ceciderunt, cum Duce ſuo *Iacobo Galleotto*, viro in rebus Bellicis ſpectato.

Poſtquam Nova de hoc Prælio in *Anglia* audita eſſent, expergefactus eſt Rex, qui nullum jam Subterfugium habebat, ſub quo Tractatum Pacis honeſte continuare poſſet. Iam enim plane tanquam oculis cernebat, *Britanniam* rapide perditam iri prorſus contra ſpes ſuas. Cum autem conſcius ſibi eſſet, ſe tam apud Populum ſuum, quam apud Exteros magnam ſuſtinere Invidiam, imo & Infamiam, propter priores moras; ſtatim Auxilia, quanta potuit cum celeritate, in *Britanniam* miſit. Quod fecit ſub Ductu *Roberti* Domini *Brooki*, ad numerum octo Millium, Virorum lectorum, & bene armatorum; qui propitio uſi vento, intra paucas horas *Britanniam* tenuerunt, & ſe Copiarum *Ducis* Reliquiis adjunxerunt, ſtatimque perrexerunt ad Hoſtes, atque prope eos caſtrametati ſunt. *Galli* poſſeſſione victoriæ ſobrie utentes, atque Animos & Alacritatem *Anglorum* probe cognoſcentes, præſertim ſub initiis militandi, ſe intra vallum continuerunt. Caſtris optime munitis, certi manum

non conſerere. Sed interim, ut Copias *Anglas* ſurſum deorſum jactarent & defatigarent, eas, levis Armaturæ Equitibus, adoriebantur & vexabant; In quibus Certaminibus tamen, plerumque detrimenta acceperunt, potiſſimum per Sagittarios *Anglorum*.

Verum, hoc rerum Statu, *Franciſcus dux Britanniæ* obiit: Quod quidem Accidens Rex facile prævidere potuerat, & debuerat certe hoc ipſum ſupponere, & huic Eventui Conſila ſua aptare; niſi quod Honoris Contemplatio, propter Nova de prælio facto allata, quæ *Regem* ad aliquid propere exequendum extimulavit, Belli Rationes pervertiſſet.

Poſt *Ducis* Obitum, primarii *Britanniæ* Viri, partim empti, partim factionibus imbuti, omnia permiſcuerunt: Adeo ut *Angli*, nec Caput nec Corpus reperientes, quibus ſe adjungerent, atque non minus à Sociis quam ab Hoſtibus ſibi metuentes, Hyeme jam ingruente, domum, poſt quinque Menſes ab eorum Trajectu, redierint. Atque hoc modo, Prælium *Sancti Albani*, Mors *Ducis Franciſci*, & Auxiliorum *Anglorum* Receſſus *Britanniam* tandem perdiderunt. Quam rem, alii ut Iudicii *Re-*

gis

gis Maculam, alii ut Temporum ejus Infortunium, acceperunt.

Sed utcunque Fructus *Parlamenti* horarii circa res *Britannicas*, male ceſſerant, nihilominus Fructus illi durabiles, & *Parlamentorum* proprii, (bonæ ſcilicet & ſalubres Leges) proſpere ſe habuerunt, atque in hunc diem permanent. Nam ex Monitis *Cancellarii*, eo *Parlamento*, Leges nonnullæ egregiæ, circa ea quæ Rex propoſuerat, latæ fuerunt.

Primo, Auctoritas *Cameræ Stellatæ*, quæ antea Legi *Regni* communi tantum nitebatur, in aliquibus Caſibus, robore Statuti ſuffulta eſt. Curia autem iſta, ex maxime prudentibus & generoſis hujus *Regni* Inſtitutis, cenſeri poſſit. Nam in Diſtributione Tribunalium *Regni*, (excepta Curia ſuprema *Parlamenti*,) in qua Curia *Banci Regis*, Criminibus quæ contra *Coronam* committuntur; Curia *Banci Communis*, Litibus civilibus; Curia *Scaccarii*, Cauſſis quæ ad Reditus & proventus *Regis* ſpectant; & *Curia Cancellariæ*, Cauſſis, quæ Mitigationem Rigoris Iuris, ex Arbitrio boni Viri, ad Exemplum Iuris Prætorii, merentur, politice admodum aſſignatæ

ſunt;

ſunt; ſemper tamen reſervata eſt, magna & præeminens Iuriſdictio, Conſilio ſanctiori Regis, in Cauſſis, quæ vel Exemplo, vel Conſequentia, Regni ſtatum publicum oppugnare & convellere poſſent: Quæ ſi Criminales fuerint, conſueverunt Conſiliarii in *Cameræ* (quæ vocatur) *Stellata*; Sin Civiles, in *Camera* vel *Aula* (quam vocant) *Alba*, convenire. At quemadmodum *Cancellaria* Ius Prætorium, ita *Camera Stellata* Ius Cenſorium, (demptis tamen Rebus Capitalibus) imitatur. Iſta autem Curia *Cameræ Stellatæ* ex bonis compoſita eſt Elementis. Ex quatuor enim Generibus Perſonarum commiſſa eſt; *Conſiliariis Regis*, *Proceribus*, *Prælatis*, & *Iudicibus* aliarum Curiarum *principalibus*. Etiam quatuor Cauſſarum Genera præcipue tractat; *Vim illatam*; *Fraudes*; *Crimina* varia *Stellionatus*; & *Inchoamenta* ſive *actus medios*, qui vergunt ad *Crimina Capitalia*, aut alias Atrocia, licet nunquam actualiter commiſſa & perpetrata fuerint. Sed quod præcipue in hoc ſtatuto Rex volebat, erat Suppreſſio Turbarum illicitarum, una cum cauſſis earum præcipuis, hoc eſt, Multitudinis Combinationibus, & Potentium Patrociniis.

Ab

Ab univerſali *Regni* Pace, deſcendit *Regis* Cura, ad Pacem Aulæ & Famulitii ipſius *Regis*, & Securitatem Conſiliariorum ſuorum, ac Magiſtratuum eminentium. Verum hoc Statutum miri cujuſdam erat temperamenti. Nam in hanc ſententiam perſcriptum eſt: Ut ſi quis ex *Regio Famulitio* (qui tamen infra gradum *Baronis* ſit) in vitam alicujus Conſiliarii *Regis*, aut *Baronis* Regni, conjuraſſet, factum eſt Crimen, licet res peracta non fuerit, Capitale. Iſta Lex, à *Cancellarii* ſuſpicionibus fluxiſſe exiſtimata eſt; Qui cum Vir auſterus & imperioſus eſſet, atque in Aula *Regia* Inimicos nonnullos ſibi infenſiſſimos degere cognoſceret, ſuæ Securitati proſpexit; Invidiam ſuam generali Legis Ordinatione obruens, præſidium nempe hoc cum omnibus Conſiliariis & Nobilibus communicando: Neque tamen auſus eſt, Legem ulterius extendere, quam ad Famulitium conſcriptum ipſius *Regis*, ne minori Nobilitati & Plebi *Regni*, nimis dura res videretur: Quæ merito credere poſſent, libertatem ſuam antiquam, & Clementiam Legum *Anglicarum*, ſenſim invadi; *Si Voluntas mera, alias quam in* Criminibus

bus Læſæ Majeſtatis, *pro Facto reputaretur.* Attamen Cauſſa, quæ in Statuto ipſo inſerta eſt (nimirum quod, *Qui in vitam* Conſiliariorum *conſpirat, merito cenſeri poſſit, oblique & meditate, ipſius* Regis *mortem moliri)* æque omnibus Subditis ac Aulicis communis eſt. Verum hæc Legis Anguſtia, ad id quo *Cancellarius* tetenderat, ſatis erat: Sed tamen vitam eo uſque produxit, ut ei etiam Lege generali opus fuiſſet, cum non minus Populo, quam *Aulæ Regiæ* poſtea odio fuerit.

A Pace Aulæ, & Familiæ *Regiæ*, rurſus Cura *Regis* deſcendit, ad Pacem Familiarum privatarum. Lata eſt enim Lex juſta & moralis, per quam Aſportatio Fœminarum per vim, contra voluntatem ſuam, (exceptis Pupillis Femellis, & Ancillis,) Capitalis facta eſt: Parlamento prudenter, & merito cenſente, Crimen abripiendi Fœminas per vim, in poſſeſſionem Extraneorum, (licet poſtea per Illecebras aut Aſtutias concilietur earum Aſſenſus) nihil aliud eſſe, quam Raptum in longum productum, quia prima Vis reliqua traxiſſe præſumitur.

Sancita eſt alia quoque *Lex*, ad Pacem

cem Subditorum in genere, & Cædium & Homicidiorum repreſſionem, atque in emendationem Legum Antiquarum. Ea fuit; ut cum per *Legem Communem* Proſecutio Homicidiorum in nomine *Regis*, Annum & Diem expectaret, quod ſpatium Vxori aut Hæredi Occiſi datum eſt, ut nomine proprio Accuſationem peragerent: Cumque Experientia monſtraret, quod Pars aggravata ſæpius pretio aut variis modis inducta, aut Lite ipſa defatigata, Accuſationem deſereret; atque eo temporis tractu Res quaſi in Oblivionem tranſiret; & hoc modo proſecutio in nomine *Regis*, (quæ ſemper, *Flagrante Crimine*, vivacior eſt) neglecta eſſet; ordinatum fuit prudentiſſime; Vt Proſecutio in Nomine *Regis*, etiam intra Annum & Diem, admitti poſſit, abſque præjudicio tamen Proſecutionis in Nomine Partis læſæ.

Tum quoque Rex cœpit, non minus prudenter quam juſte, clericis privilegia nonnihil amputare, facta ordinatione, *Vt Clerici Capitalis Criminis convicti, candente ferro in manu ſignarentur*, tam ut aliquo corporali Supplicio afficerentur, quam ut Ignominiæ notam ſe-

cum

cumferrent. Verum hujus Salubris *Legis* gratia, Rex poſtea *Perkini Edicto* laceratus eſt, tanquam Privilegiorum ſanctæ Eccleſiæ immanis & execrabilis Violator.

Etiam alia *Lex* lata fuit, *Paci Regni* conſulens: qua puniebantur *Officiarii* & *Primarii Regis*, amiſſione Officiorum & Firmarum ſuarum, ſi Famulitiis Nobilium, aut aliorum, niſi Domeſtici eſſent, ſe aggregarent, aut illicitis Cœtibus participarent.

Atque hæ *Leges*, ad vim, & Turbas reprimendas ordinatæ ſunt, quibus Tempora illa maxime indigebant; Et adeo prudenter conſtitutæ ſunt, ut in hunc uſque diem, Temporis ipſius Suffragiis confirmatæ, durent.

Latæ ſunt etiam *Leges* bonæ & politicæ, contra Fœnus, quod eſt Vſus Pecuniæ ſpurius: Et contra illicita Excambia, & Contractus fictos, qui ſunt item inſtar Fœnoris ſpurii. Aliæ etiam pro ſecuritate Vectigalium *Regis*; Atque Converſione Pecuniarum, ex Mercibus externis provenientium, in Merces Regni nativas: Vna cum aliis minoris Momenti *Legibus*.

Verum, quamvis *Leges* in iis Comitiis

tiis latæ, bonum & ſalubrem ediderint Fructum; *Subſidium* tamen *Pecuniarium*, iiſdem Comitiis conceſſum, Fructum exhibuit acerbum. Sane, univerſa Meſſis in fine in Horrea *Regis* coacta eſt, ſed poſt Procellam grandem. Cum enim Deputati cœperunt taxare *Subſidium*, in *Comitatu Eboracenſi*, & *Epiſcopatu Dunelmenſi*, Populus ex improviſo in Seditionem erupit, aperte loquens, ſe hiſce annis proximis, innumeras miſerias perpeſſos eſſe; Quare nec poſſe ſe, nec velle *Subſidium* conferre. Neque tamen proculdubio, hæc Contumacia ex Indigentia mera illius Populi manavit, ſed etiam ex inveterato ſtudio Partium, quod illis Regionibus penitus inſederat, ubi Memoria *Richardi Tertii* adhuc in tanto vigore erat, ut tanquam Fæces quædam acres in Animis Hominum, veluti in Fundo Vaſis ſubſiderent; quæ, ſi Vas paululum agitaretur, in ſurſum aſcendebant. Accedebat etiam (ut credere par eſt) inſtigatio alicujus Malevoli, & Rebus præſentibus infenſi, ex iis qui apud cum populum maxime erant gratioſi. Hoc Accidente tam inopinato, Deputati fere attoniti, rem ad *Comitem Nor-*
thum-

thumbriæ detulerunt, qui Vir erat Auctoritate primarius in iis Partibus. Ille ſtatim ad *Regem* Literas miſit, aperte ſignificans, quale incendium obortum eſſet in Populo; ſimulque petens, ut Rex quid fieri vellet mandaret. Rex Reſponſum dedit peremptorium, ſe ne Obolum quidem remittere velle, ex Summa, quæ in Comitiis conceſſa fuerat; Tum quia exemplum ejus alias Provincias animare poſſit, ad ſimilem mitigationem poſcendam; Tum præcipue, quia nunquam eſſet paſſurus, ut vulgus ignobile, Ordinum munificentiam fruſtraretur, in quorum conſenſu etiam Plebis ipſius vota concluderentur. His Literis à *Rege* acceptis, *Comes* Principales illius Comitatus Iuſticiarios, & Liberos Tenentes, convocavit; & eos allocutus, verbis æque imperioſis ac Rex ſcripſerat, (quibus nihil opus fuit, niſi quod Negotium aſperum infeliciter in Virum etiam aſperum inciderat) non ſolum animos eorum irritavit, ſed etiam ſuſpicionem injecit, ex acerbitate verborum ejus, quæ tanquam *Regis* ipſius verba retulerat, ipſum *Comitem*, aut Auctorem fuiſſe, aut Suaſorem principalem ejus Conſilii. Quo

factum

factum eſt, ut Turba vilis cœtus miſcuerit; & inſultum in *Comitem* ipſum faciens, eum, cum compluribus ex Servis ſuis, trucidaverit. Meque hic deſtiterunt Seditioſi illi, ſed *Ioannem Egremondum* Equitem Auratum, Virum turbidum & factioſum, (quique diu ante *Regi* infenſus erat) in Ducem ſuum cooptarunt; Atque animati & extimulati, à quodam ex infima Plebe, vocato *Ioanne Chamberio*, tanquam Face Seditionis, qui apud Vulgus multum poterat, in apertam Rebellionem eruperunt? Quin & frementes diſertis verbis dixerunt, ſe contra *Regem* HENRICUM ituros, & cum eo pro Libertate ſua pugnaturos.

Poſtquam Rex certior factus eſt, de nova hac Inſurrectione, (ſimilibus enim Motibus, tanquam Febre anniverſaria, quotannis corripi ſolebat) ſuo more, parum aut nihil commotus, *Thomam Comitem Surriæ*, (quem paulo ante, non ſolum è Turri liberaverat, eique præterita omnia condonaverat; verum etiam in gratiam ſuam ſpecialem receperat) cum Exercitu ſatis valido, contra Rebelles miſit; Qui cum Copiis eorum conflixit, eoſque Acie

vicit,

vicit, & *Ioannem Camberium* Anteſignanum eorum vivum cepit. *Ioannes* vero *Egremondus*, fuga ſe eripuit, & in *Flandriam* transfretavit, ad *Margaretam* *Burgundiæ*: Cujus Palatium, Aſylum & receptaculum fuit proditorum omnium, qui *Regem* infeſtabant. *Ioannes Camberius Eboraci* ſupplicio affectus eſt, magna pompa; Suſpenſus eſt enim in Patibulo præalto, extructo in medio Furcarum quadratarum, tamquam Proditor tranſcendens; Atque magnus Numerus ex Complicibus ſuis, ſuper trabem Patibuli inferiorem, circa eum itidem ſuſpenſus; Cæteris autem generaliter venia facta eſt. Neque Rex conſuetudinem ſuam interrupit, ut vel primus, vel inter primos eſſet, in omnibus Bellicis ſuis Expeditionibus: Iuxta id quod familiariter dicere ſolebat, cum de Rebellibus quid nunciatum eſſet: *Se nihil amplius cupere, quam ut eos aſpiceret.* Nam ſtatim, poſtquam *Comitem Surriæ* in eos miſiſſet, ipſe ſubſecutus eſt: & licet Nuncium de Victoria accepiſſet in via, tamen uſque ad *Eboracum* perrexit, ut eas Regiones componeret & pacaret; Poſtea vero *Londinum* reverſus eſt, *Comitem Surriæ*, Locum tenen-

tenentem ſuum, in *Partibus Borealibus*, relinquens, & *Richardum Tunſtallum*, Militem Auratum, principalem ſuum Commiſſarium conſtituens, ad *Subſidium* levandum, cujus ne Dodrantem quidem remiſit.

Eodem autem tempore, quo Rex Servum tam bonum, quam fuit *Comes Northumbriæ*, amiſerat: etiam Amicum & Affinem fidelem, *Iacobum* Tertium *Scotiæ Regem*, ſimiliter amiſit, qui miſerabili Fato functus eſt. Iſte enim Princeps infelix, poſt diuturna, tam Procerum ſuorum, quam magnæ partis Populi, odia, quæ ſubinde in Seditiones, & crebras Aulæ Mutationes eruperant, tandem ab iis oppreſſus eſt. Siquidem Arma contra eum ſumpſerunt, & *Iacobi Principis* Filii ſui perſonam, ex improviſo, intra poteſtatem ſuam redegerunt, partim Vi, partim Minis; Interminantes ſe aliter Regnum in manus *Regis Angliæ* tradituros. Eo autem Conſilio hoc moliebantur, ut Rebellionem ſuam obvelarent, ſicque *Princeps* Titulare & pictum quoddam Caput Rebellionis fieret. Vnde Rex *Scotiæ* (ſe viribus minime parem cogitans) à *Rege* HENRICO, etjam à *Papa*, & *Rege Gallo*, popo-

ſcit, ut res inter ſe & ſubditos ſuos componerent. *Reges*, prout petiit, mediationem ſuam, modo honorifico, & qui *Reges* magnos deceret, interpoſuerunt: Non tantum poſtulando, & ſuadendo, verum etiam proteſtando, & minando; Rebellibus denunciantes, ſe, communem *Regum* Cauſſam agi, cenſere, *Si Subditi permittantur Leges Regibus ſuis imponere*; Seque in Vltionem ejuſmodi Sceleris porſus ituros. At Rebelles, qui jam ante Obedientiæ Iugum majus excuſſerant, facile Modeſtiæ Vinculum minus abjecerunt: & Furore Metum ſuperante reſponderunt: Inanem eſſe de Pace mentionem, niſi Rex ſe Imperio abdicaret. Quocirca (Tractatu Pacis abrupto) ad Arma ventum eſt, Præliumque ad *Bannochiæ* Rivulum, juxta *Sterlininam*, commiſſum eſt. Quo Prælio Rex, Iracundia & Indignatione licet juſta, exæſtuans, Pugnam temere iniens, & manum præcipitanter conſerens, antequam univerſæ ejus Copiæ conveniſſent, interfectus eſt, (nihil obſtante expreſſo & præciſo Mandato *Principis* Filii ſui, qui hoc interdixerat) dum ad Molendinum quoddam fugiſſet, in Campo, ubi pugnatum eſt, ſitum.

Qua-

Quatenus vero ad *Legationem Papæ*, quæ per *Adrianum* de *Caſtello*, *Italum*, miſſa eſt, (quæque, illis temporibus, magis forſitan futura fuiſſet efficax) ſero illa advenit, ſi *Legatio* ipſa ſpectetur, ſed ſatis in tempore, pro commodo *Legati*. Nam cum per *Angliam*, *Scotiam* peteret & honorifice admodum à *Rege* HENRICO exceptus eſſet (qui perpetuo ſe erga *Sedem Romanam* officioſum præbuit), *Regis* favorem majorem in modum aſſecutus eſt, ſimulque magnam cum *Mortono Cancellario* familiaritatem contraxit. Adeo ut Rex moribus ejus delectatus, & eum rebus ſuis utilem fore credens, eundem ad Epiſcopatum *Herefodienſem* promoverit, & poſtea ad *Epiſcopatum Bathonienſem*; Ejuſque opera uſus ſit, in compluribus negotiis, quæ ad *Curiam Romanam* pertinebant. Certe Vir magnus fuit *Adrianus*, & multa Eruditione, Prudentia, & in rebus Civilibus Dexteritate, præditus: Et non diu poſt in Honorem *Cardinalis* evectus, largum *Regi* tributum ob Beneficia ſua rependit: *Regem*, magno cum Iudicio, & Diligentia, de rebus *Italiæ* ſubinde per Literas informans. Nihilominus, ſub finem Vitæ

ſuæ, Particeps fuit Conjurationis, quam *Cardinalis Alphonſus Petruccius*, & alii quidam *Cardinales*, in Vitam *Leonis Pontificis* inierunt. Atque hoc ejus Crimen, per ſe atrox valde, aggravatum eſt, propter Cauſſam, quæ eum impulerat: Quæ Malitia ſane aut Odio minime nitebatur, ſed Ambitione fœda adipiſcendi *Papatum*. Atque in hoc Impietatis exceſſu, non defuit tamen Levitatis & Vanitatis mixtura quædam. Nam (ut apud omnes increbuerat) ad *Papatum* expectandum, fatali quodam Ludibrio inductus eſt, ſcilicet Prædictione Harioli cujuſdam, quæ talis fuit: *Succeſſurum* Leoni, *cujus nomen eſſet* Hadrianus, *Senem, humili loco natum, ſed doctrina & prudentia eminentem.* Quo Charactere & Schemate ſe deſcribi putavit; Etſi hoc Vaticinium impletum poſtea fuerit, in *Adriano Belga*, (Filio Cereviſarii ex eadem *Belgia, Cardinale de Tortoſa*, & *Caroli Quinti* Præceptore,) qui poſtea, mortuo *Leone*, Nomine proprio non mutato, *Adrianus Sextus* vocatus eſt.

Verum iſta anno ſequente, quinto ſcilicet *Regis*, contigerunt. Sed in fine Anni quarti, Rex iterum *Ordinum Conventus* egit; Non (ut videtur) ob aliquam

quam Occaſionem tum emergentem, ſed præcipitatis & abruptis *Comitiis* præcedentibus, propter Apparatus Belli *Britannici*, Rex cogitavit ſe non ſatis ampliter Subditos ſuos Legibus bonis hactenus remuneraſſe; Quæ ſemper ei fuerunt pro retributione erga Subditos, propter Pecunias ab ipſis collatas; Cumque Alienationis Subditorum, ex iis quæ in Borealibus Partibus geſta erant, memor eſſet, viſum eſt ei, eo magis Subditos ſuos ſolatiis reficere. Sane Tempora ejus, in bonis Legibus condendis, excelluerunt. Ita ut merito cenſeri poſſit, inter *Reges Angliæ*, poſt *Edvvardum Primum*, Legiſlator optimus. Leges enim ejus, (ſi quis attentius eas introſpiciat) ex Prudentia profunda ortas inveniet, neque vulgaris eſſe naturæ; non occaſione aliqua præſente ſtimulante latas, ſed vere ex Providentia futuri, ut ſtatus ejus *Regni* indies fieret magis florens & beatus; Ex more *Legiſlatorum* Temporibus Antiquis & Heroicis.

Primo igitur Legem tulit, quæ cum Temporibus & Actis ſuis optime conveniebat. Quemadmodum enim ipſe, in Perſona ſua & Nuptiis, finalem intro-

troduxerat Concordiam ; in Lite illa magna , quæ de Titulo Coronæ tam diu pependerat : ita & hac Lege (de qua loquimur) ſimilem Pacem & Tranquillitatem , circa privatas Subditorum terras, & Poſſeſſiones , ſtabilivit. Ordinatum eſt enim, ut *Fines*, quos vocant (quod Genus eſt Tranſactionis cujuſdam ſolennis) revera finales eſſent, ad Iura non Partium tantum, ſed aliorum omnium , extinguenda : Ita tamen, ut poſt *Fines* hujuſmodi levatos, & ſolenniter proclamatos , haberet Subditus ſpatium quinque Annorum, poſt Titulum ſuum devolutum, ad Ius ſuum recuperandum , aut ſaltem vindicandum; Quod ſi prætermiſiſſet, Iure ſuo in perpetuum excluderetur ; Cum exceptionibus tamen nonnullis, Ætate minorum, Nuptarum, & ſimilium Perſonarum , Iuris ſui perſequendi, incapacium. Hoc Statutum aliud *Regni* Statutum antiquum tantum reſtituit; quod & ipſum latum fuerat, juxta tenorem Legis Communis. Mutatio Legis intervenit, per Statutum quoddam vulgariter dictum de *non Clameo* , factum tempore *Edvvardi Tertii*. Atque iſta Lex, de *Finibus* levandis, inſtar Pro-

gno-

gnoſtici cujuſdam erat boni, de Pace illa, quæ in hunc uſque diem, à temporibus ejus, ut plurimum ſecuta eſt. Statuta enim de *non Clameis*, Belli temporibus conveniunt, cum animi Hominum inquietantur, ita ut rebus ſuis domeſticis proſpicere nequeant: Statuta vero quæ poſſeſſionibus favent, temporibus Pacis maxime ſunt accommodata, ut Lites & querelæ extinguantur, quæ Pacis ſunt Fructus pernicioſi.

Aliud Statutum latum eſt, Prudentiæ, & in Rebus politicis Peritiæ ſingularis; Incrementum Populi *Regni* manifeſto, & (ſi quis acutius inſpexerit) Militiam etiam, & vires *Regni* Bellicas, promovens.

Cœperunt eo tempore, magis quam retro ſolitum, fieri Septa & Clauſuræ in Agris; Ex quo Terra arabilis (quæ ſine Populo & Familiis coli non poterat) verſa eſt in Paſcua, quæ Armentariorum paucorum opera tantum indigebant; Etiam *Firmæ* & *Tenementa* ad Terminum vitæ, Annorum, & ad voluntatem Domini, (in quibus Coloni complures habitabant) verſa ſunt in *Dominicum*. Hoc infrequentiam & diminutionem peperit Populi, & (per

conſequentiam) Oppidorum, Eccleſiarum, Decimarum, & ſimilium: Probe etiam noverat Rex, neque ullo modo oblitus erat, ſequi etiam ex hoc Diminutionem *Subſidiorum* & Cenſus: Quanto enim major numerus fuerit Generoſorum, tanto ſemper *Subſidiorum* Summæ decreſcunt magis. In qua re medenda, prudentia *Regis* & *Parlamenti* enituit. Clauſuras Agrorum prohibere noluerunt: Hoc enim fuiſſet, Soli Culturam fructuoſiorem, atque inde ſecuturam patrimonii *Regni* Meliorationem, prohibere: Neque etiam Arationes Hominibus juſſu Legis imponere conſultum putarunt: Hoc enim fuiſſet, cum Natura ipſa, & Rebus, pugnare. Sed tale temperamentum adhibuerunt, ut Clauſuras tantum & Paſcua, quæ Depopulationem liquido invehebant, tollerent: neque tamen expreſſe, aut Interdicto aliquo imperioſo, ſed ſolummodo per Conſequentiam. Ordinatio fuit talis; Vt omnes Domus Agricolationis, quibus fuerunt annexa viginti Iugera Terræ, aut amplius, in perpetuum ſuſtentarentur & conſervarentur, abſque Decaſu; una cum Portione Terræ competente, quæ

à Do-

à Domibus illis nullo modo ſeparari poſſet: ut & per Statutum aliud quoddam, Succeſſoris ſui tempore factum, fuſius declaratum fuit. Neque tamen, ſi quis deliquiſſet, ſancitum erat, ut populari Actioni ſubjiceretur, ſed ut Terra iſpa in Manus *Regis*, aut *Domini*, caperetur, quoad dimidium Proficuorum, donec Domus, ac Terræ reparatæ forent, & reſtitutæ. Hoc modo Ædificia ſuſtentata neceſſario Habitatorem traxerunt: & Portio Terræ iiſdem annexa neceſſario etiam poſcebat, ut Incola is non eſſet Mendicus, aut Tuguriaſtes, ſed ex paulo Opulentioribus, qui familiam alere, & Aratrum in opere ponere poſſet. Hoc Populi numerum miris modis augebat, quin & potentiæ Regni militaris intererat; ut ſcilicet Firmæ & Tenementa, certum Terræ Dimenſum ſortirentur, quod Virum non infimæ conditionis, citra penuriam, ſuſtentaret; Eademque res quodammodo, magnam partem Fundi *Regni*, Agricolis & mediæ ſortis Hominibus, mancipabat, & perpetuabat: Mediæ (intelligimus) Conditionis, inter Generoſos & Operarios Ruſticos. Iam quantum hæc Res militarem Regni Po-
 ten-

tentiam, (ut occœpimus dicere) promoveat, liquet, tum ex Militaris Diſciplinæ principiis, tum ex aliarum Nationum Exemplis. Etenim opinione fere generali, Virorum maximi circa Res Bellicas Iudicii, (etſi pauci quidam aliter ſenſerint, quum revera Caſuum diſtinctionem hæc Quæſtio ſubire poſſit) Robur præcipuum Exercitus alicujus in *Peditatu* maxime conſiſtit. *Pedites* autem ut fortes & bellicoſi evadant, opus eſt, ut in Conditione aliqua non ſervili, aut inopi, ſed libera & copioſa degant. Itaque, ſi quod Regnum, aut Status, in Nobiles & Generoſos potiſſimum excreſcat; Agricolæ autem & Aratores loco tantum, & Conditione Operariorum illis inſerviant, aut forte Tuguriaſtri meri exiſtant, (qui pro Mendicis tecto coopertis tantum haberi poſſunt) *Equitatu* certe pollere poſſit, ſed *Peditatu* minime; Tanquam Sylvæ cæduæ, quæ ſi Arboribus grandioribus abundent, Dumos & vepres progignent, Ligna autem puriora non educent. Atque hoc cernere eſt in *Gallia*, *Italia*, & aliis nonnullis *Europæ* Partibus, ubi Populus univerſus, vel ex Nobilibus, vel ex Ruſticis vilioribus,

com-

componitur (De populo in Agris degente loquor, non in Vrbibus), Mediocris autem ſortis Populus fere deficit: Quo fit, ut *Copiis pedeſtribus* parum polleant: Adeo ut, ad *Peditatum* ſuum conſtituendum, & roborandum, mercenarias Cohortes *Helvetiorum*, aut *Germanorum*, adhibere fere conſueverint. Vnde etiam fit, ut Nationes illæ, Populum quidem numeroſum, Milites autem paucos edant. *Rex* autem videbat, ex contraria parte, *Anglos* ſuos, quamvis Territorio multo anguſtiores, tamen Militibus, & Copiis nativis, præ illis (quas diximus) Nationibus, longe magis abundare. Hoc Conſilio atque Inſtituto, *Rex Hydræ Dentes* occulto ſerebat; ex quibus (juxta *Fabulas Poëtarum*) Milites armati exurgerent, in Regni ſui Præſidium, & Amplificationem.

Iiſdem etiam Comitiis, *Rex* (curam adhibens, ut Regni potentia, non minus Mari quam Terra, augeretur) in Claſſis ſui Adornationem, & Incrementum, ordinavit, ut Vina & Glaſtum, ex partibus *Gaſconiæ*, & *Languedociæ*, allata, non niſi Navibus *Anglicis* importarentur; Inflectens paulatim politiam

Regni Angliæ, ab Intuitu Vbertatis & Vtilitatis rerum venalium, ad Intuitum potentiæ Militaris. Antiqua enim ſtatuta, fere omnia, Mercatores exteros invitant, ut Merces omnigenas in *Regnum Angliæ*, importent; pro fine habentia Vilitatem & Copiam earundem Mercium, neutiquam reſpicientia ad Rationes politicas, circa *Regni* potentiam Navalem.

Tulit etiam Legem illis *Comitiis Rex*, & Monitoriam, & Minatoriam, erga Iuſticiarios Pacis, ut munus ſuum diligenter exequerentur, Delationes contra eos Auctoritate ſua Regia invitans, & Neglectus eorum primo Sociis ſuis Iuſticiariis committens, poſtea Iuſticiariis Aſſiſarum, poſtremo *Cancellario*: Mandando ſimul, ut Edictum, (quod in eam Sententiam promulgaret,) quotannis quater *publicis Seſſionibus* legeretur, ne forte Iuſticiarii obdormiſcerent: Hoc modo fore putabat, ut Leges ſuæ pœnales, executioni demandarentur; utque inde, vel Obedientiæ, vel Mulctarum Fructum perciperet: In qua re, verſus finem Vitæ ſuæ, declinavit nimis in partem ſiniſtram. Hunc ad finem etiam cohibuit *Pragmaticam* quandam, nuper

ortam,

ortam ; qua Informationes veræ, ſuper Legibus pœnalibus exhibitæ, Informationibus aliis Illuſoriis ſuffocabantur, exhibitis ſcilicet, per quoſdam, quos Delinquentes ipſi ſubornarant, ut ad libitum eorum fieret, Litis vel Proſecutio, vel Deſertio, atque hoc modo, veras proſecutiones (ſcilicet ne duplex foret vexatio) regerebant.

Legem etiam tulit de re Monetaria reformandá, & Nummorum externorum (Eorum ſcilicet qui Edicto Regio eſſent in uſum Regni recepti) adulteratione punienda: Vtque in Pecuniis perſolvendis, nulla fieret Solutio in Auro, quibuſcunque Mercatoribus alienigenis; ut hoc modo Theſaurus *Regni* intra *Angliam* melius aſſervaretur: Quandoquidem Aurum ejus generis Metallum ſit, quod facillime, & in occulto tranſportari poſſit.

Statutum etiam fecit, de Re Pannaria, & Lanis intra *Regnum* conſervandis: Neque hoc tantum, ſed de preciis etiam Pannorum limitandis, & moderandis; Pretio uno, Pannis tenuioris fili, alio craſſioris, impoſito. Quod eo libentius refero, tum quia rarum ſit, Pretia per Statutum aliquod impone-

re, præſertim Mercibus Regni Nativis; Tum propter hujus *Legis* prudens Temperamentum, quod Pretia præciſe Pannorum diverſi generis non præſcriberet; Sed ſanciret tantum, ne Pretium à Statuto limitatum Pannarii excederent; ut liberum eſſet Pannario pannos ſuos ita conficere & accommodare, ut jacturam nullam in eis faceret.

Fuerunt & alia Statuta his Comitiis ordinata, ſed hæc præcipue. Hic vero petendum videtur, ab iis, in quorum manus hoc Opus noſtrum inciderit, ut in bonam partem accipiant, quod tam diu in Legibus, quæ hujus *Regis* tempore latæ ſunt, commemorandis immoremur. Cujus rei has Cauſſas habemus; Primo quoniam virtus illa præcellens, & Meritum proprium in hoc *Rege* fuit (cujus Memoriæ honorem deferimus) ut optimus Legiſlator eſſet; Dein quod cum Vitæ noſtræ Genere, & Inſtituto conjunctum ſit; Præcipue vero quod (noſtro quidem Iudicio) hoc ipſum, optimis Hiſtoriæ Scriptoribus deſit, quod ſcilicet non ſatis crebro, ſummarie referant Leges maxime memorabiles, quæ temporibus, de quibus ſcripſerint, perlatæ ſunt; cum ſint Le-

ges

ges revera Acta Pacis principalia. Etſi enim, in Voluminibus Legum ipſarum, maxima ex parte, reperiri ſoleant, neutiquam tamen hoc tam bene informat Iudicium, *Regum*, & Conſiliariorum, & Virorum Civilium, quam ſi videant eas deſcriptas, & veluti depictas, in Tabulis Temporum.

Circa idem tempus, *Rex* quater mille Libras à Civitate *Londini*, mutuo ſumpſit; Quæ ſumma, priori quam crediderunt, dupla erat, & fuit debite & præciſe ad diem præfixum, repenſa, quemadmodum etiam prior Summa fuerat: *Rege* præoptante ſemper, potius mutuari citius quam egebat, quam ſolvere tardius quam debebat; Id quod ei Fidem admodum conciliavit.

Neque abjecerat adhuc *Rex* Curam, aut ſpem de Rebus *Britannicis*, verum Occaſiones Conſilio & Arte vincere anniſus eſt, (quamvis Arma ſua infeliciter ceſſerant) atque Regem *Gallum*, licet victoria ipſa non potuiſſet, tamen Victoriæ Fructu privare. Summa *Regis* Conſilii fuit, *Maximilianum Regem*, ut in Nuptiis *Annæ Britanniæ* Hæredis ambiendis perſiſteret, extimulare, atque ad earum Conſummationem adjuvare.

Ve-

Verum Res *Maximiliani*, eo tempore, in magna Perturbatione, & Combuſtione fuerunt, propter Rebellionem Subditorum ſuorum in *Flandria*. Nam populi *Gandavi* præſertim, & *Brugarum*, (præſente ipſo *Maximiliano*) arma ſubito ceperant & nonnullos, ex Officiariis ejus principalibus, interfecerant, eique ipſi cuſtodiam circumdederant: uſque quo, & ipſum, & aliquos ex Conſiliariis ſuis, jurejurando obſtrinxiſſent, ut veniam omnium Ante-actorum concederet; Neque ea in poſterum quæſtioni ſubjicere, aut vindicare vellet. Attamen *Fredericus* Imperator, *Maximiliani* pater, permittere noluit, ut Contumelia hæc, & Indignitas, Filio ſuo illata, maneret impunita, ſed acriter Bellum *Flandris* intulit. Sed *Dominus Ravenſteinus*, vir magnæ apud *Maximilianum* Auctoritatis, (qui & ipſe Iuramentum Abolitionis ſimul cum *Domino* ſuo ſumpſerat,) Religionem in ea re prætexens, ſed revera privata motus Ambitione, atque (uti credebatur) incitatus & corruptus à *Gallis*,) *Imperatorem* & *Maximilianum* Dominum ſuum deſeruit: Seque Partibus Populi Ducem & Caput præbuit; Oppidaque *Hyprarum*

rum, & *Sluſiæ*, cum Caſtellis, occupavit: Statimque ad Dominum *Cordeſium*, *Picardiæ* ſub *Rege Gallo* Præſidem, miſit, ad Auxilia ab eo petenda: Atque inſuper poſtulans, ut ipſe *Cordeſius Regis* ſui nomine, Vnitorum Oppidorum Protector eſſe, & Armis reliqua ſubigere, vellet. *Dominus Cordeſius* ad Occaſionem arripiendam paratus erat, (quam partim ipſemet inſtruxerat,) & continuo Auxilia ſummiſit ampliora, quam, ſi res ex improviſo geſta fuiſſet, tanta feſtinatione cogere potuiſſet: Præfectis Copiarum mandans, ut Oppida inter *Galliam* & *Brugas* caperent. Copiæ *Callorum*, oppidum parvum, vocatum *Diximeum*, obſiderunt, ubi *Belgicarum Copiarum* pars ſe cum eo conjunxerat. Dum illa Obſidio duraret, *Rex Angliæ*, ſub prætextu Præſidii Finium ſuorum juxta *Caletum*, ſed revera minime volens, ut Maximilianus contemptui exponeretur, & propterea Matrimonio *Britannæ* decideret: *Baronem Morleium*, cum Mille Militibus, ad *Dominum Daubeneium*, *Caleti* Præfectum, miſit, cum mandatis ſecretis, ut *Maximiliano* auxiliarentur, & Obſidione *Diximeum* eximerent. *Daubeneius*, (ſparſis vocibus
hæc

hæc omnia ad ſecuritatem Finium Anglicorum fieri) ex Militibus Præſidiariis *Caleti*, *Hammeſiæ* & *Guineſiæ*, alios Mille eduxit: Ita ut cum recentibus Auxiliis conjuncti, duorum ad minimum Millium, numerum explerent. Quæ Copiæ, una cum aliis nonnullis *Alemannorum*, *Diximeum* clanculum ingreſſæ ſunt, inſciis Hoſtibus; atque Oppidum pertranſeuntes (additis nonnullis ex ipſius Oppidi Copiis) Caſtra hoſtium, negligenter cuſtodita, (utpote qui nihil tale metuebant) adortæ ſunt, ubi magna cædes facta fuit; *Angli* autem, & eorum Socii, victoria potiti ſunt, interfectis octo Hoſtium Millibus, *Anglorum* vero centum tantum, aut circiter, deſideratis; Inter quos fuit *Dominus Morleius*. Ceperunt etiam Tormenta Hoſtium majora, cum Spoliis haud exiguis, quæ omnia ad Oppidum *Novi portus* aſportarunt. His peractis, *Dominus Daubeneius Caletum* reverſus eſt, ſaucios ſuos, & alios nonnullos ſponte manentes, apud *Novum Portum*, relinquens. At *Dominus Cordeſius*, ad *Hypras* cum magnis Copiis ſedens, Iacturam & Ignominiam Pugnæ ad *Diximeum* ſarcire ſperans, ſtatim advolavit; & *Novum* *Por-*

Portum Obſidone cinxit ; Et poſt aliquorum dierum Obſidionem, Oppugnationis Fortunam tentare ſtatuit; Quod etiam die quodam fecit, eo ſucceſſu, ut *Turrim* Oppidi principalem ceperit, & Vexillum *Gallorum* ſuper eam erexerit. De qua tamen, paulo poſt ab *Anglis Galli* dejecti ſunt, ope recentium quorundam Auxiliorum, ex Sagittariis ; qui feliciter in ipſo Pugnæ Articulo, in Portum Oppidi appulerunt. Unde perterrefactus *Cordeſius*, atque Auxilia *Anglorum* (quæ parva erant) ex ſucceſſu Rei (qui erat magnus) metiens, Obſidionem ſolvit. Hoc modo, res inter *Henricum*, & *Regem Gallum*, nonnihil exacerbatæ ſunt, quia in hoc *Flandriæ* Bello, Auxiliares Copiæ utriuſque *Regni*, ſanguine mutuo haud exiguo, ſe conſperſerunt. Quæ Acerbitas aucta eſt ex inani Iactatione *Cordeſii*, qui ſe pro aperto *Anglorum* Hoſte gerebat, magis certe quam *Regis* ſui rebus conducebat. Solitus enim erat dicere, *Se* libenter in Inferno, per Septennium jacere velle, ea conditione, ut *Caletum* è manibus *Anglorum* recuperaret.

Rex, poſtquam res & exiſtimationem *Maximiliani* hoc modo ſuſtentaſſet,

con-

conſilium ei dedit, ut jam Nuptias cum *Britanna* acceleraret. Quod & *Maximilianus* fecit, & eo uſque, tum apud Principiſſam ipſam, tum apud Conſiliarios ejus principales, prævaluit, ut Matrimonium per Procuratorem conſummatum fuerit, cum Cæremonia, tunc temporis, in his partibus, nova. Neque enim ſolum, publice deſponſata eſt, ſed etiam tanquam Nupta per omnia tractata, atque in Thalamo collocata: Poſtquam autem decubuiſſet, ingreſſus eſt Legatus *Maximiliani* cum Literis Procurationis, & aſtantibus multis, tam Viris, quam Fœminis, primariis, Tibiam ſuam ad Genu uſque nudatam, inter Lintea nuptialia inſeruit; ut Cæremonia illa, Conſummationi, & Cognitioni actuali, æquipollere putaretur. Hoc facto, *Maximilianus* (cujus moribus penitus inſitum erat, ut Negotia ſemper ſemiperfecta relinqueret, & reliqua Imaginatione tantum forti conſummaret: tanquam Sagittarius malus, qui ſagittas ad cuſpidem uſque attrahere non ſolet: Cui etiam tam facile fuiſſet Sponſam ſuam præſens amplexari, quam hujuſmodi Ludibria inſtituere) omnia jam pro certis ducens, neglexit

ad tempus cogitationem de Nuptiis, & Bello totus incubuit. *Carolus* interim, (poſtquam Theologos ſuos conſuluiſſet, atque ab iis edoctus fuiſſet, iſtiuſmodi fictitiam Conſummationem, potius Inventum quoddam Aulicum eſſe, quam apud Eccleſiam receptam) magis ſolide rem aggreſſus eſt; & ſecretis & callidis Inſtrumentis, (tam Matronis ſcilicet, quam Conſiliariis,) primo Conſcientiæ & Honoris ſcrupulum amovere conatus eſt; Qua in re duplex erat labor. Neque enim ſolum *Maximilianus* cum *Britanna*, ſed etiam *Carolus* ipſe cum *Filia Maximiliani* contraxerat: Ita ut Nuptiæ, ex utroque pede claudicarent, & ex neutra parte dubitatione carerent. Verum quatenus ad Contractum, cum *Rege Carolo*, exceptio erat juſta & liquida, eo quod *Filia Maximiliani* infra Annos conſenſus eſſet, ideoque Lege non teneretur. Sed quoad Contractum *Maximiliani* ipſius, duriores ſuſtinebat partes *Carolus*, cum nihil adducere poſſet, niſi quod Contractus ille, ſine conſenſu *Domini Capitalis*, *Caroli* ſcilicet, (cujus Pupilla & Vaſalla erat, atque ipſe erga eam Parentis loco) initus eſſet; Ideoque ob Defectum hu-

hujuſce Conſenſus prorſus irritus. Qui Defectus (dixerunt) licet Matrimonium ipſum, poſt Cohabitationem & actualem Conſummationem, dirimere non poſſet, tamen ad Contractum invalidandum ſufficiebat. Nam quoad Conſummationem illam Ludicram, riſu eam excipiebant, inquientes; argumento eſſe quod *Maximilianus* Viduus eſſet, & Procus admodum tepidus, qui Sponſi partes per Deputatum præſtare contentus fuerat; neque laborem Itineris parvi adire ſuſtineret, ut omnia extra controverſiam ſtatuerentur. *Britanna* igitur, hiſce rationibus permota, artificioſe inſtillatis, ab iis, quo *Rex Gallus* (qui Præmiis & Promiſſis non pepercerat) in ſuas partes traxerat; & illecta proculdubio præſente gloria, & potentia *Regis Caroli* (præſertim cum in Flore ætatis eſſet, & cœlebs), atque Patriam ſuam, Sedem diuturni & Calamitoſi Belli, conſtituere verita, ſecreto in Matrimonium *Caroli* conſenſit. Sed durante hoc Tractatu ſecreto, *Carolus*, ut rem, ab adverſis Oppoſitionis & Diſſuaſionis Auris, illæſam ſervaret, ad ſolitas Artes confugiens; & ſperans ſe Nuptias, ſicut antea Bellum, poſſe tecte

con-

conficere, ſi *Regem Angliæ* inani ſpe lactaſſet; ſolennem Legationem in *Angliam* miſit, per *Franciſcum Dominum de Luxemburgo*; *Carolum Marignianum*, & *Robertum Gaguienum* Generalem Ordinis *bonorum Hominum* (qui appellantur) de *Trinitate*; qui Pacem & Fœdus cum *Rege* componerent, intermiſcendo veluti preces, ut *Carolo* liceret cum HENRICI *Regis* bona voluntate (pro jure ſuo tanquam Domino Feudi, atque inſuper Tutori) de Nuptiis *Britannæ* ad Arbitrium ſuum diſponere. Suſcipiebat autem in ſe, Nuptias *Maximiliani* per viam Iuris ſe diremprurum. Atque hoc ipſo tempore, ut Hominum oculos averteret & perſtringeret, Filiam *Maximiliani* in Aula ſua habere non deſtitit; quæ diu ante ei commiſſa fuerat, ut in *Gallia* educaretur: Eam minime dimittendo aut remandando, ſed contra, conſtanter aſſerendo & declarando, ſibi in animo eſſe, Nuptias illas tempore idoneo perficere: Atque quoad *Britannam*, ſe nihil aliud cupere, quam ut jus Dominii ſui retineret, eamque alicui Affini, ſibi fideli & obſervanti, nuptam traderet.

Poſtquam tres *Legati*, in Aulam HENRICI veniſſent, Legationem *Regi* retulerunt,

lerunt, qui eos ad Concilium ſuum remiſit, ubi poſt aliquot dies auditi ſunt; Orationem autem habuit *Prior Trinitatis*, qui, licet loco ultimus eſſet, eloquio tamen cæteris præſtare putabatur. Is locutus eſſe perhibetur in hunc modum:

DOmini *mei*; Rex *noſter*, *maximus & potentiſſimus inter* Reges Galliæ *univerſos*, *qui à tempore* Caroli Magni *regnarunt*, (*cujus etiam Nomen gerit*;) *Attamen à Magnitudine ſua nihil alienum ſe facturum putavit*, *ſi hoc tempore pacem iniret cum* Rege Angliæ, *imo etiam peteret. In quem finem*, *nos Legatos ſuos miſit*, *cum plena Poteſtate*, *pacem & tractandi*, *& concludendi*; *Nobis ſimul in mandatis dans*, *ut ſecreta Conſiliorum ſuorum*, *in aliquibus*, *vobis impertiremur. Hæc ſunt demum illa*, *quæ inter* Reges *magnos*, *pro certiſſimis Amoris Pignoribus & Teſſeris*, *merito cenſeri poſſunt*; *Communicatio ſcilicet & Participatio mutua Negotiorum ſtatus*, *prætermiſſis Honoris Cæremoniis curioſis*, *quæ affectui alicui inſigni poſtponi debent. Hoc pro certo apud* Dominationes *veſtras teſtari poſſum*; *Fieri vix poſſe ut animo plene concipiatis*,

cordia-

cordialem illum & verum Amorem, quo Rex Dominus *noſter,* Regem *veſtrum proſequitur, niſi præſentes cum eo eſſetis, ut nos ſolemus Nominis ejus, cum magno Honore, mentionem ſemper facit; Familiaritatis ipſorum & Convictus* Pariſiis, *ſæpe cum delectatione quadam & voluptate, meminit; Imo nunquam de illo loquitur, quin ſtatim excurrat in ſermones de* Regum *magnorum miſeriis, quod non cum Æqualibus ſuis; ſed tantum cum Servis, converſari eis concedatur. Hunc Affectum inſignem erga* Regem *veſtrum proculdubio* Numen Divinum *Cordi* Regis *noſtri indidit, ad Bonum Reip. Chriſtianæ, & ad Fines nobis omnibus hactenus incognitos. Neque enim alia ejus poſſit eſſe Radix, quandoquidem eodem animo fuerit olim erga* Comitem Richmondiæ, *quo nunc eſt erga* Regem Angliæ. *Primus igitur Motor, ad pacem, à* Rege *veſtro petendam, iſte, (quem diximus,) eſt affectus, & Cordis ſui ſenſus genuinus. Atque Affectus idem, Rationibus Status armatus eſt. Audite enim jam (ſi placet)* Occulta *Conſiliorum* Regis *noſtri, quæ ſummo Candore & libertate vobis intimat. Conſtitutum ei eſt, Expeditionem Honorificam & Sanctam, in Partes à* Regno

ſuo remotas, ſuſcipere: Itaque ipſe ſecum reputat, non exigui momenti fore, ad exiſtimationem Sui, & expeditionis ſuæ augendam, ſi ubique innoteſcat, eum pace cum omnibus Principibus *vicinis ſuis perfrui, & præcipue cum* Rege Angliæ, *quem merito plurimi facit.*

Iam vero (Domini *mei*) *veniam à vobis peto, ſi paucis verbis nonnulla complectar, quæ Scrupulos omnes & Interpretationes ſiniſtras, inter* Reges *noſtros, circa Actiones quaſdam nuperas delere poſſint; Quæ ſi minime amoveantur, Pacem hanc fortaſſe ſint diſturbatura; ſperans fore, ut his recte intellectis, quatenus ad præterita, neuter* Rex, *quæ ab alterutro geſta ſunt, aut in malam partem accipiat, aut in malam partem accipi ſuſpicetur. Actiones illæ duæ ſunt; Altera* Britanniæ, *altera* Flandriæ. *In quibus duabus Actionibus, negari non poteſt, Subditorum utriuſque* Regis *Enſes ſtrictos fuiſſe, & Sanguinem utrinque hauſiſſe; Atque ſimul Intentiones & Affectus utriuſque* Regis, *quatenus ad Confœderatos & Affines ſuos, longe diverſos extitiſſe.*

Quatenus ad Actionem Britanniæ; Rex *Veſter optime novit, quæ in illa intervenerint. Bellum erat illud, ex* Domini

no-

noſtri parte, neceſſitate mera conflatum. Attamen quamvis Stimuli & Provocationes ejus Belli acriter Regem noſtrum pupugerint: nihilominus potius Olivæ, quam Laureæ ramum in manu geſtans, illud tranſegit. Præterea, indies fere ad Regem veſtrum mittebat, veluti Chartas abraſas & puras, in quibus Rex veſter, pro Arbitrio ſuo, pacis & Belli Leges conſcriberet. Licet enim, & Honor Regis noſtri, & Securitas, in ea Actione ſita eſſent; tamen neutrum eorum tam charum aut pretioſum duxit, quod in manus Regis veſtri non committeret. Neque Rex noſter ex ſua parte, ad iniquam aliquam Interpretationem trahit, quod Rex veſter auxilia Duci Britanniæ præſtiterit. Satis enim novit Rex, multa à Regibus, ad Populo ſuo complacendum, fieri neceſſe eſſe: neque difficile eſt diſtinguere in rebus hujuſmodi, quid à Regis mero motu emanaverit. Verum hæc Actio Britannica, jam (Decreto divino) tranſacta eſt, & finita; Et (ſicut Rex noſter ſperat) eſt tanquam Via Navis in Mari, nullo relicto Veſtigio & Impreſſione in Animis Alterutrius Regis: Ipſe certe ſibi conſcius eſt, nihil huiuſmodi in Animo ſuo reſidere.

Quod vero ad Actionem Flandriæ attinet;

tinet; Quemadmodum Bellum Britannicum Regi *noſtro Neceſſitas imperabat; ita & Bellum* Flandriæ *Munus & Debitum Iuſtitiæ: Quod* Regi *bono, perinde eſt, ac ipſa neceſſitas, aut Periculum ſtatus ſui; Aliter enim* Rex *eſſe deſineret. Subditi* Burgundiæ, *Coronæ* Franciæ, *quatenus ad Ius* Domini Capitalis, *etiam Subditi ſunt:* Duxque *eorum,* Franciæ *Feudatarius & Vaſallus eſt. Soliti certe erant* Burgundi, *Subditos ſe bonos, & fideles,* Duci *ſuo præſtare, utcunque eos* Maximilianus *nuper in Intemperiem quandam conjecerit. Ad* Regem *confugerunt, ut Iuſtitiam, & ab Oppreſſione Vindicationem impetrarent. Iuſtitiam eis denegare non poterat; Emolumentum aliquod ſibi ipſi minime expetebat. Hoc etiam ipſi* Maximiliano *utile erat, ſi rem recte perpendiſſet; nempe, ut in Populo commoto, Furori obviam iretur, & Deſperatio ultima prohiberetur. His quæ dixi,* (Domini *mei) fortaſſe opus non erat; niſi quod* Rex *noſter, tenero quodam Affectu & anxio, quicquid in* Angliæ *Amicitiam reflectere poſſit, amplectatur. Amicitia proculdubio inter duos* Reges *ſtat ſarta, tecta, & inviolata. Quod vero enſes Subditorum colliſi ſint, nihil ad Pacem publicam: Cum uſitatiſſimum ſit Co-*

pias

pias auxiliares Fœderatorum, inter ſe committi, ſanguine utrinque effuſo. Quinetiam quandoque fit, ut Auxiliares Copiæ ejuſdem Nationis, ex utraque parte, in acie ſtent, & dimicent; Neque tamen propterea, Regnum in ſe diviſum, *dici poteſt.*

Supereſt (Domini mei) *ut vobis Negotium impertiam, quod ſatis ſcio vos magna cum lætitia & gaudio audituros. Quippe quod* Reipublicæ Chriſtianæ *magis interſit, quam Actio ulla poſt noſtram memoriam.* Rex, Dominus *noſter, in animo habet, Bello* Regnum Neapolitanum *recuperare, hoc tempore uſurpatum quidem à Spurio Vitulamine* Arragonum, *ſed Iure evidente & indubitato ad* Regem *noſtrum devolutum: Quod niſi Armis vindicare anniteretur, neque honorem ſuum illæſum conſervare, neque cauſſam hujuſmodi deſidiæ populo ſuo probare poſſit. Sed Cogitationes ejus generoſæ, & vere Chriſtianæ, in hoc non acquieſcunt. Spe enim haud levi, non inflatur quidem, ſed fulcitur, Expeditionem pro* Regno Neapolitano *recuperando, inſtar Pontis fore, ad Copias ſuas in* Græciam *tranſportandas. Quinetiam conſtitutum ei eſt, neque Sanguini, neque Sumptui parcere (non ſi* Coronam *ſuam oppignorare, &* Fran-

 ciam

ciam *ipſam deſolare compelleretur) antequam aut* Tyrannidem Ottomannorum *debellaverit, aut hac via in* Paradiſum *Aditum ſibi patefecerit. Neque tamen neſcit* Rex *hoc incœptum nulli* Regi *in mentem venire potuiſſe, niſi qui ad* Deum *præcipue Oculos attolleret; Cujus cauſſa agitur, & à quo, &* Velle, *&* Poſſe *datur. Certe congruit illud cum Perſona quam* Rex *ſuſtinet, (licet indignus,)* Regis Chriſtianiſſimi, *&* Filii Eccleſiæ Primogeniti. *Quinetiam invitatus eſt Exemplo prænobilis illius* Regis Angliæ, Henrici Quarti, (*qui primus Sceptrum tenuit ex* Familia Lancaſtrenſi; *Prædeceſſor quidem, licet non Progenitor* Regis *veſtri;) Qui ſub finem Vitæ (ut vos melius noſtis) ſimilem expeditionem in* Terram Sanctam *deſtinabat. Necnon Exemplo præſenti inductus eſt, Belli illius pii & honorifici, quod nunc gerit, & fere ad exitum perduxit* Rex Hiſpaniæ, *pro* Regno Granadæ *à* Sarracenis *recuperando: Etſi autem* (Domini *mei*) *hoc Incœptum, primo intuitu vaſtum videri poſſit, & immodicum, ut* Rex *propriis Copiis illud aggrediatur, quod conjunctæ Copiæ tot* Principum Chriſtianorum, *non ſine magnis Laboribus, & diuturno Bello olim confecerunt;*

cerunt ; *Attamen* Celſitudo *ſua prudenter ſecum reputat*, *interdum Copias minores*, *ſub uno Imperio unitas*, *Succeſſu feliciores evadere*, (*etſi Fama & Opinione minus jactentur*) *quam Copias multo ampliores*, *varie commiſtas*, *& vinculo Fœderum & Societatum tantum colligatas*, *quæ plerunque*, *paulo poſt principia*, *vertuntur in diſſidia & diſſociationes. Verum* (Domini mei) *id quod*, *tanquam vox de Cœlo*, Regem *ad hoc Incœptum vocat*, *eſt Sciſſura hoc tempore inſignis*, *in* Familia Imperatoria Ottomannorum. *Non dico quin* Frater contra Fratrem, *ante hac in illa familia*, *Arma ſumpſerit*, *& pro Imperio decertarit* : *Verum nunquam prius factum eſt*, *ut Aliquis Fratrum ad Arma* Chriſtianorum *confugeret*, *quemadmodum nunc facit* Gemes (Bajazethi, *qui jam regnat*, *Frater*) *Virtute Germanum ſuum longe ſuperans.* Bajazethus *ſiquidem Ingenio & Moribus*, *veluti medius eſt inter Monachum & Philoſophum*; *Ac potius in* Alchorano, *aut Philoſophia* Averrois Arabis *inſtructus*, *quam habilis ad Gubernacula tractanda Imperii tam Bellicoſi. Tale igitur eſt* Regis *Domini noſtri memorabile & Heroicum Inſtitutum*, *circa Bellum ſacrum. Et quia in hac*

re Perſonam gerit, non minus Militis Chriſtiani, *quam* Regis Potentis, *ab Humilitate auſpicatur; Et in Cauſſa tam religioſa, pacem ab aliis* Principibus Chriſtianis, *emendicare non detrectat. Supereſt tantum civile quoddam potius Poſtulatum, quam Legationis noſtræ Pars eſſentialis, quod* Dominus *noſter* Regi *veſtro commendat.* Rex (*ut omnes norunt*) *Dominus eſt Capitalis* Ducatus Britanniæ. *Nuptiæ Hæredis, ad eum, tanquam Tutorem & Gardianum, jure ſpectant. Eſtque hoc genus Iuris, Privatum jus, & Patrimoniale, non* Regium. *Attamen, (ut amanter & ingenue cum* Rege *veſtro agat, quem tanquam alterum ſe efficere cupit, & una eademque res cum eo fieri) hoc petit, ut bona* Regis *Gratia, & conſenſu, de Nuptiis ejus diſponere poſſit, prout ſibi commodum videbitur; Et Matrimonium* Maximiliani *prætenſum & intruſum, per viam Iuris, irritum facere. Hæc habui* (Domini *mei*) *quæ apud vos dicerem, veniam petens ſi minus ornate & pro rerum dignitate dixerim.*

IN hunc modum, *Legati Regis Galli*, verbis ſuaviſſimis, & plane mellitis, *Regis* ſui propenſionem, in HENRICUM *Regem*

Regem repræſentare, & aſpera quæque inter *Reges* duos lenire, & dulcorare conati ſunt: duas res ex hoc ſperantes. Quarum altera erat, ut *Regem* conſopirent, donec *Nuptiæ Britannicæ* eſſent conſummatæ: Hoc vero æſtimabant, Rem eſſe unius tantum Æſtatis, & tanquam Fructum jam prope maturum, & cito decerpendum: Altera vero inſtar Fructus plurium Annorum erat, ut ſcilicet *Regis* HENRICI Animum, ita temperarent, ut Expeditioni *Italicæ* neutiquam eſſet impedimento. Conſiliarii *Angli* ſilebant: illud tantummodo dicentes, ſe ſcire, *Legatos* Reſponſum minime expectaturos, antequam rem *Regi* ſuo retuliſſent. Atque ita Concilium dimiſſum fuit. Rex interim animi dubius erat, quid de Nuptiis *Britannæ* judicaret. Liquido cernebat, *Regis Galli* Ambitionem eo ferri, ut *Ducatu* eo potiretur: Sed res prorſus mirabilis ei viſa eſt, *Gallum* in Familiam ſuam introducere velle, Nuptias controverſas & litigioſas, præſertim cum talem haberet Succeſſorem. Sed omnia ſimul perpendendo, *Britanniam* quidem ut rem perditam æſtimabat: Verum Negotium hoc *Britanniæ*, ut Anſam Belli cum *Gal-*

lia, arripere conſtituit; Et *Expeditionem Neapolitanam*, in promptu habere, pro Anſa Pacis; quando opus foret: Probe ſiquidem informatus erat, quanto Rex *Gallus* Expeditionis illius flagraret deſiderio. Poſtquam igitur ſæpius cum Concilio ſuo de re deliberaſſet; Animi autem ſui ſenſum parce aperuiſſet; *Cancellario* in Mandatis dedit Reſponſum quoddam formale, quod *Legatis* redderet; idque præſentibus reliquis Conſiliariis fecit. Sed poſtea, *Cancellarium* ſolum ad ſe vocans, juſſit eum tali Stilo verba facere, quæ convenirent Tractatui, qui in Fœderis rupturam deſiturus foret; Vtque ante omnia caveret, ne ullo modo, Expeditionem in *Italiam* averteret. Paulo poſt, *Legati* ad *Concilium* accerſiti ſunt, ubi *Cancellarius* in hunc modum, locutus fertur:

DOmini *mei* Legati, *ex mandato* Regis; *reſpondeo Orationi* Domini Prioris, *eloquenti admodum & ornata, paucis & perſpicuis verbis.* Rex *minime oblitus eſt veteris ſui Amoris & Familiaritatis cum* Rege *veſtro. Commemoratione autem ejus non eſt opus. Nam ſi res inter eos eodem maneant loco, bene habet;* Sin

Sin aliqua intervenerit Mutatio, ea verbis in integrum reſtitui non poteſt.

Quatenus ad Actionem Britanniæ; *miratur* Rex, Regem *veſtrum, ejus rei Mentionem facere, ac ſi illam, Meriti loco, apud* Regem *noſtrum duceret. Illud enim Meritum huc tantum redit, quod* Regis *noſtri opera uſus ſit, ad decipiendum unum ex optimis ſuis Fœderatis. Quoad* Nuptias *vero*, Rex *ei rei ſe immiſcere minime vellet, ſi* Rex *Dominus veſter, Liturgia non Gladio, Matrimonium contraheret.*

Quatenus vero ad Actionem Flandriæ, *ſi* Burgundiæ *Subditi, à principio, per viam Supplicationis, veſtrum* Regem *appellaſſent, ut* Dominum *ſupremum, illud demum Speciem quandam Iuſtitiæ præ ſe ferre viſum eſſet. Sed nova prorſus erat Proceſſus Forma, ut Subditi* Regem *ſuum primo in cuſtodiam darent, & Officiarios ejus interficerent, & poſtea Querimoniam inſtituerent.* Rex *ait, ſibi è memoria non excidiſſe, quando ipſe cum* Rege Gallo, *ad* Scotos *(qui contra* Regem *ſuum Arma ſumpſerant) Legatos ſuos miſiſſet, ſe alio ſtilo locutos, atque prout* Reges *decebat, populares iſtos Motus, contra Principes ſuos, deteſtatos eſſe. Verum* (Domini

mei Legati) *has duas Actiones, in hoc ſtatu,* Rex *noſter relinquit. Profitetur quidem, ſibi, ex iis quæ à vobis dicta ſunt, nullo modo ſatisfactum; Sed tamen ſe ea non tam graviter ferre, ut eorum reſpectu, de Pace tractare recuſet, modo alia conjunctim tractentur. Quantum vero ad* Bellum Neapolitanum; *& Incœptum contra* Turcas, Rex *expreſſe mihi mandavit, ut dicerem; Se ex animo optare, ſuo bono Fratri* Regi Galliæ, *ut Fortuna, ejus ſpes, & Conſilia Honorifica, exæquet: Et quandocunque* Regi *audire contigerit,* Regem *veſtrum in* Græciam *trajicere paratum eſſe, ſicut hoc tempore placuit* Domino *veſtro dicere, ſe pacem à* Rege *emendicare, ita tunc* Regem *noſtrum, à veſtro partem Belli emendicaturum.*

Iam vero, (Domini mei *Legati,*) *habeo inſuper, quæ vobis ex parte* Regis *noſtri proponam.* Rex *veſter,* Regem *noſtrum, quod ei proponendum aut petendum eſſet, docuit. Dicis* (Domine Prior) Regi *veſtro decretum eſſe, Ius ſuum in* Regnum Neapolitanum, *injuſte detentum, perſequi. Quod ſi non faceret, neque Honorem ſuum illæſum conſervare, neque Cauſſam talis deſidiæ Populo ſuo probare poſſit.*

poſſit. Hæc fuerunt ipſiſſima verba veſtra, quæ non aliis verbis melius exprimere poſſum. Putate, (Domini mei,) Regem *noſtrum eadem verba vobis regerere, circa* Normanniam, Gaſconiam, Andiam, *imo circa* Regnum Galliæ *ipſum. Si igitur* Rex *veſter conſenſerit, ut in hoc Tractatu, Ius* Regis *noſtri ad* Franciam (*aut ſaltem Tributum eo nomine rependendum*) *ſimul in deliberationem veniat*, Rex *de cæteris quoque deliberare non abnuit; alias Tractatum longius producere recuſat.*

L*Egati* hac re nova fere attoniti, non ſine Indignatione quadam reſponderunt; Se minime dubitare, quin Gladius *Domini* ſui, Sceptrum ſuum facile poſſit defendere: Ac pro certo ſcire, *Regem* ſuum, nec poſſe, nec velle, aliquid de Iuribus *Coronæ Franciæ* imminuere, ſive in Territorio, ſive in Regalibus. Sed utcunque, res illas nimio majoris Momenti eſſe, quam ut ipſi de illis diſſererent, cum nihil ejuſmodi haberent in Mandatis. Ad quæ Conſiliarii dixerunt tantum, *Regem* ab ipſis nullum aliud Reſponſum expectaſſe, ſed Legatos proprios ad *Regem Gallum*

propediem miſſurum. Injecta autem, tanquam obiter, eſt Quæſtio, à quibuſdam ex Conſiliariis; Num forte *Rex Gallus* conſentire vellet, ut Nuptias *Britannæ* pro arbitrio diſponeret; cum Exceptione tamen ſive Excluſione, ne ipſe eam in Vxorem duceret. Cui Interrogationi *Legati* prudenter & caute reſponderunt: Rem illam à *Regis* ſui Cogitationibus tam procul abeſſe, ut de ea nihil dederit in Mandatis. In hunc modum *Legati* dimiſſi ſunt, præter unum *Priorem.* Secuti autem ſunt confeſtim *Regis Angliæ Legati* in *Galliam*; videlicet, *Thomas Ormondiæ Comes*, & *Thomas Goldenſtonus Prior Eccleſiæ Chriſti Cantuarienſis.* Interea *Lionellus*, *Epiſcopus Concordiæ*, ad utrumque *Regem* à *Papa Alexandro ſexto* miſſus eſt Nuncius de pace. *Alexander* enim ſe in arctum compulſum eſſe, & quaſi obſeſſum ſentiens, à Fœdere quodam, & Societate inter præcipuos *Italiæ Status* inita, ut nullus ei Aditus ad Familiam ſuam evehendam (cujus rei Cupiditate immani flagrabat) pateret, Aquas in *Italia* turbare expetebat, ut in turbido felicius piſcaretur: Rete ſcilicet jaciens, non ex *Petri*, ſed ex *Borgiæ* Navi.

Navi. Atque dubitans ne Metus ab *Anglis*, Expeditionem *Galli* in *Italiam* remorari poſſet, *Epiſcopum* hunc miſit, ut res inter duos *Reges*, ſi poſſet, componeret. Qui primum ad *Regem Gallum* ſe contulit, eumque bene animatum (ut ipſe arbitrabatur) offendens, verſus *Regem Angliæ* perrexit, & *Legatos Anglos* apud *Caletum* reperit. Poſtquam cum iis collocutus eſſet, honorifice in *Angliam* tranſvectus eſt, ubi apud *Regem* Mandata expoſuit. Attamen licet boni Ominis Nomen, ad pacem componendam, ſortitus eſſet, nihil inde ſecutum eſt. Etenim jam, Conſilium *Regis Galli* de deſponſanda Hærede *Britanniæ*, diutius diſſimulari non poterat. Itaque *Legati Angliæ*, quo in ſtatu res eſſent, ſatis perſpicientes, domum redierunt. *Prior* etiam *Trinitatis* monitus eſt hic in *Anglia*, ut diſcederet, Qui poſtquam tergum vertit, more *Pedantii* potius quam *Legati*, petulantiſſimum Libellum, verſibus Latinis, contra *Regem* ſparſit; Cui *Rex* (licet nihil haberet è Pedantio) Reſponſum tamen Verſibus ſimiliter Latinis, ſcribi juſſit; in Perſona quidem *Regis* ipſius, magno tamen cum vilipendio

Prio-

Prioris; Cujus Genio & Petulantia, tanquam facetiis Scurræ, ſe oblectabat. Circa hoc tempus etiam, natus eſt *Regi* Filius ſecundo-genitus HENCICUS, qui poſtea regnavit. Secuta eſt paulo poſt Nuptiarum Solennizatio, inter *Carolum* & *Annam Britanniæ Ducissam*, cum qua *Carolus Ducatum Britanniæ*, nomine Dotis, accepit; *Maximiliani* Filia paulo ante domum remiſſa. Quod poſtquam ad aures *Maximiliani* perveniſſet, qui illud nunquam crediderat, antequam peractum eſſet; Quique in ſeipſo decipiendo principales ſemper partes obtinebat: (etſi hoc quidem in negotio *Rex Gallus* partes ſecundas eleganter ſuſtineret) atque Cogitationibus ſuis ſurſum deorſum agitans & revolvens: quale hoc eſſet, ut ipſe uno Ictu, duplici autem Ludibrio, tam Nuptiis propriis, quam Nuptiis Filiæ ſuæ, dejiceretur, (ex quarum utriſque magna ſibi & ſublimia auguratus erat) patientiam omnem amiſit: atque abjiciens Reverentiam illam atque decus, quod magni *Reges* (etiam cum Sanguis eorum maxime efferveſcat) mutuo ſervare debent, *Regis Galli* Perſonam & facta, acerbiſſimis Convitiis proſcidit.

Et

Et quanto Factis minus poterat, tanto Verbis intemperantior, quaſcunque poterat excogitare contumelias, in *Regem Carolum* effudit; ajens: Eum, inter omnes ſub Sole Homines, eſſe maxime perfidum: Illumque Monſtrum quoddam Nuptiarum, peperiſſe, ex Raptu Adulterio commiſtum: Quod juſtiſſimo *Dei* Iudicio (ut ajebat) decretum erat, ut (Nullitate hujus Matrimonii toti mundo conſpicua) poſteri Perſonæ tam indignæ in *Gallia* non regnarent. Et ſtatim *Legatos*, tam ad *Regem Angliæ* quam ad *Regem Hiſpaniæ*, expedivit, qui eos ad Bellum & Fœdus offenſivum ineundum contra *Gallum* excitarent: Se cum magnis Copiis in Bellum adfuturum pollicitus. Hinc *Rex Angliæ* (etſi propria inſiſtens via) Parlamentum ſuum convocavit, *Regni* ſcilicet Anno ſeptimo, & in primo Solennitatis Die, (in Solio ſuo ſedens) ipſe ad hunc modum, in Conventu Ordinum, locutus eſt:

P Roceres *mei*, *& vos Populi* Deputati: *Cum Bellum* Britannicum *inſtituiſſem*, *per* Locum-tenentem *meum gerendum*, *allocutus ſum vos per* Cancellarium *meum*; *Nunc vero*, *cum decreverim*

rim Bellum Franciæ *inferre*, *in Perſona propria*, *rem vobis ipſe exponam. Bellum illud, ad Fœderati noſtri Ius defendendum ſpectabat; Hoc vero ad Ius proprium noſtrum vindicandum & recuperandum. Illud caſu fortuito terminatum eſt; Hoc in victoriam deſiturum ſperamus.*

Rex Gallus *Orbem Chriſtianum perturbat. Quæ poſſidet, ſua non ſunt, & tamen ulteriora appetit.* Britanniam *in Ditionem ſuam redegit. Rebelles* Flandriæ *contra* Regem *ſuum fovet;* Italiæ *minatur. Quatenus ad nos ipſos, à Diſſimulatione exorſus ad Neglectum proceſſit, à Neglectu, ad Contumeliam, Fœderatos noſtros invaſit: Tributum noſtrum ſolvere renuit: Vt verbo dicam, Bellum quærit. Non ſic* Pater *ejus, ſed Pacem à nobis petiit: Quod etiam* Rex *iſte fortaſſe faciet, poſtquam Conſilium ſanum, aut Tempus ipſum, eum proſpicere rebus ſuis docuerit, quemadmodum Pater fecit.*

Interim Ambitionem ejus, in Commodum noſtrum convertamus: Neque Nummulis paucis, Tributi *aut* Recognitionis *nomine, contenti ſimus; ſed (divino favore innixi) de Iure noſtro, ad* Regnum *ipſum* Galliæ, *Armis experiamur; Memores plane,* Regem Franciæ *in* Anglia *quon-*

quondam Captivum ; *Rurſus* , Regem Angliæ *in* Gallia *coronatum, Majores noſtros vidiſſe.* Fœderati *noſtri nullatenus ſunt diminuti.* Burgundia *hodie potentiore manu regitur* , *quam unquam antehac*, *neque magis unquam irritata fuit.* Britannia *quidem nobis auxilio eſſe non poſſit ; Eis tamen nocumento futura eſt. Novæ* Provinciæ *Imperio additæ* , *Oneri magis ſunt, quam Robori. Qui res novas moliti ſunt* , *in* Regno *ipſius non ignobiles* , *plebeii* , *aut titulærii Impoſtores extiterunt* , *ſed Gradus ſublimioris.* Rex Hiſpaniæ (*ne dubitetis*) *nobiſcum conjunctus erit* , *incertus quo* Regis Galli *Ambitio progreſſura ſit.* Sanctus Pater *noſter* Papa *Tranſmontanos in* Italia *non libenter videt. Verum hic de Fœderatis Sermo* , *in Conſiderationem recte venire debet* , *in Computationem autem minime. Abſit enim* , *ut* Angli *Ius ſuum in* Galliam *aſſerere non valeant, niſi aliunde adjuti.*

In Prælus Creſſei, Pictavii, Agincurti, *ipſi abſque Auxilus ſtetimus.* Gallia *Populo maxime abundat* , *Militibus haud item. Stabiles Peditum Phalanges* , & *Cohortes nullas habent. Equitatu certe utuntur bono* , *verum Copiæ Equitum in Bello defenſivo* , *minoris ſunt uſus ; ubi*

Actio-

Actiones Belli ab Invadentis electione pendent. Diſcordiæ noſtræ ſolæ in Cauſſa fuerunt, quod Regnum Galliæ, *perdiderimus : Atque* (Deo *annuente*) *Pax, qua nunc domi fruimur, idem reſtituet.* Deus *hucuſque Gladio meo affuit. Hoc tempore, quo* Regnum *tenui, malos Subditos extirpare, & bonos probare, mihi contigit. Populus jam meus, & Ego, ſatis nos invicem novimus, quod Confidentiam parit. Quod ſi Sanguis aliquis pravus aut infenſus in Regno reliquus ſit, Honorificum Bellum externum, remedium fuerit optimum, ad eum expurgandum aut rectificandum. In Negotio hoc magno & arduo, Conſilio & auxilio veſtro me juvate. Si cui veſtrûm, Filium ſuum in Equitem Auratum cooptari, contigerit, Auxilium illi, à Tenentibus ſuis, Lege debetur. Hæc vero quæ agitur Res, ad Honorem & Calcaria* Regni *ſpectat, cujus ego Parens ſum, atque ad illud non ſolum tuendum, verum etiam amplificandum* Regio *munere obligatus. Quantum vero ad Pecunias, illæ Hominibus tenuioris Fortunæ non imponantur, ſed iis ad quos Belli ipſius Commoda aliquatenus pervenire poſſint.* Gallia *Eremus non eſt : Ego vero qui me* Regem *frugi profiteor, ſpero me*

me eſſecturum, ut Bellum poſt initia ſe ipſum alat. Ite in Conſilium, in Dei *nomine, neque temporis jacturam facite; Etenim hujus Negotii gratia ſolius, hoc* Parlamentum *convocavi.*

IN hunc modum Rex locutus eſt. Veruntamen, etſi magnam Alacritatem, ad Bellum inferendum, non ſolum *Parlamento*, & *Aulæ* ſuæ, verum etiam *Concilio* ſuo *ſanctiori*, (exceptis duobus *Epiſcopis*, & paucis aliis) oſtendiſſet, nihilominus, in ſecreto ſuo, ad *Bellum Gallicum*, Animum non adjecit. Veritas autem rei ſic ſe habuit: Mercaturam quandam inſtituebat *Rex*, Belli Famas cum pecuniis permutandi. Satis ſciebat, *Galliam*, hoc tempore, in omnibus ſuis Partibus fuiſſe redintegratam, neque à multis retro Annis, tanta potentia floruiſſe. Vidit etiam, experientia edoctus, atque exemplo Copiarum in *Britanniam* paulo ante miſſarum, *Gallos* non ignorare, qualis optima res belligerandi cum *Anglis* ratio; nimirum, ut Prælii Aleæ rem non committerent; ſed eos Obſidione Oppidorum, & Caſtris metandis, in locis opportunis & munitis, fatigarent. *Iacobum*

bum Tertium Scotiæ Regem ſibi fidiſſimum periiſſe meminerat. *Iacobum* autem *Quartum*, qui ſucceſſerat, *Gallis* addictiſſimum, adverſus ſe malevolum noverat. Conjunctionibus autem *Ferdinandi Hiſpani*, & *Maximiliani* parum fidebat. Alteri enim Copiæ aderant, voluntas deerat; Alteri contra voluntas aderat, deerant Copiæ. Præterea *Ferdinandus*, tunc noviter reſpirare cœperat à Bello *Granadæ*; Et cum *Gallia*, hoc ipſo tempore, negotiabatur, circa Reſtitutionem *Provinciarum, Ruſſigniani & Perpigniani*, paulo ante oppignoratarum. Neque etiam penitus ſine Metu erat, à Motibus inteſtinis, quos cum ſemper præſens compeſcere ſolitus eſſet, minime volebat, ut ſe in Partibus tranſmarinis, Bello implicatum deprehenderent. Quare, cum Belli difficultates, & Incommoda recte perpendiſſet, ſecum animo volvebat, qua tandem ratione, duo, quæ expetebat, obtinere poſſet. Primum erat, quomodo, ex Bello denunciato & inchoato, utilitati ſuæ inſerviret; Alterum, quomodo ſe à Bello, cum opportunum foret, ſalvo Honore, ſubduceret. Utilitatem & Emolumentum, duobus modis

dis aucupabatur. A *Subditis* ſuis propter Bellum, ab *Hoſtibus* propter Pacem, tanquam Mercator prudens, qui lucrum facit, tam ex Mercibus Exportatis, quam ex Importatis. Quantum vero ad Honoris Conſiderationem, ne Fama ſua paulo ad metas hæreret, ſi à Bello deſiſteret, recte ſecum cogitabat: Quod ſicut Auxiliis *Ferdinandi*, & *Maximiliani*, fidere ſecure non poſſet ad belligerandum; ita alterius impotentiam, alterius vero duplicitatem, & minus ſincera Conſilia ſemper præſto habiturus eſſet, ad Pacem excuſandam. Hæc omnia prudentiſſime prævidit, nec minus artificioſe executus eſt; Unde omnia ex voto, veluti in gremium ſuum, placide delapſa ſunt.

Interea *Ordines Parlamenti*, ſine mora flammam conceperunt, inde ab antiquo Belli *Gallici* cupidi, atque etiam præſente occaſione excitati, ut honorem *Regis* & *Regni*, ex Amiſſione *Britanniæ* (ut putabant) imminutum, repararent. Itaque magna cum alacritate conſilium *Regi* dederunt, ut Bellum cum *Gallis* ſuſciperet. Quamvis autem *Parlamentum*, ex prima & ſecunda Nobilitate, una cum Civibus & Burgenſibus prin-

principalibus, conſiſteret; attamen juſte admodum, & cum dignitate, potius ad Populum (cuius Deputati erant) quam ad privatas ſuas Fortunas reſpicientes; quin & *Regis* moniti memores in hoc conſenſerunt, ut Contributio, (quam *Benevolentiam* appellabant) ab Opulentioribus tantam exigeretur. Hoc Contribuendi Genus, (dictum *Benevolentia*;) ab *Edvvardo Quarto* excogitatum fuerat; Ob quod invidiam magnam ſuſtinuit; Poſtea vero à *Rege Richardo Tertio*, per ſuffragia Ordinum, damnatum fuit & abolitum, quo gratiam apud Populum iniret; Iamque à *Rege* denuo introductum eſt, ſed tamen accedente Auctoritate *Comitiorum*: Hoc enim tempore *Edvvardi Quarti* defuit. Hac autem ratione, Summas Pecuniarum ingentes corrogavit: Ita ut *Civitas Londini* (etiam illa ætate) novies mille Libras, & amplius, contribuerit; Præcipue à Locupletioribus collatas. Traditur *Mortonum Cancellarium* Dilemma quoddam excogitaſſe, quo *Benevolentiam* iſtam in majus augeret: Quod alii *Furcam* ejus, alii *Hamum* nominabant: Etenim mandatis *Commiſſariorum, ad Benevolentiam* exigen-

gendam aſſignatorum, inſeri voluit; ut ſi incidiſſent in Homines frugi & parſimoniæ deditos, illos monerent, Fieri non poſſe, quin illi Pecuniis abundarent; quod magnos ſumptus non facerent: Si vero in eos, qui liberalius viverent, itidem dicerent; Illis Pecunias proculdubio ſuppetere, ex impenſis quas faciebant, conſpicuum eſſe: Ita utroſque captabat.

Hæc *Comitia* mere erant Militaria: Neque enim aliud tractabant, quam declarationem Belli contra *Galliam* & *Scotiam*, cum aliquibus Statutis eo tendentibus. Veluti circa ſeveram animadverſionem in Capitaneos, qui aut ſtipendia Militum Mortuorum, vel Abſentium, in rationes ſuas referrent, aut etiam Stipendia Militum detinerent. Severe etiam ſancitum eſt contra Milites, qui poſt Delectum habitum, niſi Licentia ſe ſubtraherent. Etiam Protectiones, quæ prius Lege Communi in uſu erant, pro iis qui militabant, Statuto roboratæ ſunt. Atque alio Statuto, Porta patefacta eſt omnibus, qui terras ſuas vendere, vel oppignorare vellent, ne aliquid inde pro earum Alienationibus *Regi* ſolverent, ut ſum-

ptui in Militiam & uſus Belli ſufficerent. Poſtremo edictum eſt, ut omnes *Scoti* ex *Anglia* abſcederent. Lata etiam eſt Lex, ut Exemplar Ponderum & Menſurarum, quod in *Scachario Regis*, ut authenticum, repoſitum eſt, in univerſum Regnum diſpergeretur; & Pondera atque Menſuræ ubique ad eam Normam examinarentur, & reducerentur. Aliæ etiam nonnullæ minoris momenti ſimiliter latæ.

Poſtquam *Parlamentum* finitum eſſet (quod ad breve tempus duraverat) *Rex* ſe accinxit ad Apparatum in omnibus inſtruendum, pro Bello *Gallico*. Neque tamen interea Res *Maximiliani* neglexit, pro motu *Flandriæ* ſedando, & Auctoritate *Maximiliani*, inter Subditos ſuos, reſtituenda. Eo enim tempore, *Dominus Ravenſtonus*, non tantum Subditus rebellis, ſed & Servus Proditor, (eoque malicioſior & violentior) adjutus Copiis *Brugarum*, & *Gandavi*, Oppidum atque Caſtella ambo *Sluſiæ* ceperat, ut ſuperius diximus. Et poſtquam (Opportunitate uſus Portus illius;) Naves quaſdam & Lembos coëgiſſet; cœpit Piraticam quandam exercere, prædando & ſpoliando, & in Captivi-

ptivitatem abducendo, Naves & Rates omnium Nationum, quæ per illas Oras navigabant, verſus Nundinas *Antuerpiæ*, vel aliquam partem *Brabantiæ*, *Zelandiæ*, *&* *Frizlandiæ*; Commeatu ſemper adjutus ex *Picardia*, præter eum, quem percipiebat ex *Sluſia*, & Regionibus circumjacentibus, & ex præda propria. *Galli*, eum perpetuo, ſed in occulto adjuvabant; Ipſe quoque (ut omnes ſolent, qui partes ſubinde alternarunt) ſe ſecurum minime putabat, niſi in tertiæ alicujus perſonæ Protectionem ſe reciperet.

Fuit autem Oppidum quoddam parvum, duobus miliaribus diſtans à *Brugis*, verſus Mare, dictum *Damnum*; Quod Propugnaculum fuit *Brugarum*, & ad eam aditum præbebat, & ad *Sluſiæ* quoque res utile eſſe poterat. Hoc Oppidum *Rex Romanorum* ſæpius tentarat (non quod Oppidum ipſum tanti erat, ſed ut *Brugas* ſuffocaret, & Maris commoditate privaret) atqui irrito ſemper conatu. At ſub idem tempus, *Dux Saxoniæ* in *Flandriam* advenerat, pro Arbitro ſe gerens, ad res inter *Maximilianum* & ſubditos ſuos componendas, revera tamen *Maximiliano* impenſe

favens; Sub hoc Neutralitatis, & Tractatus prætextu, ad *Brugas* profectus eſt; à Magiſtratibus *Brugarum* petens, ut in urbem ei pacifice ingredi liceret, cum Comitatu tali Armatorum, qualis Dignitati ſuæ conveniret; Quos eo plures ſecum adducere par erat, ob Securitatem ſuam, in Loco ubi omnia Armis ſtrepebant: Simul etiam eis intimans, ſe multa habere, magni prorſus Momenti, quæ cum illis communicaret in commodum ipſorum. Quod poſtquam impetraſſet, Impedimenta ſua & Epiſtathmos ante ſe miſit, qui Hoſpitium ei appararent; Ita ut Milites ſui, ordine inſtructi, urbem intraverint, ipſe autem ſequeretur. Qui agmen ducebant, de Diverſoriis & Hoſpitiis percontabantur, ac ſi in animo haberent, in ea urbe pernoctare; Atque hoc modo perrexerunt ad portam urbis, quæ verſus *Damnum* recta ducebat; Cives autem *Brugarum*, mirabundi tantum eos ſpectabant, neque tranſitu arcebant. Præfecti etiam & Inhabitantes apud *Damnum*, nihil mali ſuſpicabantur, ab aliquibus qui à *Brugis* venerant, atque Copias à longe aſpicientes, eas in auxilium ſuum à *Gallis* ſub-

ſubmiſſas credebant, qui pericula aliqua nova illis intenta noſſent. Itaque nil hoſtile, niſi ſero nimis, metuentes, eos in Oppidum ſuum admiſerunt. Qua certe Fraude potius quam Stratagemate, Oppidum *Damnum* captum eſt; & urbs *Brugarum* damno affecta, magna cum Civium contriſtatione.

Dux Saxoniæ, capto *Damno*, ſtatim ad HENRICUM *Regem* miſit, certiorem eum faciens, *Sluſiæ* maxime, & *Domino Ravenſtono* imputari debere, quod Rebellio *Flandriæ* adhuc arderet: Quodque ſi *Rex Sluſiam* ex parte Maris obſidere vellet, ſe certe Terra illam obſidere paratum eſſe, atque hoc modo Medullam ipſam Belli ſe extracturos.

Rex Auctoritatem *Maximiliani*, apud Subditos ſuos munire cupiens, (ut fræno *Galliæ* eſſet;) atque etiam Mercatorum ſuorum querelis commotus, eo quod Mare Navibus *Ravenſtoni* multum infeſtaretur; *Edvvardum Poyningum*, Equitem Auratum, virum ſtrenuum, & qui antea bene res geſſerat, confeſtim miſit, cum duodecim Navibus, Militibus, & Tormentis bene inſtructis, ut Mare liberarent, & *Sluſiam* ab ea parte obſiderent. *Angli* his Copiis non tan-

tum *Ravenſtonum* veluti in Ergaſtulum compulerunt, ita ut ſe nullam in partem commovere poterat; & ſimiliter maritimam *Sluſiæ* partem obſidione cinxerunt; verum etiam, unum ex *Caſtellis Sluſiæ* adorti ſunt, atque inſultum per dies viginti ſubinde renovarunt, (ſub refluxum Maris ſemper è Navibus exeuntes) ita ut magnam cædem eorum, qui Caſtellum defendebant, facerent, qui aſſidue, ut eos repellerent, pugnabant; licet ex parte etiam *Anglorum*, quinquaginta viri cecidiſſent, inter quos fuit Frater *Comitis Oxoniæ*.

Sed Obſidione *Sluſianos* arctius quotidie premente: & utroque Caſtello (quæ præcipua Oppidi Robora fuerunt) afflicto, altero per *Saxoniæ Ducem*, altero per *Anglos*; & Ponte quodam Scapharum, quem *Ravenſtonus* inter utrumque Caſteilum extruxerat, ut alterum alteri ſuppetias ferre poſſit, noctu ab *Anglis* incenſo; *Ravenſtonus* amplius oppidum ſe tenere poſſe plane deſperabat: Itaque tandem Caſtella *Anglis*; Oppidum autem *Duci Saxoniæ*, per Compoſitionem, dedidit. Quo facto, *Dux Saxoniæ*, & *Poyningus*, cum *Brugenſibus*, ut ſe *Maximiliano* Domino ſuo

ſub-

ſubmitterent, egerunt; Quod paulo poſt *Brugenſes* fecerunt; ſolventes magna ex parte Belli impenſas; unde *Germani* & *Angli* dimiſſi ſunt. Exemplum *Brugarum*, reliqua Oppida quæ defecerant, ſecuta ſunt: ita ut *Maximilianus* à Periculo jam liber eſſet, ab Indigentia autem (prout ipſe res ſuas adminiſtrabat) nunquam: *Poyningus* vero (poſtquam aliquot dies apud *Sluſiam* moratus eſſet, donec res in tuto eſſent) ad *Regem*, tunc *Bononiam* obſidentem, reverſus eſt.

Circa hoc tempus, venerunt Literæ à *Ferdinando* & *Iſabella* *Regibus Hiſpaniæ*, quæ ſignificarant debellatum jam eſſe cum *Mauris* apud *Granadam*: Quod Facinus per ſe tam memorabile, *Ferdinandus* (cui in more erat, nullam ex virtutibus ſuis, male repræſentando obſcurare) Literis ſuis, fuſe admodum & magno verborum ornatu depinxerat, cum omnibus circumſtantiis, & religioſis Ceremoniis, & Magnificentiis, quæ in receptione ejus *Regni* fuerant adhibitæ. Inter alia commemorabat, quod ab Ingreſſu ſuo in Urbem abſtinebat, donec Crucem ſuper altiſſimam *Granadæ* Turrim erectam, à longe vi-

diſſet, unde Solum ipſum redditum fuiſſet *Chriſtianum*: Quodque etiam, antequam ingreſſus eſſet, Homagium feciſſet *Deo* è faſtigio Turris, per Patrem patratum proclamando, ſe recognoſcere & confiteri, *Regnum* illud ſe recuperaſſe, Auxilio *Omnipotentis Dei*, & *Glorioſæ Virginis*, & *Beatì Apoſtoli Iacobi*, & *Sancti Patris Innocentii Octavi*; Egregiam ſibi inſuper operam præſtantibus, *Prælatis*, *Nobilibus*, & *Populis* ſuis: Quodque è Caſtris pedem non moviſſet, donec Exercitum exiguum *Martyrum*, ad numerum Septingentorum, & amplius, *Chriſtianorum* (qui in vinculis, & crudeliſſima ſervitute *Maurorum*, permultos annos vixerant) ante oculos ſuos tranſire vidiſſet, pro Redemptione ſua gratias agentes, & Hymnum canentes; Atque una Tributum Deo ſolviſſet per Eleëmoſynas, quas ſingulis largitus eſſet, propter ſuam in *Vrbem* Receptionem. Hæc in Literis inſerta erant, cum aliis multis Cæremoniis, plenis ſacræ cujuſdam Oſtentationis.

Rex, qui ſemper in omnibus Actionibus religioſis, Conſortio & Choro eorum, qui illas celebrabant, ſe liben-

ter

ter adjungere conſueverat, & ex Genii ſui inclinatione, *Regi Hiſpaniæ* addictus erat, (pro modulo Amoris quo *Reges*, alter alterum, proſequi poſſint) partim ob *Virtutes* ejus, partim ad Potentiæ *Gallorum* Libramentum, his Literis receptis, ſtatim *Magnates* & *Prælatos* ſuos, qui circa *Vrbem* & *Aulam* manebant, una cum *Majore* & *Senatu Londinenſi*, magna cum ſolennitate, Ædem *D. Pauli* adire juſſit, ut ibidem Declarationem, à *Cancellario*, jam *Cardinale* facto, audirent. Poſtquam conveniſſent, *Cardinalis* in ſupremo gradu Aſcenſus ad Chorum ſtans; *Nobiles* omnes, *Prælatos*, & *Magiſtratus Civitatis*, juxta gradus in imo manentes, allocutus eſt; declarans eos, illo conſecrato Loco, ex *Regis* mandato, conveniſſe, ut *Deo* cantarent Canticum Novum. Nam per plures jam Annos, *Chriſtianos* ajebat nullas Provincias novas, aut Territoria, à *Saracenis*, & *Mahumetanis* eripuiſſe; Neque *Chriſtiani Orbis* Terminos protuliſſe: Hoc vero jam factum eſſe Virtute & auſpiciis *Ferdinandi* & *Iſabellæ Regum Hiſpaniæ*; Qui (in Nominis ſui Decus immortale, & gloriam) *Regnum* magnum & Opulentum *Gra-*

nadæ, una cum *Vrbe* populoſiſſima & potentiſſima ejuſdem nominis, recuperaſſent à *Saracenis*, qui poſſeſſionem ejus, per Septingentos Annos, & amplius, uſurpaverant. Itaque ab hoc Cœtu, & *Chriſtiano Orbe* univerſo, gratias maximas *Deo* agendas eſſe; Ac celebrandum etiam nobile hoc & inſigne Facinus *Regis Hiſpaniæ*; Qui certe hoc nomine, non tantum illuſtrem victoriam obtinuiſſe, ſed etiam Apoſtolico munere perfunctum eſſe, merito cenſeri poſſet; quod ſcilicet Provincias novas *Chriſtianæ Fidei* aggregaſſet: Tanto magis, quod victoria hæc, abſque multa ſanguinis effuſione, parta eſſet. Unde bene ſperare liceret, lucrum demeti poſſe, non tantum Territorii, ſed innumerarum Animarum in *Eccleſia Chriſti* augmentum; quandoquidem tam multos *Deus* pro ſua Bonitate vivere voluiſſet, ut demum converterentur. Tum vero *Cardinalis* retulit res maxime memorabiles, quæ in victoria potiunda intervenerunt. At Oratione ejus finita, Cœtus univerſus, ſolenni Proceſſione, *Hymnum*, *Te Deum* cecinerunt.

Non multis diebus ab hac Solennitate,

te, *Rex Feſtum Sanctorum Philippi &*
Iacobi, apud Palatium ſuum de *Shine*,
nunc *Richmondiam* dictam, celebravit;
ubi, ut Sanguis Aulicorum & Juventu-
tis nonnihil incaleſceret, ſpectacula edi-
dit magnifica *Haſtiludiorum*, & *Tur-*
neamentorum, & hujuſmodi Pugnarum
umbratilium, per totum illum Men-
ſem. In quibus Ludis contigit, ut *Iaco-*
bus Parkerus Eques Auratus, & *Hugo*
Vaughanus (unus ex *Regis* Oſtiariis) in-
ter ſe altercantes de Inſignibus quibuſ-
dam, quæ *Rex Ceremoniarum* dederat
Vaughano geſtanda, Haſtis decertare
conſenſerunt. Et infortunio quodam
Galeæ pravæ, quam *Parkerus* portabat,
primo curſu, in ore percuſſus eſt, ita ut
Lingua ejus Gutturi fere affigeretur,
unde ſubito, in ipſo loco animam ef-
flavit. Quod Factum, propter Contro-
verſiam præcedentem, & Mortem ſe-
cutam, habitum eſt vulgo, ut Mono-
machia pro Deciſione Juris. *Rex* ſub
finem Æſtatis, poſtquam Copias ſuas,
quibus *Galliam* eſſet invaſurus, præpa-
raſſet (ſed minime congregaſſet) miſit
Vrſvvicum (jam factum ejus *Eleemoſy-*
narium) & *Ioannem Riſleium* Equitem
Auratum, ad *Maximilianum*; Qui ſigni-
 fica-

ſicarent ei, *Regem* jam arma cepiſſe, & ad trajiciendum in *Galliam* paratum eſſe, ſolumque expectare ut ab eo certior fieret, quo loco & tempore Copias ſuas cum Copiis *Regis* conjuncturus foret, prout promiſerat per Legatum ſuum *Countebaltum*.

Legati Angliæ, cum ad *Maximilianum* adventaſſent, Facultates ejus & Pollicitationes, longo intervallo inter ſe disjunctas, repererunt; Cum omnino ei deeſſent Pecuniæ, Milites, Arma, quæ tantæ Expeditioni ſufficerent. *Maximilianus* enim, cum neutram Alarum ſuarum integram haberet, (quoniam *Patrimonium* ſuum *Auſtriæ* ad eum nondum devenerat, Patre ſiquidem adhuc vivo; Atque ex altera parte, *Territoria* ſua *Matrimonialia*, partim *Ducissæ Viduæ* in Dotem ceſſerant, partim recentibus Rebellionibus exhauſta erant) Copiis ad Bellum neceſſariis, plane deſtitutus erat. Neque hoc non viderunt *Legati*, ſed prudente conſilio ſatius eſſe duxerunt, *Regi* hoc per Literas ſignificare, quam ab Aula *Maximiliani* diſcedere, antequam *Regis* mentem circa hanc rem cognoviſſent; eo magis, quod *Maximilianus* ipſe, nihil de Magnilo-

quiis

quiis ſuis detrahebat, ſed eos Reſponſis, quæ rem indies differebant, detinebat; Adeo ut moræ juſtam cauſſam habere viderentur. *Rex* (qui hoc fore præſenſerat, & Eventum Negotii ſui uſque à principio præceperat) ad *Legatos* reſcripſit, Diſcretionem eorum in Reditu differendo laudans; Simulque jubens, ut quo in loco *Maximiliani* res eſſent, ſedulo occultarent, donec ab ipſo ulteriora Mandata recepiſſent. Ipſe interim, ad Expeditionem ſuam *Regalem in Galliam* accingebatur; Nuncium hunc de Inopia, & puſillis Viribus *Maximiliani*, ad tempus ſupprimens.

Jam Exercitus magnus & potens *Londini* convenerat: In quo erant, *Thomas Marchio Dorceſtriæ*, *Thomas Comes Arundeliæ*, *Thomas Comes Derbiæ*, *Georgius Comes Salopiæ*, *Edmundus Comes Suffolciæ*, *Edwardus Comes Devoniæ*, *Georgius Comes Cantii*, *Comes Eſſexiæ*, *Thomas Comes Ormundiæ*, cum magno numero *Baronum*, *Equitum Auratorum*, & aliorum Virorum Eminentiorum; Inter cæteros autem memoratur *Richardus Thomas* merito celebratus, ob Cohortes pulcherrimas, quas adduxit è *Wallia*. Univerſus Exercitus nume-

rum viginti quinque Millium Peditum, & Mille Sexcentorum Equitum complevit. Quibus Copiis *Rex* (conſtanter ſe gerens in Delectu *Ducum* ſuorum) præfecit *Iaſparum Ducem Bedfordiæ*, & *Ioannem Comitem Oxoniæ*, ſub Perſona ſua propria. Nono *Septembris*, octavo *Regni* ſui Anno, à *Grenovico* movit, verſus Mare: Mirantibus omnibus, quod Tempeſtatem illam Anni elegiſſet (cum jam Hyems adeſſet) ad Bellum inchoandum: Quidam autem, hoc in ſignum trahebant, Bellum minime diuturnum futurum. Attamen *Rex* contrarium credi voluit, inquiens: Se, cum Bellum ejus generis inſtituiſſet, quod non Opus unius Æſtatis futurum eſſet, ſed abſque termino præfixo, *Regni Galliæ* ſubjugationem, pro periodo haberet, non curare, quo Anni tempore inciperet; Præſertim, cum *Caletum* à tergo haberet, ubi, ſi ratio Belli poſtularet, hyemare poſſit. Sexto *Octobris*, apud *Sandovicum* Naves conſcendit, eodemque die *Caletum* appulit, qui locus deſignatus erat, ubi Copiæ univerſæ convenirent: Verum in Itinere verſus Mare (in quo, ob cauſſam quam nunc memorabimus, hærebat diutius) lite-

literas à Domino *Cordeſio* recepit : Qui, quo violentior fuiſſet in Negotio Belli contra *Anglos*, eo in tractanda pace ſincerior habebatur; Qui etiam alias Homo verax, & pectoris aperti, exiſtimabatur. His Literis, Pacis Conditiones à parte *Regis Galli* proponebantur, quæ *Regis* HENRICI Guſtui non prorſus erant ingratæ: Verum negotium iſtud Pacis, à principio, mirabili artificio occultatum eſt. Quamprimum *Rex Caletum* veniſſet, Pacis Auræ lenes flare cœperunt. Primum enim *Legati Angli*, ad *Maximilianum* miſſi, è *Flandria* redierunt; *Regemque* certiorem fecerunt, eum à *Maximiliano* auxilia neutiquam ſperare poſſe, quod ad Bellum prorſus imparatus erat. Voluntatem ſane ei adeſſe, Pecunias deeſſe. Hæc autem, quæ ferebant *Legati*, nota facta ſunt Exercitui, & undique ſparſa. Quamvis autem *Angli*, eo Nuncio allato, animos nihil demiſerunt; Necnon moris ſit apud Milites, ex malis Nunciis, magis fieri alacres & erectos; & magnificentius loqui; nihilominus loco Præparativæ erat ad pacem. Hunc Nuncium è *Flandria* excepit Nuncius ex *Hiſpania*, (ita enim *Rex* rem diſpoſuerat)

rat) *Ferdinandum* & *Iſabellam Hiſpaniæ Reges*, pacem cum *Rege Carolo* feciſſe; *Carolumque* iis Provincias *Ruſſigniani* & *Perpigniani* reſtituiſſe, prius à *Ioanne Rege Arragoniæ*, Patre *Ferdinandi Hiſpaniæ*, pro tercentum mille Coronatis oppignoratas; Quæ Summa, per hanc pacem, gratis ei remiſſa eſſet. Hoc etiam, ad pacem HENRICI cum *Gallo* promovendam, eleganter viam ſtravit; tum quia Fœderatus tam potens (qualis fuerit *Ferdinandus*) ſe ſubtraxerat, tum quia Pacis emptæ præclarum exemplum exhiberet, ita ut *Rex* Pacis non futurus eſſet Mercator ſolus. Inter has auras Pacis, *Rex* ſe non difficilem præbuit, ad pacem tractandam; Conſenſitque, ut *Epiſcopus Exoniæ*, & Dominus *Daubenejus* præfectus *Caleti* colloquerentur, cum *Domino Cordeſio* ſuper Tractatum Pacis. Ipſe tamen, cum Exercitu ſuo, decimo quinto *Octobris* à *Caleto* movebat, & poſt quatuor dies *Bononiam* obſidere cœpit.

Durante Obſidione *Bononiæ*, (quæ ad menſem fere producta eſt) nil memorabile intervenit: Solummodo, *Ioannes Savagius* Eques Auratus, vir fortis, dum Muros urbis, inſpiciendi gratia cir-

circum-equitaret, interfectus eſt. Oppidum & bene munitum erat, & Militibus abundabat: Attamen ſatis in arcto res ejus erant, & omnia ad Inſultum aggreſſoribus erant parata. Qui ſi factus fuiſſet, opinio erat, multo ſanguine conſtiturum; ſed tamen, in fine Oppidum captum fore. Interea, Pax per *Legatos* utriuſque *Regis* firmata eſt, ad Terminum vitarum amborum *Regum*. In qua videre minime erat Articulum alicujus momenti; Nec mirum, cum Mercatura quædam potius eſſet, quam Tractatus: Omnia enim in Statu relinquebantur, in quo tunc fuerunt, niſi quod *Regi* HENRICO perſolvi deberent, à *Rege Gallo*, Septingenta quadraginta quinque millia Ducatorum, pro manibus, pro Impenſis in ea Expeditione factis; Et viginti quinque millia Coronatorum annuatim pro Impenſis, circa res *Britannicas*, erogatis: Pro qua Summa poſteriore, licet *Maximilianum* ante ei obligatum haberet, tamen Debitoris Mutationem, non minus, quam ſi Debitum ipſum eſſet perſolutum, æſtimabat; Etiam hujus Summæ annua Solutio nullo Termino præfixo definita eſt: Id quod *Angli* in eam par-

partem accipiebant, ac ſi pro Tributo penderetur, ſed ſpecioſo tamen obtentu. Atque veriſſimum eſt, Penſionem illam, & *Regi* HENRICO, & Filio ejus HENRICO *Octavo*, diutius perſolutam eſſe, quam ex ulla Impenſarum ſupputatione continuari poſſit. Inſuper, præcipue *Regis* Conſiliarii, magnis Penſionibus annuis à *Rege Gallo* donati erant, præter munera larga in præſenti. Quod utrum *Rex* ideo permiſiſſet, ut propriæ munificentiæ parceret; an ut Invidiam Negotii apud Populum ingrati communicaret; diverſam Interpretationem ſubiit. Pro certo enim *Rex* hujus pacis Auctor videri detrectavit. Itaque paulo ante, multos è Ducibus ſuis & Viris Militaribus primariis, ſecreto ſubornarat, ut in Scriptis ad pacem eum hortarentur, idque obnixe contenderent per viam Supplicationis. Veritas autem rei ita ſe habet; Pacem hanc utrique *Regi* pergratam fuiſſe; *Carolo* quidem, quod ei poſſeſſionem *Britanniæ* confirmaret, Expeditionem *Neapolitanam* ab omni Impedimento liberaret; HENRICO, quod Arcas ſuas pecuniis implevit; quodque hoc ipſo tempore prævidit, Procellam quandam Motuum inteſtinorum

norum ingruentem; Quæ non ita multo poſt erupit. At contra, Nobilitatem & viros in Exercitu primarios (utcunque nonnulli ex illis ad ejus nutum ſe accommodaſſent) male admodum habebat; quorum plurimi Fortunas ſuas aut vendiderant, aut oppignorarant, in Bello ſpes collocantes. Neque veriti ſunt dicere: *Regi nihil penſi eſſe, Nobilitati & populo ſuo plumas detrahere, mode ſeipſum bene plumatum redderet.* Alii autem ridebant ea verba, quæ *Rex* apud *Comitia* protulerat; Nempe, *Se minime dubitare, quin Bellum poſt Principia, ſe ipſum compenſare poſſet*; Eum promiſſo ſuo ſtetiſſe dicentes.

Cum moviſſet *Bononia*, *Caletum* rediit, ubi per aliquod tempus manſit. Unde etiam literas ſcripſit (quo genere comitatis interdum utebatur) ad *Majorem* & *Senatum Londinenſem*, gloriando fere de Pecuniis, quas propter Pacem receperat; Satis gnarus, arcas *Regis* plenas *Londinenſibus* rem ſuaviſſimam auditu eſſe. Magis tamen lætati fuiſſent illi, ſi Contributio ipſorum, (Benevolentia dicta,) Mutuatio ſola fuiſſet. Verum decimo ſeptimo *Decembris* ſequentis *Weſtmonaſterium* rediit, ubi

Feſtum

Feſtum Nativitatis Domini celebravit.

Haud multo poſt *Regis* in *Angliam* reditum, miſit ad *Alphonſum* Filium primogenitum *Ferdinandi Regis Neapolitani Ducem Calabriæ*, Inſigne Ordinis Periſcelidis; Honorem quidem à *Duce* ipſo petitum, qui eum in Oculis *Italorum* eveheret: Siquidem Arma *Caroli* expectans; plurimi æſtimabat Amicitiam *Angliæ*, utpote qua frænos Ambitioni *Caroli* injicere poſſit. Illud inſigne ab *Alphonſo* maxima cum celebritate, & pompa receptum eſt; ut ſolet fieri in iis, quæ exiſtimationis gratia procurantur. Miſſum autem fuerat per *Vrſwicum*, in quem *Rex* hanc Legationem contulit, ut ei poſt multas Legationes, unde nihil lucri percipi poterat, propter Liberalitatem *Ducis Alphonſi*, præmii loco eſſet.

SUb hoc tempus, *Rex* rurſus Spiritibus malignis, obſideri & infeſtari cœpit; Per Magicam ſcilicet, & Artes curioſas *Duciſſæ Margaretæ*; Quæ ab Inferis evocavit umbram *Richardi, Ducis Eboraci*, Filii ſecundo-geniti *Edwardi Quarti*, ut obambularet, & *Regem* vexaret. Gemma iſta, (licet adulteri-

terina,) ſplendidior tamen erat, oculoſque fulgore magis perſtringebat, & in Digitis Principum majorum geſtata eſt, quam *Lambertus Simnellus* : Quippe quam non ſolum *Ducifſa Burgundiæ*, ſed & *Rex Gallus*, etiam & *Rex Scotiæ* in pretio habuerunt. In *Simnello* certe parum erat, niſi quod Puer erat venuſtus, quemque veſtimenta ſua Regalia non dedecerent : verum Adoleſcens iſte (de quo nunc loqui occœpimus) tam verſutus erat, & veluti Mercurialis, ut ſimilem vix fere reperias; Iſque, qui, ſi forte in Scena partibus ſuis excidiſſet, eas acumine proprio prompte ſupplere poſſit. Itaque cum inter Exempla Pſeudo-principum, quæ vel recentibus, vel antiquis temporibus extiterunt, hoc ipſum emineat, Narrationem certe pleniorem & accuratiorem meretur; Etſi *Regis* inveterata Conſuetudo, res per obſcuram lucem, & partes divulſas & disjectas monſtrandi, hanc rem tanta caligine involverit, ut ad hodiernum uſque diem, fere inſtar Myſterii ſe habeat.

Ducifſa Margareta (quam *Regis* Amici *Iunonem* appellabant, quia talis erat verſus eum, qualis fuit *Iuno* ver-

ſus

ſus *Æneam*, *Superos & Acheronta movendo*, in perniciem ejus) loco Baſis Machinarum ſuarum, quas contra *Regem* extruebat, perpetuo, omnibus viis & modis alebat, confirmabat, & ſpargebat, famam illam volitantem, nimirum *Richardum Ducem Eboraci*, Filium Secundo genitum *Edwardi Quarti*, minime fuiſſe in *Turre Londinenſi* (prout ferebatur) necatum, ſed vivum emiſſum: Quoniam Carnifices illi, qui operam ſuam præſtiterunt ad barbarum illud facinus, poſtquam Primogenitum trucidatum vidiſſent, horrore, & miſericordia perculſi, *Richardum iſtum* clam emiſerunt, ſortem ſuam experturum. Hanc Eſcam & Illecebram undique projecit, credens hujus rei famam & fidem (una cum recente Exemplo *Lamberti Simnelli*) aliquas Volucres forte aliquando, tracturam, quæ eam captarent. Alia quoque diligentia uſa eſt, non omnia Caſui permittendo. Adhibuit enim occultos quoſdam Emiſſarios (ſimiles *Turcæ* miniſtris, qui puerorum Tributum exigunt) qui Adoleſcentulos venuſtos, & formoſos conquirerent, unde *Plantageniſtas* & *Duces Eboraci* effingeret. Tandem vero incidit

cidit in quendam, in quo omnia, quæ requiri videbantur, concurrebant, ad *Ducem Eboraci* repræſentandum.

Iſte fuit *Perkinus* ille *Warbeckus*, cujus Facinora & Labores, jam narrabimus. Primo enim Ætas in utroque bene conveniebat: Secundo, Adoleſcentulus erat, oris elegantia, & Corporis Lineamentis, cum dignitate quadam amabilis. Atque inſuper, Mores & Geſtus ejus tam erant vafri, & quaſi veneficiis quibuſdam obliti, tam ad miſericordiam commovendam, quam ad Fidem imprimendam, ut Faſcini cujuſdam & Incantationis loco eſſent, iis, qui eum aut videbant, aut audiebant: Tertio, tam egregius, uſque à pueritia, Erro fuerat, aut (ut *Rex* eum appellare ſolebat) Terrarum Calcator, ut difficile admodum eſſet, Nidum ejus, aut Parentes reperire. Neque etiam potuiſſet aliquis, per diuturnam cum eo converſationem, aut familiaritatem, plene conjicere, aut detegere quis eſſet; Solum ſiquidem tam crebro mutabat. Poſtremo contigerat etiam Res quædam levis (à Scriptore ejuſdem temporis memoriæ tradita), quam tamen probabile eſt, ad ea, quæ poſtea geſta ſunt,

ſunt, nonnihil attuliſſe, eiſque tanquam Anſam præbuiſſe; Ea fuit, quod *Rex Edvvardus Quartus* Compater hujus *Perkini* fuiſſet. Quod ſicut ſuſpicioſum valde erat; in *Rege* laſcivo, quod in Familia tam ignobili Compater eſſe non dedignaretur, atque Opinionem cuivis facile injicere poterat, *Perkinum* Sanguinis illegitimi *Familiæ Eboraci* aliquid in ſe habuiſſe; Ita (licet illud minime fuiſſet) occaſionem ſaltem Puero miniſtrare poterat (quod ſcilicet ſubinde *Regis Edvvardi* Filius luſtricus, aut joco fortaſſe Filius vocaretur) Cogitationes tales arripiendi & fovendi. Tutorem enim nullum nactus eſt, (ut *Lambertus Simnellus*) donec ad *Duciſſam Margaretam* veniſſet, quæ eum in omnibus egregie inſtruxit.

Ad hunc igitur modum hæc Fabula peracta eſt. Fuit Oppidanus quidam in *Civitate Turnacenſi*, qui Magiſtratu in eo Oppido perfunctus erat, cui nomen erat *Ioannes Oſbeckus*; Judæus ad Fidem converſus, qui in *Vxorem* duxit *Catharinam* de *Faro*; cujus Negotiorum procuratio eos traxit, ut ad tempus *Londini* habitarent, temporibus *Edvvardi Quarti*. Hoc ſpatio Filium

ex

ex ea genuit; Cumque in Aula *Regis* notus eſſet, *Rex* aut pietate quadam motus, quod *Iudæus converſus* eſſet: aut privata quadam notitia adductus, eo honore eum dignatus eſt, ut Filium ejus è Fonte ſuſciperet, eumque *Petrum* nominaret; Poſtea autem, cum Puer delicatus & effœminatus fuiſſet, vulgo vocatus eſt, Diminutivo Nominis ſui, *Peterkinus*, aut *Perkinus*. Etenim nomen *Warbecki* ei ex conjectura tantum impoſitum erat, antequam Examinationes de eo negotio habitæ fuiſſent. Attamen, ita invaluerat nomen *Warbecki*, ut etiam poſt verum nomen ejus cognitum retineretur. Dum adhuc Infans erat, Parentes cum eo *Turnacum* reverſi ſunt. Paulo poſt commiſſus eſt cuidam ex Cognatis ſuis, *Ioanni Stenbecko* dicto, qui *Antvverpiæ* habitabat, unde ſæpius, *Antvverpiam* & *Turnacum* inter, & circa alia *Flandriæ* Oppida, curſitabat; ut plurimum cum *Anglis* verſatus, quo pacto etiam Linguam *Anglicam* ad unguem callebat. Tandem, paucis Annis elapſis, poſtquam in Adoleſcentem formoſum creviſſet, à quodam ex *Duciſſæ Margaretæ* Exploratoribus, ad eam deductus eſt. Quæ

I cum

eum accurate intuita, & cernens eum Vultu & Corpore, fortunam ſublimem poſſe ſuſtinere; ac ſimul perſpiciens eum Ingenii acumine, & Morum elegantia, eminere; putabat ſe jam reperiſſe Marmor quoddam pretioſum, ex quo Imago *Ducis Eboraci* exſculpi poſſet; Eumque apud ſe diu detinuit, ſed prorſus in occulto. Quo temporis ſpatio, multis ſecretis Colloquiis eum inſtruxit. Primo quidem edocens, quomodo perſonam Principis, aſpectu & geſtu imitaretur: atque qualiter majeſtatem ſuam, cum ſenſu tamen Infortunii ſui, tueretur. Tum vero diligentiſſime eum informavit, de omnibus Circumſtantiis & Notis particularibus, quæ ad *Ducem Eboraci* (cujus perſona ei agenda eſſet,) pertinerent. Deſcripſit enim Effigiem, Faciem, & Lineamenta Corporis, *Regis* & *Reginæ* Parentum ſuorum; Etiam Fratrum, & Sororis ipſius, & Famulorum, & aliorum, qui Pueritiæ ejus præcipue affuerunt: una cum rebus multis, aliis vulgo notis, aliis ſecretioribus, quæ *Duci* obtigerunt, (& tales videbantur, quas puerili captui & memoriæ inhærere veriſimile erat,) uſque ad mortem

Ed-

Edvvardi Quarti. Addidit & particularia omnia, quæ à tempore Mortis *Regis* inſecuta ſunt, donec ipſe & Frater ejus, in Turrim concluſi eſſent; tam cum Libertate frueretur, quam poſtea cum in Aſylo degeret. Quod vero ad tempus Detentionis ſuæ in Turre, & modum Fratris ſui Necis, atque Emiſſionis ſuæ: ſatis ſciebat illa omnia, tam clandeſtina fuiſſe, ut pauci admodum, quæcunque tandem ei confingere liberet, arguere poſſent: Itaque libero prorſus mendacio ſe uti poſſe. Quamobrem terſam *Perkino* & probabilem earum rerum Narrationem contexuit: jubens, ut ne hylum quidem ab ea abſcederet. Convenit etiam inter eos, qualis Adoleſcenti Ratio reddenda eſſet, Peregrinationum ſuarum: miſcendo multa vera, & quæ alii abunde teſtari poſſint, cum falſis, ad fidem faciendam: verum cavendo ſemper, ut perſonæ, quam jam acturus eſſet, omnia congruerent. Inſtituit eum inſuper quomodo quæſtiones quaſdam captioſas & tentantes, de quibus veriſimile eſſet alios eum interrogaturos, evitaret. Verum in hoc, eum indole propria, ita inſtar Anguillæ lubricum, &

ad elabendum promptum repperit, ut Ingenio ejus & Dexteritati facile confideret; Ideoque minus in eo laboravit. Poſtremo, Animos ei, nonnullis in præſens præmiis, & ingentibus in poſterum promiſſis addidit: Ante oculos illi proponens, opes & gloriam Regni, ſi res ſucceſſiſſent; ſin ſecus eveniſſent, certiſſimum in ſua Aula refugium. Poſtquam eum Documentis ſuis ſatis inſtructum perſpexiſſet, cœpit ſecum cogitare, à qua Cœli plaga Cometa iſte ſe primo oſtendere deberet, & quo tempore. Conſtituit autem hoc fieri oportere, ab Horizonte *Hiberniæ.* Illic enim hujuſmodi Meteorum potentem antea emiſerat Influxum. Tempus autem Apparitionis maxime opportunum fore, cum *Rex Bello Gallico* implicaretur. Hoc autem ſatis noverat, quicquid à ſe profectum eſſet, ſuſpicionibus obnoxium futurum. Ideoque ſi *Perkinus* continuo è *Flandria* in *Hiberniam* pergeret, ipſa ſe ei rei immiſcere putaretur. Præterea, tempus nondum maturum erat, quod Reges duo tunc de pace tractarent. Itaque circumrotabat *Ducißa*, atque ut omnes ſuſpiciones tolleret, & metuens eum diutius apud ſe retine-

tinere, (ſatis gnara, Arcana brevis ævi plerunque eſſe) clam eum miſit in *Luſitaniam* cum *Domina Bramptona*, *Angla*, quæ illo tempore in *Luſitaniam* navigavit: una cum Homine fido ex Famulitio proprio, qui facta ejus ſedulo obſervaret; ubi morari eum voluit, donec nova Mandata ab ea acciperet. Interim non omiſit ea parare & inſtruere, quæ adventum ejus acceptiorem, & magis proſperum redderent, non ſolum in *Regno Hiberniæ*, verum etiam in Aula *Galliæ*. In *Luſitania* circiter annum unum manſit: quo tempore *Rex* HENRICUS (ut jam dictum eſt) Comitia ſua convocaverat, & Bellum *Gallis* aperte indixerat. Jam itaque Signum benevolum regnare, & Conſtellatio adveniſſe viſa eſt, ſub qua *Perkinus* oriri deberet. Itaque mandata à *Ducißa* accepit, ut *Hiberniam*, ſine mora, proficiſceretur, ſecundum quod primo deſtinaverat. In *Hibernia* ad urbem de *Corke* appulit. Poſtquam illuc veniſſet (ſi quis propriæ Relationi & Confeſſioni, quam poſtea exhibuit, credere velit) *Hiberni* cum ſatis ſplendide veſtitum reperientes, ad eum undique frequentes convolarunt, ei imponentes,

quod *Dux Clarentiæ* eſſet, Idem qui antea apud illos manſerat; & poſtea mutata opinione, quod Filius eſſet Nothus *Richardi Tertii*; poſtremo, hanc etiam opinionem aſpernari, eum pro certo, *Richardum Ducem Eboraci*, Filium ſecundo-genitum *Edwardi Quarti*, eſſe volebant, & affirmabant: Se vero (ajebat) iſta omnia (pro virili) abnegaſſe, & Jusjurandum, tactis *Euangeliis* obtuliſſe, quod ipſe nihil tale eſſet: donec in fine, vi quadam ad quicquid illi vellent agnoſcendum eum adegiſſent, unde juſſerunt eum bono animo eſſe, & ſine metu. Sed revera compertum eſt, quod ipſe ſtatim ab Adventu ſuo in *Hiberniam*, perſonam *Ducis Eboracenſis*, in ſe ſuſcepiſſet, ſibique, quibus potuit modis, Socios & Conjuratos adjunxiſſet: Adeo ut Literas expreſſas, ad *Comites Deſmondiæ* & *Kildariæ* miſerit, petens ut in auxilium ſuum properarent: Quarum Literarum Chartæ Originales adhuc extant.

Circa idem tempus, *Ducifſa* ad ſe pellexerat, unum ex ſervis *Regis* interioribus (cui nomen erat *Stephanus Frionus*) Secretarium *Regis* pro Lingua *Gallica*; Hominem induſtrium, ſed turbulentum,

tum, & *Regi* infenſum. *Frionus* iſte confugerat ad *Carolum Regem Gallum*, ſeque in ejus Famulitium inſinuaverat, ſub ipſum tempus, quo Bellum inter *Reges* aperte pullulare cœpiſſet. At *Carolus*, poſtquam de Perſona, & Incœptis *Perkini* audiiſſet (ſatis ex ſeſe promptus ad occaſiones quaſcunque arripiendas, in Detrimentum *Regis Angliæ*; atque à *Friono* inſtigatus, & antea *Ducisſæ Margaretæ* Artibus allectus) ſtatim miſit quendam *Lucam*, una cum *Friono* iſto, (de quo diximus) tanquam Legatos ad *Perkinum*, qui eum, de *Regis Caroli* bono in eum animo, certiorem facerent; Quodque auxilia ei abunde mittere decreviſſet, ad recuperandum *Regnum* ſuum è manibus HENRICI, Coronæ *Angliæ* Uſurpatoris, & *Galliæ* Hoſtis: Invitans eum, ut ad ſe, in Regnum *Galliæ*, veniret. *Perkinus* ſe in cœlo jam collocatum exiſtimabat, cum à tanto *Rege*, tam honorifica *Legatione*, accerſitus eſſet: Atque amicis ſuis in *Hibernia* narrans, quomodo à Fortuna ipſa vocatus eſſet, quantaque ſpe ageret, continuo in *Franciam* navigavit. Cum ad Aulam *Regis Galli* perveniſſet, *Rex* magno cum Honore eum excepit,

eumque ſalutavit & appellavit per nomen *Ducis Eboracenſis* , Hoſpitium & alia ei aſſignans, quæ magnum Principem decerent. Etiam, quo magis ad Principis magni Imitationem accederet, Satellitium ei circumdedit , cujus *Dominus Congreſſallus* erat Præfectus. Aulici etiam (licet, apud *Gallos*, Ludos facere in proclivi non ſit) ad *Regis* nutum ſe componebant : Satis gnari Rationes ſtatus ab ea parte ſtare. Eodem quoque tempore nonnulli ex *Anglia* viri primarii, ad *Perkinum* profecti ſunt; *Georgius Nevillus*, *Ioannes Taylerus*, Equites Aurati; Et circiter centum alii: Et inter cæteros *Frionus* iſte; Qui Fortunis *Perkini* ſe totum tradidit, & tunc, & diu poſt : Et revera ei fuit præcipuus Conſiliarius , & ad omnia Inſtrumentum bene efficax. Verum hæc omnia ex parte *Regis Galli* artificioſe tantum facta ſunt, quo facilius HENRICUM ad pacem flecteret. Itaque à primo uſque Thuris Grano, ſuper Altare Pacis, apud *Bononiam* incenſo, *Perkinus* veluti fumo abactus eſt : Attamen eum *Regi* HENRICO in manus tradere *Carolus* renuebat, (licet ab eo de hoc interpellatus) Honoris ſui Gratia , ſed eum liberum dimiſit.

dimiſit. Etiam, ex ſua parte, *Perkinus* Diſceſſum ſuum acceleravit, veritus ne ſubito & occulto interciperetur. Itaque in *Flandriam* ad *Duciſſam Burgundiæ* properavit, narrans ſe variis Fortunæ Fluctibus jactatum, ad ejus Aulam, veluti Portum ſecurum confugiſſe; Diſſimulans prorſus, ſe unquam antea illic manſiſſe, ſed tanquam jam primum ſe eo recepiſſet. Nec minus ex altera parte, *Duciſſa* ipſa tanquam rem novam, & miram, ejus adventum videri voluit; A principio, egregia cum ſimulatione, verba injiciens, quod edocta fuiſſet, & prudentior facta, ab Exemplo *Lamberti Simnelli*, ne Merces adulterinas reciperet; Licet (ut ajebat) etiam de illo ipſo *Lamberto Simnello*, ei non plane adhuc conſtiterit. Prætendebat autem, (verum hoc ſemper fuit aſtantibus aliis) ſe contendere, ut *Perkinum Interrogationibus* ſatis captioſis tentaret, & implicaret, ut experiretur, num verus *Dux Eboraci* fuiſſet; Verum quando Reſponſis ſuis, ſibi magnopere ſatisfactum fuiſſe affirmaret, tum vero ſe quaſi attonitam, & in Ecſtaſim raptam fingebat, propter mirabilem Adoleſcentis è periculis emerſionem: eum amplexa, acſi è Morte in

te in vitam rediiſſet: Atque argumentata, *Deum* qui modis tam miris, eum ab Interitu eripuiſſet, ſimul reſervare eum conſtituiſſe ad proſpera Fortunæ, & magnum aliquod Facinus. Quod vero ad ejus è *Francia* Dimiſſionem; nolebat eam interpretari, ac ſi Fraudes *Perkini Gallis* ſuboluiſſent, aut propter Neglectum aliquem; ſed contra, hoc pro ſigno certo aſtruebat, eum pro Viro aliquo magno habitum fuiſſe; Quoniam Cauſſæ ejus Deſtitutio, & Deſertio, revera tanti erat, ut ſi quis recte animadvertat, pacem confeciſſet: Immolando ſcilicet Principis innocentis & calamitoſi Fortunas, Utilitati & Ambitioni duorum potentium *Monarcharum*. Neque ſibi *Perkinus* ipſe defuit: aut Majeſtate & Comitate quadam *Regia*; Aut promptis & appoſitis Reſponſis; Aut ſe benignum & gratioſum præbendo, Favorem ejus ambientibus: Aut Indignatione & vilipendio quodam modeſto verſus eos, qui de veritate Rerum ſuarum ſubdubitare videbantur; ſed in omnibus mirabiliter ſe geſſit. Ita ut; non ſolum apud Eminentiores conſtanter creditum ſit, eum verum fuiſſe *Ducem Richardum*: Quin & ipſe, ex diuturna

&

& aſſidua Simulatione, & mendacium ſæpius narrando, verſus fere eſt, in habitum ejus rei, quam ſimulabat: quaſi quæ fingeret ſimul & crederet. *Duciſſa* igitur, tanquam in re explorata, Honoribus pluribus *Perkinum* cumulavit, eum perpetuo Nepotem ſuum compellans, eique tribuens Titulum illum delicatum *Albæ Roſæ Angliæ*, & ad Corporis ejus cuſtodiam, Satellites ei aſſignavit, ad numerum triginta Hominum, cum Bipennibus, tunicis variegatis, ex purpureo & cæruleo, indutos. Aulici quoque univerſi, & generaliter tam *Flandri*, quam Peregrini, eum magno honore proſequebantur.

Hæc nova veluti Fulgura & Tonitrua, in *Angliam* pervenerunt, *Ducem* ſcilicet *Eboraci*, pro certo vivere. Nomen autem *Perkini*, eo tempore, incognitum fuit, ſed Rumores de *Duce Eboraci* tantum volitarunt; Eum in *Hibernia* agnitum, in *Gallia* venundatum, jamque in *Flandria* receptum & in magno Honore eſſe. Rumores iſti plurimum prævalebant: Apud nonnullos quidem propter Malevolentiam; apud alios propter Ambitionem; apud aliquos propter Levitatem, & rerum no-

varum ſtudium : Apud paucos fortaſſe propter Conſcientiam, & Credulitatem : Apud plurimos autem propter imbecillitatem Judicii; Et apud haud paucos propter obſequium, erga viros quoſdam primarios, qui his Rumoribus in ſecreto favebant, eoſque alebant. Neque magno poſt Intervallo, ſecuta ſunt, hos Rumores Rerum novarum, Murmura & Scandala, contra Regem, & Regimen ſuum; quæ Infamiam ei inurebant, quod magnus eſſet Exactor, & Nobiles *Regni* deprimeret. Amiſſio *Britanniæ*, & Pax cum *Gallis* facta, neutiquam ſilentio prætermiſſa. Sed ante omnia injuriam urgebant, qua *Rex Reginam* ſuam afficiebat, quod in ejus Jure non regnaret. Dicebant igitur, *Deum* jam tandem, Ramum Maſculum *Familiæ Eboracenſis* in Lucem produxiſſe, qui precario regnaturus non eſſet, utcunque *Rex* Uxorem ſuam miſeram Regno ſpoliaret. Nihilominus, (ut fieri ſolet in iis, quæ apud vulgus fidem obtinent, quæque illi libenter audiunt) Famæ iſtæ ita invaleſcebant, ut Auctores, inter multitudinem Loquentium, caput conderent; Similes Herbis quibuſdam ſerpentibus, quæ Radicem certam non habent;

bent; Aut veſtigiis ultro citroque impreſſis, quæ ſequi non licet. Sed paulo poſt maligni iſti Humores, in ulcus confluxerunt, atque occulto, in Viris aliquibus magnæ Dignitatis, veluti in partibus Nobilibus ſedes repererunt. Quorum præcipui erant *Guilielmus Stanlejus Hoſpitii Regii Camerarius*; *Dominus Fitzwalterus*, *Simon Mountfortus*, *Thomas Thwaitus*, Equites Aurati: cum aliis. Hi in occulto conjurarunt, promittentes ſe *Ducis Richardi* Titulum promoturos. Nihilominus Nemo Conjuratorum aperte Fortunas ſuas periculo objecit, præter duos; nempe *Robertum Cliffordum* Equitem Auratum, & *Guilielmum Barlejum*, qui duo in *Flandriam* trajecerunt, miſſi à Conjuratis in *Anglia*, ut veritatem earum rerum, quæ in *Flandria* agitatæ ſunt, diligenter inquirerent & explorarent; una cum bonæ pecuniæ Summa, ſed ſub Conditione, ne eam diſtraherent, niſi illa, quæ ferebantur, vera eſſe, & ſine fuco, perſpicerent. Adventus *Roberti Cliffordi*, quod ex magna familia oriundus, & fama celebratus eſſet, gratus ſupra modum *Duciſſæ* erat. Quæ poſtquam cum eo collocuta eſſet, cum

in conſpectum *Perkini* adduxit, cum quo Sermones crebro conſeruit: Adeo ut in fine (ſive à *Ducıſſa* adductus, ut Conatibus ſuis faveret; ſive à *Perkino*, ut fabulæ crederet,) reſcripſit in *Angliam* ſe Perſonam *Ducis Eboraci*, æque noſſe, ac ſuam propriam; atque proculdubio Adoleſcentem iſtum verum eſſe *Ducem*. Hoc modo factum eſt, ut omnia hic in *Anglia*, ad Defectionem & Seditionem ſpectarent; & Conjuratio foveri cœpit mutuo tractatu inter *Flandriam* & *Angliam*.

Rex, ex ſua parte, non dormiebat: verum Arma ſumere, aut copias cogere, adhuc intempeſtivum putabat: ne metum proderet, aut Idolo iſti cultum nimium exhiberet. Attamen Portus *Regni* clauſit; vel ſaltem Miniſtros præfecit, qui commeantes ultro citroque obſervarent, & ſuſpectos examini ſubjicerent. Quoad reliqua vero, fraudem fraude propellere elegit. Duo autem erant, quæ Animo deſtinaverat. Unum, ut Imposturam *Perikni* omnium oculis ſubjiceret: Alterum, ut conjuratos inter ſe committeret. Ad Impoſturam convincendam, duæ tantummodo patebant viæ, Prima, ut liquido appareret, *Ducem*

Eboraci

Eboraci revera trucidatum fuiſſe : Altera, ut ſive mortuus eſſet, ſive vivus, *Perkinum* utcunque Impoſtorem eſſe omnibus conſtaret. Quantum ad primam, ita ſe res habebat : Quatuor tantum erant Teſtes, qui ex notitia propria de nece *Ducis Eboraci*, affirmare aliquid poterant; Ii erant *Iacobus Tirrellus*, qui à *Rege Richardo* Mandata de ea re acceperat; *Ioannes Dightonus*, & *Milo Forreſtus*, Servi *Tirrelli*, Carnifices ipſi; & Capellanus *Turris Londinenſis*, qui eos ſepelivit. Ex quibus quatuor, *Milo*, & *Sacerdos* jam mortui erant. In vivis autem ſupererat ſolum *Tirrellus* & *Dightonus*. Hos duos in Turre incarcerari juſſit *Rex*, & ſtricte examinari, de nece Principum illorum Innocentium. Qui duo Confeſſionem exhibebant (ut *Rex* ipſe publicabat) per omnia conſentientem, in hanc ſententiam : Nimirum, *Regem Richardum*, primo mandata dediſſe *Brackenburio*, *Locum-tenenti Turris Londinenſis*, ut Principes interficeret, eum autem munus illud recuſaſſe: Itaque *Richardum* ſimilia mandata *Iacobo Tirrello* renovaſſe; Nempe ut Claves *Turris* à *Locum-tenente* reciperet, in unam noctem, ad obeunda *Regis* juſſa ſpecia-

ſpecialia; *Tirrellum* igitur, noctu, ſe ad *Turrim* contuliſſe, una cum duobus Servis prænominatis, quos ad Facinus delegerat: *Tirrellum* ipſum, in imo Graduum manſiſſe & ſervis ſuis Negotium commiſiſſe, ut illi homicidium patrarent: Illos autem, in lecto decumbentes Principes ſuffocaſſe: Quo facto, *Dominum* ſuum vocaſſe, ut Corpora mortuorum nuda, quæ idcirco expoſuerant, videret: Poſtea vero, Principes in Terram defoſſos ſub Gradibus fuiſſe, & acervum Lapidum in foſſam injectum: Quando vero ad *Richardum Regem Tirrellus* retuliſſet Mandatum ſuum jam peractum eſſe, eum magnas eidem gratias egiſſe, locum ſolummodo ſepulturæ eorum improbaſſe, quod vilis nimium eſſet, cum è *Rege* nati eſſent: Unde nocte alia, ex mandato *Regis*, per *Capellanum Turris*, corpora eorum tranſlata fuiſſe, & alio loco ſepulta: qui (per mortem *Sacerdotis* paulo poſt defuncti) penitus incognitus eſſet. Hanc examinationum earum fuiſſe Summam in vulgus publicatum eſt. *Rex* tamen HENRICUS, ipſarum examinationum, & Confeſſionum luce, in nullis ſuis Declarationibus, quas edidit, uſus

eſt : unde (probabile eſt) eas negotium reliquiſſe obſcurum, & perplexum. Quantum vero ad *Iacobum Tirrellum*, ei caput paulo poſt abſciſſum eſt, in Turre ipſa, propter alia læſæ Majeſtatis crimina. *Ioannes* autem *Dightonus* (qui, ut videbatur, ad Regis votum optime locutus eſt) ſtatim liber dimiſſus eſt; atque hujus Traditionis evulgandæ principale erat Organum. Itaque quanto hoc prius Teſtimonium, & probationis Genus, magis nudum & jejunum apparebat, tanto majorem adhibuit *Rex* diligentiam, in poſteriore enucleando; De Vita ſcilicet, & Veſtigiis *Perkini*. Ad hunc finem, in diverſas partes, præcipue autem in *Flandriam*, nonnullos ſecretos & induſtrios Exploratores miſit; Alios, quaſi ad *Perkinum* confugiſſent, eique adhærere conſtituiſſent: Alios autem, ſub variis aliis prætextibus; Qui omnes ſpeciales quaſque Circumſtantias & Eventus rimarentur, circa *Perkini* Parentes, Natalia, Perſonam, Peregrinationes; ut verbo dicamus, qui Diarium conficerent, ejus Vitæ, & Factorum. Hos Exploratores ſuos liberaliter pecuniis inſtruxit, ut homines, qui notitiam hujuſmodi rerum haberent;

rent, ad ſe traherent, eoſque remunerarentur; dans etiam eis in Mandatis, ut quæ repererant, ſibi ſubinde ſignificarent, & nihilominus in Inquiſitione pergerent. Et perpetuo evocante alium alio Nuncio, novos Homines adjunxit, ubi Negotii Ratio hoc poſtulabat. Alios autem emiſit cum interioribus Mandatis, & clariore Conſiliorum ſuorum participatione, qui in rebus, queis Interruptionem, & Diſſipationem Incœptorum *Perkini* ſtruebat, operam navarent. His commiſſum eſt, ut ſe, in familiaritatem eorum, qui à partibus *Perkini* ſtabant in *Flandria*, penitus inſinuarent; eoque modo expiſcarentur, quos jam Socios, & Conſiliorum participes, illi ſibi aſciviſſent, tam hic in *Anglia*, quam foras, & quouſque ſinguli eorum, de ſe, fidem aut pignus dediſſent; Quoſque inſuper tentare, & allicere, in animo haberent. Neque de Perſonis tantúmmodo, ut inquirerent, ſed etiam de Actionibus, Spe, & Machinamentis *Perkini*, & *Conjuratorum*, quantum fieri poſſet, ſe informarent. Hi Exploratores, pro fidelioribus habiti, (aut ſaltem ex his aliqui) ſecretiora mandata receperunt, ut principales

Perkini

Perkini Amicos, & Servos, occulte ab eo abalienarent, & averterent, proponendo, & intimando eis, quam futili & debili Res ejus niterentur fundamento, & quam prudente, & potente cum *Rege* illis res eſſent, eoſque *Regi* reconciliarent, venia promiſſa necnon præmiis, prout mererentur. Ante alios autem omnes ut conſtantiam *Roberti Cliffordi* invaderent & ſubruerent, eumque ad *Regis* partes, ſi poſſent, traherent: Cum ille Vir intima Arcanorum adverſæ Partis optime noſſet: Quique, ſi eas Partes deſeruiſſet, reliquos maxime deterrere, & mutuis ſuſpicionibus implere poſſet.

Mirum etiam quiddam traditur, *Regem* nimirum Sylva immani ſuſpicionum circumdatum, & involutum, neque cui fidem haberet, ſatis certum, cum *Confeſſoribus* & *Capellanis* complurium Virorum primariorum, ſecreto egiſſe, ut ex iis de Conſiliis Adverſariorum ſuorum edoceretur: Quinetiam, quo Exploratoribus ſuis tranſmarinis, plus fidei apud Exteros conciliaret, *Regem* ſæpius juſſiſſe, illos ipſos Exploratores, inter cæteros ſuos hoſtes, pro more illis temporibus uſitato, in *Templo*
Divi

Divi Pauli, nominatim diris devoveri. Iſti autem utriuſque generis Exploratores, officio ſuo tam diligenter perfuncti ſunt; ut *Rex Perkini* licet vivi Anatomiam jam reciperet, & ſimul de plurimis in *Anglia* Conjuratis bene informatus eſſet, atque alia inſuper Myſteria ei eſſent revelata. *Robertus* autem *Cliffordus*, imprimis in *Regis* partes attractus fuit; atque ad res *Regis* promovendas jam factus eſt Miniſter induſtrius, & officioſus. *Rex* igitur (diligentiæ ſuæ proventum largum metens, & de plurimis rebus, quas eum ſcire intererat, ampliter informatus) primo per univerſum *Regnum*, Relationes de impoſtura & præſtigiis *Perkini*, cum omnibus, quæ eo ſpectabant, fuſe & plene, divulgavit, & ſparſit. Hoc autem fecit, non per Edictum (quandoquidem Examinationes nondum eſſent perfectæ, ideoque magis & minus recipere poſſent) ſed per Famas Aulicas, quæ ut plurimum altius penetrant, quam Edicta Typis excuſa. Tempeſtivum quoque jam putavit, *Legationem* in *Flandriam* mittere, ad *Archi-Ducem Philippum*; cum eo acturam, ut *Perkini* cauſam deſereret, ipſumque è Territoriis

toriis ſuis dimittere vellet. In hac *Legatione* uſus eſt *Rex* opera *Edwardi Poyningi*, *Equitis Aurati*; & *Gulielmi Warhami*, *Equitis* itidem *Aurati*, & *Iuris Canonici Doctoris*. *Archi-Dux* tum in minore Ætate erat, & à Conſiliariis ſuis regebatur; In quorum præſentia *Legati* Mandata ſua declararunt, & *Warhamus* in hunc modum locutus fertur:

DOmini mei; Rex *noſter agre admodum fert, quod, cum* Anglia *&* Ducatus *veſter* Burgundiæ *habiti ſunt tamdiu inſtar Mariti & uxoris, iam Regio iſta veſtra veluti Scena facta ſit, ſuper quam vilis Præſtigiator partes* Regis Angliæ *ageret: Non ſolum ad* Celſitudinis *ſuæ Moleſtiam & Dedecus, verum etiam in Contumeliam & Opprobium, quotquot ſunt*, Regum *&* Principum. *Adulteratio Imaginis* Regis *alicujus, in Moneta ſua, capitale, omnium Legum conſenſu, judicatur: Verum*, Regis *vivi Imaginem, in perſona ſua adulterare, ſuper omnia Impoſturarum crimina merito palmam fert: Niſi forte excipi debeat, Impoſtura* Mahometi *alicujus aut* Antichriſti, *qui Majeſtatem divinam*

nam ſimularunt. Rex *Dominus noſter, meliora de Concilio hoc graviſſimo ominatur, quam ut credere poſſit, aliquem ex vobis, hac fabula captum eſſe: (etſi fortaſſe Paſſio alius Perſonæ particularis vos aliquatenus inflectere poſſit:) Res ipſa per ſe tam eſt incredibilis: Vt teſtimonia omittam, de morte* Ducis Richardi, *quæ* Rex *Inſtrumentis Authenticis deſcripta habet (quoniam ea in poteſtate Regis propria eſſe quiſpiam putare poſſit) res ipſa pro ſe loquatur: Rationi enim & Argumentis Nemo imperat. An fieri poſſe creditis, ut* Richardus Tertius, *Animam ſuam damnare, & Nomen ſuum maculare, tam nefando Homicidio vellet, abſque tamen ullo rerum ſuarum in melius profectu? Aut etiam exiſtimare poteſtis, Homines Sanguinarios (qui Carnifices ei erant) in medio Facinoris, ad miſericordiam converſos? Cum contra in Feris ipſis, nec minus in Hominibus Ferinæ Naturæ, primus Sanguinis Guſtus, eos magis in furorem agere & rabioſos reddere ſoleat. An neſcitis, Tyrannorum Miniſtros cruentos, ad hujuſmodi ſcelera perpetranda, veluti cum Laqueis in collo ſemper miſſos? Adeo ut, ſi mandata non perfecerint, certæ morti addicti*

dicti ſint : Et putatis hoſce Sceleratos, vita propria periculo, alienam ſalutem redimere voluiſſe? verum eſto, ut Duci *pepercerint, ubi gentium eum exponerent? Numnam in Plateas* Londini *immitterent, ut Vigiles ſcilicet eum prehenderent, & coram aliquo ex* Iuſticiariis Pacis *ſiſterent, unde omnia, quæ egerant, per Examinationem proderentur? An autem ſecreto eum ſervarent? Atqui hoc certe, multa cura, ſumptus, & aſſidui periculi, res fuiſſet. Verum* (Domini mei) *in Re non dubia, Argumentis utor non neceſſariis.* Rex *prudentia adeo abundat, necnon Amicis fidelibus in partibus exteris, ut jam* Ducem Perkinum, *etiam à Cunabulis, pernoverit. Et quoniam, magnus profecto eſt Princeps, ſi apud vos inveniatur aliquis Poëta idoneus, Memorias ei ſuppeditare poſſit, ad Vitam ejus conſcribendam; introducendo eum, veluti parallelum* Lamberto Simnello, *nunc uni ex* Regis *Accipitraris. Quamobrem (ut nihil apud* Dominationes *veſtras diſſimulem) omnem Admirationem certe ſuperat,* Ducissam Margaretam (*ignoſcite, obſecro, ſi eam nominem, cujus in* Regem *odii nulla eſt Cauſſa, nullus finis) jam ſeniorem*

niorem, ætate qua Mulieres aliæ à puerperiis ceſſare ſolent, duo ejuſmodi Monſtra peperiſſe: non novem aut decem Menſium, ſed Annorum complurium Partus. Cumque aliæ Matres Naturales, Infantes pariant infirmos, quique ſeipſos attollere & juvare nequeant: Illa contra Adoleſcentes proceros pariat, qui non multo poſtquam in lucem prodierint, cum Regibus *potentibus præliari poſſint.* Domini mei, *non libenter huic parti immoror. Vtinam tandem* Duciſſa *illa guſtare ſibi in animum induceret Gaudia, quæ* Deus Omnipotens, *manu benigna, ei porrigit, tuendo Neptem ſuam tanto in honore regnantem, & tam numeroſa ſobole* Regia *beatam: ſi ei placeret, poſſit illa pro propria ducere.* Regis *certe poſtulatum,* Archi-Duci & Dominationibus *veſtris jam à nobis exhibendum, poſſit tale eſſe: Vt ſecuti* Regis Caroli *Exemplum, qui jampridem eum abegit, Nebulonem iſtum è Territoriis veſtris eliminare velitis: Verum quoniam* Rex *Majus expectare merito poſſit, à Fœderato antiquo, quam ab Hoſte nuper reconciliato, petit à vobis; ut eum in Manus ſuas tradatis: præſertim cum Piratæ, & Impoſtores hujus generis, pro communibus Generis Humani Hoſtibus*

bus haberi debeant , nec juris Gentium præſidio inniti poſſint.

Poſt nonnihil Temporis, ad deliberandum, interpoſitum, *Legati* hoc breve Reſponſum tulerunt:

A*Rchi*-Ducem *in* HENRICI *gratiam , nullatenus* Ducis Eboraci *prætenſo , auxilia aut favorem præſtiturum , ſed in omnibus Amicitiam, quæ ei cum* Rege *erat , conſervaturum. Quatenus vero ad* Ducifſam Dotariam , *illam in Terris Dotis ſuæ , plenam habere poteſtatem : Ideoque in manu* Archi-Ducis *non eſſe , quo minus re ſua pro Arbitrio ſuo utatur, eam impedire.*

R*Ex,* poſt reditum *Legatorum*, neutiquam ſibi hoc Reſponſo ſatisfactum eſſe judicavit. Satis enim ſciebat, Dotem Matrimonialem, nihil quod abſoluti Imperii eſſet, (quale eſt Copiarum Adminiſtratio,) ſecum transferre. Quin & *Legati* diſertis verbis ei retulerunt, *Ducifſam* in Conſilio *Archi-Ducis* magna Auctoritate pollere: Et quod utcunque *Archi-Dux* ad res *Perkini* connivere tantum ſimularet, ſecreto tamen ejuſdem Incœpta promoveret; Itaque

(partim Animum explere cupiens, partim Rationibus politicis inductus) ſtatim *Burgundos* omnes è Regnis ſuis exulare juſſit, tam Homines, quam Merces ipſorum; Mandans Subditis ſuis, (& nominatim Mercatoribus vulgo vocatis Adventurariis) qui *Antuerpiæ* reſidebant, ut ſtatim domum redirent: Emporium (quod plerunque pannos *Anglicos* ſequebatur) *Caletum* transferens; Omne etiam commercium in futurum cum *Burgundis* interdicens. Hoc *Rex* faciebat, partim ut nihil Honore ſuo indignum fieri permitteret; qui haud parum perſtringi poſſet, ſi quis ad Coronam *Angliæ* Prætenſor, eum ex tam propinquo laceſſeret; atque interim ipſe cum Natione, in qua Prætenſor oſtentaret, amicitiam non interrumperet. Sed ſimul prudentiſſimo Conſilio ſecum reputabat, ſubditos *Flandriæ* tanta lucra ex Commercio *Anglorum* percipere; ut, eo Interdicto publicato, cito tædio Rerum *Perkini* affici poſſint: Quodque Tumultus *Flandriæ*, tam recentes & graves fuiſſent, ut Principi Populum irritare intempeſtivum eſſet. Nihilominus, *Archi-dux*, quaſi per Talionem quandam, *Anglos* etiam è
Flan-

Flandria exulare juſſit: In quo, ſi quis rem recte introſpiciat, ſolummodo actum agebat.

Rex bene jam & certo informatus, quod ſpes *Perkini*, magis à Conjuratis intra *Angliam*, quam ab Armis tranſmarinis, penderent, judicabat Remedium Mali eo optime applicari, ubi Fomes Morbi erat; Itaque conſultiſſimum exiſtimavit in Judicium adducere, præcipuos aliquos ex conjuratis in *Anglia*; unde & malignos Humores in *Anglia* expurgaret, & ſpes in *Flandria* ebullientes redderet tepidiores. Juſſit itaque apprehendi (eodem quaſi temporis momento) *Ioannem Ratcliffum*, Dominum *Fitz-waterum*, *Simonem Mountfortum*, *Thomam Thvvaitum*, Equites Auratos; *Guilielmum Daubenejum*, *Robertum Ratcliffum*, *Thomam Creſſenorum*, & *Thomam Aſtvvodum*. Hi omnes, læſæ Majeſtatis impetiti, convicti, & damnati, quod *Perkino* adhæſiſſent, eique Auxilia polliciti eſſent. Ex his, *Dominus Fitz-vvaterus Caletum* tranſvectus eſt, ibique arcte cuſtoditus, ſpe etiam vitæ ei facta, donec paulo poſt, (aut impatiens cuſtodiæ, aut aſtu proditus) cum cuſtode ſuo de

fuga egiſſet, unde ſtatim decollatus eſt. At *Simoni Mountforto*, *Roberto Ratcliffo* & *Guilielmo Daubenejo*, immediate poſt Sententiam in eos prolatam, capita abſciſſa ſunt. Cæteris gratia facta eſt, tam *Clericis*, quam *Laicis*; inter quos fuerunt duo *Fratres Dominicani*; Necnon *Guilielmus Worſlejus*, *Eccleſiæ D. Pauli Decanus*: *Clerici* autem, Examinationem quidem ſubierunt, ſed in Judicium publicum adducti non fuerunt.

Camerarius Hoſpitii Regii, illo ſane tempore, intactus permanſit: Sive quod *Rex* Humores varios ſimul movere metuerit, more *Medicorum* prudentium, qui caput ultimo loco expurgant; Sive quod *Cliffordus* (ex cujus Literis plurima de Conjuratis *Rex* didicerat) hanc partem in adventum ſuum, ut rem maximi meriti, reſervarat; *Regi* tamen interim ſignificans, ſuſpicari ſe aliquos ex Potentioribus, huic Conjurationi nomina dediſſe; de qua re *Regi* coram ſatisfacere in animo haberet.

In *vigilia omnium Sanctorum*, decimo autem *Regis* Anno, Filius *Regis* ſecundo-genitus HENRICUS, *Dux Eboraci* creatus eſt; Et ſimul, tam *Dux* ipſe,

quam

quam alii complures Nobiles, Equites Aurati, & Generoſi Eminentiores, in ordinem *Equitum de Balneo*, pro ritu uſitato, cooptati ſunt. Craſtino *Epiphaniæ*, *Rex* à *Palatio* ſuo *Weſtmonaſterii* (ubi *Feſtum Nativitatis Domini* celebraverat) ad *Turrim Londinenſem* ſe contulit; Hoc fecit, ſimul ac audiviſſet *Cliffordum* (in cujus ſinu aut capſula plurima *Perkini* Arcana repoſita erant) in *Angliam* appuliſſe. Manſio autem *Regis* apud *Turrim* eo conſilio delecta eſt, ut ſi *Cliffordus* ullos ex Potentioribus accuſaret, poſſint illi ſine ſuſpicione, aut ſtrepitu, aut Mandatis huc illuc mittendis, ſtatim comprehendi; Cum tam Palatium, quam Carcer, unica muri cinctura clauderentur. Poſt diem unum aut alterum elapſum, convocavit Concilium ſecretum, & electum, atque *Cliffordum* ad conſpectum ſuum admiſit: Qui primo pedibus *Regis* advolutus, humillime ejus veniam & gratiam imploravit; quam *Rex* ei tunc non gravate conceſſit, etſi occulto antea ſecuritatem de vita ſua accepiſſet. Tum juſſus, ut quæ ſciret, referret, inter complures alios (ex motu proprio, neutiquam interrogatus) *Guilielmum Stan-*

lejum Camerarium impetivit.

Rex ad nomen hujus Viri prænobilis viſus eſt obſtupeſcere, ac ſi de Prodigio aliquo miro ac formidabili nuncium accepiſſet. Fieri ne poſſe, ut vir, qui eum tanto officio obligaſſet, quale fuit, Vitam ejus ſervaſſe, & Coronam capiti impoſuiſſe; Vir qui tam ſplendida & copioſa fortuna frueretur, favore ejus, tam Opibus, quam Honoribus auctus; Vir, qui etiam tam propinquo Affinitatis gradu devinctus eſſet, cum *Frater* ejus germanus *Matri Regis* matrimonio junctus eſſet; Denique vir, cujus fidei *Rex* perſonam ſuam commiſerat, eum conſtituendo *Camerarium* ſuum: ut Vir iſte, adhuc apud *Regem* gratia florens, nec ullo modo gravatus, nec etiam metu aliquo perculſus ſibi infidus eſſet; *Cliffordus* juſſus eſt, ut iterum atque iterum Capita Accuſationis ſuæ adverſus *Stanlejum* recenſeret: Admonitus ſubinde, ut in re tam incredibili, & quæ tantum Virum impeteret, veritatis limites nullo modo excederet. At *Rex* videns moderationem & conſtantiam ejus, in iis quæ affirmabat aſſerendis abſque hæſitatione aliqua aut vacillatione, & cum iis pro-

proteſtationibus quæ decebant ; Cum etiam Teſtimonium ſuum, Vitæ & Animæ ſuæ periculo, ſe defenſurum recipiebat : eum ſemoveri juſſit : Et multum prius queſtus de Fortuna ſua apud Conſilium, mandavit, ut *Stanlejus* in Cubiculo ejus proprio, intra *Turrim Quadratam*, ubi prius manſerat, cuſtodiretur. Die autem ſequente examinatus eſt *Stanlejus* à Conſiliariis. In Examinatione ſua, nihil fere eorum, quæ objiciebantur, negavit, neque Delictum ſuum magnopere excuſare aut extenuare conatus eſt. Ita ut (haud ſatis prudenter) dum culpam ſuam elevare ſperaret ingenue confitendo, ita rem in liquido ponebat, ut ad condemnationem ſuam ſufficeret. Opinio erat, eum multum ſuperioribus Meritis ſuis confiſum, atque Interceſſioni *Fratris* ejus. Verum iis adjumentis præponderabant complura, quæ contra eum faciebant, & in *Regis* Ingenio & Animo prædominabantur. Primo Meritorum ejus exuperantia : Etenim *Regibus* grata eſt Meritorum mediocritas, quibus Præmia paria eſſe poſſint. Deinde, Apprehenſio Potentiæ ejus : Subiit enim *Regem* ea Cogitatio, ab eodem qui ipſum extu-
 liſſet,

liſſet, periculum ſibi imminere, ne ruſus dejiceretur. Tertio, confiſcationis magnæ expectatio; Etenim, omnium *Regis* Subditorum *Stanlejus* erat ditiſſimus; quod poſtea patuit, inventis, in *Caſtello* ſuo de *Holt*, quadraginta Millibus Mercarum in Pecuniis Signatis, & vaſis Aureis & Argenteis, præter Iocalia, Supellectilem lautam, Pecorum Greges & Armenta, & alia Bona mobilia, ingenti copia. Quod vero ad Reditus ejus attinet in Terris & Feudis, illi ad tria Millia Librarum, antiqui cenſus, annuatim aſcendebant; pro ratione temporum illorum, res mira, & fere inaudita. Poſtremo Temporis ipſius Conditio; Si enim *Rex* à metu, quoad ſtatum proprium, plane immunis fuiſſet, veriſimile eſt *Regem Stanlejo* vitæ gratiam fuiſſe facturum: Verum impendente tam atrocis rebellionis tempeſtate, ſecuritati ſuæ conſulere neceſſe habuit. Itaque poſt ſex Hebdomadarum ſpatium elapſum (quam moram *Rex* honorifice interpoſuit, tam ut Fratris Interceſſioni ſpatium daret, quam ut palam fieret, ſe non ſine conflictu quodam Animi ad hoc compulſum,) altæ Proditionis condemnatus eſt, & ſtatim poſt decapitatus.

At-

Attamen uſque ad hodiernum diem, incertæ memoriæ eſt, tam crimen ipſum hujus prænobilis Perſonæ, propter quod morte mulctatus eſt; quam cauſſa Defectionis ſuæ à *Rege*, & infenſi ſui erga *Regem* animi. Caſus ejus talis fuiſſe perhibetur; Quod ſcilicet, in Colloquiis ſuis cum *Roberto Cliffordo* dixiſſet; *Se, ſi exploratum ſibi eſſet, Adoleſcentem illum, verum fuiſſe Edwardi Quarti Filium, nunquam contra eum arma geſturum.* Caſus iſte videtur, primo intuitu, paulo durior; tam propter Particulam conditionalem, quam propter verba reliqua. Sed quantum ad Clauſulam illam conditionalem, videntur *Iudices* illius temporis (qui viri fuerunt in Legibus apprime eruditi, quorumque tres primarii à Concilio ſanctiori *Regi* erant) cenſuiſſe, periculoſam admodum rem futuram, ſi Conditionalia admitterentur ad verba Proditoria qualificanda: Fore enim, ut cuivis liceret Malitiam ſuam proferre, Periculum vero vitare. Fuit autem Caſus ille, non abſimilis Caſui, qui poſterioribus temporibus emerſerat *Elizabethæ Bartonæ*, dictæ *ſancta virginis Cantii*: Quæ dixerat; *Si Rex Henricus Octavus, Catharinam repudiatam,*

rurſus ad ſe non recepiſſet, futurum ut à Regno ſuo dejiceretur, & mortem Canis obiret. Poſſunt autem Caſus innumeri hujus generis adduci. Quos (ut videtur) Judices illi graviſſimi in memoriam revocantes, noluerunt prorſus Proditionibus cum Clauſula Conditionali patrocinari. Quantum vero, ad Verba poſitiva illa, *Stanlejum* nunquam contra *Regis Edvvardi Filium arma geſturum*; etſi verba illa lene quidem ſonarent, nihilominus hoc dixiſſe, diſerta & directa fuit Oppugnatio, & Abnegatio Tituli *Regis*, ſive per *Lineam Lancaſtrenſem*, ſive per *Auctoritatem Parlamenti.* Quod Proculdubio *Regem* altius pupugit, quam ſi *Stanlejus*, in Acie, haſtam ſuam contra eum vibraſſet. Si enim *Stanlejus* eam Opinionem defenderet, Filium *Edvvardi* aliquem, Titulo ad Regnum, *Regis* Titulo potiore inniti, cum ipſe tanta auctoritate, & gratia apud *Regem* floreret; nihil aliud hoc fuit, quam univerſæ *Angliæ*, verbis præire, ut idem affirmarent. Itaque ſi quis temporum illorum conditionem recte introſpiciat, verba illa ad vivum uſque perſecarunt. Verum Scriptores nonnulli extra dubium rem ponunt. Ajunt enim,

enim, *Stanlejum*, & Promiſſo expreſſo, & Pecuniarum miſſarum pignore, ſe *Perkino* obſtrinxiſſe.

Jam vero, quantum ad Cauſſam Defectionis ſuæ à *Rege*; Verum eſt, *Regem* in Prælio de *Boſvvorth*, Turmis Hoſtium undique circumſeptum, in extremo vitæ ſuæ periculo fuiſſe; cum *Stanlejus* iſte à Fratre miſſus fuit, cum tribus millibus Armatorum, ad *Regem* eripiendum; Quod tam fortiter & fœliciter præſtitit, ut *Rex Richardus*, in eo ipſo loco, occiſus eſſet. Adeo ut vita Mortalium majus Beneficium accipere nequeat, quam *Rex* à manu *Stanleji* acceperat; Cum quodammodo *Chriſti* Beneficio ſimile quiddam eſſet, ſimul & *Servare* & *Coronare*. Pro quo tam inſigni Merito *Rex* ei maximam gratiam habuit; Eumque *Conſiliarium* & *Camerarium* ſuum conſtituit; atque etiam, (nonnihil contra Ingenium ſuum) ad Spolia illa ingentia Prælii de *Boſvvorth* conniverat, quæ univerſa fere in hujus Viri commodum ceſſerunt, adeo ut inde ſupra modum ditaretur. Attamen tanto merito inflatior, ſibi gratiam à *Rege* relatam minime exiſtimavit; Saltem non ex menſura preſſa, &

redundante, ut expectabat. Itaque Ambitio ejus in tantum exorbitavit & modum omnem exceſſit, ut à *Rege* ſe *Comitem Ceſtriæ* creari peteret. Qui Honor, cum ſemper ut Appennagium *Principatus Walliæ* reputaretur, & *Filio Regis primo-genito* ex more cedere ſoleret; Petitio illa, non ſolum à *Rege* repulſam tulit, ſed etiam Animum ejus ſecreto offendit: Cum ex hoc, *Rex* ſatis perſpiceret, Cupiditates *Stanleji* immoderatas eſſe, & Cogitationes ejus vaſtas, & irregulares; atque Beneficia priora *Regis* ei ſordeſcere, nec prout decuit, æſtimari. Cœpit itaque *Rex* ei intra animum ſuum minus favere. Et quemadmodum modicum Fermenti, totam Maſſam corrumpere ſolet, *Regis* Sagacitas jam Paſſioni ſuæ ex nova offenſa irritatæ ſuggerere cœpit, *Stanlejum*, in Prælio de *Boſworth*, licet ſatis celeriter adveniſſet, ad vitam *Regis* ſervandam; contra tamen, ſatis diu moratum eſſe, ut de vita *Rex* periclitaretur. Nihilominus, cum nihil haberet, Accuſatione in eum dignum, eum Honoribus ſuis frui, uſque ad præcipitium iſtud extremum permiſit.

Poſt eum factus eſt *Camerarius Hoſpitii*

ſpitii Regis Ægidius Dominus Daubenejus, Vir magnæ prudentiæ & fortitudinis: Quæ virtutes magis in eo enituerunt, quod ſimul humanus fuerit & moderatus.

Invaluerat Opinio, quod *Robertus Cliffordus* (qui jam factus erat veluti Delator *Regius*) etiam ab initio fuiſſet Emiſſarius, & Explorator *Regis*: & quod in *Flandriam* confugiſſet non ſine *Regis* notitia & conſenſu. Verum hoc minus eſt probabile: tum quia nunquam Menſuram illam gratiæ apud *Regem* recuperavit, qua ante diſceſſum ſuum fruebatur: tum præcipue, quia Delatio ejus circa *Stanlejum* (quod ei pro maximo merito erat) minime proceſſit ex iis, quæ in *Flandria* didicerat, ſed ei res illa ante Diſceſſum ſuum ex *Anglia* innotuerat.

Supplicium *Stanleji* & cæterorum (præcipue vero *Stanleji*, qui Robur fuerat Partium) & Defectio *Cliffordi*, qui omnium erat apud Rebelles intimus, *Perkini* & Conjuratorum incœpta miris modis turbavit, tam metum injiciendo, quam Suſpiciones & Diffidentiam: Adeo ut jam, inſtar Arenæ eſſent ſine calce, male inter ſe cohærentes;

præcipue qui ex *Anglis* eſſent : Qui jam attoniti , ſe mutuo oblique intuebantur : incerti, quis Partibus ſuis fidus eſſet, quis ſecus : ſed exiſtimabant plane *Regem*, partim præmiis ineſcando, partim Arte irretiendo, omnes, qui alicujus eſſent pretii, in ſuas partes tracturum. Et revera factum eſt, ut plurimi ſigillatim recederent, alii poſt alios. *Barlejus* (qui una cum *Cliffordo* miſſus fuerat) ex iis fuit, qui diutiſſime in fide erga Rebelles permanſit, donec *Perkinus* fere attritus eſſet ; attamen etiam *Regi* ad extremum reconciliatus eſt. Sed ruina hujus Viri magni, (*Stanleji* ſcilicet,) qui tanta gratia & auctoritate (ut credebatur) apud *Regem* floruerat : Atque Modus ipſe quo *Rex* Negotium illud tractavit, unde liquido patebat, Inquiſitionem occultam ei diu, antequam in judicium adductus fuiſſet, incubuiſſe : ſimul & Cauſa, propter quam ſupplicio affectus eſt, quæ vix alia fuit, quam quod affirmaſſet, *Titulum familiæ Eboracenſis Titulo familiæ Lancaſtrenſis fuiſſe potiorem* : In quo Caſu omnes fere includebantur, ſaltem quoad opinionem internam. Hæc omnia (inquam) res fuerunt incredibilis Terroris univerſis Regis ſervis

&

& Subditis : Adeo ut nemo fere tutum ſe reputaret : Quinetiam eo res proceſſerat , ut vix ſermones inter ſe conſerere Homines auderent , ſed univerſalis cunctos invaderet Diffidentia : Ex quo factum eſt, ut *Rex* magis abſoluto certe, ſed minus tuto Imperio frueretur: *Nam, Sanguis in Interiora fluens , & vapores intus concluſi, opprimunt & ſuffocant magis.*

Hinc orti ſunt innumeri famoſi Libelli (qui Libertatis ſermonis cohibitæ Eruptiones ſunt, & Seditionum quaſi Femellæ) infinita in *Regem*, & aliquos ex Conſiliariis ſuis intimis, Scandala & Invectivas ejaculantes. Pro quibus componendis & ſpargendis , poſt multam & diligentem Inquiſitionem , quinque tantum tenuis conditionis Homines apprehenſi ſunt, & morte mulctati.

Rex interea res *Hiberniæ* non neglexit : Is enim Ager erat, in quo Fungi illi (qui nocte una ſe attollunt) maxime vigere ſolebant. Miſit igitur ex *Anglia* (quo res ſuas in eo Regno melius componeret & ſtabiliret) utriuſque Togæ Delegatos : *Priorem* nempe de *Lanthony*, ut *Cancellarii* munere ibi fungeretur : & *Edvvardum Poyningum* Equi-

tem

tem Auratum, cum Copiis Militatibus, & Poteſtate Imperatoria: Atque una Diploma dedit, Auctoritatem in eum conferens *Locum-tenentis* ſui, in Regimine Civili: In qua Clauſula erat, *Vt etiam Kildariæ Comes tunc Hiberniæ Deputatus ei pareret.* Verum *Hiberni* agreſtes (qui maxime deliquerant) more ſuo, in Sylvas & Paludes fugerunt; quique in pacato *Hiberniæ* ſimilis Criminis conſcii ſibi erant, ad eos ſe receperunt: Adeo ut *Poyningus*, erga Erraticos *Hibernos*, Erraticam quandam Expeditionem ſuſcipere compulſus fuerit: In qua, propter Montes & Saltus, parum profecit: Quod (ſive ex Melancholia quadam ſuſpicioſa, quod res ei male ſucceſſerunt: ſive ut Conatus ſuos ab infamia vindicaret) imputari prorſus voluit favori, quo *Comes Kildariæ* ſecreto Rebelles proſequebatur: Leviſſima quaque ſuſpicione locum habente in eum, propter *Kildariæ Comitem* illum, qui *Lamberto Simnello* adhæſerat, & in *Prælio Stokenſi* occubuerat. Itaque *Comitem* comprehendi juſſit & in cuſtodiam dari, eumque in *Angliam* miſit: qui examine debito facto, ita ſe purgavit, ut in Munus priſtinum

De-

Deputati Hiberniæ reſtitutus fuerit. Sed *Poyningus* (quo Meriti ſui, in Rebus Bellicis, exilitatem, Actis pacis compenſaret) *Parlamentum* convocavit: In quo Lex lata eſt illa memorabilis, quæ etiam hodie *Lex Poyningi* vocatur: per quam, *Statuta Angliæ* univerſa, etiam in *Hibernia*, recipi & obtinere ſancitum eſt. Antea ſiquidem *Hibernos* minime obligabant: neque ſimiliter ullum Statutum in *Anglia* ordinatum, poſt tempora illa, ſcilicet Annum decimum *Regis*, *Hibernos* obligat.

Circa hoc tempus cœpit in *Rege* notari, Inclinatio illa, quæ poſtea à Conſiliariis & Miniſtris pravis excitata & aucta, Macula plane facta eſt Regiminis ſui. Illa erat Induſtria & Artes, pecunias à ſubditis ſuis emungendi, per Mulctas & Foris-facturas ex Legibus Pœnalibus: Id quod Hominum Animos magis hoc tempore perculſit, quoniam facile erat cernere, hoc in Ingenio *Regis* penitus inſitum fuiſſe, cum nullæ eum præmerent Rei pecuniariæ anguſtiæ: ſed contra, Theſauro ubertim abundaret. Etenim, pecunias à *Gallo* propter Pacem nuper receperat: à Subditis item eæ, quæ nomine *Benevolen-*

volentiæ collatæ fuerant, ſolutæ jam erant. His Caſualia ampliſſima, ex confiſcatione *Stanlejana*, acceſſerant: præter alia Lucra diverſa. Primus Caſus in hoc genere memorabilis, fuit ille *Guilielmi Capelli*, *Equitis Aurati*, *Aldermani Civitatis Londinenſis*: Qui vigore diverſarum Legum Pœnalium mulctatus eſt, ad Summam bis mille & Septingentarum Librarum: Et pro mille Sexingentis libris, cum *Rege* tranſegit: A quo tamen *Capello*, diu poſt, *Empſonus* novas pecunias extorquere anniſus eſt: idque feciſſet, niſi *Rex*, ſub ipſum tempus, mortuus fuiſſet.

Æſtate ſequente *Rex*, ut Matrem ſuam conſolaretur, quam ſemper unice dilexit & reveritus eſt: atque ut fidem apud omnes faceret, Severitatem contra *Stanlejum* (quam impoſuit ei Neceſſitas, & Ratio ſtatus) nihil prorſus Amori ſuo, erga *Thomam* Fratrem ejus, detraxiſſe: profectus eſt, ad *Lathamam*, ut cum *Matre* & *Comite*, hilares aliquot ageret dies: ibique moram nonnullam fecit.

Durante adhuc hac *Regis* profectione, *Perkinus* videns tempus & moram, quæ (dum Incœpta ſua occulta fuiſſent, nec in lucem prodiiſſent, & in *An-*

glia ſatis proſpere ſucceſſiſſent) rebus ſuis conducebant; nunc viciſſim, cum Conſilia ſua patefacta eſſent, contra eum potius facere (propterea quod cum Res in declivi poſitæ ſint, non facile ſuſtinentur, aut ſiſtuntur, abſque novo impetu) conſtituit fortunam ſuam, per novam aliquam, in Angliam ipſam, Impreſſionem, experiri; ſpem adhuc ponens in populi Inclinatione, & Favore, erga *Familiam Eboracenſem*. At Corpus illud Vulgi, neutiquam ſimilibus artibus tractari oportere, ac Perſonas eminentes, judicabat. Sed nullum aliud Affectuum vulgi Experimentum capi recte poſſe, quam Vexillo in Campis expanſo. Delegit autem, ex locis, in quibus Invaſio fieri deberet, Oras *Cantii*.

Interea vero *Regis* Prudentia & Providentia, ad tale Opinionis & Famæ Culmen aſcenderunt, ut quicquid proſpere evenerat, de induſtria, & ex compoſito, ab eo factum eſſe, exiſtimaretur. Itaque creditum eſt, etiam hunc particularem *Perkini* de *Cantio* invadendo conatum, *Regi* prævisum & præcognitum fuiſſe. Ideoque, quo facilius *Perkinum* in *Cantium* alliceret, cum in partes *Septentrionales* procul Profectionem ſuſce-

ſuſcepiſſe : Luctatorum more, latus apertum *Perkino* oſtendendo, ut irrueret, & incaute dejiceretur; cum *Rex* eam *Cantii* Provinciam, jam antea ſibi fidam, & erga ſe bene animatam, effeciſſet.

Perkinus autem, eo tempore, Colluviem quandam, ex omnibus Nationibus, collegerat: Nec numero certe, nec Animis, aut Fortitudine contemnendam: Sed qui tali eſſent Ingenio & Fortuna, ut non minus Amicis, quam Hoſtibus eſſent formidabiles: Cum plurimi eorum ex-leges eſſent, & facinoroſi, quique ex rapto vivere ſolerent. Hos in naves impoſuit, iiſque comitatus *Sandwicum* & *Dealam* Oppida Provinciæ *Cantii*, circa *Menſem Iulii* appulit.

Illic Anchoras jecit, atque ut animos Plebis tentaret, aliquos ex ſuis in littus expoſuit, multa jactando de Copiis, quæ præſto eſſent, ſtatim ſubſecuturis. At populus *Cantii* (cum ſatis perſpexiſſent, in Copiis *Perkini*, neminem comparere ex *Anglis* melioris notæ, ſed Exteros tantum, eoſque infimæ Conditionis Homines, ac fere Latrones, longe magis idoneos ad oras maritimas depopulandas, quam ad Regnum

Do-

Domino ſuo recuperandum) ad primarios *Cantii* viros ſe contulerunt; ſtudium ſuum & fidem verſus *Regem* profeſſi, & operam ſuam ultro offerentes, & præcipi ſibi petentes, quibus modis *Regi* maxime utiles eſſe poſſint. Primarii illi Viri, conſilio inter ſe habito, juſſerunt, ut Copiæ nonnullæ, numero haud exiguo, ſe circa Littora oſtenderent: aliquæque ex ipſis Copias *Perkinianas* ſignis allicerent, tanquam ſe cum illis conjuncturæ: Aliique nonnulli, à Littore ſe in Interiora recipere & aufugere ſimularent, quo *Perkinum* ad Homines ſuos in terram exponendos animarent; At *Perkinus* (qui in partibus *Regis* agendis jam peritus, aut fortaſſe à *Friono* Secretario inſtructus, didicerat Milites imperio parentes, primo ſtare, poſtea ordine incedere: Rebelles contra confuſe omnia agere & miſcere) omnia ſedate & ſine tumultu agi, obſervans, rem in duriorem partem interpretabatur. Itaque quo erat Ingenio ſubdolo, pedem è Navi movere noluit, priuſquam omnia in tuto videret. Quamobrem, Copiæ *Regis* animadvertentes, ſe plures allicere non poſſe, quam eos qui primo in terram expo-

expoſiti fuerant, Rebelles ſtatim adortæ ſunt, & conſciderunt, priuſquam in naves ſe recipere potuiſſent. Qua pugna (præter occiſos, & eos qui fuga ſe eripuerunt) capti ſunt circiter centum quinquaginta Homines: Quos omnes (quoniam *Rex* judicabat, Morem illum paucos ad Terrorem reliquorum ſupplicio afficiendi melioris notæ Hominibus competere; verum fæcem Populi protinus internecioni dandam, præſertim in principio Rebellionis; Simulque animo proſpiciens, Copias *Perkini* poſthac, ex Colluvie & Sentina Hominum projectorum, compoſitas iri) in patibulo ſuſpendi juſſit, ad majorem terrorem ejuſmodi Nebulonibus incutiendum. Omnes *Londinum* perducti ſunt funibus utrinque alligati, ut Equi in plauſtro, & morte affecti, alii *Londini* & *Wappingi*, alii circa Oras Maritimas *Cantii, Suſſexiæ,* & *Norfolciæ*, ut loco Signorum Nauticorum & Laternarum eſſent, quæ *Perkini* Aſſeclas à Littoribus *Angliæ* abſterrere poſſent. *Rex* cum primum de Rebellium in *Cantium* impreſſione certior factus fuerat, profectionem ſuam abrumpere cogitavit; Sed proximo die, nuncio accepto, quod

partim

partim devicti, partim fugati fuiſſent, Iter ſuum continuavit; & *Richardum Guilfordum* Equitem Auratum in *Cantium* miſit; Qui populum convocans, eos, (ex parte *Regis*) Laudibus cumulavit: quod non ſolum in fide permanſiſſent, ſed operam ſuam tam prompte & prudenter præſtitiſſent: atque univerſis gratias egit, præmia etiam aliquibus privatim pollicitus.

Decimo ſexto *Novembris*, Anno autem *Regis* undecimo, Electio *Servientium ad Legem*, in Ædibus *Epiſcopi Elienſis* celebrata eſt: qua novem in eum ordinem cooptati fuerint. *Rex* Solennitatem illam præſentia propria, & Reginæ ſuæ honoravit: utpote Princeps, qui ſemper Jureconſultos ornare & decorare conſueverat: Id agens, Ut *Subditos Legibus ſuis, Leges autem Iure-conſultis regeret & flecteret.*

Hoc etiam Anno, Fœdus iniit *Rex* cum Principibus *Italis*, pro Defenſione *Italiæ* contra *Gallos*. *Carolus* enim *Regnum Neapolitanum* ſubjugaverat, & paulo poſt amiſerat: quaſi per Somnium fœlix. Univerſam Longitudinem *Italiæ* pervaſerat, nuſquam Arma expertus: Adeo ut verum eſſet, quod *Alexan-*

lexander Papa dicere ſolitus eſt; *Gallos in Italiam veniſſe, cum creta in manibus, qua diverſoria ſua notarent, potius quam cum Armis, quibus pugnarent.* Etiam ipſo Regno Neapolitano univerſo potitus eſt, gladium vix ſtringendo. Verum ſtatim poſt, tot & tantos Errores cumulavit, ut iis nulla fortuna, licet optima, par eſſe poſſet: *Barones Neapolitanos* Partium *Angeovinarum* minime demeruit; ſed præmia ſua, pro Arbitrio quorundam Famulorum ſuorum, qui lucra captabant, diſpertit. *Italiam* univerſam contra ſe excitavit, eo quod *Oſtiam* cepiſſet, & tenuiſſet, & libertatem *Piſanorum* protexiſſet: Quæ ſuſpicionem omnibus injecerunt, Ambitionem ejus ultra *Regnum Neapolitanum* extendere. Nimis propere Amicitiam cum *Ludovico Sforza* dirupit; qui revera Claviger fuit, *Gallumque* introduxit, & excluſit. Nonnullas etiam Belli Reliquias, in *Regno Neapolitano* adhuc fumantes, extinguere neglexit. Poſtremo, quia *Italiam* ſine oppoſitione pervaſerat, Arma *Italorum* nimis deſpicere cœpit; Unde *Regnum Neapolitanum Italorum* Copiis minus inſtructum reliquit. Ita ut, paulo poſt reditum ejus, univer-

univerſum *Regnum* ad *Ferdinandum Iuniorem* defecerit, & *Gallos* expulerit. Nihilominus *Carolus*, cum ingentibus Minis, & magno Copiarum Apparatu, novam Expeditionem in *Italiam* deſtinabat. Itaque ad inſtantiam *Statuum Italiæ* complurium (& maxime *Papæ Alexandri*) Fœdus ictum eſt, inter eundem *Alexandrum Papam*, *Maximilianum Romanorum Regem*, HENRICUM *Regem Angliæ*, *Ferdinandum* & *Iſabellam Reges Hiſpaniarum*, (ita enim in Tractatu Originali Nomina *Principum* illorum conſtanter collocantur) *Auguſtinum Barbadicum Ducem Venetiarum*, & *Ludovicum Sforzam Ducem Mediolani*: pro Communi defenſione *Statuum* ſuorum ſingulorum. In quo Tractatu, licet Nomen *Ferdinandi Iunioris*, ut Partis principalis, non fuiſſet inſertum, nihilominus *Regnum Neapolitanum*, proculdubio erat incluſum, tanquam Feudum *Eccleſiæ Romanæ*.

Mortua etiam eſt hoc Anno *Cecilia Duciſſa Eboraci*, *Edwardi Quarti* Mater, apud *Caſtrum* ſuum de *Barkhamſted*, Ætate extrema: Quæque eo vitam produxerat, donec vidiſſet, tres *Principes* ex Sobole ſua, coronatos:

quatuor autem trucidatos. Sepulta eſt apud *Foderinghamiam*, juxta *Ducem* Maritum ſuum.

Hoc etiam Anno, *Rex* Comitia Ordinum convocavit: In quibus complures Leges latæ fuerunt, naturæ magis privatæ & vulgaris, quam ut Hiſtoriæ Lectorem detinere mereantur. Atque merito quis ſuſpicari poſſit, ex iis quæ poſtea ſecuta ſunt, *Regem*, ſicut in ſalubribus Legibus ordinandis præcelleret: ita, in ſecreto, apud ſe conſtituiſſe, ex Legibus ſuis fructum percipere, non minus ad colligendas pecunias, quam ad corrigendos Mores: atque in hunc Finem eas in majus accumulaſſe.

Lex Principalis, quæ his Comitiis perlata eſt, fuit miræ cujuſdam Naturæ: Juſta potius ſecundum æquitatem naturalem, quam ex norma Juris: & Magnanima magis, quam Cauta. Statuit hæc *Lex*, ut nemo, qui *Regis* partes tunc de facto regnantis ſecutus fuerat, propter ejuſmodi crimen, unquam impeteretur aut condemnaretur, vel proceſſu Legis, vel per Actum Parlamenti: Atque inſuper, ſi tale aliquod Actum Parlamenti condemnatorium fieri poſt contigiſſet, irritum & invalidum pror-

ſus

ſus foret. Iſta Conſtitutio in hoc fundabatur, quod rationibus Status magnopere conveniret, ut Subditi de Jure *Regni* minime inquirerent: Atque rurſus, Conſcientiæ Leges hoc poſtularent, ut (quicunque Belli exitus foret) Subditi obedientiæ ſuæ pœnas non darent. Genius hujus Legis pius & nobilis certe fuit: cum id in Bello ſtatueret, quod *David* in peſte à Deo petiit, qui dixit: *Si peccavi, percute me, iſtæ autem oves quid fecerunt?* Simul occulto ſapiebat iſta *Lex* providentiam & prudentiam quandam profundam: Nam omnem occaſionem ſuſtulit, cur Subditi in *Regis* Titulum curioſe inquirerent: cum ipſorum Securitati, quæcunque eſſet Belli fortuna, cautum jam eſſet. Præterea, non potuit non Corda & Amorem Subditorum ſibi conciliare, quoniam magis videbatur proſpicere illis, quam *Regi* ipſi. Attamen interea Milites hæc Lex exuebat & exolvebat, magno illo vinculo, & calcari Neceſſitatis (quæ illis alias incumbebat) pugnandi, & non, niſi parta victoria, abſcedendi: Quandoquidem, vitæ Militum & fortunæ in tuto eſſent, ſive fortiter pugnarent, ſive terga verterent. Verum quoad

partem *Legis* ſecundam, vis ipſius plane vana fuit, & illuſoria; cum ſcilicet per Statutum præcedens, Statutum aliquod futurum fruſtrari poſſe quis cogitet? Abſoluta enim, & ſuprema poteſtas, ſe-ipſam conſtringere non poteſt: Neque, quod Natura revocabile eſt, figi poteſt: Non magis, quam ſi quis Teſtamento ſuo declaraverit, quod ſi Teſtamentum novum conderet, illud irritum eſſe. Et quantum ad Caſum Acti Parlamenti, memorabile prorſus acceſſit Exemplum temporibus *Henrici Octavi*: Qui ſe, durante minore Ætate Filii ſui, mortem obire poſſe prævidens, Statutum condi fecit: *Vt nullum Statutum, durante minore Ætate Regis, latum, Regem aut Succeſſores ejus teneret, niſi à Rege, poſtquam ad plenam Ætatem perveniſſet, ſub Sigillo magno Angliæ confirmatum foret.* Verum primum Statutum, quod tempore *Regis Edwardi Sexti*, tunc minoris inactitatum fuit, illud prius Actum prorſus reſcidit. Verum, res quæ non ſunt peremptoriæ ad obligandum, poſſint tamen eſſe commodæ, pro tempore, ad ſatisfaciendum populo.

Lata eſt etiam *Lex*, in Adminiculum & Firmamentum *Contributionis* ejus, quæ

quæ dicta eſt *Benevolentia.* Quæ ſancivit, ut Pecuniæ ſumma, in quam aliquis conſenſerat, neque tamen ſoluta eſſet, Legis proceſſu exigeretur. Quod Statutum, ſicut Pecuniarum detentarum Solutionem acceleravit, ita Rei ipſi Auctoritatem addidit: Lata autem *Lex* eſt (ut prætendebatur) ad Inſtantiam ipſorum, qui jam antea ſolviſſent.

His etiam Comitiis lata eſt, *Lex* illa bona, quæ Breve *de Attincta* vocatum introduxit, per quod Judicia Juratorum (quæ Veredicta vocantur,) falſa, reſcindi poſſint; quæ ante illud tempus *Euangelii* cujuſdam inſtar erant, atque plane irrevocabilia. Ad Cauſſas Capitales hæc *Lex* ſe non extendit; tam quia plerumque *Regis* nomine eæ Cauſſæ aguntur, quam quia illæ (ſi per viam *Indictamenti*, quod *Regis* nomine ſemper procedit, tractentur) duplici *Veredicto* tranſiguntur; Nimirum eorum qui inquirunt, & eorum qui Quæſtionem terminant: unde ſit, ut non duodecim Viri tantum, ſed viginti quatuor Viri de re pronuncient. Verum (ut videtur) non fuit id ſolùm in cauſſa, quod ad Capitalia *Lex* non extenderetur. Iſta enim ratio, ubi Cauſſa Capitalis à Parte

gravata peragitur, non tenet: Sed illud in primis, in Conſiderationem venerat, ne forte Juratores in Cauſſis Capitalibus timidius ſe gererent, ſi obnoxii eſſent novis Litibus & periculis, ubi favor vitæ contra eos faceret. Neque etiam extenditur iſta *Lex* ad Litem aliquam infra valorem quadraginta Librarum, quia in Litibus, tam exigui valoris, ſuperaturæ eſſent impenſæ Summam principalem, ſi retractarentur.

Lex alia ſancita eſt, contra ingratitudinem Fœminarum, quæ à Maritis ſuis, aut Maritorum ſuorum Parentibus, aut Cognatis, ad Terras promotæ eas alienarent, in Præjudicium, & Exhæredationem Hæredum, aut eorum ad quos, poſt mortem ipſarum, Terræ illæ redire deberent. Huic malo Remedium porrigebat Lex, ut ſcilicet liceret Hæredibus, & cæteris, in Terrarum poſſeſſionem, nomine Foris-facturæ, non expectata morte Mulieris, continuo venire.

Lata eſt etiam illa *Lex*, Charitatis plena: ut ſcilicet Homines egeni, Lege agentes, admitterentur *in Forma Pauperis*: Hoc eſt, ut nihil ſolvant Advocatis, Procuratoribus, aut Scribis: Unde

tamen

tamen factum eſt, ut Homines egeni, ſicut *Lege* experiri melius poſſent, ita ad alios Litibus vexandos promptiores eſſent. Fuerunt & aliæ, iiſdem comitiis, *Leges* introductæ, bonæ & ſanæ, ut prius dictum eſt: Sed more noſtro, eas excerpimus, quæ naturæ ſunt minime vulgaris.

Rex interim, licet Comitiorum Negotiis incumberet, tanquam in plena pace; viderique vellet Conſilia *Perkini* (qui jam in *Flandriam* redierat) veluti Floralia quædam, deſpectui habere; tamen *Regis* prudentiſſimi Conſtitutionem nactus (foris Animoſi, intra providi) mandavit, ut Phari ad Oras maritimas vigiliis cuſtodirentur; Et plures etiam Phari erigerentur, ubi nimium inter ſe diſtarent. Et diligenter obſervabat, ubi tandem Nimbus iſte erraticus erupturus foret. Sed *Perkinus*, à ſuis monitus, ut Ignem ſuum (qui hactenus tantum in viridi ligno depaſceret) vivum ſervaret, follibus veluti aſſiduis, iterum in *Hiberniam* navigavit, unde prius, propter ſpes præbitas à Gallis, potius quam propter aliquod Impedimentum, aut Tepiditatem, quam in illo Populo expertus eſſet, diſceſſerat. Ve-

rum tempus ipſum, cum *Regis* ipſius Diligentia, & *Poyningi* prudente Adminiſtratione, ita res *Hiberniæ* compoſuerat, ut nihil reliquum fieret *Perkino*, præter turbulentos impetus ſylveſtrium & nudorum Hominum. Itaque qui res ejus curabant, conſilium ei dederunt, ut à *Rege Scotorum* Auxilia peteret; Principe Juvene, & Animoſo, & Populo ſuo ac Proceribus acceptiſſimo, & erga *Regem* HENRICUM male affecto. Hoc etiam ipſo tempore, tam *Maximilianus Rex*, quam *Carolus*, cœperunt à *Rege* HENRICO, averſo animo eſſe. Alter in malam partem accipiens prohibitionem Commercii cum *Flandria*: Alter *Regi* jam diffidens propter Fœdus nuper ictum cum *Italis*. Itaque præter Auxilia aperta *Ducisſæ Burgundiæ*, quæ tanquam velis & remis contenderat, ut *Perkini* Conatus promoverentur; non deerant ſecreti quidam Favores à *Maximiliano* & *Carolo*: Adeo ut, occultis Literis, & Nunciis, res ejus *Regi Scotiæ* commendaſſe putentur.

Perkinus igitur, hujuſmodi Fiducia fultus, in *Scotiam* adveniens, cum Comitatu decente, à *Rege Scotiæ* (ad hoc antea bene præparato) honorifice exceptus

ceptus eſt: & paulo poſt adventum ſuum, ad *Regis* conſpectum admiſſus, ritu ſolenni. Etenim *Rex* eum excepit, in Camera Præſentiali, aſtantibus multis ex Proceribus *Scotiæ*. *Perkinus* autem, cum ſatis ſplendido Comitatu; tam eorum quos ipſe adduxerat, quam eorum quos *Rex* adverſum miſerat, ingreſſus eſt Cubiculum; ubi *Rex* aſſederat; Et ad *Regem* accedens, ſeque aliquantum incurvans, eum amplexurus; retro ſe aliquot paſſus recepit; Atque voce clara (ut à præſentibus omnibus exaudiretur) tali Declaratione uſus eſt.

REX *Excelſe, & potens*; Celſitudo *veſtra, &* Proceres *hi veſtri, qui adſunt, benigne (ſi placet) aures præbeatis Tragicæ Narrationi Adoleſcentis, qui Iure debuerat Pilam Regni in Manu ſua geſtare, ſed Fortunæ Iniquitate factus eſt ipſe Pila de Calamitate in Calamitatem, & de Regione in Regionem jactatus. Conſpicitis ante Oculos veſtros poſitam* Plantageniſtæ *Effigiem; qui à Gynecæo abreptus fuit in Aſylum; ab Aſylo, in dirum Carcerem; à Carcere in Manum cruenti Carnificis; atque ab ejus Manu expoſitus in Deſertum; Sic enim Orbem Terrarum*

nobis vocare par eſt. Ita ut ille, qui in Spem, & Ius Regni *potentis, natus eſt, ne Palmam quidem Terræ, in qua pedem ſiſtat, poſſideat; præter eam, in qua nunc Regio veſtro favore admiſſus.* Edvvardus Quartus, *nuper* Angliæ Rex (*Quod* Celſitudinem *veſtram fugere non poteſt*) *duos reliquit Filios*, Edvvardum Principem, & Richardum Ducem Eboraci, *utrunque Ætate tenera. Primo-genitus, in* Regnum *Patris ſucceſſit*, Edvvardus Quintus *dictus. Verum* Richardus, Dux Gloceſtriæ, *Patruus eorum crudelis, primo per Ambitionem, Regnum, deinde Nepotum Sanguinem, ad Status ſui ſecuritatem ſitiens, cuidam ſcelerato, & ſibi (ut putabat) fido, mandavit, ut utrumque jugularet. Verum Carnifex ille, qui ad hoc facinus miſſus eſt, poſtquam* Edvvardum *Primo-genitum crudeliter trucidaſſet, motus eſt, partim Compunctione quadam, partim aliis modis (de quibus ſilemus) ut* Richardum, *Iuniorem Filium, ſervaverit. Tyranno tamen referens, ſe Iuſſa ejus, in utroque interficiendo executum. Iſti Relationi à Tyranno fides adhibita eſt, eademque publicis Declarationibus eſt confirmata: Ita ut generalis invaluerit Opinio, utrunque ſublatum fuiſ-*

ſe,

ſe, etſi Veritas fere ſemper quoſdam Igniculos habeat, qui paſſim volant, donec tempore ſuo manifeſtetur & emicet; quod etiam in hoc negotio contigit. Verum Deus Omnipotens, *omniaque diſponens, qui* Leonum ora obturavit, parvumque Ioam conſervavit à Tyrannide Athaliæ, *cum* Regis *Liberos neci mandaſſet; Atque etiam* Iſaacum *liberavit, in ipſo temporis articulo, in quo manus ad eum jugulandum extenſa eſt: Fratrem Juniorem conſervavit. Ille enim ego, qui coram adſum, verus ſum* Richardus, Dux Eboraci, *infelicis Principis* Edvvardi Quinti *Frater, Legitimuſque Hæres Maſculus Inclyti illius* Regis Edvvardi Quarti, *nuper* Angliæ Regis. *Quod ad modum Emiſſionis meæ è Turre attinet, conſentaneum eſt, ut ſilentio prætermittatur; aut ſaltem Relatione ſecretiore tradatur; Quoniam, nonnullorum adhuc ſuperſtitum intereſſe poſſit, atque etiam memoria aliquorum, qui jam fato functi ſunt. Satis ſit memoraſſe, me Matrem eo tempore in vivis habuiſſe,* Reginam *illam quidem, quæque indies Mandatum à Tyranno, de nece Filiorum expectaverat. Hoc modo, Ætate mea adhuc tenera, ſumma* Dei *Miſericordia, è* Londino *migrans, in*

partes tranſmarinas occulto tranſvectus fui : Vbi, qui mei curam habebat (utrum novis Timoribus, aut animi Inconſtantia, aut aliorum Artibus & Sollicitatione adductus, novit Deus) *ſubdito me deſeruit. Vnde huc illuc errare, & tenues conditiones ſubire, compulſus ſum, ad vitam ſuſtentandam. Quare diverſis paſſionibus diſtractus, ex altera parte, Metu, ne res palam fieret , Tyrannique inſidiis rurſus exponerer. Ex altera parte, Dolore & Indignatione, quod ignotus in tam vili & abjecta vitæ conditione degerem, decrevi mecum mortem Tyranni opperiri, & tunc me in manus Sororis meæ, quæ proxima* Regni *Hæres eſſet, committere. Verum interea evenit, ut quidam* Henricus Tidderus , *Filius* Edmundi Tidderi, Comitis Richmondiæ, è Gallia *appelleret in* Angliam, *atque modis ſubtilibus & turpibus , Coronam* Angliæ *acquireret, quæ jure mihi debebatur. Adeo ut res meæ non proveherentur in melius , ſed tantum Tyrannum mutarent.* Henricus *iſte, Hoſtis meus inſenſiſſimus & Capitalis, quamprimum me vivere intellexerat, omnibus viis & modis perniciem meam machinari cœpit. Nam Capitalis ille Hoſtis meus, non ſolum me falſo, & impudenter*

ter criminatus eſt, quod Perſona ficta & ſuppoſititia eſſem, mihi nomina imponens contumelioſa, ut Mundo illuderet; verum etiam, ut Reditus meus in Angliam *prohiberetur, amplas obtulit Pecuniarum Summas, quibus Principes, apud quos receptus fueram, aut ſaltem eorum Miniſtros, corrumperet; Quinetiam importune, cum quibuſdam ex Famulis meis interioribus egit, ut veneno, vel alio modo, me è medio tollerent; Cum aliis autem, ut à Cauſſa mea juſta deſciſcerent, atque ex Servitio meo abſcederent; quemadmodum* Robertus Cliffordus *& alii, à* Tiddero *ſeducti, fecerunt. Ita ut quivis animi compos, facile perſpicere poſſet,* Henrico *iſti, ſe dicenti* Regem Angliæ, *non opus fuiſſe tantas pecuniarum Largitiones & Impenſas profundere, neque tam indefeſſo labore & ſollicitudine, necem meam & ruinam moliri, ſi ejuſmodi ficta Perſona fuiſſem. Verum Cauſſæ meæ Iuſtitia, tam liquido apparens,* Chriſtianiſſimum Regem Carolum, *nec-non Nobiliſſimam Heroinam,* Duciſſam Dotariam Burgundiæ, *Amitam meam chariſſimam, permovit, ut non ſolum Cauſſam meam probarent, ſed etiam Auxiliis benigne juvarent. Verum (ut videtur)* Numini

 Cœle-

Cœleſti complacet (*ad Bonum commune* Inſulæ *hujus univerſæ*, *quo hæc* Regna *potentiſſima* Angliæ *&* Scotiæ, *melius & arctius*, *Amicitiæ fœdere*, *ex tanto merito conglutinarentur*) *Collocationem mei in Solio Avorum meorum* Regum Angliæ, *Armis & Auxiliis* Celſitudinis veſtræ *reſervare*. *Neque hæ primæ viſæ ſunt*, *quibus* Rex Scotiæ, Reges Angliæ, Regno *exutos*, *reſtituit*; *ſicut recente Memoria*, *factum eſt in Perſona* Henrici Sexti. *Itaque*, *cum* Celſitudo *veſtra jam pridem Specimen egregium ediderit*; *ſe*, *nulla virtute* Regia, *Progenitoribus ſuis eſſe inferiorem*, *ego afflictus & calamitoſus* Princeps, *veluti divino nutu monitus*, *ad vos acceſſi*; *Meque fortunaſque meas in Manus veſtras* Regias *trado*; *Opem veſtram implorans*, *qua in* Regnum *meum* Angliæ *reſtituar*; *Fideliter vobis pollicitus me erga* Celſitudinem *veſtram*, *non aliter affectum iri*, *quam ſi Frater veſter eſſem germanus*; *Atque poſt* Regni *mei Adeptionem*, *grate omnia pro viribus meis præſtiturum*, *quæ tanta Me obligatione exſolvere poſſint*.

Poſtquam *Perkinus* hanc Declarationem ſuam finiverat, *Rex Iacobus* generoſe

roſe & prudenter reſpondit; *Quiſquis tandem ille fuerit, fore; ut eum nunquam pœniteret, quod ſe in manus ejus tradidiſſet.* Atque ab illo tempore, etſi non deeſſent, qui perſuadere ei conarentur, hæc omnia meras eſſe præſtigias, tamen ſive *Perkini* blandis Obſequiis captus; ſive in gratiam magnorum illorum *Principum* Exterorum; ſive promptus ad arripiendam Belli contra *Henricum* occaſionem, eum excepit in omnibus, acſi verus fuiſſet *Dux Eboracenſis*; Cauſſamque ejus ſuſcepit; Atque (quo magis fidem faceret, ſe pro magno Principe eum habere, minime autem pro Perſona ficta) conſenſit, ut *Dux* iſte *Perkinus*, in Matrimonium duceret, Dominam *Catharinam Gordonam*, prænobilem Fœminam, *Comitis Huntleii* Filiam, *Regique* ipſi Sanguine conjunctam; Virginemque in flore Ætatis, eximiæ formæ, & virtutis.

Non diu poſt, *Rex Scotiæ* in perſona propria, *Perkinum* ſecum ducens, *Northumbriam* Exercitu magno invaſit; licet ex Limitaneis, quos ſubito coëgerat, maxima ex parte conflato: *Perkinus* autem, pro Suffitu quodam, in locis ad quæ venerat, promulgari fecit Edictum,

in tenorem ſequentium, ſub Nomine *Richardi Quarti, Angliæ Regis.*

*PLacuit Deo Omnipotenti (*qui Potentes de Solio eorum dejicit, & Humiles attollit, neque ſpes Iuſtorum, in exitu perire ſinit) Nobis tandem benigne indulſiſſe, ut Armatos nos, Subditis noſtris* Angliæ, *oſtenderemus. Verum abſit, ut eorum Damnum aut Nocumentum cogitemus, aut Bello illos impetere in animo habeamus, aliter, quam ut illos nobiſcum una, à Tyrannide & Oppreſſione vindicemus. Etenim, Capitalis Hoſtis noſter,* Henricus Tidderus, *falſus Coronæ* Angliæ *uſurpator, (quæ Iure Naturali & Hæreditario ad nos devoluta eſt) ſatis ſibi conſcius de Iure noſtro indubitato, (cum ſimus verus* Richardus Quartus, Angliæ Rex; *utpote Hæres Maſculus, Inclyti & glorioſi* Edvvardi Quarti, *nuper* Regis An-

* Hujus *Edicti* Originale Scriptum, reponitur in Bibliotheca *Roberti Cottoni*, Equitis Aurati, Eximii ſane Conſervatoris & Theſaurarii Antiquitatum rariorum: Cujus Manuſcripta magnam nobis præbuerunt Informationis Lucem, ad hoc Opus conficiendum.

Angliæ,) *non ſolum Regno noſtro nos dejecit, ſed omnibus modis pravis, & ſceleratis, nos prodere, & vita privare, conatus eſt. Attamen, ſi Tyrannis ejus ad Perſonam tantummodo noſtram ſe extenderet (etſi ſanguis noſter* Regius *Injuriarum ſenſum adaugeat) minus dolore afficeremur. Verum* Tidderus *iſte, qui ſe de Tyranni Excidio jactat, nihil aliud fere ab Introitu in* Regnum *ſuum, maleficio uſurpatum, exercet, & executus eſt, præter Tyrannidem, & Tyrannidis Artes, & Facinora.*

Richardus *enim, Patruus noſter impius, etſi Regnandi Cupiditas eum occæcaverit, tamen, in aliis rebus & Actis ſuis (ut veris* Plantageniſta*) generoſi Animi fuit, & honorem* Gentis Anglicæ *adamavit, atque Procerum & populi ſui Solatia & Commoda procuravit. Verum Capitalis iſte Hoſtis noſter (pro Generis ſui Ignobilitate) Honorem* Gentis Anglicæ *conculcavit, Fœderatos noſtros chariſſimos vendendo & Mercaturam quandam Sanguinis & Fortunarum, Nobilium, & aliorum Subditorum noſtrorum, exercendo, per Bella ficta & Paces ignominioſas; Non alium in finem, quam ut Arcas ſuas theſauris impleret. Neque diſſimile*

extitit

extitit odioſum ſuum Regimen, & malæ verſationes domi. Primo enim (ut Cauſſam ſuam injuſtiſſimam crudelitate muniret) plures ex Nobilibus Regni, *quos ſuſpectos habebat, ſibique infenſos, atrociſſime necari juſſit; veluti chariſſimum Conſanguineum noſtrum* Guilielmum Stanlejum *Camerarium*, Simonem Mountfortum, Robertum Ratcliffum, Guilielmum Daubenejum, Humphredum Staffordum; *& complures alios, præter eos, qui vitas ſuas immani pretio redemerunt: Ex quibus, haud pauci jam in Aſylis degunt. Etiam diu in Carcere detinuit, & adhuc detinet, excellentiſſimum & præchariſſimum Conſanguineum noſtrum*, Edvvardum, *Filium & Hæredem patrui noſtri,* Ducis Clarentiæ, *& alios; Eos Poſſeſſionibus eorum ſpolians, in eum finem, ut opibus deſtituti, nobis, in Cauſſa noſtra juſtiſſima, pro Ligeantia & Fidelitate ipſorum, auxiliari non poſſint. Etiam, per vim & minas, aliquas ex* Sororibus *noſtris, necnon* Sororem *prædicti* Conſanguinei *noſtri*, Comitis Warvvici, *atque complures alias prænobiles Fœminas, ſanguinis* Regii, *nuptas dedit nonnullis ex Cognatis & Amicis ſuis, humilis conditionis Hominibus; atque ſepoſitis* Nobilibus,

quibus

quibus Patria ſua Cordi eſt, nullos circa ſe habet, quibus fidit, præter Foxum Epiſcopum, Smithum, Brajum, Lovellum, Oliverum Kingum, Davidem Audoenum, Riſclejum, Turbervillum, Tilerum, Cholmejum, Empſonum, Jacobum Hobartum, Joannem Cuttum, Garthum, Henricum Wiatum, *& hujuſmodi alios Villanos, & Terræ Filios, qui callidis Inventis, & expilatione Populi, præcipua extiterunt Inſtrumenta, Conſiliarii, & Cauſſæ Malorum & Calamitatum, quæ nunc ubique regnant in* Anglia.

Nos in memoriam revocantes præmiſſa, necnon immania & execrabilia Maleficia, aſſiduè perpetrata, per Hoſtem iſtum noſtrum Capitalem, ejuſque Complices, violando libertates & immunitates Sanctæ noſtræ Matris Eccleſiæ, *ſub Prætextibus mundanis, & quæ* Hominem mere Animalem *ſapiunt, non ſine ſumma* Omnipotentis Dei *Indignatione: Cui accedunt multiplices* Proditiones, *infanda* Murdra, Homicidia, Latrocinia, Concuſſiones, Extortiones, *Perpetuæ Populi* Expilationes, *per* Decimas, Tributa, Tallagia, Benevolentias, *& alias à Lege prohibitas* Impoſitiones, *& graves* Exactiones; *cum multis aliis Factis odio-*

ſis,

ſis, quæ Ruinam & Deſolationem Regno, *in propinquo, minantur; Gratia divina fulti, atque ope & auxilio illuſtrium Procerum,* Regii *noſtri* Sanguinis, *adhibitis etiam aliorum Hominum prudentium Conſiliis, providebimus in poſterum, atque ita Rem publicam ordinabimus, ut Merces* Regni *noſtri nativa maximo cum lucro impendantur; Commercia* Regni *cum Partibus Exteris ita adminiſtrentur, ut in majus emolumentum cedant ſubditis noſtris; & omnes illæ (quas recenſuimus)* Decimæ, Tributa, Tallagia, Benevolentiæ, Impoſitiones *& graves* Exactiones, *penitus aboleantur, & in deſuetudinem veniant, neque unquam poſthac reſuſcitentur, niſi in illis caſibus in quibus Inclyti* Progenitores *noſtri* Reges Angliæ, *ab antiquo, Subſidia &* Collationes *Subditorum, & fidorum Ligeorum, recipere conſueverunt.*

Atque ulterius, ex Gratia & Clementia noſtra, per præſentes ſimul promulgamus & promittimus, omnibus ſubditis noſtris, plenam & gratuitam Remiſſionem & Condonationem, omnium præteritorum Delictorum, & Offenſarum, cujuſcunque Generis, contra Perſonam, *aut* Coronam *noſtram in adhærendo* Hoſti *illi*

noſtro

noſtro Capitali, à quo ſatis ſcimus eos fuiſſe ſeductos, ſi intra tempus conveniens ſe nobis ſubmittant. Quantum vero ad eos, qui cum primis nobis ſe aggregaverint, in Defenſionem & auxilium Iuris noſtri, eos tam ampliter ſentire faciemus Regiam *noſtram Gràtiam, & Munificentiam, ut in magnum ſolatium ceſſurum ſit, tam illis ipſis, quam ſuis, & durante ipſorum vita, & poſt mortem ſuam. Atque inſuper, omnibus viis & mediis, quæ* Deus *in manus noſtras dederit, ita Sceptra tractabimus, ut omnibus Hominum Gradibus & Ordinibus, Solatia & Beneficia præſtemus. Immunitates ſanctæ* Eccleſiæ *illaſas conſervando, Honores, Privilegia, & præeminentias Nobilitatis noſtræ pro dignitate Natalium eorum, à Contemptu & vilipendio vindicando; Item Iuga ſolvemus Subditis noſtris univerſis, Onerum & Gravaminum omnigenum; civitatibus quoque noſtris, Burgis & Oppidis, Chartas ſuas & libertates confirmabimus, & amplificabimus etiam, ſi merebuntur. Denique, in omnibus rebus, Subditis noſtris occaſionem præbebimus, exiſtimandi, fœlix illud & clementiſſimum* Edvvardi *Inclyti Patris noſtri, poſterioribus vitæ ſuæ Annis,* Regimen, *in nobis revixiſſe.*

Quo-

*Quoniam vero, Mors, aut Captivitas, prædicti Hoſtis noſtri Capitalis, multæ Sanguinis Effuſioni parcere poſſit, aliter proculdubio ſecuturæ, ſi Terrore, aut Promiſſis, complures ex ſubditis noſtris in Partes ſuas contra nos pertraxerit; quod protinus evitare cupimus (etſi pro certo informemur, prædictum Hoſtem noſtrum, decreviſſe, jamque in procinctu eſſe, quo è Regno aufugiat, magnis Theſauris Co*ronæ *noſtræ, in exteras Partes, jamdudum tranſmiſſis, ut copioſius vitam in exilio ſuſtentare poſſit) per præſentes edicimus, ſi quis Hoſtem illum noſtrum ceperit, aut afflixerit, (qualiſcunque demum fuerit Conditionis qui hoc fecerit) eum remuneratum iri, mille Libris Pecuniæ, in manus ſuas ſtatim numerandis; atque inſuper centum Mercis Redituum per Annum; ſibi & Hæredibus ſuis concedendis in perpetuum; præterquam quod* Deo, *& omnibus Subditis bonis, rem gratam faciet, ejuſmodi Tyrannum tollendo.*

Poſtremo omnibus notum facimus, Deumque *omnipotentem teſtamur; Cum* Deus *Cor chariſſimi* Conſanguinei *noſtri,* Regis Scotiæ, *excitaverit, quo huic cauſſæ noſtræ juſtiſſimæ, in propria Perſo-*

na

na ſua, adeſſet ; Hoc ab eo factum eſſe abſque aliquo pacto, & promiſſo, aut etiam poſtulato, in prajudicium Coronæ, *aut Subditorum noſtrorum; ſed contra, Fide data, ex parte dicti* Conſanguinei *noſtri, ſe, quandocunque nos invenerit, ſatis virium habere, ad Hoſtem noſtrum debellandum, (quod ſperamus brevi futurum) confeſtim, pacifice in* Regnum *ſuum reverſurum : Gloria tantum tam egregii Incœpti contentum, una cum vero & fido noſtro Amore & Amicitia. Quam, (Gratia divina aſpirante) ita ſemper diſpenſabimus, & fovebimus, ut magno ſolatio futura ſit, utriuſque* Regni ſubditis.

Verum *Edictum Perkini* Populum *Angliæ* parum permovit : Neque gratior erat ejus Adventus, propter Conſortium illius, cum quo venerat. Itaque *Rex Scotiæ*, animadvertens, neminem ad *Perkinum* venire, neque alicubi in favorem cauſæ ejus ſe armare, Bellum in Incurſionem vertit, & Provinciam *Northumbriæ*, Gladio & Incendiis vaſtavit, & diripuit : Verum, poſtquam audiſſet, Copias contra ſe venire : neque volens Homines ſuos ſpoliis onuſtos, & graves deprehendi, in *Scotiam* cum præda ampla rediit : Incœpti proſecutio-

tionem in aliud tempus differens. Traditum eſt, *Perkinum*, perſonam Principis probe imitantem, cum videret *Scotos* Regionem illam depopulantes, queribundum, ad *Regem* acceſſiſſe, eumque obſecraſſe: *Ne Bellum in eum modum, gereretur: Sibi enim nullam Coronam tam charam eſſe, ut eam Patriæ ſuæ ſanguine, & Ruina, redimere vellet.* Cui *Rex Scotiæ* fere per *Ironiam* reſpondit: *Se multum vereri, quod de re non ſua ſollicitudinem ſuſciperet; Quodque ipſe nimis providus villicus Hoſti futurus eſſet, ſi Regionem in uſus ejus ſervaſſet.*

Per hoc tempus, Annum ſcilicet *Regis* undecimum, Interruptio Commercii inter *Anglos* & *Flandros*, cœpit Mercatores utriuſque *Nationis* graviter pungere. Majorem igitur in modum commoti, omnem Lapidem moverunt, ut *Principes* ſuos reſpective flecterent, ad Commercium illud denuo aperiendum, qua in re Tempus iis favit. Cœperunt enim jam *Archi-Dux* & Conſiliarii ſui, cernere, *Perkinum* Erronem, & Coſmopolitam inventum iri: Quodque puerorum eſſet, circa pupas, rixari. Quin & *Rex* ipſe HENRICUS, poſt Impreſſiones illas *Perkini*, in *Cantium* & *Nor-*

Northumbriam, factas, & fruſtratas, *Perkini* Negotium minus æſtimare cœpit; Adeo ut, aliquo Conſilio ſtatus, ejus rationem habere, conſentaneum non putaverit. Verum, quod eum maxime movit, illud fuit, Quod cum *Rex* eſſet, Theſauri & Opum appetentiſſimus, pati non potuerit, Commercium tanquam Atrophia languescere; Aut ullam manere Obſtructionem in *Vena porta*, per quam Sanguis ille flueret. Attamen Majeſtatem ſuam eo uſque tuebatur, ut ſe rogari primum vellet. Quinetiam *Mercatores, qui Adventurarii* dicebantur (Quorum Societas tunc opulentia floruit, & magno Locupletum numero, & bonis Contributionibus corroborata erat) nihil humile fecerunt, ſed Nativas Regni Merces coëmerunt, etſi in manibus ſuis, veluti mortuæ, jacerent, Exportatione ceſſante. Tandem *Londini* convenêre Delegati ex utraque parte, qui de negotio tractarent. Ex parte *Regis Foxus Epiſcopus Privati Sigilli Cuſtos*; *Vice Comes Wellenſis*; *Kendallus Prior Sancti Iohannis*; *Warrhamus Cuſtos Rotulorum*, qui in *Regis* Gratia, & bona Opinione, indies magnopere proficiebat; *Vrſwi-*

cus, qui in omnibus fere negotiis adhibitus eſt; & *Riſelejus*. Ex parte *Archi-Ducis*, *Dominus Beverus Admirallius* ejus; *Dominus Verunſellus Præſes Flandriæ*: & alii. Hi Tractatum ad Exitum perduxerunt, tam de Amicitia, quam de Commercio, inter *Regem* & *Archi-Ducem*; Articulos complectentem, tum Status, tum Commercii, & liberæ Piſcationis. Hic eſt ille Tractatus, quem *Belgæ*, in hodiernum diem, vocant *Intercurſum magnum*; Tam quia omnibus numeris ſuis magis eſſet abſolutus, quam Tractatus præcedentes; tertii & quarti Annorum *Regis*; Præcipue vero, ad diſcrimen alterius Tractatus, qui ſecutus eſt, Anno viceſimo primo *Regis*, quem *Intercurſum malum* vocant. In hoc Tractatu, continebatur Articulus expreſſus (Ne alteruter *Princeps* alterius Rebelles reciperet) in hunc tenorem; *Vt ſi alter ex Principibus, à Fœderato ſuo, Rebellem aliquem ſuum, ſibi tradi petiiſſet, ſtatim Fœderatus ille, eum è Territoriis ſuis excedere, Edicto juberet. Cui niſi Rebellis intra quindecim dies paruiſſet, ſtatim pro Proſcripto eſſet.* Verum in iſto *Articulo*, *Perkinus* nominatus non eſt, nec fortaſſe incluſus, quia Re-
bellis

bellis non erat; Sed tamen per hoc, Alæ ejus ſuccisæ erant, quatenus ad Sequaces ſuos ex *Anglia*. Quin inſuper, in *Tractatu*, diſertis verbis inſertum erat, ut hæc Prohibitio, ad Territoria *Ducisſæ Viduæ*, extenderet. Poſt Commercium redintegratum, *Mercatores Angli*, in Sedem ſuam *Antwerpiæ*, redierunt; ubi *Solenni Proceſſione*, & inſigni lætitia excepti ſunt.

Hyeme ſequente, nimirum Anno duodecimo *Regis*, *Rex* Comitia ſua iterum convocavit, in quibus, majorem in modum queſtus eſt, de malitia *Regis Scotiæ*, & de crudeli ac prædatorio Bello, quo *Angliam* invaſerat. *Regem* illum, qui Fœdere ſibi junctus eſſet, & nulla re à ſe provocatus, tanto erga ſe odio arſiſſe, ut Fæces *Perkini* Intoxicationis epotaverat; quos jam cæteri omnes ubique abjecerant, & deſpexerant; Cumque vidiſſet, ſupra vires ſuas eſſe, ut *Regi* noceret, Arma ſua in Inermes & Imparatos vertiſſe, ſpoliando & depopulando Agros; contra Jura, & Pacis, & Belli; Orationem autem ſuam claudebat, ſe non poſſe, abſque Honoris ſui jactura, & Subditorum ſuorum periculo (quibus Protectionem debebat) In-

jurias illas inultas pati. *Comitia*, quid *Rex* ſibi vellet, ſatis intellexerunt, eique *Subſidium* conceſſerunt, limitatum certe, ſed tamen ampliſſimum, ad Summam videlicet centum & viginti Mille Librarum, una cum Quindecimis duabus. Bella enim *Regis* HENRICI, ei ſemper fuerunt inſtar Mineræ cujuſdam admirabilis, quæ Ferrum habebat in ſummo, Aurum vero & Argentum in Fundo. His *Comitiis*, (quia Anno ſuperiore tantum temporis in ferendis Legibus impenſum fuit; atque etiam, quia hæc *Comitia* ob *Scotiæ* Bellum ſolummodo convocata erant) nullæ *Leges* memoria dignæ ſancitæ ſunt: Præter unam, quæ perlata eſt, ad Inſtantiam *Mercatorum Adventurariorum* per *Angliam* ſparſorum, contra *Mercatores Adventurarios Londinenſes*, propter Monopolium quoddam, & Exactiones novas, Mercibus impoſitas. Quod, ut videtur, à *Londinenſibus* factum eſt, ut ſibi paulum ſubvenirent, poſt dura tempora, quæ ſuſtinuerunt, ob Defectum Exportationis. Verum Novitates illæ à *Parlamento* ſublatæ ſunt.

Sed *Regi* fatale erat, pro pecuniis ſuis dimicare. Etſi enim pugnam cum Ho-

ſtibus

ſtibus exteris devitaret, tamen ſemper pugnare compulſus eſt cum Rebellibus domi. Quam primum enim cœpit *Subſidium* exigi in *Provincia Cornubiæ*, Populus confeſtim murmura, & verba odioſa jactare cœpit: Cum *Cornubienſes*, Genus hominum eſſent, Animis obſtinatum, Corporis compage & viribus robuſtiſſimum, quique duriter in terra ſterili degerent; Quinetiam, complures ex iis (ſi neceſſitas poſtularet) ſub terra vivere poterant, cum Stannarii eſſent. Illi immaniter frendebant, Rem eſſe prorſus non tolerabilem, ut propter puſillos motus *Scotiæ*, cito diſſipatos, ipſi ad pulverem uſque Exactionibus permolerentur: Quin & vociferabantur, Solutiones ejuſmodi iis competere, qui haberent quod ſolvere poſſent, quique vivebant ocioſe; Se vero, panem quem in ſudore vultus paraſſent, plane comeſturos: neque quenquam eum ipſis erepturum. Quemadmodum autem accidit, ut cum Æſtus Populorum ſævire incipiant, non deſint plerunque venti turbidi, qui eos majorem in modum exagitent; ita Populus iſte, in duos incidit Anteſignanos, & Rebellionis Faces: Alter erat, nomine *Michaël Ioſephus*,

phus, Faber Ferrarius, ex villa *Bodmini*: Nebulo audax & loquax, & qui Infimorum Sermonibus celebrari geſtiebat. Alter erat *Thomas Flammockus*, Jureconſultus, qui multum apud vicinos ſuos poterat, quia ſcilicet, cum de Jure conſuleretur, Legem ab eorum parte ſtare, fere ſemper reſponderet. Iſte Sciolus erudite loqui volebat: quaſi modum teneret, quo Rebellio poſſit iniri, abſque violatione Pacis. Populum autem magno cum ſupercilio edocuit, Subſidia in hoc præſenti caſu, jure concedi non potuiſſe: hoc eſt, propter Bella *Scotiæ*, (quia *Lex* aliud excogitaverat Remedium, nimirum *Servitium Scutagii*, pro hujuſmodi Expeditionibus) multo minus, cum rebus ſatis pacatis, Bellum tantum prætexebatur, ad expilandum Populum. Itaque conſentaneum eſſe, ut neutiquam ſtarent tanquam Oves coram Tonſore, ſed ſe armarent, & Tela arriperent: Ita tamen, ut nulli creaturæ nocumentum infligerent, ſed tantum *Regi* petitionem, valida manu, porrigerent: ut ejuſmodi graves Exactiones revocaret: Atque eos, qui Conſilii ejus Auctores fuerant aut Suaſores, ſupplicio afficeret: quo cæteris metus incu-

incuteretur, ne ſimilia in tempus futurum auderent. Atque pro ſua parte, non videre ſe, quomodo officio *Anglorum* fidelium, & bonorum Ligiorum, ſatisfacere poſſent, niſi *Regem* à tam pernicioſis Conſiliariis liberarent, qui tam ipſum, quam Populum ſuum protinus everſuri eſſent. Innuebant *Cardinalem Mortonum*, & *Reginaldum Brajum*, qui *Regi* Umbellæ in hujuſmodi rebus erant.

Poſtquam iſti duo *Flammockus*, & *Faber Ferrarius*, garrulitate ſua, partim publice, partim ſecreto, aures Populi impleſſent, & Animos vulgi inclinatos, & promptos ad Conſilia ſua, inveniſſent, ſe pro Ductoribus populo offerebant, donec alii viri eminentioris gradus, à partibus ſuis ſe declararent, quod brevi fore dixerunt: Se vero nihil aliud quam ſervos ipſorum futuros; in periculis tantum primos: Minime vero dubitare, quin Fines extremi, Occidentales & Orientales *Angliæ*, in tam juſta cauſſa concurſuri ſint: quodque univerſa iſta (ſi quis recte rem intelligeret,) pro *Regis* ſervitio, & bono, facerent. Populus hujuſmodi ſeditioſis ſermonibus inſtigatus, Arma ſumpſit (plurimis eorum, Arcus & Sagittas, & Falces, at-

que hujuſmodi Agreſtium Tela geſtantibus) & continuo ſub Imperio *Ductorum* ſuorum (quod Imperium in hujuſmodi caſibus ſemper tenetur ad bene-placitum populi) è *Cornubia*, per *Devoniam*, uſque ad Oppidum *Tauntoni*, in *Provincia Sommerſettenſi* perrexerunt, ſine ulla cæde, violentia, aut Præda. Apud *Tauntonam* autem œſtro perciti, unum ex Exactoribus Subſidii rigidioribus, qui appellatus eſt *Præpoſitus Perkini*, trucidarunt. Inde profecti ſunt *Welleſiam*, ubi *Baro Audlejus*, (cum quo Ductores Rebellium Conſilia antea ſecreto miſcuerant) Vir nobilis, ex antiqua proſapia, ſed Ingenio turbido, & in ruinam propriam aſpirante, ſe cum illis conjunxit; atque ab illis lætis clamoribus, pro *Imperatore* ipſorum, agnitus fuit; Animos jam novos ſumentibus ipſis; cum ſenſerint ſe ab uno ex Proceribus duci. *Dominus Audlejus*, *Welleſia Saliſburiam*, *Saliſburia Wintoniam*, eos duxit. Inde Stultus Populus, (qui ſcilicet *Ductores* ſuos ducebat) omnino in *Cantium* duci volebat; ſecum fingentes Populum *Cantii* ſibi hæſurum, inſulſiſſimo prorſus Conſilio: Cum *Cantiani* nuper magnam Fidelitatem & Ani-

& Animi promptitudinem erga *Regem* oſtendiſſent. Verum fatuus ille Populus audierat *Flammockum* dicere, *Cantium* nunquam fuiſſe ſubjugatum; Atque *Cantianos* fuiſſe homines, inter *Anglos*, in Libertate aſſerenda acerrimos. Atque his frivolis ſermonibus, magna de iis ſibi promiſerant, in Cauſſa, quam pro libertate Subditorum ſuſceptam credi volebant. Sed cum in *Cantium* veniſſent, *Provincia* illa adeo bene compoſita erat, & ſedata, tam recenti *Regis* erga eos Comitate, quam Auctoritate & Exiſtimatione *Comitis Cantii*, *Baronis Abergavennii* & *Baronis Cobhami*, ut ne unus quidem, ſive ex Eminentioribus, ſive ex Inferioribus, ad eos accederet. Quod haud parum terruit, & fregit multos ex iis, qui minus erant contumaces: Adeo ut ab exercitu aufugerint, & domum redierint. Verum Pertinaciores, quique ſe promptiſſimos in cauſſa declaraverint, perſiſtebant; & ſuperbiebant potius quam Animos ſubmittebant. Quemadmodum enim illud nonnihil eos terrebat, quod nemo ſe iis adjungeret; ita & ſpiritus addebat, quod Copiæ *Regis* minime eos invaſerant; cum ab Occidentali

ad Orientalem Extremitatem *Angliæ* pertranſiſſent. Itaque Profectionem ſuam continuarunt, & caſtrametati ſunt ſuper *Blackheath* inter *Grenovicum* & *Elthamam*; minantes ſe, aut cum *Rege* prælium conſerturos (jam enim Fluctus ſe altius quam ad *Mortonum* aut *Brajum* extulerunt) aut *Londinum*, in Conſpectu ejus, capturos: Sperantes ſe in *Vrbe* inventuros, non minus Formidinis, quam Opulentiæ.

Sed ut ad *Regem* revertamur. Cum primum certior factus eſſet, de Inſurrectione *Cornubienſium*, propter Levationem *Subſidii*, majorem in modum commotus eſt: Non rei ipſius ergo, ſed propter aliorum periculorum, quæ eodem tempore ei impendebant, concurſum. Metuebat enim, ne bellum è *Scotia*, Rebellio illa ex *Cornubia*, & conjuratio *Perkini*, ejuſque ſequacium, ſimul in eum ingruerent: Satis gnarus, periculoſam eſſe eam Monarchiæ Triplicitatem, cum Bellum Externum, Rebellio Inteſtina, & Competitor Titularis, ſimul impendeant. Attamen, Occaſio eum ex parte invenit paratum. Simul ac enim *Comitia* ſoluta fuiſſent, *Rex* potentem Exercitum coëgerat, quo

Scotiæ

Scotiæ Bellum inferret. Quin & *Rex Scotiæ Iacobus* ſimiliter magnas Copias inſtruxerat : vel quo Regnum ſuum defenderet, vel quo Regnum *Angliæ* iterum invaderet. Verum *Regis* HENRICI Copiæ, non ſolum præparatæ erant, ſed plane in procinctu, ſub Ductu *Daubeneji*, *Camerarii* ſui. Sed audita rebellione *Cornubiæ*, *Rex* eas Copias apud ſe tenuit, ad Præſidium ſuum proprium. Attamen interea *Comitem Surriæ* in partes *Boreales* celeriter miſit, ad Defenſionem, & Robur earum Regionum, ſi forte *Scoti* aliquid molirentur. Verum quoad modum ſuum cum Rebellibus procedendi, is longe diverſus erat, à præcedente ſua conſuetudine, & Practica, quæ ſemper fuit, cum magna alacritate, & celeritate conjuncta; ſolebat enim eis ſine mora reſiſtere, aut etiam eos adoriri. Hoc ei prius in more fuerat. Verum nunc, præterquam quod erat ætate provectior, minuſque periculorum appetens, propter diutinam fruitionem *Regni*, tempus ejus generis fuit, ut varia periculorum facies, diverſæ Naturæ, & à Partibus diverſis, cum in hoc conſilium adduceret, ad vires ſuas unitas conſervandas, in Sede &

Centro *Regni* : Secundum vetus illud *Indorum* Emblema, in rebus tam tumidis : *Manum in medium veſicæ imponere, ut neutrum latus inſurgeret.* Præterea, nulla ei incumbebat neceſſitas, propter quam ab hujuſmodi Conſilio decederet. Neque enim Rebelles Regiones depopulabantur, quo caſu parum ei honorificum fuiſſet Populo non ſuccurrere : Neque, ex altera parte, eorum Copiæ ulla acceſſione augebantur; Quæ eum moveret, ut properaret, & rem præcipitaret, antequam in vires nimias excreſcerent. Poſtremo, & ſtatus, & Belli Rationes, ab hoc conſtare videbantur; quia Motus populares plerunque magis furioſi ſunt in principio. Atque inſuper, hoc modo, eos plus in arcto habebat, & magis ſibi obnoxios, cum longe à Patria ſua remoti eſſent; ideoque fieri non poterat, ut domum ſe reciperent, & Motus fortaſſe renovarent.

Cum igitur Rebelles (ut dictum eſt) ſuper Collem de *Blackheath*, caſtrametati eſſent, unde conſpicere poſſent urbem *Londini*, & pulcherrimam Vallem circumjacentem: *Rex* ſecum reputans, plurimum honoris ſui intereſſe,

ut

ut quo magis in iis adoriendis rem ha-ctenus diſtuliſſet, eo citius Prælium conſereret, ne Cunctatio illa ex aliqua tepiditate, ſed ex prudentia, & opportuna temporis electione proveniſſe videatur; decrevit, omni mora ſepoſita, cum iis congredi; hocque nihilominus, ea cum providentia, & circumſpectione, ut parum Fortunæ relinqueret. Cumque ampliſſimas Copias coëgiſſet, quo magis omnia Accidentia in ordinem redigeret, eaque veluti ſuperior regeret, illas trifariam diviſit. Atque exercitus primus, à *Comite Eſſexiæ* & *Suffolciæ*, ducebatur. His datum eſt in Mandatis, ut cum Turmis aliquot Equitum, & Peditum Cohortibus, & Tormentorum firmo apparatu, collem circumirent, ubi Rebelles caſtrametati fuerunt, ſeque ultra eos ſiſterent; Omneſque Collis Fimbrias, & Declivia obſiderent; præter ea, quæ verſus *Londinum* patebant; ut Feræ iſtæ, tanquam indagine, clauderentur. Secundum exercitum (qui maxime in pugnam venturus eſſet; & in cujus Manu fortuna prælii ejus diei maxime ſita foret) *Domino Camerario* attribuit: Cui præceperat, ut à fronte Rebelles inva-

 deret,

deret, ex ea parte, quæ *Londinum* proſpiciebat. Tertium Exercitum, maximum certe & inſtructiſſimum, circa ſe retinuit; ut in omnes Eventus paratus eſſet, vel ad pugnam inſtaurandam, vel ad victoriam conſummandam, atque interim, ut *Vrbs* in ſecuro eſſet. Atque in eum finem, caſtrametatus eſt ipſe, in *Campis S. Georgii*, ut ſe medium poneret, inter Rebelles, & *Vrbem*. *Civitas* autem *Londini*, præcipue ſub initiis, cum Rebelles tam prope caſtrametatos cerneret, magno tumultu egit: Ut fieri ſolet in opulentis & populoſis *Civitatibus* (præſertim iis, quæ Regionum ſuarum tanquam Reginæ ſint) quæ raro admodum ex feneſtris aut turribus ipſarum, Hoſtilem Exercitum vident. Verum, quod maxime eos pupugit, illud erat, quod cum incondita turba rem habituri eſſent, cum qua nulla erat Compoſitionis, aut Conditionum, aut legitimi alicujus Tractatus ſpes, ſi opus eſſet; ſed quæ in rapinas, & prædam, ruitura videbatur. Etſi enim audiiſſent, Rebelles in Itinere ſuo, ſe pacate & modeſte geſſiſſe; tamen male metuebant, hoc ipſorum temperamentum, non diu duraturum: ſed potius

hoc

hoc ipſum eos acuere poſſe, ad ſpolia in fine captanda. Itaque Populus *Londinenſis*, perpetuo huc illuc curſitabat; alii ad Portas, alii ad Muros, alii ad littora Fluvii; ſibi ubique metus, & *Panicos Terrores* injiciendo. Nihilominus, *Prætor Civitatis Tatus*, necnon *Shanus & Haddonus Vice-Comites*, officio ſuo ſtrenue, & fortiter functi ſunt, in populo armando & inſtruendo. Quibus *Rex* adjunxit nonnullos ex viris Militaribus, qui Cives conſilio & opera juvarent. Verum haud multo poſt, cum intellexiſſent Cives, *Regem* ita rem adminiſtraſſe, ut neceſſe foret Rebelles ter Victores evadere, antequam ad Civitatem appropinquarent; Quodque Perſonam ſuam propriam, inter eos & Rebelles, mediam ſtitiſſet; Quodque cura major eſſet Rebelles circumcludendi, ne aliquis eorum effugeret, quam quod de victoria in ipſos omnino dubitatio ſubeſſet; tumultuari deſtiterunt, & ſe in tuto eſſe credebant. Eo magis, quod magnam fiduciam habuerunt, in tribus Ductoribus, *Comitibus Oxoniæ*, & *Eſſexiæ*, & *Daubenejo*, qui omnes celebrati & gratioſi fuerunt apud populum. Quantum vero ad

ro ad *Iaſparum Ducem Bedfordiæ* (quem *Rex* Bellis ſuis præficere ſolebat) tunc temporis ægrotabat, neque diu ſuperſtes fuit.

Dies Prælii inſecuti, fuit viceſimus ſecundus *Iunii*, & *Dies Saturni*, (quem Diem Hebdomadæ *Rex* pro fauſto ducebat) etſi *Rex* qua poterat Arte, falſum Diem in vulgus jecerat; Ac ſi in animo haberet, Rebelles proximo *Die Lunæ* invadere, quo magis eos imparatos, & Ordinibus ſolutos, deprehenderet. Nobiles illi, quibus ea pars Belli aſſignata erat, ut Collem circumſepirent, aliquot ante dies in locis opportunis ſe ſtiterunt, Rebelles intercepturi. Tempore autem pomeridiano, Die paulum declinante, (quod factum eſt, ut Rebelles certius crederent ſe eo die non conflicturos) *Daubenejus* contra eos Copias duxit: Ac primo Cohortes aliquot à Ponte *Detfordienſi*, retro ſe recipere compulit, licet fortiſſime & acerrime pugnaſſent. Sed cum Numerus eorum haud magnus eſſet, ſe ad Aciem ipſam, quæ in colle morabatur, receperunt. At Exercitus Rebellium, audito quod Copiæ *Regis* jam adeſſent, Ordines ſuos inſtruebat, ſed non ſine magna

con-

confuſione. Verum neque Copias, ut ratio Belli poſtulabat, in primo Collis aſcenſu verſus Pontem collocaverunt, quæ iis Subſidio eſſent, quæ Pontem cuſtodirent: neque Exercitum ſuum promoverunt, ad acclivia Collis, ubi iniquo loco, à *Regis* Copiis, pugnam conſeri, neceſſum fuiſſet; ſed in planitie Collis procul inſtruxerunt. Ita ut *Daubenejus* Collem aſcenderet, & æquo loco ſe ſiſteret, antequam ei reſiſteretur. *Daubenejus* eos ferociter admodum adortus eſt; ita ut Fortuna ejus Diei periclitaretur. Etenim cum in fronte Copiarum ſuarum, oblitus ſalutis ſuæ, temere dimicaret, à Rebellibus captus eſt, ſed ſtatim ereptus. Rebelles pugnam, in breve tempus, ſuſtinebant, neque ignave rem geſſerunt: Sed cum male armati eſſent, & ſub *Ducibus* imperitis, neque ab Equitatu aut Tormentis inſtructi, abſque difficultate magna devicti, & in fugam conjecti ſunt. Quantum vero ad tres illos *Ductores* ſuos, *Audlejum* ſcilicet, *Fabrum Ferrarium*, & *Flammockum* (ut fere Popularium Motuum Auctores ignavi ſunt, & ſemifortes) illi ſe vivos capi ſuſtinuerunt. Numerus Occiſorum, ex parte Rebellium,

lium, fuit circa bis mille hominum, cum totus eorum Exercitus numerum ſedecim Millium (ut dictum eſt) compleſſet. Reliqui plerique omnes capti ſunt, cum Collis, undiquaque, *Regis* Copiis obſeſſus eſſet. Ex *Regis* parte trecenti circiter occubuerunt: Plurimi eorum Sagittis confixi, quæ Sagittæ, ut fama ferebat, longitudinis erant virgæ ſciſſoriæ: Tam potentibus ſcilicet Arcubus *Cornubienſes* uſi ſunt.

Victoria in hunc modum parta, *Rex* complures *Equites Banarettos* creavit; Tam in Colli de *Blackheath*, ubi *Locum-tenens* ejus prælio vicerat; (quo ipſe Equo vectus eſt, ut Ceremoniam illam præſens præſtaret;) Quam in *Campis Georgianis*, ubi ipſe caſtrametatus fuerat. Quantum vero ad Munificentiam, aut Donativa, edixit, ut omnia Prælio-Captorum Bona, iis, qui illos ceperant, cederent: ſive in ſpecie, ſive per viam Redemptionis. Honores & Munificentiam, Severitas & Supplicia ſecuta ſunt. *Baro Audlejus* à Carcere de Porta nova, ad Collem *Turris* ductus eſt; In Tunica papyracea, Inſignibus ſuis depicta; Inſignibus autem reverſis, & Tunica lacerata; ibique decapi-

capitatus eſt. *Flammockus*, & *Faber Ferrarius*, ad Furcas de *Tiburne*, ſuper crates tracti, ſuſpenſi, & deartuati ſunt: *Fabro* etiam ſuper Cratem, ut ex verbis ejus nonnullis perſpicere licebat, geſtiente, ſe temporibus futuris memorabilem fore. *Rex* paulo ante conſtituerat, *Flammockum* & *Fabrum* in *Cornubiam* remittere, ut ibi in majorem terrorem ſupplicio afficerentur: Sed certior factus, Provinciam illam adhuc intumeſcere, ſecunda uſus cogitatione, populum neutiquam irritare, conſultius putabat. Reliquis omnibus Edicto *Rex* veniam largitus eſt: cujus Diplomata ſub magno Sigillo procurare poterat, qui vellet. Ita ut, excepto Sanguine, quem prælium hauſerat, *Rex* ſibi ſatisfieri paſſus ſit, trium tantummodo hominum ſupplicio, ad tantæ Rebellionis expiationem.

Erat profecto res mira, *Regis* illa inæqualitas & Alternatio, in infligendis Suppliciis, & ſpargendis Gratiis. Ac primo quidem Intuitu, rem quis ſorte aut caſu gubernari putaret? Verum ſi magis à prope introſpiciat, reperiet magna ratione factum fuiſſe: Majore fortaſſe, quam poſt tantum temporis

Inter-

Intervallum, notari jam queat. Motu *Cantiano*, (cum Manipulus tantum Rebellium eſſet,) ad numerum centum & quinquaginta morte mulctati ſunt: At in hac Rebellione tam numeroſa, homines tres tantum; Sive illud in cauſſa fuerat, quod *Rex* ſatisfactum in parte putaret, Sanguine in Acie effuſo; Sive quod in Cauſſa populari ſeverius agere inconſultum arbitraretur; Sive quod Populi iſtius Innocentia quædam, (cum Longitudinem *Angliæ* emenſi eſſent, fere abſque maleficio, vel præda,) Cor *Regis* aliquantum emolliſſet, & ad Miſericordiam flexiſſet; Sive denique, quod res magni diſcriminis putaret, Rebellionem ex Laſcivia, & Rebellionem ex Inopia.

Poſt *Cornubienſes* devictos, venit *Caleto* ad *Regem* honorifica Legatio, à *Rege Galliæ*; Quæ *Caletum* acceſſerat ante menſem; Ibique propter perturbationes Regni remanſerat, ſed honorifice admodum, & impenſis *Regis* HENRICI, excepta.

Rex, ſub primum eorum ad *Caletum* Adventum, ad eos miſit; Rogans ut ibi pauliſper manerent, donec Fumus puſillus, qui in Regno ſuo excitatus erat,

rat, diſſiparetur: Quod propediem fore non dubitaret: More ſuo illud palam contemnens, cui nihilominus ſerio incumbebat.

Legatio iſta negotium alicujus magni Momenti non ferebat, ſed tantum procraſtinationem petebat Diei, ad ſolutionem pecuniarum, præfixi; Una cum aliis quibuſdam particularibus, quæ ad *Limitaneos* ſpectabant. Et revera, nihil aliud fuit iſta Legatio, quam Blanditiæ, ad *Regem* Comitate deliniendum, ut amice erga *Gallum* affectus eſſet: Sed nihil in ea tractatum eſt, ad præjudicium Fœderis cum *Italis* icti.

Verum, durante tempore Profectionis *Cornubienſium*, verſus *Londinum*, *Rex Scotiæ* (bene de Rebus *Anglicis* informatus, certuſque ſibi Bellum inſtare ab *Anglis*, quamprimum illæ turbæ conſediſſent) opportunitatem non amiſit: Sed *Regem*, ſatis implicatum credens, Fines *Angliæ*, iterum cum Exercitu, ingreſſus eſt; Atque ipſe præſens Caſtellum *Norhami* obſedit, cum parte tantum Copiarum, reliquis ad Agros depopulandos immiſſis. Verum, *Foxus Epiſcopus Dunelmenſis*, (vir prudens, quique per præſentia ad futura, acri Judi-

cio

cio, penetrare poterat,) hoc ipſum prævidens, Caſtrum illud ſuum *Norhami*, Tormentis atque Apparatu Bellico omnigeno, inſtruxerat & muniverat: Quinetiam Præſidium Militum fortiſſimorum, magno numero in eo collocaverat, magis quam pro Caſtri magnitudine; Expectans potius Inſultum acrem, quam obſidionem longam. Populum præterea Regionis, cum Pecoribus & Bonis ſuis, in loca tuta, & prærupta, ſe recipere, ante juſſerat: Et equis citatis, ad *Comitem Surriæ*, (qui, in Provincia Eboracenſi, non procul aberat,) literas miſit; ut celeriter ſubveniret. Ita ut, *Rex Scotiæ*, & Inceepto ſuo contra *Caſtellum*, intercideret, & Militibus prædam ſatis jejunam compararet. Ac poſtquam intellexerat *Comitem Surriæ*, cum magnis Copiis adventare, in *Scotiam* rediit. *Comes*, cum Caſtrum liberatum, & Hoſtem retroceſſiſſe comperiſſet, in *Scotiam* celeriter perrexit: ſperans ſe *Regem Scotiæ* aſſecuturum, ut prælio cum eo decertaret. Verum cum tarde veniſſet, *Caſtrum Atoni*, (quod inter *Barvvicum* & *Edingburgum* pro munitiſſimo habebatur) obſedit, illudque intra paucos dies cepit.

cepit. Sed paulo poſt, *Rege Scotiæ*, in Interiora *Regni* ſui ſe recipiente, cumque tempeſtas Anni eſſet præter modum procelloſa, & aſpera, *Comes* in *Angliam* reverſus eſt. Adeo, ut Summa Expeditionum utrinque, nihil aliud eſſet, quam Caſtrum captum, & Caſtrum oppugnatum. Sicque Res geſtæ, nec Copiarum Viribus, nec Odiorum Fervori, nec Expectationis Magnitudini, reſpondebant.

Inter hos Tumultus, & inteſtinos, & exteros, ex *Hiſpania* in *Angliam* venit, *Petrus Hialas*, (nonnulli eum *Eliam* dixerunt;) Sane Præcurſor fuit Fælicitatis, qua hodie *Anglia* fruitur. Legatio enim ejus Inducias inter *Angliam* & *Scotiam* induxit; Induciæ Pacem; Pax Matrimonium; Matrimonium vero Regnorum Unionem. *Hialas* iſte vir prudens fuit, atque (pro ratione temporum illorum) non ineruditus: Fuit autem à *Ferdinando* & *Iſabella*, *Regibus Hiſpaniæ*, miſſus ad *Regem* HENRICUM; ut tractaret de Nuptiis, inter *Catharinam* Filiam eorum ſecundo-genitam, & *Arthurum Principem*. Tractatus iſte, dexteritate Legati, non ſegniter promotus, quin & fere ad Maturitatem per-

perductus fuit. Verum contigit interim, ut Colloquio quodam, quod ei cum *Rege* circa Negotium *Hiſpanienſe* interceſſit, *Rex* (cui proprium erat in Sinus Legatorum, Principum exterorum, illabi, ſi viri ipſi ei placuiſſent: Ita ut, haud raro, de Negotiis propriis, cum illis deliberare ſoleret; Quin & eorum nonnunquam opera uti;) obiter inciderit in ſermones, de Rebus componendis cum *Scotia*. Etenim *Rex*, naturaliter, ſterilia illa cum *Scotis* Bella, non amabat; etſi commodum interdum, è fama eorum, eliceret. Neque defuerunt ei in Concilio *Scotiæ*, qui parati erant *Regi* ſuo viciſſim perſuadere, ut eandem viam iniret, & Bellum cum *Anglia* finiret; Amorem Patriæ prætexentes, ſed ſecreto Rebus HENRICI faventes. Solummodo, ſpiritus nimis altos gerebat HENRICUS, quam ut primus pacis mentionem facere ſuſtineret. Ex altera parte, Affinem talem comparaverat, *Ferdinandum* ſcilicet *Arragoniæ*, qualem optare poterat. Poſtquam enim ille *Rex*, certus jam Matrimonii conficiendi, Perſonam Fraterni affinis in ſe ſuſcepiſſet, non dubitabat (*Hiſpanica cum gravitate*) *Regi*, in rebus ſuis propriis, con-

conſilia præbere. *Rex* quoque, ex altera parte, ſui non immemor, ſed aliorum Mores in rem ſuam vertere conſuetus, uſus eſt hoc, quo diximus, *Arragonienſis* Ingenio, ad negotia, quæ HENRICUS ipſe, aut ſe minus decere, aut apud alios minus grata fore, cognoverat. Itaque libenter aſſenſit, ut *Hialas* (tanquam in re ex motu proprio nata,) de Concordia cum *Scoto* tractaret, eamque ob cauſſam in *Scotiam* proficiſceretur. *Hialas* negotium ſuſcepit, atque ad *Regem* profectus, poſtquam multa Arte id effeciſſet, ut *Rex Iacobus* ad conſilia ſaniora propenderet, ſcripſit ad *Regem* HENRICUM, ſe minime dubitare, quin pax facile coaleſcere & coagmentari poſſit; ſi *Rex* aliquem ex Conſiliariis ſuis, prudentem & moderatum, ad *Regem Scotiæ*, de Conditionibus Pacis tractandis, mitteret. Itaque *Rex Epiſcopum Foxum*, (tunc apud Caſtrum ſuum *Northami* manentem,) miſit, ut cum *Hiala* colloqueretur; Atque poſt, uterque cum Delegatis *Regis Scotiæ*, tractarent. Delegati utrinque convenerunt: Sed poſt multas Diſceptationes de Conditionibus Pacis, modo ab uno ex *Regibus*, modo ab altero

N pro-

propoſitis, de Pace quidem concludere nequiverunt. Præcipua cauſa, propter quam tranſigi non potuit de pace, fuit *Regis* HENRICI Poſtulatum, ut *Perkinus* in manus ſuas traderetur, tanquam *Regum* omnium Contumelia, & Perſona *Iure Gentium* non privilegiata. *Rex Scotiæ*, ex altera parte, hoc facere conſtanter recuſavit, dicens, ſe pro ſua parte, de Titulo *Perkini*, Judicem non eſſe competentem; Verum ſe eum recepiſſe ut Supplicem; protexiſſe ut Profugum; Cum Conſanguinea ſua deſponſaſſe; Atque Armis ſuis juvaſſe, cum crederet eum verum Principem fuiſſe. Itaque nunc prorſus non poſſe, ſalvo ſuo Honore, ita diſſuere; & quodammodo mendacii arguere, omnia quæ ante à ſe dicta & acta eſſent, ut eum in manus Hoſtium traderet. *Epiſcopus* ſimiliter, (qui Mandata quædam à *Rege* ſuperba acceperat, ſaltem in fronte eorum, etſi in pede inſerta fuiſſet clauſula mollior, quæ omnia ad *Epiſcopi* Arbitrium rejiceret, etiam diſertis verbis præcipiens, ut nullo modo pacis ſpem abrumperet,) poſtquam Traditio *Perkini* ei denegata fuiſſet, alterum Articulum, quem in mandatis habebat, propoſuit: Ille fuit,
ut

ut *Rex Scotiæ*, cum *Rege* HENRICO, apud *Novum Caſtrum*, congredi, & in Colloquium venire vellet. Hoc ubi *Regi Scotiæ* relatum eſt, reſpondit; *Se pacem tractare velle, non emendicare. Epiſcopus* etiam, (ut ei inſuper erat in Mandatis) Reſtitutionem urgebat ſpoliorum per *Scotos* captorum, vel ſaltem compenſationem eorum. Verum Delegati *Scotiæ* reſponderunt: *Ea eſſe inſtar Aquæ in Terram effuſæ, quæ recolligi non poſſet; quodque Subditi* HENRICI *facilius poſſent Damna illa tolerare, quam* Rex Scotiæ *ea perſolvere.* Attamen in fine, (ut Homines moderati & Rationi non recalcitrantes,) Receſſum potius quendam ad tempus fecerunt, quam Tractatum interruperunt, & in Inducias, pro certis Menſibus, conſenſerunt. Sed *Rex Scotiæ*, etſi Judicium ſuum formaliter de *Perkino* retractare recuſaſſet, quod tantis pignoribus obſtrinxerat: Tamen, intra ſecreta animi ſui, frequentibus *Anglorum*, quos circa ſe habebat, Sermonibus, & aliis diverſis Relationibus motus, cœpit eum pro *Impoſtore* ducere. Quamobrem honorifice certe, & more Regio, eum ad ſe vocavit; Et Beneficia ſua & Favores

in eum collatos recenſuit; Quod Conſanguineam ei in Matrimonium dediſſet, quodque potentem & opulentum *Regem* Bello offenſivo, in cauſſa ejus, per ſpatium duorum Annorum laceſſiſſet. Imo etiam, quod Pacem honorificam, ultro oblatam, ſi eum dedere voluiſſet, omnino rejeciſſet: Quodque etiam *Nobiles*, & *Populum* ſuum, non mediocriter, dum promiſſis ſuis erga eum ſtare vellet, offendiſſet, quos diutius ſibi infenſos perſiſtere, tutum ſibi non eſſet. Itaque monuit, ut Fortunis ſuis conſuleret, & locum exilio ſuo magis opportunum deligeret: Simul inquiens, illum negare non poſſe, quin *Angli*, prius quam *Scoti* eum deſeruiſſent; Cum facto bis Experimento, nemo *Anglus* ad eum acceſſiſſet. Nihilominus, ſe quod ſub primum Adventum ejus dixerat, confirmaturum; Nimirum, *Eum pœnitentiam minime acturum, quod in manus ſuas ſe commiſiſſet*: Quandoquidem eum minime ablegare protinus conſtituiſſet; ſed Navibus & Pecuniis adjuvare, ut quo vellet, tuto tranſportaretur. *Perkinus*, nihil omnino de Theatrali ſuo faſtigio deſcendens, paucis reſpondit; *Se ſatis videre* tem-

tempus ſuum adhuc non veniſſe; Sed quacunque tandem Fortuna uſus foret, ſe honorifice, & ſentire de Rege, & loqui non deſtiturum. Itaque à *Rege* dimiſſus, de *Flandria* amplius non cogitavit, utpote Loco minus tuto, poſt Tractatum cum *Archi-Duce*, ſuperiore Anno concluſum; ſed Uxore & Amicis, & Servis, qui eum deſerere nolebant, comitatus, in *Hiberniam* trajecit.

Hoc Anno duodecimo ſcilicet *Regis*, *Alexander Papa*, (qui maxime ſolitus eſt amare eos Principes, qui remotiores erant; & cum quibus minimum ei intercederet Negotii,) grato animo recolens, *Regis*, ad Fœdus *Italorum* Acceſſionem, propter Defenſionem *Italiæ*, eum, Gladio conſecrato, & *Pileo*, quem vocant, *Manutentionis*, per Nuncium ſuum remuneratus eſt. Idem ante eum, fecerat *Papa Innocentius*, ſed minore cum ſolennitate & gloria, recepta ſunt. Etenim *Rex* nunc mandavit *Majori*, & *Aldermannis Civitatis*, ut *Oratori Papæ*, ad pedem *Pontis Londinenſis*, obviam fierent; Atque plateæ univerſæ, inter *Pontem*, & *Palatium Epiſcopi Londinenſis* (ubi *Rex* tunc hoſpitabatur,) Civium Fraternitatibus, in Sagulis ſuis veſtitis,

utrinque clauderentur. Quin & ipſe *Rex*, die craſtino, (in quem inciderat *Feſtum omnium Sanctorum*,) magna ſtipante Caterva, Prælatorum, Procerum, & Aulicorum, ſolenni cum Proceſſione, ad *Ædem D. Pauli* perrexit, Inſignibus illis, *Gladii*, & *Pilei*, ante ſe geſtatis. Et Proceſſione illa finita, *Rege* in *Choro* ſedente, *Archiepiſcopus Cantuarienſis*, ſuper Gradus ante *Chorum* ſtans, longam habuit Orationem; Amplitudinem & Sublimitatem Honoris illius extollens, quo *Papa*, per hæc Ornamenta, & Inſignia Benedictionis, *Regem* decoravit: Etiam quam raro, quamque eminentium Meritorum contemplatione, illa concedi conſueſſent. Denique præcipua *Regis* Acta & Merita recenſuit, quibus *Papa* motus, eum tali Honore dignatus eſſet.

Uſque ad hoc tempus, Rebellio *Cornubienſis* (de qua jam diximus,) nihil affine habere viſa eſt, cum rebus geſtis *Perkini*; Niſi forte quod *Edictum Perkini* promiſſo innuiſſet, ſe Exactiones & Tributa deinceps aboliturum; Eoque effeciſſet, ut interdum erga illum non peſſime animati eſſent. Jam vero Bullæ hæ frequenti agitatione concur-

rere

rere cœperunt, ut in ſuperficie Aquarum facere ſolent. *Regis* Clementia Rebelles *Cornubienſes*, poſtquam domum rediiſſent, ſine pœna dimiſſi, verum (ut diximus, ſolidi unius aut duorum pretio redempti,) magis animaverat, quam ſanaverat. Adeo ut apud Vicinos & populares ſuos, jactare non dubitarent; *Regem in iis ignoſcendis prudenter ſibi conſuluiſſe, quoniam ſatis ſciebat, ſibi paucos Subditos in Anglia reliquos fore, ſi omnes ſuſpendiſſet qui cum iis ſenſiſſent.* Atque alii alios acuentes Motum renovare cœperunt. Quidam autem ex iis aſtutiores, clam ad *Perkinum* in *Hiberniam* miſerunt, qui ei intimarent, ſe, ſi ad illos veniſſet, ei præſto futuros.

Cum *Perkinus* hunc Nuncium accepiſſet, cœpit iterum ſe erigere, & cum Conſiliariis ſuis rem communicavit; Ex quibus tres plurimum apud eum poterant; *Hernus* Sericorum Propola, qui obæratus profugerat, *Skeltonus* Sciſſor; & *Aſtlejus* Notarius; Etenim *Frionus* Secretarius diſceſſerat. Hi apud eum diſſerebant, illum magnopere erraſſe, cum in *Cantium*, & iterum cum in *Scotiam* profectus eſſet: Quandoquidem Locus alter tam prope *Londinum* eſſet,

& quaſi ſub oculis *Regis*; Alter autem locus, Nationis eſſet, populo *Angliæ* tam inviſæ, ut quamvis eum ſumma Benevolentia complexi fuiſſent *Angli*, nunquam tamen ei ita comitato adhærere vellent: Verum ſi Fortuna in tantum arriſiſſet, ut in principio motus *Cornubienſis* adeſſe ei contigiſſet, ante hoc tempus, eum *Weſtmonaſterii* coronatum iri. *Reges* enim iſtos, (ut ipſe jam ſatis expertus eſſet) *Principes* calamitoſos, pro Calceamentis vendere, nihil penſi habere; Ejus vero Rationes poſtulare, ut ſe totum Populo committeret; Itaque ei Conſilium dederunt, ut, cum qua poterat feſtinatione, in *Cornubiam* trajiceret. Quod & fecit, ſecum ducens quatuor Naviculas, quæ circiter centum & viginti Milites vehebant. *Menſe Septembri* appulit ad Oram *Whitſandi*: & continuo *Bodminum*, oppidum *Fabri Ferrarii*, de quo ante diximus, profectus eſt: quo ad eum confluxerunt circiter tria Millia Agreſtium. Illic novum *Edictum* promulgavit, Populum bellis promiſſis demulcens; & Favorem eorum, Invectivis in *Regem*, & Regimen ſuum, prenſans. Et ut fit in Fumo, qui cum in altiſſimum pervenit,

venit, ſe perdit, magnifice admodum de Seipſo loquebatur. Conſiliarii ejus, ante omnia, cum moverunt, ut in poteſtatem ſuam redigeret, Oppidum aliquod opulentum & munitum; Quo & Milites ſuos Dulcedine prædæ devinciret, & Homines perditos, & ſine Lare, undiquaque, ſimili ſpe lucri, alliceret; Et rurſus, ut Copiis ſuis, Oppidum illud, præſidio & receptui eſſet, ſi forte in Acie aliquid adverſi contigiſſet. Itaque animos ſumentes proceſſerunt, & *Exoniam* obſidione cinxerunt; Urbem, in illis partibus, tam Munitionibus, quam Opulentia, florentiſſimam.

Circa *Exoniam* caſtrametati, vi primo abſtinuerunt, ſed aſſiduis Clamoribus & vociferationibus inſtabant, ut Oppidanos terrerent. Præterea Populum, ſub Muris ſtantes ſæpe interpellabant, ut ſe illis adjungerent; Dicentes, *Regem* RICHARDUM illud Oppidum, *Londini* æmulum effecturum, ſi primum in ſuas partes deſcendiſſent. Sed pro ſua Inſulſitate, viros nullos delectos, ad eos miſerunt, qui animos eorum tentarent & cum iis tractarent. Cives *Exonienſes*, ex ſua parte Subditos ſe fidos & fortes præſtiterunt. Neque inter

eos erat Tumultus aut Diſſenſio ulla; ſed unanimi Conſenſu, ſe ad Defenſionem Oppidi, compararunt. Nam viderunt, Rebelles adhuc non tantis viribus pollere, ut ab iis metuere deberent; Ac rurſus ſperabant, antequam numerus Rebellium augeri poſſit, ſibi à *Rege* Auxilia ſubmiſſa fore. Atque utcunque eventus foret, Extremum Malorum putabant, ſe illi famelicæ & inconditæ turbæ permittere. Quare cum res Oppidi bene ordinaſſent, nihilominus, Nuncios diverſos de Muris, per Funiculos, clam demiſerunt, (ut ſi unus interciperetur, alius evaderet,) qui *Regem*, de ſtatu Urbis, certiorem facerent, ejuſque Auxilia implorarent. Similiter & *Perkinus* metuebat ſibi ab auxiliis à *Rege* celeriter mittendis; Ideoque conſtituit ultimas ſuas vires experiri, ad Oppidum expugnandum. Quamobrem admotis ſcalis ad Muros, in diverſis locis, ſimul Inſultum fecit in unam ex Portis. Cum autem nec Tormenta, nec Machinæ ei ſuppeterent; Et comperiens ſe Arietatione Truncorum Ligneorum parum proficere; Cumque etiam per Claves aut Roſtra ferrea, ac per alia ſimilia Inſtrumenta, quæ præſto erant, nihil

nihil ei reliquum fuiſſet, niſi ut ex Portis unam incenderet; Illam rem adortus eſt, ut Portam incenderet. At Cives periculum prævidentes, priuſquam Porta integra flamma corripi & conſumi poſſet, Portam ipſam ex interiore parte, & ſpacii nonnihil adjacentis, faſcibus ligneis obſtruxerunt: Quos ſimiliter incenderunt, eo pacto, Ignem Igne propulſantes. Atque interea, propere Aggeres Terræ congeſſerunt, cum foſſis profundis, ut loco Muri & Portæ eſſent. Quantum vero ad Aggreſſiones per ſcalas, eæ tam perperam Rebellibus ceſſerunt, ut non ſine Jactura Hominum Ducentorum, à Mæniis pulſi eſſent.

Rex, cum de Obſidione *Exoniæ*, per *Perkinum*, nuncium accepiſſet, luſu rem excepit, ajens ad eos, qui circa eum erant; *Regem Nebulonum in Angliam Occidentalem appuliſſe*; *Seque jam tandem in ſpe eſſe, honore Conſpectus ejus fruendi, quod hactenus facere nequiverat.* Atque re vera præſentibus Aulicis facile conſtabat, *Regem* magnopere lætari, ob nuncium, de *Perkini* in *Anglicum* ſolum adventu, ubi nulla ei ſpes erat per terram elabendi: Sperans jam,

ſe liberatum in poſterum iri, ſecretis illis Convulſionibus, quæ diu Cor ejus obſederant, & interdum Somnos ſuos, in medio Fælicitatis, abruperant. Itaque, quo omnium Animos & Studia accenderet, cunctis quibus poterat modis, palam fecit, eos, qui nunc alacriter ei adeſſent, ut Finem his perturbationibus imponerent, non minus ei gratos & acceptos futuros, quam ii, qui Hora Diei undecima acceſſerant, qui tamen integræ Diei Mercedem acceperunt. Itaque nunc, veluti ſub finem Ludi, complures ſimul in Scena aſtantes, ſpectare erat. *Camerarium* ſuum, & *Baronem Brookum*, & *Ricium Thomaſium* Equitem Auratum, cum expeditis Militibus, *Exoniam* miſit, ad Oppidum Obſidione liberandum; Et una ad Famam ſpargendam, de celeri ſuo Adventu, cum *Copiis Regiis*. *Comes Devoniæ* & Filius ſuus, cum *Carois*, & *Fulfordiis*, & aliis ejuſdem Provinciæ Viris eminentibus, (non accerſiti, ſed audientes *Regem* huic Expeditioni tanto Animi impetu incumbere,) cum Turmis & Cohortibus, quas conſcripſerant, feſtinabant, ut primi Urbi *Exoniæ* auxiliarentur, & *Regis* ipſius Copias præverterent:

rent: *Dux* etiam *Buckinghamiæ*, cum multis Viris fortibus, & primariis, Arma ſumpſerat ; Neque ipſe adventum *Regis*, aut *Camerarii* profectionem operiens, ſed Corpus quoddam Copiarum, ex ſeſe conficiens, quo meritum ſuum extolleret ; *Regi* ſignificans, ſe paratum atque in Armis eſſe, & ejus Mandata expectare. Ita ut, juxta Adagium; *In Deſcenſu omnes Sancti manum admoverent.*

Perkinus hos Armorum Sonitus & Tonitrua audiens, & tantas undiquaque Copias illi minari, obſidionem ſuam ſolvit, & *Tauntoniam* profectus eſt; Jam tum incipiens alterum oculum, inſtar ſtrabonum, in Coronam, alterum in Aſylum flectere: Etſi *Cornubienſes*, inſtar Metallorum ſæpe ignitorum & viciſſim extinctorum, facti eſſent obſtinati; Et potius frangi, quam flecti ſuſtinerent; Jurantes & voventes, ſe nunquam eum, uſque ad ultimam Sanguinis guttam, deſerturos. Copias habebat circa ſe, cum ab *Exonia* diſcederet, fere ſeptem millium Hominum: Multi enim ad eum, poſtquam ad *Exoniæ* oppugnationem ſe comparaſſet, confluxerant, tum propter tanti incœpti famam,

tum etiam ut ex ſpoliis participarent. Etſi ſub Obſidionis ſolutione, nonnulli dilapſi eſſent. Cum autem ad *Tauntoniam* appropinquaſſet, Metum egregie diſſimulavit, atque diem integrum abſumpſit, in præparandis iis, quæ ad prælium neceſſaria futura eſſent. Verum circa mediam noctem, cum ſexaginta Equitibus aufugit, ad *Bewlejum*, in *Nova Forreſta*, ubi ipſe cum nonnullis ex Comitibus ſuis, nomina dederunt in Aſylum; *Cornubienſes* autem ſuos, in quamcunque Fortunæ Aleam, expoſuit. Hoc tamen modo, eos à votis ſuis ſolutos reddidit, & ſolita ſua ſcilicet Miſericordia *Regali* uſus eſt; *Vt neutiquam præſens eſſe vellet, cum Sanguis Subditorum ſuorum effunderetur.*

Rex, audita *Perkini* fuga, confeſtim Equites quingentos expeditos miſit, qui eum comprehenderent, antequam vel mare repeteret, vel ad Inſulam illam exiguam, (*Aſylum* ſcilicet) appelleret. Sed quatenus, ad poſterius ex his, tarde venerunt. Itaque, quod potuerunt, fecerunt: Hoc eſt, *Aſylum* magno præſidio, & vigilia diligentiſſima, cinxerunt, donec *Regis* de ea mandata accepiſſent. Quantum vero ad Rebelles cæte-

cæteros, illi (jam à Duce ſuo deſtituti) ſe *Regis* Clementiæ univerſos ſubmiſerunt. *Rex* autem, qui (Medicorum more) Phlebotomia uti ſolebat, potius ad vitam conſervandam, quam eripiendam; Neque unquam ſanguinarius erat, cum eſſet ſecurus; poſtquam jam periculum tranſiiſſe cerneret, omnibus tandem ignovit; præter paucos ex profligatiſſimis, quos ſupplicio deſtinavit, ut Clementia ejus erga reliquos magis eluceſceret. Miſſi ſunt etiam, quanta fieri poterat celeritate, nonnulli Equites ad *Montem Sancti Michaëlis* in *Cornubia*, ubi *Perkini* Uxor, Domina *Catharina Gordona* à Marito ſuo relicta erat, quem in utraque Fortuna unice ſemper dilexit: virtute Nuptialias ſuas virtutes cumulans. *Rex* autem tanto diligentius ad eam mittere feſtinavit, neſciens utrum gravida ex *Perkino* forte eſſet, unde Turbæ iſtæ, in Perſona *Perkini*, deſituræ non videbantur. Cum illa ad *Regem* perducta eſſet, traditum eſt, eum illam, non tantum miſericorditer, ſed etiam cum nonnullo Amoris affectu, excepiſſe: Miſericordia Formæ ejus, qua erat, ſingulari, decus addente. Itaque

que ſolatus eam, (ut ſimul & Aſpectui ſuo, & Famæ inſerviret,) ad *Reginam*, illam miſit, ut cum ea maneret; Honorificos ei Reditus aſſignans, quibus Dignitatem ſuam ſuſtentaret: Quos etiam retinuit, tam durante vita Regis, quam multos annos poſt. Nomen certe *Roſæ Albæ*, (quod falſo Mariti ſui Titulo applicatum erat) veræ ſuæ Pulchritudini remanſit.

Rex profectionem ſuam nihilominus continuavit, & magno cum Jubilo & Lætitia *Exoniam* ingreſſus eſt: Ibi Civibus ingentes gratias egit, eoſque miris Laudibus cumulavit. Quinetiam, Gladium ipſum, quo accinctus erat, à latere ſuo ſolvit, & *Majori* Civitatis dedit; ſtatuens, ut ſemper poſtea, coram *Majore* geſtaretur. Ibi quoque è *Cornubienſibus* præcipuos aliquot, ſupplicio affici juſſit, uti Piacula quædam; quæ Cives pro formidinibus & moleſtiis ipſorum placarent. Apud *Exoniam*, *Rex* cum Concilio ſuo deliberavit, utrum *Perkino*, ſi ſponte ex *Aſylo* exiret, ſeque *Regiæ* clementiæ ſubmitteret, de vita ſua ſecurum reddere oporteret. Conſiliarii autem inter ſe opinionibus diſcrepabant. Alii *Regi* conſilium dederunt,

ut vi eum ex *Aſylo* extraheret, & morte mulctaret, utpote in cauſa Neceſſitatis; Quæ ipſo facto cum Locis & Rebus Sacratis, diſpenſat. Qua in re, minime dubitabant, quin *Rex Papam* facilem reperturus eſſet, in facti ſui Rati-habitione: Aut per viam Declarationis, aut ſaltem per viam Indulgentiæ. Alii autem opinabantur, poſtquam jam *Rex* in portu navigaret, & pericula omnia prætervolaſſent, non opus eſſe *Regi*, novo Scandalo, aut Invidia. Tertium Genus erat eorum, qui *Regem* diſerte præmonebant, eum neque de Impoſturæ Certitudine mundo ſatisfacere poſſe, neque Conjurationis Latebras & Anfractus penitus excutere, niſi *Perkinum*, promiſſis vitæ & veniæ, & aliis modis ſuavibus, in manus ſuas pertraxiſſet. At nemo ex Conſiliariis erat, qui non in præfatione ſua, *Regis* Fortunæ magnopere indolere viſus eſt, una cum Indignatione quadam: Quod *Rex* tantus, & tam inſigni prudentia & virtute præditus, tam diu, & tam crebro, Idolis ejuſmodi vexatus fuiſſet. Verum *Rex* intulit, *Dei Omnipotentis* proprium eſſe, ut *Idolis* vexaretur; Ideoque illud, nullum ex Amicis

ſuis

ſuis male habere debere. Quodque ipſe pro ſua parte, ea ſemper deſpexiſſet; Se tamen multo dolore affectum fuiſſe, quod populo ſuo tantas Calamitates inflixiſſent. Verum, in fine Deliberationis, tertiæ opinioni *Rex* ſe adjecit; Ideoque quoſdam miſit, qui cum *Perkino* tractarent. Qui ſe Captivum videns, & ab omni ſpe deſtitutum, jam Principes & Populos, ſummos & infimos, expertus, quos Infidos, Meticuloſos, aut Infelices, deprehenderat, lætanter Conditionem accepit. *Rex* etiam, dum *Exoniæ* moratus eſt, Commiſſarios deputavit, *Baronem Darcium*, & alios, qui omnes, qui *Perkino*, aut *Cornubienſibus*, ſive in prælio, ſive in fuga adhæſerant, pecuniis mulctarent.

Commiſſarii autem iſti, tanto cum Rigore & Severitate proceſſerunt, ut Clementiam *Regis* in parcendo ſanguini multum obſcurarent, quod Theſauri Sanguinem tam duriter emunxiſſent. *Perkinus* ad Aulam *Regis* adductus eſt; ad Conſpectum ejus minime; Etſi *Rex* (quo curioſitati ſuæ ſatisfaceret,) ſpectaverit eum interdum in Tranſitu. Specie tenus jam liber *Perkinus* erat, ſed ſecreto magna diligentia & cura cuſtodi-

ſtoditus; Et in Comitatu *Regis Londinum* proficiſci juſſus eſt. Verum ſub primum hunc *Perkini* in Scenam conſcenſum, in perſona ſua nova, Sycophantæ ſcilicet & præſtigiatoris, depoſita perſona ſua priore, quæ erat Principis, facile quivis exiſtimare poterit, quantæ Irriſioni & Ludibrio expoſitus fuerit, non ſolum Aulicorum, verum etiam vulgi, qui circa eum ubique convolabant; Adeo ut quis conjicere poſſet, ulula ubi eſſet, ex congregatione Avium: Aliis irridentibus, mirantibus aliis, aliis execrantibus, aliis Os ejus & Geſtus curioſe intuentibus, ut materiam Sermonum captarent: In tantum, ut falſus ille Honor, quo tamdiu gaviſus eſſet, abunde repenſus fuerit, Contemptu & Contumelia Quam primum *Rex Londinum* venit, etiam horum Ludorum Floralium, Civibus ſpectaculum, & ſolatium exhibuit. Etenim *Perkinus* Equo inſidens, lentis paſſibus, (ſed abſque habitu aliquo ignominioſo,) perductus eſt, per plateas de *Cheapſide*, & *Cornhill*, ad *Turrim Londinenſem*; atque exinde revectus eſt ad *Weſtmonaſterium*, cum Choro mille Maledictionum & Contumeliarum. Verum, ad ſpectaculi ornatum

natum majorem ſecutus eſt, parvo à *Perkino* Intervallo, unus ex intimis ejus Conſiliariis: Qui *Faber Ferrarius Regi* fuerat. Iſte Erro, cum *Perkinus* profugiſſet ad Aſylum, optavit potius Habitum Sacratum ſumere, quam loco Sacrato ſe munire; Atque veſtitum *Eremitæ* induit, & illo Habitu per Regiones obambulabat, donec detectus & comprehenſus eſſet. At præſtigiator iſte, manibus pedibuſque ſuper Equum vinctus fuit, neque cum *Perkino* rediit, ſed paucis poſt diebus morte mulctatus eſt. Paulo poſt, cum *Perkinus* ſe, quis eſſet, melius cognoviſſet, ſtricte examinatus eſt, & capta ejus Confeſſione, factum eſt Breve vel Extractum earum rerum, quas divulgari conſentaneum foret: Quod typis commiſſum, & publicatum eſt. Qua in re, *Rex* Famæ ſuæ minus conſuluit. Quemadmodum enim Narrationem continebat laborioſam, Particularium de *Perkini* Patre & Matre, & Avo, & Avia, & Avunculis, & Cognatis, per Nomina, & Cognomina ſua, & in quibus Locis ſurſum deorſum erraverat: Ita parum, aut nihil proferebat, de Conſiliis ejus, aut de iis, cum quibus Conſilia communicaſ-

ſet:

ſet : Neque ipſa *Duciſſa Burgundiæ*, (quam omnes noverint inſtar Animæ fuiſſe univerſi Negotii,) vel nominata eſt, aut deſcripta, ſed prorſus ſilentio prætermiſſa. Ita ut Homines, quod expectabant, non reperientes, multa deſiderarent, & majore in dubio eſſent, quam prius. Verum *Regi* magis placebat, vulgo non ſatisfacere, quam Grandium animos irritare. Neque etiam eo tempore, conjicere erat, ex novis aliquibus Examinationibus, aut Incarcerationibus, aliquem alium præter eos, qui jam pridem innotuerant, detectum aut accuſatum fuiſſe; Etſi *Regis* Animus abditus hoc ipſum in dubio diu reliquiſſet.

Circa hoc tempus, noctu, magnum coortum eſt Incendium, apud *Regis Palatium* de *Shine*, prope Cameras *Regis* ipſius : Quo incendio magna pars Ædium conflagravit, nec non multa lauta ſupellex abſumpta eſt : Id quod *Regi* occaſionem dedit, uſque à ſolo ædificandi nobilem illam ſtructuram *Richmondiæ*, quæ hodie cernitur.

Etiam paulo ante hoc tempus, evenit Accidens quoddam memorabile : Fuit quidam *Sebaſtianus Gabatus*, patria *Venetus*,

netus, qui *Briſtojæ* habitabat : Vir Coſmographiæ , & Navigationis peritus. Iſte vir, Succeſſum videns, & fortaſſe Fortunæ *Chriſtophori Columbi* æmulatus, in illa Fortunata Expeditione verſus *Zephyro-Auſtrum*, ante ſex Annos, facta, cogitavit ſecum, etiam novas terras detegi poſſe, verſus *Zephyro-Boream*. Atque ſane probabile eſt, ejus opinionem magis firmis & prægnantibus conjecturis fultam fuiſſe, quam fuerat ea *Columbi*. Cum enim duæ illæ magnæ inſulæ, veteris & novi Orbis, ſint verſus Septentriones, ipſa Fabrica, latæ & exporrectæ, verſus *Auſtrum* autem, acuminatæ; veriſimile eſt, illic primum innotuiſſe Terras novas, ubi minore Intervallo à veteribus disjunctæ eſſent. Quin & memoria extabat aliquarum Terrarum ad *Zephyro-Boream* ante diſcoopertarum, & pro Inſulis habitarum, quæ tamen revera eſſent pars Continentis *Americæ Borealis*. Fieri autem poſſit, ut aliqua Notitia de hac re ad *Columbum* poſtea perveniens, & ab eo ſuppreſſa, (cupido fortaſſe, ut in hujuſmodi Incœpto primus videretur) ei pro firmiore Argumento fuerit, ad credendum, univerſum illud ſpatium

ad

ad Occidentem *Europa* & *Aſia*, pelagus perpetuum non fuiſſe, quam aut *Seneca* Prophetia, aut *Platonis* Antiquitatis, aut currentium Maris & Ventorum à Terra ſpirantium Natura, & ſimilia; quæ, ut fama ſpargebatur, eum maxime moverunt. Etſi non ſim neſcius, imputatum fuiſſe illud *Columbi* Incœptum fortuitæ, & tempeſtate actæ Navigationi, (paulo ante) gubernatoris cujuſdam *Hiſpani*, qui in Ædibus *Columbi* mortuus dicebatur. *Gabatus* autem iſte, *Regi* fidem faciens, ſe *Inſulam* quandam Mercibus pretioſis abundantem, reperturum, adduxit *Regem* ut Navem apud *Briſtojam*, Commeatu & Nautis, inſtrueret, pro ea *Inſula* detegenda. Quam Navem Regiam comitatæ ſunt tres Naviculæ, à Mercatoribus *Londinenſibus* miſſæ, mercibus quibuſdam vilibus & levibus oneratæ, quæ eſſent Commercio cum *Barbaris* exercendo idoneæ: Navigavit autem *Gabatus*, (ut ipſe poſt Reditum ſuum referebat, adducens etiam Navigationis ſuæ univerſæ chartam,) longe admodum verſus Occidentem, cum quarta parte Septentrionalis plagæ, juxta Boreale latus, *Terra* de *Labrador*, uſque dum ad latitu-

latitudinem perveniſſet Sexaginta ſeptem Graduum cum dimidio, Mare continuo reperiens apertum & pervium. Certum eſt etiam *Regis* fortunæ, oblationem porrectam imperii illius ampliſſimi *Indiæ Occidentalis*. Neque renuit ipſe *Rex*, ſed mora fortuita, res diſturbata eſt. Etenim *Chriſtophorus Columbus*, à *Rege Portugalliæ* repulſam ferens, (qui & *Occidentales* & *Orientales Indias* ſimul complecti conſultum non putabat,) *Bartholomæum Columbum*, Fratrem ſuum, ad HENRICUM *Regem*, Nuncium miſit, ut cum eo de ſuo Incœpto negotiaretur. Contigit autem, ut *Bartholomæus* à Piratis, in mari, captus fuiſſet: quo fortuito Impedimento detentus, non niſi diu poſt ad *Regem* pervenit: Tam diu, ut priuſquam cum *Rege* HENRICO tranſegiſſet, Expeditio illa à Fratre ſuò *Chriſtophoro* ſuſcepta eſſet: Quo pacto, providentia divina, *Indiæ Occidentales*, Coronæ *Caſtiliæ*, ut tunc, reſervatæ fuerunt. Attamen hæc *Regem* acuerunt, ut non ſolum *Gabati* Expeditionem promoveret, verum etiam poſtea decimo ſexto Anno Regni ſui, atque iterum decimo octavo, nova Diplomata concederet, ad Terras adhuc

inco-

incognitas detegendas, & occupandas.

Hoc etiam Anno, decimo quarto ſcilicet *Regis*, (admirabili *Dei* providentia qui *Res* ad Bene-placitum ſuum flectit, & in minimis maxima ſuſpendit,) occurrit Accidens quoddam leve, ac etiam perverſum, quod magnos & fœlices effectus poſt ſe traxit. Durantibus cum *Scotia* Induciis, quidam Juvenes Nobiles ex *Scotia*, ad Oppidum *Norhami* venerunt; ibique, cum quibuſdam ex Familiaribus ſuis *Anglis*, ſe exhilararunt. Cumque in Otio eſſent, interdum ex Oppido deambularunt, & *Caſtellum* curioſe ſpectarunt. Quidam autem ex Præſidiariis *Caſtelli*, cum hoc bis aut ter animadvertiſſent, cumque animos adhuc exulceratos gererent, ex Hoſtilitate, quæ paulo ante interceſſerat, eos pro Exploratoribus, aut habebant, aut calumniabantur. Unde Jurgia inter eos orta ſunt; Et à Jurgiis manus conſerebant: Adeo ut complures ex utraque parte vulnerati eſſent: *Scotis*, uti veriſimile erat, cum in Oppido eſſent peregrini, duriores partes ſuſtinentibus. Quinetiam nonnulli ex iis interfecti ſunt, reliquis, citato gradu, in *Scotiam* redeuntibus. Hæc Res, poſtquam inter

Cuſtodes Limitaneos, ex utraque parte tractata eſt, nec finis Controverſiæ impoſitus, *Rex Scotiæ* in ſuam Contumeliam factam eſſe interpretatus eſt, Et Fecialem ad *Regem* Henricum miſit, qui hujus Injuriæ reparationem poſtularet, cum proteſtatione, eum alias Bellum denunciaturum. *Rex* autem (qui Fortunæ Aleam ſæpius expertus erat, & ad pacem inclinabat) reſpondit; Quod hactenus factum eſſet, prorſus contra voluntatem ſuam, & ſine conſenſu aut notitia, contigiſſe: Verum ſi Præſidiarii in culpa fuiſſent, ſe in eos ſevere animadverſurum, atque Inducias in omnibus conſervaturum. Verum hoc Reſponſum *Regi Scotiæ* Dilatio quædam viſa eſt, ut Querela, interpoſito ſpacio, elangueſceret: Itaque eum magis irritavit, quam placavit. At *Epiſcopus Foxus à Rege* audiens, quod *Rex Scotiæ* adhuc exæſtuaret, & impatiens eſſet, turbatus, Occaſionem Rupturæ Induciarum, à ſuis Hominibus ortam eſſe, quam plures humiles & deprecatorias Literas ad *Regem Scotiæ* miſit, quibus eum placaret; Unde *Rex Iacobus*, *Epiſcopi* mollibus & blandis Literis delinitus, ad eum reſcripſit, ſe, licet

licet haud parum Literis ſuis tribuerit, tamen plenam Satisfactionem non recipere poſſe, niſi cum eo colloqueretur; Tam circa præſentis Controverſiæ Compoſitionem, quam circa Res alias, quæ ad Bonum utriuſque *Regni* ſpectarent. *Epiſcopus* Mandata à *Rege* accipiens, in *Scotiam* profectus eſt. Convenerunt apud *Melroſſe*, *Abbatiam Ciſterciorum*, ubi *Rex* tum morabatur. *Rex* primo, diſertis verbis *Epiſcopo* ſignificavit, quam inique tulerat inſolentem illam Rupturam Induciarum, ab Hominibus ejus, apud Caſtrum de *Norhamo* factam. Quibus *Foxus* reſpondit tam humiliter, & tam blande, ut inſtar olei eſſet vulneri infuſi, unde ſanari cœpit. Atque hoc factum eſt, *Rege* & *Concilio* ſuo præſentibus. Poſtea, *Rex* cum *Epiſcopo* collocutus eſt ſolus; Atque Intima animi ſui exprompſit, dicendo; Temporarias iſtas Inducias & Paces, cito concluſas, cito etiam ruptas eſſe ſolere; Se autem arctiorem cum *Rege Angliæ* Amicitiam cupere: Ideoque ſi *Rex* HENRICUS, Primo-genitam ſuam Filiam, Dominam *Margaretam*, in Matrimonium ei dare vellet, ita demum Nodum fore indiſſolubilem. Se ſatis

noſſe, quantum *Epiſcopus* Auctoritate & gratia, apud *Regem* ſuum merito poſſit. Itaque ſi ipſe huic rei ſtudioſe incumbere vellet, ſe minime dubitare, quin pro voto ſuo ſucceſſura eſſet. *Epiſcopus* ſobrie reſpondit; Quod ſe potius fælicem, quam dignum reputaret, qui in tali Negotio Miniſter eſſet: Operam vero ſuam libentiſſime collaturum. *Epiſcopus* igitur ad *Regem* HENRICUM reverſus, quæque acta eſſent referens, *Regemque* propenſum, & fere cupidum inveniens, *Regi* Conſilium dedit; Ut primum pacem ſtabiliret; deinde Tractatum Matrimonii gradatim conſummaret. Pax itaque facile concluſa, quæ paulo ante *Natalem Domini* promulgata eſt, decimo quarto *Regis* Anno, duratura in vitam amborum *Regum* ſimul, aut eorum Superſtitis, & Annum unum deinceps. In hac Pace, continebatur Articulus; Ut nullus *Anglus Scotiam*, aut *Scotus Angliam* ingrederetur, niſi cum Literis Commendatoriis ſui *Regis*. Hoc, primo intuitu, videri poſſet eo ſpectare, ut Familiaritas inter Nationes abrumperetur: ſed factum eſt ad Limitaneos coërcendos, qui Diſſidiorum cauſſa eſſe conſueverant.

Hoc

Hoc etiam Anno, natus eſt *Regi*, Filius Tertius, *Edmundus* nominatus, qui paulo poſt obiit. Circa idem fere tempus, allatus quoque eſt nuncius, de Morte *Caroli*, *Regis Galli*; Cujus nomine celebratæ ſunt Exequiæ ſolennes & Regiæ.

Nec multum Temporis interceſſit, quin *Perkinus* (qui ex Argento vivo compoſitus erat, quod non facile contineri aut incarcerari poteſt,) turbare cœperit. Etenim Cuſtodibus deluſis, ſe in Fugam dedit, & verſus Mare properavit. Verum ſtatim omnes Anguli excuſſi, tamque ſedula facta eſt Inquiſitio, ut redire compulſus eſſet, & ad *Domum* de *Bethleem*, dictam *Prioratum* de *Shine*, (quæ *Aſyli* privilegio gaudebat) confugere, Seque *Priori* illius *Monaſterii* in manus tradere. *Prior* iſte, pro ſancto admodum viro, habitus eſt, quem omnes, eo tempore, multum reverebantur. Ille ad *Regem* acceſſit, & pro vita tantum *Perkini* deprecatus eſt, eum alias *Regis* Arbitrio relinquens. Multi apud *Regem*, ardentius etiam quam antea inſtiterunt, ut *Rex* eum ſine mora ex *Aſylo* abriperet, & ſuſpenderet. Verum *Rex* (qui elati erat Animi: neque

odiſſe quendam poterat, quem deſpiceret;) juſſit: *Vt Nebulo ex Aſylo extraheretur, & in cippis poneretur*: Atque ita vitam ejus, *Prioris* precibus largitus, *Perkinum* educi fecit. Et intra duos aut tres dies, ſuper pegma, in Area *Palatii Weſtmonaſterienſis* erectum, compedibus vinctus & cippo clauſus, per integrum diem ſedit. Dieque ſequente ſimiliter, cum eo, ad Crucem de *Cheapſide* actum eſt. Atque in utroque loco Confeſſionem ſuam, (de qua ſupra mentionem fecimus) perlegit: Exinde autem in *Turrim Londinenſem* perductus eſt. Verum (ut paulo ante notavimus) *Rex*, talem Societatem cum Fortuna inierat, ut nemo diſtinguere poſſit, quæ Actiones Fortunæ, quæ autem *Regis* Induſtriæ, deberentur. Creditum enim eſt ubique, *Perkinum* proditum fuiſſe; eumque non ſine *Regis* notitia elapſum; Qui eum, toto tempore Fugæ ſuæ, veluti injecta chorda, tenuiſſet: *Regemque* hoc feciſſe, ut cauſſam haberet eum Morte mulctandi, & Finem illis rebus imponendi. Verum hoc minus probabile eſt; Quandoquidem iidem Miniſtri, qui eum in Fuga ſua obſervabant, etiam ab *Aſylo* intercludere potuiſſent.
Verum

Verum fatale erat, ut Hedera iſta ſerpens *Plantageniſtæ*, veram *Plantageniſtæ* Arborem, necaret. *Perkinus* enim, haud diu poſt, ſe in Gratiam & Favorem Cuſtodum ſuorum, Servorum *Iohannis Digbeii Equitis Aurati*, Præfecti Turris, numero quatuor, (*StrangWaii*, *Blewetti*, *Aſtvvoodi* & *Rogeri Longi*,) inſinuaverat. Atque Nebulones iſtos, promiſſorum Montibus corrumpere anniſus eſt, ut Carcere ſe eximeret. Sed ſatis gnarus, Fortunam ſuam tam contemptibilem redditam, ut nullius ſpes paſcere poſſit; (Spe autem perficienda res erat; Nam præmia deerant;) apud ſe vaſtum & tragicum Facinus machinatus eſt: Illud fuit, ut in ſocietatem Conſiliorum ſuorum, *Edvvardum Plantageniſtam*, *Comitem Warvvici*, tum in Turre detentum, pertraheret, Quem, tædium diuturnæ Incarcerationis, & recurrentes ſubinde Metus Mortis, ita emollliverant, ut ad quamlibet Impreſſionem, de libertate ſua recuperanda, recipiendam, aptus eſſet. Hunc Principem Juvenem, arbitrabatur *Perkinus*, ſervos illos, quos ſupra memoravimus, officioſe reverituros, licet ipſe iis deſpicatui eſſet. Itaque poſtquam per nuncium u-

num aut alterum, per aliquos ex illis ſervis miſſum, *Comitis* conſenſum deguſtaſſet; conſtitutum inter eos fuit, ut quatuor hi, Dominum ſuum, *Præfectum Turris*, Noctu, ſecreto obtruncarent; & pecunias & Bona ejuſdem Præfecti, quæ commode exportari poſſent, eriperent; Claveſque *Turris* caperent, & *Perkinum* cum *Comite* ſtatim emitterent. Verum, hæc Conjuratio detecta eſt, priuſquam perpetrari poſſit. Atque in hac quoque re, *Regis* præalta prudentia eum gravi Invidia onerabat; *Perkinum* ei tantum inſtar eſcæ fuiſſe, ad *Comitem* captandum. Atque eodem Temporis momento, dum Conjuratio iſta iniretur, (quaſi etiam illud ipſum *Regis* Induſtria effectum eſſet,) in Fatis erat, ut adulterinus quidam *Comes Warwici* prodiret, *Calcearii Filius*, cui nomen erat *Radulphus Wilfordus*; Adoleſcens autem edoctus & inſtructus erat à *Fratre* quodam *Auguſtiniano*, *Patricio* dicto. Uterque horum à partibus *Suffolciæ* in *Cantium* pervenerunt; ubi non ſolum clam, & per Suſurros, Rumores ſpargebant, *Wilfordum* iſtum verum *Comitem Warwici* eſſe; Verum etiam *Frater* ille Populum ad credendum propenſiorem exper-

expertus impudentiſſime Conciones de ea re ad Populum habuit, eoſque, ut in Auxilium ſuum properarent, hortatus eſt; unde uterque comprehenſus eſt, & ſuppoſititius *Comes* morte affectus, *Frater* autem perpetuo carceri damnatus. Hoc vero opportune admodum accidit, ad repræſentandum periculum, quod *Regi* à *Comite Warwici* imminebat, & ad velandam *Regis* Severitatem, quæ ſecuta eſt: Eaque ipſa Opportunitas, accedente veſania *Fratris*, qui tantam proditionem, antequam ullas nacta eſſet vires, publicare eſſet auſus; Quin & ejuſdem *Fratris* vitæ Condonatio, (cujus tamen revera, nihil aliud in cauſſa fuit, quam Ordinis ſui Privilegium:) Denique Miſericordia vulgi, (quæ ſi Gurgite rapido fluat, ſemper cœnum Invidiæ & Scandali excitat,) effecerunt, ut ubique potius Sermone hominum jactatum, quam plane creditum eſſet, omnia Artificio *Regis* inſtructa fuiſſe. Sed utcunque hoc fuerit, *Perkinus* (qui jam tertio contra Gratiam peccarat) tandem in Judicium adductus eſt, apud *Weſtmonaſterium*, & coram *Commiſſariis* de *Audiendo & Terminando*, impetitus, de diverſis Prodi-

tionibus commiſſis & perpetratis, poſt ejus in *Angliam* Adventum, (ita enim Judices conſuluerunt, quoniam extraneus eſſet,) denique condemnatus eſt, & intra paucos dies, apud *Tiburne*, capitali Supplicio affectus. Ubi rurſus Confeſſionem illam ſuam perlegit, & veram eſſe, jam ſub ipſam Mortem, agnovit. Atque is exitus fuit Baſiliſci hujus, qui potis erat eos necare, qui eum primi non aſpexiſſent. Fabula erat certe ex hujus generis Fabulis, quæ memorantur, longiſſima; Et alium fortaſſe finem ſortita eſſet, niſi res incidiſſet, in *Regem* prudentem, animoſum, & fortunatum.

Quantum vero ad tres *Perkini* Conſiliarios, ii ſe *Aſylarios* regiſtrari fecerunt, cum *Perkinus* id ipſum feciſſet. Verum, ſive quod iis ignotum eſſet, ſive quod intra privilegium ſe continuiſſent, in Judicium minime adducti ſunt. Una cum *Perkino* ſuſpenſi ſunt, *Major Civitatis* de *Corke*, in *Hibernia*, & Filius ejus; Qui proditionum *Perkini*, inter præcipuos, Fautores fuerant. Paulo poſt, ſimiliter Morti adjudicati ſunt octo alii, propter Conjurationem factam in *Turre*; Quorum quatuor *Præfecti Turris*

Servi

Servi erant. Et ſtatim poſt, in Judicium adductus, coram *Comite Oxoniæ* (*Seneſchallo Magno Angliæ* ea vice facto,) infelix ille Princeps *Comes Warvvici*, non propter Conatum è *Turre* evadendi, (hoc enim peractum non eſt; Atque etiam, cum Incarceratio propter proditionem minime fuiſſet, Evaſio pro Proditionis crimine, lege haberi non debuit;) Sed propter Conjurationem cum *Perkino* initam, Seditiones in *Regno* excitandi, & *Regem* deſtruendi. *Comes* autem *Warvvici* Accuſationem Confeſſione ſua firmavit, & paulo poſt, apud *Collem Turris*, decapitatus eſt.

Sic etiam finivit, non ſolum Nobilis iſtius, & vere commiſerabilis Perſonæ, *Comitis Warvvici*, Primo-geniti *Ducis Clarentiæ*, Tragœdia; verum etiam Stirps & Linea maſcula *Plantageniſtarum*, quæ tanto cum ſplendore & gloria floruerat, uſque à temporibus Celeberrimæ memoriæ *Regis* HENRICI *ſecundi Regis Angliæ*. Fuerat autem hæc Stirps, ſæpe ſanguine proprio intincta. Manet autem adhuc Progenies illa, ſed in alias Familias, tam Imperiales, quam Nobiles, tranſplantata. Verum nec Criminis Reatus, nec Rationes Status,

Invidiam extinguere poterant, quæ *Regi*, ob hanc Executionem incumbebant. Itaque Conſultum putabat *Rex*, Invidiam iſtam, ex *Anglia* exportare; eamque, in novum ſuum Affinem, *Ferdinandum Regem Hiſpaniarum*, exonerare; *Regibus* enim iſtis duobus, vel ſolo nutu ſe mutuo intelligentibus, res ita ſe habuit, ut literæ ex *Hiſpania* reperirentur, atque oſtenderentur, quibus inter alias Sermones, circa Tractatum Matrimonii, *Ferdinandus* ad *Regem* HENRICUM, diſertis verbis ſcripſerat: ſe ſecuritatem nullam de Liberorum *Regis* in Regnum Succeſſione videre, quamdiu *Comes Warwici* in vivis eſſet; Seque Filiam ſuam, in manifeſta pericula & turbas mittere, haud libenter ſuſtenturum. Verum hoc facto, etſi *Rex* aliquatenus Invidiam à ſe ipſo amoliretur; tamen non animadvertit, ſe ſimul Maledictionem quandam, & omen infauſtum, Nuptiis ipſis impingere. Quod quidem eventu ita completum eſt; ut & *Princeps Arthurus* uxore ſua ad breve tempus potiretur: Atque ipſa *Principiſſa Catharina* (Fœmina triſtis & Religioſa,) diu poſt cum *Regis* HENRICI *Octavi*, de ea repudianda, conſilium ei primum

primum nunciatum eſt, diceret; *Se quidem culpa vacare : ſed hoc juſto Iudicio Dei factum eſſe, quod nuptiæ ſuæ in ſanguine fundata fuiſſent*: Intelligendo Sanguinem *Comitis Warwici.*

Hoc Anno, *Regis* decimo quinto, magna graſſata eſt peſtis, tam *Londini*, quam in aliis *Regni* partibus. Itaque *Rex*, poſt loca crebro mutata, (ſive ut à Contagione tutior eſſet; ſive ut Occaſionem Colloquii cum *Archi-Duce* præberet : ſive ob utrunque :) *Caletum* cum *Regina* ſua transfretavit. Poſtquam *Rex Caletum* veniſſet, *Archi-Dux* ſtatim ad eum Honorificam Legationem miſit: Tam ut de Adventu *Regis* in eas partes gratularetur, quam ut ſignificaret ſe præſto eſſe, (ſi *Regi* placeret,) præſentia ſua obſequium ei deferre. Sed ſimul Legati *Regi* intimarunt, ut Locum Congreſſus deſignaret, extra aliquod munitum Oppidum, aut Caſtellum; quoniam, hoc *Regi Gallo*, ſimili occaſione, denegaſſet. Quamvis autem (ut ajebat) non exiguum diſcrimen inter illos duos *Reges* agnoſceret; tamen ab exemplo ſe metuere, ne forte illud ipſum, à *Rege* quopiam in poſterum, cui minus quam *Regi* HENRICO fideret, poſtula-

retur. *Rex* Comitatem *Archi-Ducis* ſibi gratam eſſe, excuſationem autem probatam eſſe oſtendit; Et locum ad *Ædem Sancti Petri* extra *Caletum*, colloquio deſignavit. Simul etiam *Archi-Ducem* Legatis à ſe miſſis honoravit: Hi fuerunt, *Baro* de *Sancto Ioanne*; & unus ex *Secretariis Regis*: Quos *Archi-Dux* eo honore excepit, ut (ad *Miſſam* celebrandam *Sancti Audomari* profectus:) medius inter *Baronem* de *Sancto Ioanne* à Dextra, & *Secretarium* à Siniſtra, equitaret. Die ad colloquium aſſignato, *Rex* Equo vectus, ad nonnullum ab *Æde Sancti Petri* Intervallum, in occurſum *Archi-Ducis*, perrexit. Cum appropinquaſſent, *Archi-Dux* propere de Equo deſcendit, & ad Stapedem *Regis* tenendum, ſe obtulit: Id *Rex* nullo modo permittere voluit, ſed cum & ipſe ab *Equo* deſcendiſſet, magnis cum Amoris Indiciis ſe mutuo complexi ſunt; Atque in locum, in Templo ad hoc ornatum, ad longum Tempus collocuti ſunt; Non ſolum tractantes de Fœderum præteritorum Confirmatione, & Commerciorum libertate; Sed etiam de Nuptiis reciprocis, inter HENRICUM *Ducem Eboraci*, Filium *Regis* ſecundo-

cundo-genitum, & *Archi-Ducis* Filiam; Et rurſus inter *Carolum Archi-Ducis* Filium primo-genitum, & *Mariam* Filiam ſecundo-genitam *Regis*. Verum Gemmulæ iſtæ immaturarum Nuptiarum, nihil aliud erant, quam vota quædam *Principum* Amicorum, & Auræ Benevolentiæ, etſi alterum Matrimonium poſtea Tractatu concluſum, ſed minime conſummatum fuerit. Verum toto illo tempore, quo *Principes* iſti, inter ſe converſabantur, in *Suburbiis Caleti*, mira fuit inter eos Cordialis & intimi Amoris Demonſtratio: præcipue ex parte *Archi-Ducis*. Qui (præterquam quod eſſet *Princeps* humaniſſimus, & moribus ſuaviſſimis,) conſcius ſibi, quam moroſe & parum amanter *Rex* à Concilio ſuo tractatus fuiſſet, in negotio *Perkini*, omnibus modis contendit, ut priſtinum in *Regis* Benevolentia locum recuperaret. Atque inſuper Patris & Soceri ſui Monitis, perpetuo obſeſſus erat, qui (propter odium ſuum & ſuſpiciones adverſus *Regem Gallum*,) ſemper *Archi-Ducis* Aures obtuderunt, ut ſuper amicitiam *Regis Angliæ*, veluti Anchoram jaceret: hac data occaſione, eorum monita & præcepta

exequi gauderet : *Regem* appellans Patronum ſuum, & Patrem, & Protectorem : (Nam hæc ipſa verba *Rex* Literis ſuis poſtea inſeruit, ad Civitatem *Londini* miſſis : Quibus Humanitatem *Archi-Ducis* prolixe commendavit, *)* cum aliis verbis Honorificentiſſimis, quæ Amorem ſuum , & obſervantiam erga *Regem* , teſtarentur. Venerunt etiam *Caletum* ad *Regem Præſes Picardiæ*, *&* *Balivus Amieni*, à *Ludovico Rege Gallo* miſſi : Tam ut honorem ei exhiberent; quam ut certiorem eum facerent, de victoria ſua, & ſubjugatione *Ducatus Mediolanenſis. Rex* viſus eſt ſibi complacere in honoribus, qui illi, durante mora ſua *Caleti* , ab Exteris exhibiti erant. Etenim *Caleto* fuſe de iis ſcripſit ad Majorem & Senatum *Londinenſem* : quod (haud dubie) cauſſam multis ſermonibus in urbe præbuit. *Rex* enim, etſi Cives ſibi conciliare non poterat, modis ab *Edwardo Quarto* uſitatis : tamen Affabilitate, & aliis Favoribus Regiis, eos ſemper devinciebat, ſeque illis multum dabat.

Hoc etiam Anno mortuus eſt *Ioannes Mortonus*, *Archi-epiſcopus Cantuarienſis*, & *Cardinalis*, ſummuſque etiam

Angliæ

Angliæ Cancellarius. Vir prudens erat, & eloquens, ſed Ingenio aſpero, & imperioſo; *Regi* acceptiſſimus; ſed Nobilitati inviſus, Populo itidem odioſus. Neque ex Benevolentia aliqua, nomen ejus omiſſum eſt, in Catalogo Adulatorum *Regis*, quos Edictum *Perkini* perſtrinxit; Sed eum noluerunt reliquis admiſcere, quoniam *Imaginem* & *Superſcriptionem Papæ* in ſe habuit: *Cardinalatus* ſcilicet Honore impreſſam. *Regem* ſibi obſtrinxerat, Conſiliorum Occultatione, & Diligentia: ſed præcipue, quod *Regi*, in Fortuna ſua minore, fidum ſe præbuit: Et ſimul, quod (affectu ſuo ſecreto) inveterata malitia non vacabat, adverſus *Familiam Eboracenſem*, ſub qua Calamitates nonnullas ſubierat. Quinetiam, libenter Invidiam à *Rege* in ſe derivabat, etiam, plus quam *Rex* vellet. *Rex* enim, ſubterfugia non quærebat, ſed Invidiæ in os ſe objicere ſolebat, & cupiditates ſuas aperte præferre: Id quod Invidiam contra eum auxit ſane, ſed minus audere effecit. Verum, quatenus ad duras illas *Regis* Exactiones, Tempus poſtea prodidit, *Epiſcopum* iſtum *Regis* Ingenio obſequendo, illi potius temperaviſſe.

Sub

Sub *Richardo Tertio*, cuſtodiæ commiſſus fuerat, in Domo *Ducis Buckinghamiæ*. Quem ad Defectionem à *Richardo* ſecreto impulit. Sed poſtquam *Dux* Negotio ſe implicaret, *Epiſcopumque* præcipuum ſibi in Tempeſtate Gubernatorem Navis fore ſperaſſet, *Epiſcopus* in Scapham tranſiliverat, & trans mare profugerat. Verum, utcunque iſte Vir laudandus, aut reprehendendus occurrat, certe feliciſſimam Memoriam meritus eſt: Eo quod principale fuerat Inſtrumentum in Conjunctione duarum *Roſarum*. Grandævus admodum mortuus eſt: Sed corpore validus, & Animi Facultatibus integris.

Anno ſequente, qui fuit Sextus Decimus *Regis*, Annuſque Domini milleſimus quingenteſimus, Jubilæum *Romæ* celebratum eſt. Verum *Papa Alexander*, quo Impenſis & Periculo longi Itineris, ad *Romam* uſque parceret, conſultum putavit, Gratias eas Spirituales, per viam permutationis transferre, ad eos, qui certas pecuniæ ſummas ſolviſſent: cum minus grave eſſet, eas in Patria quemque ſua recipere. Quo nomine, in *Angliam* miſſus eſt, *Iaſper Pons Hiſpanus*, *Papæ* Commiſſarius: Meliore

Judicio

Judicio electus, quam fuerant illi, qui nonnullis Annis poſt in *Germaniam*, à *Leone Papa* miſſi ſunt. Etenim negotium, magna cum Prudentia, & ſpecie Sanctitatis, *Pons* iſte geſſit. Ita ut ampliſſimas pecuniarum ſummas, intra hoc *Regnum Angliæ*, in uſum *Papæ* corrogaverit, exiguo aut nullo Scandalo. Opinio prava increbuerat, *Regem* pecuniæ participaſſe. Verum apparet ex Literis *Cardinalis Adriani Regis* Penſionarii, ad *Regem* poſt aliquot Annos miſſis, hoc minus verum fuiſſe. Etenim, *Cardinalis* iſte, à Rege adhibitus, ut *Papæ Iulio* perſuaderet, Bullam Diſpenſationis pro Matrimonio inter HENRICUM *Principem* & Dominam *Catharinam* ineundo, expedire, *Papamque* in ea concedenda difficiliorem expertus, pro principali Argumento, merito *Regis* erga eam Sedem, uſus eſt: Quod pecuniæ illæ, quam *Pons* intra *Angliam* collegit, ne Denarium quidem tetigerat. Verum, quo clarius eluceſceret, (ad Populo ſatisfaciendum,) pecuniam iſtam ſacram fuiſſe: Idem Nuncius *breve Regi* à *Papa* detulit: Per quod *Rex* excitatus, & ſummonitus fuit, ut in Perſona propria *Bello Sacro* contra *Turcam*

cam intereſſet. Quoniam *Papa* (ex Sollicitudine *Patris Univerſalis*,) quaſi ſub oculis cernens Succeſſus & Progreſſus magni illius Fidei Hoſtis, multas conſultationes in *Conclavi*, præſentibus *Legatis Principum* Exterorum, circa *Bellum Sacrum*, & generalem *Principum Chriſtianorum* in *Turcam* Expeditionem ſuſcipiendam, habuiſſet. In quibus conſultationibus decretum fuiſſet; ut *Hungari*, *Poloni*, & *Boêmi*, *Thraciam* Bello invaderent: *Galli* & *Hiſpani*, *Græciam*: *Papa* vero (promptus ad ſe immolandum prò cauſſa *Chriſtiana*,) in Perſona ſua, & Comitatu *Regis Angliæ*, *Venetorum*, & aliorum Statuum, qui Mari pollerent, navigaret cum Claſſe potentiſſima, per *Mare Mediterraneum*, uſque ad *Conſtantinopolim*. Quodque, in hunc finem, *Sanctitas Sua*, Nuncios ad omnes *Principes Chriſtianos* miſiſſet; Tam ut Ceſſatio fieret omnium Diſſidiorum & Querelarum inter ſe, quam ut Apparatus Bellici, & Contributiones pecuniarum, ſine mora fierent, ad ſacrum hoc Incœptum ad exitum perducendum.

Huic *Papali Legationi Rex*, (de Animo & Conſiliis *Papæ* bene informatus) Reſpon-

Reſponſum dedit, magis ſolenne, quam ſerium, ſignificans:

Nullum in Terra *Principem* ſeipſo promptiorem, aut obſequentiorem futurum, tam Perſona propria, quam univerſis ſuis Copiis, & Fortunis, ad *Bellum* hoc *Sacrum* ineundum. Verum, tantam eſſe Locorum diſtantiam, ut nullæ maritimæ Copiæ à ſe apparandæ & cogendæ, niſi duplici ſumptu inſtrui poſſint, & duplici etiam (ad minimum) mora, quam poſſet fieri à *Regibus*, quorum Territoria magis eſſent in propinquo. Præterea, neque ſtructuram navium ſuarum, (cum nullas haberet Triremes,) neque Experientiam *Navarchorum* & *Nautarum* ſuorum, illis Maribus tam apte convenire poſſe, quam Nationum illarum. Itaque conſultius facturam ſuam *Sanctitatem*, ſi ab uno ex *Regibus* illis, qui commodius poſſet, impetraret, ut ſe Mari comitaretur; Quo pacto, omnia, & minore Impendio, & majore celeritate, confici poſſint. Quinetiam, Æmulatio & Diviſio, circa Imperium Exercitus, quæ inter illos duos *Reges*, *Gallum* & *Hiſpanum*, intervenire fortaſſe poſſint, ſi uterque in Bello terreſtri ſuper *Græciam* proce-

deret,

deret, prudenter evitaretur. Se vero, pro ſua parte, Auxiliis & pecuniis non defuturum. Nihilominus, ſi uterque *Rex* hoc facere recuſaret, ſe potius, quam *Sanctitas* ſua ſola navigaret, quam primum poſſet, eidem inſerviturum. Sub Conditione tamen, ut primo diſcordias omnes inter *Principes Chriſtianos* depoſitas, & ſedatas videret; Quemadmodum, ipſe, ex ſua parte, nullis omnino implicatus eſſet: Atque ſimul, Oppida aliqua munita ad Littora *Italiæ*, in manus ſuas traderentur, quæ hominibus ſuis, & præſidio & Receptui eſſe poſſint.

Cum hoc Reſponſo reverſus eſt *Iaſper Pons* neutiquam triſtis. Attamen hæc *Regis* Declaratio (utcunque ſuperficialis) ei talem, apud Exteros, Exiſtimationem peperit, ut non diu poſt, ab *Equitibus Rhodi* electus eſſet Ordinis illius Protector: Omnibus rebus in multiplicationem honoris cedentibus, *Regi* qui tantam obtinuerat Famam, Prudentiæ, & in rebus Civilibus peritiæ.

His duobus poſterioribus Annis, in Judicium vocati ſunt, quidam Hæretici; Quod tempore hujus *Regis*, rarum admodum erat: & ſi aliquando contigerat,

gerat, Pœnitentiis potius, quam Igne luebant. *Rex* (licet Scholaſticus non eſſet,) tamen honorem ſortitus eſt, ut *Cantuariæ*, unum ex iis convinceret, & ad Sanitatem perduceret.

Hoc etiam Anno, licet *Rex* à Spiritibus & Illuſionibus non eſſet vexatus: Quos aſperſione partim Sanguinis, partim Aquæ, abegerat: Attamen, Apparitionibus quibuſdam inquietabatur: ſemper ab eadem Regione ſe oſtendentibus, *Familiæ* ſcilicet *Eboracenſi*. Evenit, ut *Comes Suffolciæ*, Filius *Elizabethæ*, (Sororis natu majoris, *Edvvardi Quarti*, ex *Ioanne Duce Suffolciæ*, ſecundo ejus Marito) & Frater *Ioannis Comitis Lincolniæ*, qui apud prælium de *Stoke* occubuerat, vir iracundus & cholericus, hominem in Iræ fervore occideret. Cujus criminis *Rex* ei gratiam fecit. Verum, aut ut ei Nubem quandam Infamiæ impingeret: Aut ut ſenſum Gratiæ ſuæ majorem incuteret; Eum palam in Judicium produxit, & *Diploma Condonationis* ſuæ aperte allegare voluit. Hoc in *Comite*, illum effectum peperit, quem ſimilibus cauſſis, in animis elatis, parere conſuevit. Nimirum, ut Ignominia altius inſideret, quam Gratia

Gratia. Itaque infenſus animi, clam in *Flandriam* aufugit ad Materteram ſuam *Duciſſam Burgundiæ*. *Rex*, hac re turbatus nonnihil eſt. Sed prioribus periculis edoctus, ut lenibus & tempeſtivis uteretur remediis, Nunciis benignis ita eum emollivit, (*Duciſſa* etiam *Margareta*, tot in Alchymia ſua fruſtrationibus, fatigata: ideoque à novis Experimentis facta aliena; partim etiam nonnihil dulcorata, quod ejus Nominis, in Confeſſione *Perkini*, nulla facta fuerat mentio:) ut *Comes* placatus rediret *Regique* reconciliaretur.

Principio Anni ſequentis, qui erat *Regis* Decimus Septimus, Domina *Catharina*, *Ferdinandi* & *Iſabellæ*, *Regis* & *Reginæ Hiſpaniæ*, Filia quarta, *Angliam* appulit, apud *Portum Plimmouthi*, ſecundo die *Octobris*: Et decimo quarto *Novembris* inſequentis, *Principi Arthuro* nupſit; Matrimonio in *Templo D. Pauli* ſolenniter celebrato. *Princeps*, tunc Annorum erat circiter quindecim, Sponſa autem ejus circiter octodecim. Modus eam in *Angliam* recipiendi; Modus Ingreſſus ejus in *Londinum*; Atque Nuptiarum ipſarum Celebritas, magna & vera cum Magnificentia peracta ſunt;

Sive Sumptus ſectetur, ſive Splendor, ſive Ordo. Præcipuus vir, qui univerſum apparatum curavit, erat *Foxus Epiſcopus*; Qui non ſolum prudens erat Conſiliarius, in Negotiis tam Belli, quam Pacis, verum etiam bonus Præfectus operum, bonus itidem *Magiſter Caremoniarum*; Denique omnia erat, quæ competerent parti Activæ, & pertinerent ad Servitium Aulæ, aut ſtatus, *Magni Regis*. Nuptiarum harum Tractatus ſeptem Annorum Opus erat; cujus partim cauſſa erat ætas tenera *Principum*, præſertim ipſius *Arthuri*. Sed vera cauſſa ſuberat, quod hi duo *Reges*, prudentiſſimi ſcilicet, & profundi Judicii, ſtabant diu alter in fortunam alterius intuentes: ſatis gnari, Tractatum ipſum interea, Opinionem ubique creare arctæ inter illos Conjunctionis, & Amicitiæ; Quod ipſum utrinque utile erat rebus amborum *Regum*, licet liberi adhuc manerent. Verum in fine, cum utriuſque *Regis* Fortuna, indies magis proſpera & ſecura evaderet; atque cum circumſpectantes, nullam invenirent Conditionem meliorem, Tractatum Matrimonii concluſerunt.

Summa Dotis (quæ in *Regem* tranſ-

lata erat per viam Renunciationis,) fuit Ducenta Millia Ducatorum. Quorum centum Millia ſolvi debebant, poſt decem dies à Solennizatione Matrimonii: Altera vero centum Millia, æquis portionibus, proximis duobus Annis. Pars tamen poterat per Jocalia, aut per Vaſa aurea & argentea, repræſentari: Et Ratio inita eſt, quo pacto juſte & indifferenter æſtimarentur. Reditus autem Principiſſæ aſſignatus, fuit tertia pars *Principatus Walliæ* & *Ducatus Cornubiæ*, & *Comitatus Ceſtriæ*, poſtea per Metas ſeparanda. Verum, ſi contigerit eam *Reginam Angliæ* fore, indefinitus relinquebatur: Ita tamen, ne minor foret, quam ulla *Regina Angliæ* ante hac frueretur.

In Spectaculis & triumphis Nuptialibus, multa ex *Aſtronomia* deſumpta ſunt. Sponſa enim per *Heſperum* adumbrata eſt, Princeps autem per Arcturum: Sed & vetus *Rex Alphonſus*, (qui inter *Reges* maximus fuerat *Aſtrologus*, atque ſimul ex Progenitoribus *Principiſſæ*,) introductus eſt, ut Fortunam Nuptiarum prædiceret. Certe, quiſquis is fuerit, qui iſtas nugas continuaret, ultra Pedantium ſapuit. Sed pro certo ducas,

Ar-

Arthurum illum *Regem Brittannum*, ad *Fabulas* uſque celebrem, atque Proſapiam *Principiſſæ Catharinæ*, à *Familia Lancaſtrenſi*, extractam, nullo modo oblivione præterita fuiſſe. Verum, (ut videtur) non fauſta res eſt, Fortunam ex *Aſtris* petere. Nam *Princeps* iſte Juvenis, (Qui, eo tempore, in ſe trahebat, non ſolum Spes & Affectus Patriæ ſuæ, verum etiam Oculos & Expectationem Exterorum) poſt paucos Menſes, ineunte *Aprile*, apud *Caſtrum* de *Ludlow* obiit, quo miſſus erat, ut cum Aula ſua reſideret, tanquam *Princeps Walliæ*. Hujus *Principis*, eo quod cito mortuus eſt; Et quia in more Patri erat, Liberos ſuos modice illuſtrare, exigua manet Memoria. Illud tantum traditur, eum bonarum Literarum ſtudioſiſſimum fuiſſe & magnos in iis profectus feciſſe, ſupra Annos ſuos, & ſupra Conſuetudinem *Principum* magnorum.

Dubitatio quædam temporibus ſequentibus oborta eſt, cum Divortium HENRICI *Octavi*, & Dominæ *Catharinæ*, tantas turbas in orbe concitaverat, utrum *Arthurus* carnaliter cognoviſſet *Catharinam* uxorem ſuam: Quo iſta pars, de Cognitione carnali, caſui inſe-

reretur. Verum autem eſt, *Catharinam* ipſam rem negaſſe; vel ſaltem Advocatos illius & rei inſtitiſſe, & ut firmamentum cauſæ non contemnendum omitti noluiſſe; Etſi plenitudo Poteſtatis *Papalis* in diſpenſando, Quæſtio fuiſſet primaria. Iſta autem Dubitatio per longum tempus duravit, reſpectu duarum *Reginarum* quæ ſucceſſerunt, *Mariæ* & *Elizabethæ*; Quarum Legitimationes erant inter ſe incompatibiles, etſi Succeſſio ipſarum, vigore *Actus Parlamenti*, ſtabilita fuiſſet. Tempora autem quæ *Mariæ Reginæ* Legitimationi favebant, credi volebant: nullam fuiſſe carnalem cognitionem. Non quod videri vellent abſolutæ *Papæ* poteſtati quicquam derogare, vel eo caſu diſpenſandi; Sed Honoris tantum cauſa, atque ut Caſus magis eſſet favorabilis, & mollius laberetur. E contra, Tempora, quæ Legitimationi *Reginæ Elizabethæ* favebant, (quæ & longiora, & recentiora fuerunt,) contrarium defendebant. Illud certæ Memoriæ eſt, interceſſiſſe Tempus ſemeſtre, inter Mortem *Principis Arthuri*, & Creationem *Henrici*, in *Principem Walliæ*; Quod eo pertinere Homines interpretabantur, quo ſpatium

tium illud temporis, in certo poneret, utrum *Catharina* ex *Arthuro* gravida facta fuiſſet. Quin & *Catharina* ipſa, novam à *Papa Bullam* procurari fecit, ad Matrimonium melius corroborandum, cum clauſula illa, (*Vel forſan Cognitam*) quæ in priore *Bulla* comprehenſa non erat. Datum etiam in Evidentiis fuit, dum Cauſa Divortii tractaretur, Scomma quoddam facetum; Nimirum quod *Arthurus* mane cum è lecto *Principiſſa* ſurrexiſſet, potum poſtulaſſet, præter Conſuetudinem ſuam; Cumque Generoſus quidam è Cubiculo ſuo, qui potum ei porrigeret, ſubrideret, remque notaſſet; *Princeps* jocans, ad eum dixiſſet, *Se in medio Hiſpaniæ, quæ calida eſſet Regio*, *fuiſſe*; Iter autem ſuum ſitibundum eum reddidiſſe; Quodque ſi Adoleſcens ille, è tam calido Climate veniſſet, potum avidius hauſiſſet. Quinetiam *Princeps* fuerat Annorum circiter ſexdecim, cum mortuus eſt, & Corpore ſanus & robuſtus.

Februario ſequente, *Henricus Dux Eboraci* factus eſt *Princeps Walliæ*, & *Comes Ceſtriæ* & *Flintæ*; Etenim *Ducatus Cornubiæ*, ſtatuto ad eum devolutus eſt. At *Rex* Ingenio tenax, & non libenter

Reditus novos, ſi alibi nupſiſſet *Henricus*, aſſignaturus; ſed præcipue propter affectum ſuum, quo & Natura, & propter Rationes politicas, *Ferdinandum* proſecutus eſt, affinitatis prioris continuandæ cupidus, à *Principe* obtinuit, (etſi non abſque aliqua Reluctatione, qualis ea Ætate, quæ Duodecimum Annum nondum complevit, eſſe poterat,) ut cum *Principiſſa Catharina*, contraheretur: Secreta Dei Providentia ordinante, ut Nuptiæ illæ, magnorum Eventuum & Mutationum Cauſa exiſterent.

Eodem Anno, celebratæ ſunt Nuptiæ, *Iacobi Regis Scotiæ*, cum *Margareta*, Filia HENRICI Primo-genita: Quæ per Procuratorem contractæ ſunt, & apud *Crucem Divi Pauli* publicatæ, Viceſimo quinto *Ianuarii*, & Hymnus *Te Deum* ſolenniter ibi cantatus eſt. Verum hoc certum eſt, Lætitiam Civium *Londinenſium*, per ſonitum Campanarum, Ignes Exultationis, & hujuſmodi Plebis ſuffimenta, monſtratam, majorem fuiſſe, quam quis expectare in animum induxiſſet, cum tam gravia & recentia, inter Nationes odia extitiſſent; præſertim *Londini*, quod tam longe fuerat

fuerat à ſenſu Periculorum & Moleſtiarum ex Bellis præcedentibus. Ideoque vere attribui poterat, ſecreto Augurio & Inſpirationi, (quæ ſæpenumero influit, non tantum in Corda *Regum*, verumetiam in pulſas & venas Populorum,) de Fælicitate, ex eo Conjugio, temporibus futuris ſecutura. Matrimonium hoc, Menſe *Auguſti* ſequentis, conſummatum fuit apud *Edenburgum*. *Rex* Filiam ſuam, uſque ad Oppidum de *Collıweſton* comitatus eſt; Ibique eam Curæ & Famulitio *Comitis Northumbriæ* committit. Qui magno cum Comitatu Virorum; & Fœminarum Nobilium, eam in *Scotiam*, ad Maritum ſuum perduxit.

Hoc Matrimonium, per tres fere Annos, tractatum erat; à tempore ſcilicet, quo *Rex Scotiæ*, cum *Epiſcopo Foxo*, Arcanum Animi ſui communicaſſet. Summa dotis, à *Rege* HENRICO data, fuit Decem Mille Librarum. Reditus autem annui, à *Rege Scotiæ*, in Suſtentationem Uxoris ſuæ, aſſignati, fuerunt bis Mille Librarum, poſt Mortem *Iacobi*; & Mille Librarum in præſenti. Qui Reditus ſeparandi erant, ex præcipuis & certiſſimis Reditibus. Traditur, cum

de hoc Matrimonio deliberaretur, *Regem Concilio* ſuo *ſanctiori* Negotium remiſiſſe; Quoſdam vero ex Concilio, uſos Conſiliariorum libertate, (Rege tum præſente) ſuppoſuiſſe; Si duo *Regis* Filii, ſine Hæredibus Maſculis defuncti eſſent, *Regnum Angliæ* ad Lineam *Scotiæ* devolutum iri, quod *Monarchiæ Anglorum* præjudicio eſſe poſſit. Cui Objectioni *Rex* ipſe, nihil moratus reſpondit; Id ſi contigerit, *Scotiam* Acceſſionis *Angliæ* futuram, non *Angliam Scotiæ*: Majus enim Regnum minus ad ſe tracturum. Ideoque Unionem iſtam tutiorem futuram, quam fuerat illa *Franciæ*. Hoc Reſponſum *Regis*, inſtar Oraculi habitum eſt; & Silentium de ea re ſecutum.

Annus idem fatalis erat, tam Funeribus, quam Nuptiis: Idque æquali temperamento. Gaudia enim & Feſta Nuptiarum duarum, compenſata erant, Luctibus & Funeribus *Principis Arthuri*, (de quo jam diximus,) & *Reginæ Elizabethæ*, quæ ex puerperio mortua eſt, apud *Turrim*, *Infante* non diu ſuperſtite. Mortuus eſt etiam eodem Anno *Reginaldus Brajus*, *Eques Auratus*, qui notatus eſt, majorem habuiſſe, apud

Re-

Regem conſulendi libertatem, quam aliquis alius Conſiliarius: Verum id genus Libertatis erat, quod Adulationem redderet magis ſapidam. Attamen plus juſto ex Invidia participavit, circa *Regis* Exactiones.

Hoc tempore Status *Regis* fuit florentiſſimus; Amicitiis *Scotiæ* munitus, *Hiſpaniæ* roboratus, *Burgundiæ* ditatus, univerſæ Turbæ inteſtinæ ſiluerunt; Atque omnis Belli ſtrepitus, (tanquam Tonitru ex longinquo,) in *Italiam* delatus. Itaque Natura, quæ ſæpenumero vinculis Fortunæ feliciter conſtringitur, & frænatur, cœpit prævalere, & prædominari effrænis, in Animo *Regis*; Affectus ſuos & Cogitationes (tanquam Gurgite forti) impellendo, ad corrogandos & accumulandos Theſauros. Sicut autem *Reges*, multo facilius, Miniſtros & Inſtrumenta inveniunt, qui Cupiditatibus eorum inſerviant, quam qui Rebus ſuis & Honori; Nactus eſt duos Miniſtros, ex voto ſuo, aut etiam ultra votum ſuum, *Empſonum* & *Dudlejum*, (quos Populus æſtimabat pro Sangui-ſugis & Expilatoribus) ambos Audaces & Famæ Contemptores; Quique ex Domini ſui mulctura, haud pa-

rum ad ſe ipſi trahebant. *Dudlejus* bona Familia ortus fuit. Vir eloquens, & qui Negotia aſpera bonis Verbis condire poterat. Sed *Empſonus*, qui filius fuit Rudiarii, factum ſemper urgebat, deque eo triumphabat, miſſis aliis quibuſcunque reſpectibus, tanquam inanibus. Hi duo, ſcientia Juris periti, authoritate Conſiliarii, (quemadmodum Corruptio rerum optimarum eſt peſſima,) *Legem* & *Iuſtitiam* in *Abſynthium* & *Rapinam* verterunt. Primo enim, Mos illis erat, efficere ut plurimi ex Subditis diverſorum criminum rei peragerentur, atque eouſque juxta formam Legis procedere; Cum vero *Bullæ Impetitionis* quæ vim tantum Accuſationis, non Deciſionis habebant; veræ repertæ fuerint, ſtatim eos Cuſtodiæ tradere. Neque tamen cauſam Juridica via proſequebantur, aut eos tempore convenienti ad ſe defendendum producebant, ſed in Carcere languere permittebant, & diverſis Artificiis & Terroribus, plurimas ab illis mulctas & redemptiones, extorquebant, quas Compoſitiones & Mitigationes vocabant.

Quinetiam, uſu audaciores facti, tandem tam contemptim & incurioſe proceſſe-

ceſſerunt, ut ne dimidiam illam partem, (de qua diximus,) Faciei Juſticiæ retinerent, ut per viam *Indictamenti* procederent; Sed Præcepta ſua & Miſſivæ paſſim volitabant, ad homines comprehendendos, & coram ſeipſis, & aliis, in ædibus ſuis privatis, colore ſcilicet Commiſſionis ſuæ, ſiſtendos; Ibique via quadam Juſticiæ ſummaria, & irregulari, per Examinationem ſolam, abſque duodecim virorum Judicio, cauſſas terminabant, poteſtatem ſibi aſſumentes, in his Juſtitiæ latebris, tam Cauſſas Coronæ, quam Controverſias civiles dirimendi.

Præterea, mos illis erat, Terras & Reditus Subditorum, *Tenuris Fœdalibus*, (quæ in *Capite* vocantur,) onerare, & captivare, falſas *Inquiſitiones* procurando, atque inde Cuſtodias & Matrimonia *Minorum* captando; Atque etiam *Liberaturas*, *primas ſeiſinas*, & mulctas pro *Alienationibus*, (hujuſmodi Tenurarum fructus ſcilicet,) exigendo; Recuſantes, ſub variis prætextibus & procraſtinationibus, Subditos admittere ad tales falſas Inquiſitiones, juxta normam Legis, evincendas. Quinetiam *Pupillis Regis*, cum ad majorem Ætatem

perveniſſent, non licebat, Reſtitutionem Terrarum ſuarum obtinere, niſi immanes Pecuniarum Summas perſolverent. Rurſus mos illis erat, Subditos, Informationibus, de Intruſione in Terras *Regias*, vexare, ex meris calumniis, & prætextibus vix probabilibus.

Cum vero Subditos, ob cauſſas aliquas civiles, ex-leges fieri contigiſſet, eos chartam Condonationis ſuæ, de more, procurare non paſſi ſunt, niſi magnas & intolerabiles Pecuniarum Summas dediſſent; Rigori Legis inniſi quæ *Vt-legatorum* Bona Fiſco applicat. Quinetiam, de proprio addebant, abſque aliquo omnino Juris adminiculo, *Regi*, nomine Mulctæ, in caſu *Vt-legationis*, dimidiam partem Terrarum & Redituum Subditorum, deberi, durante ſpacio duorum Annorum integrorum. Etiam cum *Duodecem-Viris*, & Juratoribus *Grandioribus*, minaciter agere ſolebant, eoſque compellere, ut quod ſibi libitum eſſet, renunciarent: Quod ſi minus feciſſent, in Quæſtionem eos adducere, incarcerare, & mulctare conſueverunt.

Has, cum multis aliis, oppreſſiones, & concuſſiones exercebant, Oblivione po-

potius ſepeliendas, quam memoriæ tradendas; Tam ſicut Accipitres Domeſtici, pro *Domino* ſuo, quam ſicut Accipitres Sylveſtres, pro ſeipſis, prædantes; In tantum, ut Opes ampliſſimas ſibi comparaverint. Præcipuum autem eorum Flagellum erant *Foriſfacturæ*, exactæ ſuper Leges pœnales: In quibus proceſſibus nulli pepercerunt; neque eminentioris Ordinis neque Inferioris: Neque diſtinguendo, num Lex poſſibilis fuerit, aut impoſſibilis; In uſu, aut obſoleta: Sed ſtatuta omnia, tam antiqua, quam nova, tanquam raſtris percurrendo: Etſi complura ex illis, magis in Terrorem condita eſſent, quam ut ſummo jure ageretur. Habebant autem ſemper circa ſe catervam Delatorum, Calumniatorum, & Juratorum pragmaticorum; Ita ut quidvis pro Arbitrio ſuo *Vere-dicto* exhiberi & confirmari efficerent, ſive de Facto, ſive de valore.

Manet etiam in hodiernum diem Narratio; Regem, quodam tempore, fuiſſe à *Comite Oxoniæ*, (qui præcipuus ei erat Servus, tam Bello, quam Pace) magnifice & ſumptuoſe exceptum, apud *Caſtrum* ſuum de *Heveningham*. Sub diſceſſu autem *Regis*, ſtabant Servi *Co-*

mitis, ordine decente, Tunicis ſuis, Famulitiis, cum Inſignibus *Comitis*, utrunque latus *Regis* prætereuntis, claudentes. *Rex Comitem* ad ſe vocavit, & dixit; *Domine mi, multa audiveram de Hoſpitalitate tua, eam autem video Fama eſſe majorem. Iſti generoſi, & probi homines, quos ab utraque manu aſpicio, ſunt certe Servi tui Domeſtici, Nonne?* Comes autem ſubridens reſpondit: *Si placet Celſitudini veſtræ, hoc opes meæ non ferrent. Sunt certe illi plerique Famuli Extraordinarii, ſuis viventes Impenſis, qui hoc tempore venerunt, ut Familiam meam decorarent, præcipue autem, ut Celſitudinem veſtram ſpectarent. Rex* ad hæc paulum ſubſiluit, & dixit; *Medius fidius (Domine mi) de lauto & ſplendido apparatu, quo me excepiſti, Gratias ago, ſed pati minime poſſum, Leges meas, ſub Conſpectu meo, violari. Procurator meus tecum aget.* Atque ſimul traditur *Comitem* eo Nomine, cum *Procuratore Regis*, non minoris quam triginta mille Ducatorum, & amplius tranſegiſſe. Atque ut *Regis* incredibilis Diligentia, in ejuſmodi rebus, manifeſtius appareat, memini me, multis abhinc Annis, vidiſſe Librum Rationum *Empſoni*, cujus ſingulas

gulas

gulas fere Paginas *Rex* propria manu ſubſignavit, & in aliquibus locis, poſtillæ erant etiam ex manu *Regis*. In quo libro fuit Memoriola iſta *Empſoni.*

Item recepta (à tali) quinque merca, propter Condonationem A. B. *impetrandam; & ſi Condonatio non concedatur, Pecunia eſt rependenda, niſi eidem alias ſatisfactum fuerit.*

In margine autem hujus Memoriolæ per manum *Regis* propriam, appoſita ſunt hæc verba:

Alias ſatisfactum.

Cujus ideo potius mentionem facio, quod in *Rege* magnam parſimoniam oſtendit, ſed tamen cum Juſtitia conjunctam. Itaque puſillæ iſtæ Arenulæ, & Granula, Auri & Argenti (ut videtur) haud parum fecerunt ad mirabilem illam Struem Theſauri conſtituendam.

Verum interea (ne *Rex* obdormiſceret) *Comes Suffolciæ*, in Nuptiis *Arthuri Principis*, propter ſplendidas veſtes, & alios Sumptus obæratus, animum iterum adjicit, ut fieret Eques Erraticus, & in Regionibus exteris nova Facinora experiretur; unde cum Fratre ſuo in *Flandriam* rurſus aufugit. Quod animos ei addidit, fuit proculdubio univer-

ver-

verſalis Murmur populi, contra Regimen HENRICI. Cumque eſſet vir levis, & temerarius, cogitavit ille, Vapores quoſque in Tempeſtates verſos iri. Neque defuit ei Factio nonnulla intra *Regnum*; Etenim Murmur Populi etiam in Nobilibus novarum Rerum ſtudium excitat; Idque rurſus, caput aliquod Seditionis evocat. *Rex* ad ſolitas Artes confugiens, *Robertum Curſonum*, *Equitem Auratum*, *Caſtelli* de *Hammes Præfectum* (tum trans Mare degentem; Ideoque minus ſuſpectum, qui cum *Rege* Conſilia miſceret,) Præfecturam ſuam deſerere juſſit, Seque Servum *Comitis* profiteri. Eques iſte poſtquam in Arcana *Comitis* ſe ſedulo inſinuaſſet, atque ab eo exploraſſet, in quibus fiduciam præcipue reponeret, *Regem* de omnibus, quam fieri potuit occultiſſime, certiorem fecit: Et nihilominus, eundem locum in Confidentia *Comitis*, retinuit. Literis & Nunciis à *Curſono* acceptis *Rex* motus, comprehendi juſſit *Guilielmum Courtnejum*, *Comitem Devoniæ*, arctiſſima Affinitate cum *Rege* conjunctum (quippe qui in Matrimonium duxerat, Dominam *Catharinam Edwardi Quarti* Filiam:) *Guilielmum Polum*

Co-

Comitis Suffolciæ Fratrem; *Iacobum Tirrellum*, & *Iohannem Windhamum*, Equites Auratos; Et nonnullos alios gradus inferioris Homines, & in cuſtodia habuit. Eodem quoque tempore comprehenſi ſunt, *Georgius Baro Abergavennius*, & *Thomas Greenus* Eques Auratus; Sed ſicut ob leviorem ſuſpicionem comprehenſi erant, ita ſolutiore cuſtodia habiti, & paulo poſt Libertati reſtituti. Ex his, *Comes Devoniæ*, qui cum ſanguine *Familiæ Eboracenſis*, tam alto gradu, commixtus erat; ideoque à *Rege* metuebatur ſane, licet omnino inſons fuerit; Nihilominus tanquam illa Perſona, quæ pravorum Conſiliorum, in aliis Objectum eſſe poſſet, in cuſtodia *Turris* detentus eſt, durante vita *Regis*. *Guilielmus Polus* ſimiliter, diu incarceratus fuit, etſi minus arcta cuſtodia. Sed quantum ad *Iacobum Tirrellum* (contra quem Sanguis *Principum Innocentium Edwardi Quarti*, & *Fratris* ejus *ſub Altari clamabat*) & *Ioannem Windhamum*, & alios Inferiores, illi in Judicium adducti, & ſupplicio affecti ſunt; Equites autem duo decollati. Nihilominus, ut *Curſono* Fides confirmaretur, (qui, ut veriſimile eſt, nondum omnes Artes ſuas depromſerat,

pſerat, neque quæ ab eo agenda erant, perfecerat;) publicata eſt, apud *Crucem D. Pauli*, tempore Executionum prædictarum, *Bulla Papalis Excommunicationis* & *Anathematis* in *Comitem Suffolciæ* & *Thomam Curſonum*, & alios quoſdam nominatim; Ac generaliter in omnes Fautores ejuſdem *Comitis*: In qua re, fatendum certe eſt, Cœlum ad Terram nimis incurvatum fuiſſe, & Religionem Rationibus politicis. Verum, haud diu poſt, *Curſonus* (Oportunitatem nactus) in *Angliam* venit, & ſimul in priſtinam apud *Regem* gratiam, ſed majore cum Infamia apud Populum. Cujus reditu *Comes* haud parum territus eſt, Seque videns ſpe omni deſtitutum, (*Duciſſa* quoque *Margareta*, Tractu temporis, & infœlicibus ſucceſſibus, facta tepidiore,) poſt vagas quaſdam Peregrinationes, in *Gallia* & *Germania*; Et puſilla quædam Incœpta, nihilo meliora, quam Ignes Exulis miſſiles, defeſſus tandem in *Flandriam*, in Protectionem *Archi-ducis* ſe demum recepit; Qui per mortem *Iſabellæ*, eo tempore *Rex Caſtiliæ* eſſet, in Jure *Ioannæ* uxoris ſuæ.

Hoc Anno (decimo nono ſcilicet *Regni* ſui) *Rex Comitia Ordinum* convocavit.

vocavit. Facile autem conjicere erat, quam abſolutam poteſtatem ſe crederet *Rex* habere apud *Ordines* ſuos, ex hoc, quod *Dudlejus*, odioſus ille Miniſter *Regis* factus eſſet *Prolocutor inferioris Conſeſſus*. In hoc *Parliamento*, paucæ admodum latæ ſunt Leges memorabiles, circa Adminiſtrationem *Regni* publicam. Quæ vero latæ fuerunt, *Regis*, ut ſemper, prudentiæ, & Artis imperandi, Imaginem impreſſam habuerunt.

Lata eſt *Lex*, qua irritæ factæ ſunt omnes Dimiſſiones aut Conceſſiones *Regis* adverſus eos, qui rite citati, ad ſerviendum *Regi* in Bellis ſuis, ſive contra Hoſtes, ſive contra Rebelles, non venirent, aut, ſine *Regis* licentia diſcederent; Cum Exceptione tamen quorundam virorum Togatorum: Ita tamen, ut quiſque ſtipendia *Regis*, à primo die Profectionis ſuæ, uſque ad Reditum in domum ſuam reciperet. Simile *Statutum*, quatenus ad Conceſſiones Officiorum Civilium, ante ordinatum erat; Hoc vero Sanctionem illam *Regis*, etiam ad Terras extendebat. Certe, per plurimas *Leges*, hujus *Regis* tempore conditas, liquido apparet, *Regem* tutiſſimum judicaſſe, Leges

Mili-

Militares, Legibus Parliamentariis, roborare.

Alia *Lex* condita eſt, quæ prohiberet Importationem alicujus Manufacturæ, ex byſſo, vel ſimpliciter, vel cum mixtura alterius fili, textæ: Verum ad pannos integros ſericos non extendebat, (quoniam, eo tempore, Ars hujuſmodi Manufacturas conficiendi in uſu apud *Anglos* non erat,) verum ad byſſum textilem tantum, veluti Teniolarum, Aſtrigmentorum, Reticulorum; Ligularum, & Cingulorum, &c. quas Manufacturas Artifices *Angliæ* ſatis callebant. *Lex* hæc veræ Regulæ nixa eſt, videlicet; Ubi *Materialia extera ſuperflua ſint, ibi Manufacturas earum apud exteros prohibendas.* Hoc etenim aut ſuperfluitates illas arcebit, aut Manufacturam lucrabitur.

Lata eſt etiam *Lex* alia, qua Chartæ Regiæ de peculiaribus Carceribus revocarentur, illique Muneri *Vice-Comitis* reannecterentur. Peculiaribus ſcilicet, & privilegiatis Officiariis, non minus ad Interruptionem Juſtitiæ facientibus, quam Locis privilegiatis.

Lata eſt inſuper *Lex*, quæ *Leges* Municipiorum reſtringeret; quæ ſæpenumero

mero impugnare ſolebant *Prærogativam* Regis, Legem communem Regni, & Libertatem Subditorum; Hujuſmodi Municipiis & Collegiis, nil aliud exiſtentibus, quam *Fraternitatibus in Malo.* Ordinatum igitur eſt, ne hujuſmodi *Leges* peculiares, Executioni demandarentur, niſi recognitæ fuiſſent, & approbatæ à *Cancellario* & *Theſaurario Angliæ*, ac duobus *Capitalibus Iuſticiariis*: ſive eorum tribus; Aut etiam à duobus *Iuſticiariis Itinerantibus*, in Locis ubi Municipium ſitum eſſet.

Lata eſt etiam Lex alia, quæ hoc revera agebat, ut Argentum Regni, in Monetariam *Regis*, adduceretur. Ordinabat autem, ut omnes Nummi Argentei tonſi, aut diminuti; in Solutionibus Pecuniarum, minime reciperentur; Ne grani quidem facta gratia, quam Remedium vocant, ſed tantum cum Exceptione Attritionis Competentis, quæ ob Incertitudinem Exceptio, erat quaſi Illuſoria: Adeo ut per Conſequentiam, omnes Nummos Argenteos in Monetariam *Regis*, iterum recudendos, adduci neceſſe fuerit, unde *Rex* propter novam cuſionem, fructum perciperet.

Ordinatum eſt etiam *Statutum* prolixum,

lixum, contra Mendicos, & Errones; In quo duæ Res occurrunt, notatu dignæ. Prima, Comitiis diſplicuiſſe hujuſmodi Erronum Incarcerationem; utpote quæ Populo ſumptui eſſet, Carceres ſuperoneraret, neque publicum Exemplum, quod in Oculos Hominum incurreret, exhiberet. Altera, quod in Statutis hujus *Regis*, (Neque enim hoc *Statutum* Anni Decimi non ſolum eſt in eo genere,) ſemper copulantur Erronum Supplicia, cum Interdictis de Alea, aut Chartis pictis, & hujuſmodi Ludis illicitis, à Servis & Plebeiis utendis; Atque una de Cauponulis ſive Cerviſiariis ſupprimendis: Cum hæc Fibræ ſint unius Radicis, atque ac ſi alterum abſque cæteris extingui poſſe, vana opinio eſſet.

Quod vero ad turbulentas Hominum Coitiones, & illicita Famulitia, vix fuit *Parliamentum*, tempore hujus *Regis*, abſque Statuto aliquo contra eas lato; *Rege* ſemper excubias quaſdam agente, contra Magnatum Potentiam, & populares Cœtus.

Conceſſum etiam *Regi* fuit, eo *Parliamento* Subſidium Pecuniarum tam à Laicis, quam à Clero. Nihilominus, ante

ante finem Anni, exivit Commiſſio, ad Benevolentiam generalem colligendam: Etſi nullum eſſet Bellum, nulli metus. Eodem quoque Anno, Civitas *Londini*, quinque Millia Mercarum *Regi* dedit, pro Confirmatione Immunitatum ſuarum; Res certe, quæ magis Initiis *Regis* conveniret, quam Temporibus ultimis. Neque paulum lucri *Regi* acceſſit, Occaſione *Statuti* recentis, de recudendis Drachmis, & Semi-drachmis, hodie Solidos, & Monetam ſex Denariorum, æquantibus. Quantum vero ad Molendina *Empſoni* & *Dudleii*, illa etiam nunc magis, quam unquam antea, molebant. Ita ut res eſſet plane ſtupenda, videre quot Imbres Aurei, in *Regis* Theſauros, ſimul deſcenderint. Nam primo, *Solutiones poſteriores Dotis Nuptiales ex Hiſpania* in illud tempus incidebant; *Subſidium Parliamentarium* exigebatur: *Benevolentia* colligebatur: Adde Commodum ex *Monetis recuſis*: *Immunitatum Londini Redemptiones*: *Caſualia* undique emergentia. Hæc autem Pecuniarum congeries, eo magis fuit mirabilis, quod *Rex* eo tempore, nullis omnino Bellis aut Motibus implicabatur: Quin & unicum tantum Filium

lium habuit: Filiam etiam unam innuptam: Præterea *Rex is* fuit, qui prudentia excelleret; Altoſque itidem Spiritus gereret: Adeo ut Gloriam ei ex Divitiis petere opus non eſſet: Cum aliis Rebus plurimis, (Niſi quod certum eſt, Avaritiam ſibi Materiam Ambitionis ſemper proponere) emineret. Ita ut, unde tanta Pecuniarum Cupiditas Regem obſederit, non facile quis habeat, quod conjiciat. Forſitan Amor Filii, hanc Cogitationem animo ſuo ſuggeſſit, ſe tam potens *Regnum*, & tantos Theſauri cumulos, relicturum, ut Filius Arbiter Fortunæ propriæ futurus eſſet.

Hoc etiam Anno, Feſtum *Servientium ad Legem* celebratum fuit: Quod fuit, tempore *Regis* hujus Secundum.

Circa hoc tempus, *Iſabella*, *Regina Caſtiliæ*, deceſſit: Fœmina Heroica, ac Ornamentum, & Sexus ſui, & Temporum: Quæque Magnitudinis *Regni Hiſpanici*, quæ ſecuta eſt, *Lapis Angularis* fuit. Hoc Accidens, *Rex*, non ut nova, peregrina accepit, ſed tanquam illud, quod magnum haberet cum rebus ſuis Conſenſum; Idque duplici reſpectu præcipue. Nimirum, tam propter Exemplum, quam propter Conſequentiam.

tiam. Primo ſecum reputabat, Caſum *Ferdinandi Arragoniæ*, poſt mortem *Iſabellæ*, eundem prorſus eſſe, cum Caſu ſuo, poſt mortem *Elizabethæ*. Caſumque *Ioannæ*, *Hæredis Caſtiliæ*, convenire cum Caſu Filii ſui, *Principis Henrici*. Etenim ſi uterque *Rex*, *Regnumque* teneret, in Jure uxoris ſuæ, deſcendebat utique ad hæredem, neque marito accreſcebat. Et licet Caſus ſuus proprius, magis quam ille *Ferdinandi*, & Ferro, & Membrana, firmatus, (hoc eſt Victoria in Acie, & Actu Parliamentario) nihilominus, naturale illud Jus Sanguinis ita (etiam in animo Viri prudentis) præponderabat, ut Dubitationem injiceret, num reliquis duobus, tuto & ſolide quis niti poſſet. Itaque diligentiſſime obſervabat, quomodo cum *Rege Arragoniæ* actum foret in Retentione *Regni Caſtiliæ*; Atque inſuper, ſi forte retinuiſſet; utrum in Jure proprio, vel ut Adminiſtrator Bonorum Filiæ ſuæ, ſe illud tenere profiteretur. Secundo, animo volvebat Statum *Europæ*, per hanc mortem, converſionem quandam pati poſſe. Cum enim, temporibus anteactis, conjunctio ſui ipſius cum *Arragonia* & *Caſtilia* (quæ Res una fuerant,) Amicitiaque *Maximiliani*, & *Philippi* Fi-

lii ſui, *Archi-Ducis*, Potentiam *Gallorum* longe ſuperarent; Metuere jam cœpit, ne forte *Rex Gallus*, (qui in Affectibus *Philippi Regis* Juvenis *Caſtiliæ*, Locum inſignem obtinebat,) & *Philippus* ipſe, jam *Caſtiliæ Rex*, (Cui Inimicitiæ intercedebant cum Socero ſuo circa præſens Regimen *Caſtiliæ*,) Nec-non & ipſe *Maximilianus Philippi* Pater, (qui mobili eſſet Ingenio, & de quo Conjectura illa fere ſola merito capi poterat, eum non diu eundem futurum, qui paulo ante fuiſſet,) Hi tres potentiſſimi *Principes*, in arctam aliquam Amicitiam & Fœdus, inter ſe coirent. Quo facto, licet Periculum minime ſibi ab illis immineret, tamen Amicitiæ *Arragoniæ* nudæ, relinqueretur. Unde fieret, ut cum ipſe prius velut Arbiter Rerum *Europæ* extitiſſet, jam Poteſtate minutus foret, & tanta conjunctione in ordinem redactus. Quin & *Rex* HENRICUS (ut videtur) de nuptiis ſecundis cœpit cogitare, & circumſpicere, quales Conditiones Matrimoniorum, in *Europa*, tunc ſe oſtenderent. Inter alias audiverat, de Pulchritudine & Moribus ſuaviſſimis, *Reginæ* Juvenis *Neapolitanæ*, Viduæ *Ferdinandi* junioris, tunc temporis Matronali Ætate, Annorum circiter vigin-

viginti ſeptem. Per quas Nuptias exiſtimabat *Regnum Neapolitanum* (de quo tam diu, inter *Regem Arragoniæ*, & *Regem Gallum*, certatum fuerat, quodque noviter tandem tranquillitatem ſortitum eſt,) poſſe ſaltem in parte, deponi intra ſuas manus, qui pignus tam tuto tueri poſſit. Miſit igitur tanquam Legatos aut Nuncios, tres Viros, quibus multum fidebat; *Franciſcum Marſinum*, *Iacobum Braybrokum*, & *Ioannem Stilum*; revera ad Inquirendum, potius quam Negotiandum; idque ſuper duas Materias. Prima erat, de Perſona, & Fortunis, *Reginæ* Juvenis *Neapolitanæ*: Altera, de omnibus Rebus, quæ Relationem quampiam habebant ad Fortunam & Conſilia *Ferdinandi*. Cum autem ii, commodiſſime obſervare poſſint, qui ipſi minime obſervantur, eos miſit, ſub prætextibus ſpecioſis, tradens iis in manus Literas Amoris & Comitatis à *Catharina Principiſſa* ad Amitam ſuam, & Neptim, Seniorem, & juniorem, *Reginas Neapolis*: Etiam commiſit iis librum Articulorum novorum circa Pacem; Qui Liber, licet antea datus fuiſſet *Doctori* de Puebla Legato *Hiſpano* in *Anglia* Reſidenti, ab illo in *Hiſpaniam* mittendus: Tamen viſum eſt *Regi*, quia

pluſculum temporis interceſſerat, ex quo nihil ab *Hiſpania* accepiſſet, ut illi Nuncii, poſtquam duas illas *Reginas* viſitaſſent, recta ad Aulam *Ferdinandi* pergerent, atque ſecum Exemplar Libri perferrent. Mandata circa *Reginam Neapolis* juniorem, tam accurata erant, & exquiſita, cum Articulos continerent, adeo præciſos, ut veluti Tabulam quandam conficerent Perſonæ ejus, quoad Complexionem, Aſpectum, Lineamenta Corporis, Staturam, Valetudinem, Annos, Mores, Geſtum, Fortunas; ut ſi *Rex* Juvenis fuiſſet, eum quis facile Amoribus deditum judicaret; cum vero Ætate provectior eſſet, interpretari potius quis debeat, eum proculdubio caſtum inſigniter fuiſſe, utpote qui omnia in una Fœmina conjuncta deſideraret, quo Affectus ſuos ab Amoribus vagis contineret. Verum in his Nuptiis, *Rex* cito refrixit; poſtquam à Legatis ſuis accepiſſet, *Reginam* iſtam juvenem, pulchris quidem & Amplis Reditibus, in Regno *Neapolitano*, dotatam primo fuiſſe, quos integros recepit, durante vita *Frederici* Patrui ſui: Etiam durante tempore *Ludovici, Regis Galli*; Intra cujus Limites Proventus illi jacebant: Verum poſtquam *Regnum* ad *Regem*

Fer-

Ferdinandum perveniſſet, omnes Reditus illius *Regni*, Exercitui & Præſidiis aſſignatos fuiſſe: Illam autem penſionem tantum, aut Exhibitionem ex Arcis ejus, recipere.

Alteri Inquiſitionis parti Relatione gravi & diligenti ſatisfactum eſt, quæ *Regem* plene informabat de præſenti ſtatu *Regis Ferdinandi*. Ex hac Relatione, *Regi* conſtitit, *Ferdinandum* Regimen *Caſtiliæ* retinere, in jure *Adminiſtratoris* Filiæ ſuæ *Ioannæ*; Adminiculo etiam Teſtamenti *Iſabellæ Reginæ* defunctæ, & partim ex conſuetudine *Regni*, ut *Ferdinandus* prætexuit. Quodque omnia Mandata, & Chartæ *Regiæ* expediebantur, nomine *Ioannæ* Filiæ ſuæ, ſuique ipſius tanquam Adminiſtratoris, nulla facta mentione *Philippi Mariti* ejus. Quodque *Rex Ferdinandus*, licet nomine *Regis Caſtiliæ* abſtineret, conſtitueret tamen apud ſe *Regnum* tenere, abſoluta poteſtate, abſque reddendis rationibus.

Referebant etiam, *Regem Ferdinandum* ſe ſpe nonnulla paſcere, *Philippum* ei permiſſurum Regimen *Caſtiliæ*, durante vita ſua; Quod *Ferdinandus* certe ei perſuadere vehementer conatus eſt, tam opera Conſiliariorum quorundam ipſius *Philippi*,

lippi, quos *Ferdinandus* ſibi devotos habuit, quam præcipue Proteſtatione, quod ſi *Philippus*, in hoc non acquieſceret, ſe Juvenem aliquam uxorem ducturum; unde eum Succeſſione in *Regna Arragoniæ* & *Granadæ* privaret, ſi forte ipſi Filius natus foret: Poſtremo intimando ei, *Imperium Burgundorum* ab *Hiſpanis*, nullo modo toleratum iri, antequam *Philippus*, mora & Tractatu Temporis, factus eſſet tanquam *Hiſpanus* Naturalis. Sed in iis omnibus rebus, (etſi prudenter poſitis & captatis) *Ferdinandus* ſpe ſua fruſtratus eſſet; Niſi quod Pluto erga eum magis fuit propitius, quam Pallas.

Eadem autem Relatione, Legati, qui homines erant mediocris conditionis, ideoque majore apud *Regem* Libertate gaudebant, rem tetigerunt, de qua tutum vix videbatur, apud *Regem* diſſerere. Etenim non dubitarunt *Regi* apertis verbis narrare, Subditos *Hiſpaniæ*, tam Proceres, quam populum, melius affectos eſſe erga Partes *Philippi*, (ſi modo Uxorem ſecum in *Hiſpaniam* adduxiſſet,) quam *Ferdinandi*; & cauſſam ſimul adjunxerunt, quoniam *Ferdinandus* magnis Exactionibus eos gravaret: Quæ certe ſimul repræſentata, ipſiſſimum Caſum expri-

exprimebant, inter *Regem* & Filium ſuum.

Complectebatur etiam iſta Relatio Declarationem, de propoſitione quadam Matrimonii; quam *Amaſon*, *Ferdinandi Secretarius* Legatis intimavit, (ſed tanquam magnum Secretum) inter *Carolum Principem Caſtiliæ*, & *Mariam Filiam Regis* Secundo-genitam; *Regi* pro certo referentes, Tractatum de Matrimonio tunc agitatum, inter *Principem* præfatum, & Filiam *Regis Galli* ruptum iri; Filiamque *Galli* proculdubio nuptam iri Angoleſmio, qui Hæres erat apparens *Regni Galliæ*.

Etiam diſperſum erat quidpiam, de Matrimonio *Ferdinandi*, cum Domina de *Fois*, Fœmina Nobili, ex Sanguine *Regio Galliæ*, quod poſtea certe completum eſt. Verum hoc referebant, tanquam Rem, quam in *Gallia* perdidicerant, in *Hiſpania* autem Silentio cohibitam.

Rex hac Relatione, quæ magnam ſuis Rebus Lucem præbebat, bene informatus, & edoctus fuit, quomodo ſe gereret, inter *Ferdinandum Regem Arragoniæ*, & *Philippum* Generum ejus, *Regem Caſtiliæ*. Decrevit autem apud ſe, omnem navare operam, ut illi inter ſe bene con-

gruerent: Sed utcunque hoc ſucceſſiſſet: moderatis Conſiliis, & perſonam Amici communis præ ſe ferendo, neutrius amicitia ſe privare: Ita tamen, ut interiori Affectu *Ferdinandi* Rebus faveret: Externis vero Demonſtrationibus & Officiis *Philippum* magis demereretur. Sed ante omnia maxime delectatus eſt, Propoſitione Matrimonii Filiæ ſuæ *Mariæ*, cum *Principe Carolo*: Tum quod matrimonium eſſet, inter omnia *Europæ Chriſtianæ*, celſiſſimum: Tum quod ex utraque affinitate participaret.

Verum ad corroborandam Affinitatem ſuam cum *Philippo*, venti colloquium ei detulerunt. Etenim *Philippus* Hyemem potius eligens, ut *Regem Arragoniæ* imparatum offenderet, cum magna Claſſe è *Flandria* in *Hiſpaniam* ſolvit, Menſe *Ianuarii*, Anno *Regis* HENRICI Viceſimo primo. Coorta autem eſt, dum navigaret, atrox Tempeſtas, quæ Naves ejus in diverſas *Angliæ* Oras disjecit. Navis vero, in qua *Rex* & *Regina* vehebantur, (cum duabus aliis Naviculis ſolis,) lacerata, & vix à Furore Tempeſtatis elapſa, *Waimoutham* appulit, *Philippus* ipſe, (utpote Mari & Navigationibus inſuetus) defeſſus, & Æger, in Terram

pror-

prorſus aſcendere voluit, ut vires ſuas reficeret, licet Conſiliarii ejus contrarium ſuaderent: Moram metuentes, cum Res ejus celeritatem potius requirerent.

Fama Claſſis potentis, ad *Angliæ* Littora viſæ, Populum Arma ſumere adegit. *Thomas* autem *Trenchardus*, *Eques Auratus*, cum Copiis quas ſubito coëgerat, neſciens quid rei eſſet, *Waimoutham* venit. Ubi re intellecta, ſumma cum humilitate & humanitate, *Regem* & *Reginam*, ad ædes ſuas, invitavit; Statimque Equites expeditos ad Aulam miſit. Paulo poſt, ſupervenit *Ioannes Carous*, *Eques Auratus*, cum magno Comitatu Armatorum, qui ſimile obſequium *Regi Philippo* præſtitit. *Philippus* autem merito dubitans, hos Equites, utpote Subditos, non auſuros eum, abſque Notitia & Licentia *Regis* ſui, demittere, eorum poſtulatis annuit, donec ex Aula mandata acciperent. *Rex* quam primum nova de hoc Eventu, accepiſſet, juſſit ſtatim, ut *Comes Arundeliæ*, ſuo nomine, *Regem Caſtiliæ* viſitaret; Atque ei ſignificaret, ſe, ſicut dolebât de Infortunio ejus, ita lætari, quod periculum maris evaſiſſet; Quodque ſibi Occaſio daretur eum honore debito proſequendi; Et ab

eo petere, ut ipſe ſe, quaſi in ſuo eſſe Regno exiſtimaret, Ipſumque *Regem* HENRICUM, qua poterat celeritate, in ejus amplexus feſtinare. *Comes*, inſigni cum magnificentia, ad *Regem Philippum* acceſſit, cum Turma ſplendida Equitum trecentorum; Et ad majorem pompam, Noctu, Tædis accenſis, *Regem* adiit. *Philippus*, poſtquam *Comes* mandata retuliſſet, *Regis* animum ſatis perſpiciens, quo citius abiret, equis citatis ad HENRICUM *Winteſoriæ* perrexit, *Regina ſua*, parvis Itineribus, ſubſequente. *Reges* duo in occurſu ſuo, ſummis Amoris & Charitatis Indiciis, ſe mutuo exceperunt. *Rexque Caſtiliæ* urbane HENRICO dixit; *Se pœnas jam ſolvere, quod intra munitum Oppidum Caleti ingredi refugiſſet, cum prius collocuti eſſent*. Cui Rex reſpondit; *Muros & Maria pro nihilo eſſe, ubi Corda aperta eſſent; Quodque hic ad nihil aliud adeſſet, quam ut honore afficeretur*. Poſt unius aut alterius diei Intermiſſionem, otio, & levamento datæ, *Reges*, ſermones de renovando Tractatu, contulerunt; Allegante HENRICO quod licet Perſona *Philippi* eadem eſſet, tamen Fortuna ejus & ſtatus altius evecta eſſent. In quo caſu Tractatuum Renovationes in more apud *Principes*

cipes erant. Verum dum iſta tractarentur, HENRICUS, Opportunum Tempus deligens, *Regemque Caſtiliæ* in interius Cubiculum adducens, ubi nemo præter ipſos *Reges* aderat, manuque leniter ſuper brachium *Philippi* poſita, vultuque nonnihil ad ſerium compoſito, ei dixit; *Rex optime; Tu ad oras meas ſalutem reperiſti; ſpero te minime permiſſurum, ut ad Oras tuas ego naufragium faciam.* Quæſivit ab eo *Rex Caſtiliæ; Quid ſibi vellet is Sermo? Loquor (inquit Rex* HENRICUS) *de temerario illo & cerebroſo Subdito meo, Comite Suffolciæ, qui in ditione tua protectus eſt, & partes Fatui jam arripit, cum alii omnes eas faſtidierint. Rex Caſtiliæ* reſpondit; *Putaram (Domine mi) Felicitatem tuam ſupra tales Cogitationes ſitam; Verum ſi hoc moleſtum tibi ſit, Finibus meis eum ejiciam.* Replicavit *Rex, hujuſmodi crabrones, in nido proprio minus damni facere, atqui peſſimos eſſe, cum circumvolitent. Se autem poſtulare, ut in manus ſuas traderetur. Rex Caſtiliæ* hoc poſtulato nonnihil confuſus, & tanquam in ſe deſcendens dixit; *Hoc, ſalvo honore meo, facere non poſſum; Minus etiam ſalvo honore tuo; Videberis enim me tanquam Captivum habuiſſe.* Cui *Rex* HENRICUS ſubito reſpondit: *Tum vero res per-*

acta eſt. Ego enim illam Honoris mei laeturam perferam, quo honor tuus illibatus ſervetur. Rex Caſtiliæ, qui *Regem* plurimi faciebat: Non immemor etiam in quo loco eſſet: Neque ſciebat quanto uſui amicitia *Regis* ei eſſe poſſet, quandoquidem ipſe in *Regno Hiſpaniæ* novus eſſet: Atque nec Socero ſuo, nec Populo ipſi adhuc gratus, vultu ſedato, dixit; *Legem tu quidem mihi imponis, ego itidem viciſſim tibi: Habebis eum: Sed honorem tuum obligabis te vitam ei minime ademptturum. Rex, Philippum amplexus*, dixit: *Adſentior*. Addidit *Rex Caſtiliæ*: *Neque tibi diſplicebit, ſi ad eum mittam, tali modo, ut partim ſponte redire poſſit. Rex* HENRICUS reſpondit: *Regem Philippum rem bene diſpoſuiſſe: Seque, ſi ei placeret, in hoc cooperaturum, & Nuncium ad Comitem, in eum finem miſſurum*. Ambo *Reges* ſeparatim miſerunt, atque interea, Conviviis, & Triumphis, tempus protrahebant. *Rege* hoc agente, ut *Comes* in ejus poteſtate eſſet, antequam *Philippus* diſcederet: *Rege* etiam *Caſtiliæ*, in hoc conveniente, ut Res manifeſtius à ſe extorta, putaretur. *Rex* itidem HENRICUS, multis prudentibus & egregiis Monitis & Argumentis, *Philippo* ſuadebat, ut Soceri ſui Conſiliis ſe regeret, *Prin-*

Principis ſcilicet tanta prudentia, tanta experientia, tanta felicitate. *Rex Caſtiliæ*, (qui à *Ferdinando* animo alieno erat,) reſpondit: *Quod ſi Socer ejus, ei permitteret, ut Regna ſua, ſicut par erat, regeret, ipſe etiam ab illo libenter regi vellet.*

Confeſtim Nuncii, ab utroque *Rege*, miſſi ſunt ad accerſendum *Comitem Suffolciæ*: Qui blandis verbis facile incantatus fuit, & in Reditum ſuum libenter conſentit: De vita ſua ſecurus, & de Libertate ſpem bonam habens. A *Flandria*, *Caletum* adductus eſt, & inde *Dorobernıam* appulit, & ſtipatus cuſtodia conveniente, traditus; & receptus in *Turrim Londinenſem*. *Rex* per hoc tempus, *Regem Caſtiliæ*, in *fraternitatem Periſcelidis*, cooptavit; Et reciproce, Filius ejus, *Henricus Princeps*, in Ordinem *Aurei velleris* admiſſus eſt: Et paulo poſt, *Philippus* cum *Regina* ſua, *Rege* comitante, ad urbem *Londini* venit; ubi excepti ſunt omni magnificentia, & Apparatu, quantam quidem temporis anguſtiæ paterentur. Poſtquam autem *Comes Suffolciæ*, ad *Turrim* perductus eſſet, (quod maxime HENRICUS expetebat) ceſſarunt Triumphi: *Regeſque* mutuo ſibi valedixerunt. Nihilominus, durante mora *Philippi* in *Anglia*,

etiam concluſus eſt Tractatus ille, quem *Belgæ Intercurſum malum* nominarunt; gerens Datum apud *Windeſoriam*; Quoniam in eo continentur Articuli nonnulli, in favorem *Anglorum*, potius quam *Belgarum*; Præcipue quod Articulus ille, de libera *Belgarum* piſcatione, qui in Tractatu priore, Anno *Regis* undecimo, inſertus erat, in hoc altero omiſſus eſt, & minime confirmatus. Omnibus quoque Articulis, qui ad priores Tractatus confirmandos pertinerent, præciſe & caute limitatis, ut ad Negotium Commercii tantum, nec ad alia extenderent.

Obſervatum eſt, eandem Tempeſtatem, quæ *Philippum*, in Oras *Angliæ* compulerat, etiam *Aquilam Auratam*, de ſpira *Templi D. Pauli*, dejeciſſe; inter cadendum autem impegit in ſignum *Aquilæ nigræ*, quod in *Cœmiterio* erat, illudque confregit, & in terram conjecit. Quod erat, profecto, mira quædam & præceps Accipitris in Alitem Advolatio. Hoc interpretabatur Populus, mali ominis loco, in *Familiam Imperialem*: Quod etiam impletum eſt in *Philippo Imperatoris* Filio, non ſolum in Infortunio illo Tempeſtatis: Sed & in iis quæ ſecuta ſunt: *Philippus* enim, *Hiſpaniam* ingreſſus, & *Regni Ca-*

ſtiliæ

ſtiliæ poſſeſſionem ſine vi adeptus: (Adeo ut *Ferdinandus*, qui tam magnifice antea loquebatur: non ſine difficultate, ad Colloquium Generi ſui admiſſus eſſet:) paulo poſt, Morbo correptus eſt, & diem ſuum obiit. Eo tamen ipſo Intervallo, notatum eſt à prudentioribus, quod ſi diutius vixiſſet *Philippus*, ſocer ejus, ita apud eum ſe inſinuaturus fuiſſet, ut ſi minus in affectibus ejus, at certe in Conſiliis, & Regimine, magna apud eum Auctoritate valiturus eſſet. Morte *Philippi*, univerſum *Regnum Hiſpaniæ*, ad *Ferdinandum* rediit, ſtatu priſtino, præcipue per Infirmitatem *Ioannæ* Filiæ ſuæ: Quæ Maritum ſuum unice diligens, (ex quo multos ſuſceperat liberos,) nec minus ab eo adamata, (utcunque Pater ejus, quo *Philippo* Invidiam faceret, apud Populum *Hiſpaniæ*, moroſe eum erga uxorem ſuam ſe geſſiſſe divulgaverat,) Mariti ſui obitum impatienter ferebat, & inde in Maniam plane decidit. Cujus Morbi Curationi, Pater ejus, incurioſe incumbere exiſtimabatur, quo *Imperium* in *Caſtilia* retineret. Ita ut, quemadmodum Felicitas *Caroli Octavi*, ſolita erat dici Felicitas Somni: Ita etiam Res Adverſæ *Ferdinandi*, ſomni res Adverſæ dicerentur: utræque tam ſubito tranſierunt.

Cir-

Circa hoc tempus, *Regem* cupiditas inceſſit, introducendi, in *Familiam Lancaſtriæ*, honores cœleſtes, unde *Papa Iulio* ſupplicavit, ut *Regem* HENRICUM *Sextum*, pro *Sancto* canonizaret. Inter alia, Argumento uſus, quod de *Rege* ipſo in *Regnum* ſucceſſuro, tam clare vaticinatus eſſet. *Iulius*, (pro more) rem *Cardinalibus* quibuſdam commiſit, qui verificationem, de ſanctis ejus Operibus, & miraculis, examinarent. Verum Res ſub hac commiſſione extincta eſt. Generalis fuit Opinio, *Iulium Papam* rem nimio pretio æſtimaſſe, *Regemque* noluiſſe eam tanti emere. Sed veriſimilius eſt, *Papam* illum *Iulium*, (qui honoris *Sedis Romanæ*, & actorum ejus, fuit ſtudioſiſſimus,) ſatis gnarum, eundem HENRICUM ubique pro homine ſimplici & minus capaci, habitum, metuiſſe, ne honor is, tali admiſſione, viléſceret: nimirum, ſi diſcrimen rite ſervatum non eſſet, inter *Innocentes*, & *Sanctos*.

Eodem etiam Anno, tractari cœpit matrimonium inter *Regem* ipſum, & Dominam *Margaretam*, *Ducissam Dotariam Sabaudiæ*, unicam *Maximiliani Imperatoris* Filiam, & *Philippi Regis Caſtiliæ* ſororem: Fœminam prudentem, & Famæ inte-

integerrimæ. Hujus rei Mentio aliqua facta erat, inter duos *Reges*, quando convenerant, ſed paulo poſt in deliberationem denuo venit: In quo negotio pro Tyrocinio *Rex* opera utebatur *Capellani* ſui, *Thomæ Wolſæi*, illius, qui poſtea ad tanti Prælati culmen aſcendit. Matrimonium hoc tandem concluſum eſt, ſub Conditionibus, in *Regis* favorem ampliſſimis: ſed firmatum tantum per verba de futuro. Fieri poteſt, ut *Rex* in hoc matrimonium, eo magis inclinaret, quod indies audiſſet procedere Matrimonium, inter veterem affinem, & amicum ſuum, *Ferdinandum Arragoniæ*, & Dominam de *Fois*: unde *Rex* ille *Regi Gallo* adhærere cœpit: A quo ſemper antea fuiſſet alienus. Adeo fatale eſt, *Regum* amicitias intimas & arctiſſimas, citius aut tardius, converſionem rotæ experiri. Imo, Traditio quædam invaluit, (non certe apud nos, verum in *Hiſpania*,) metuiſſe *Ferdinandum*: poſtquam accepiſſet Matrimonium, inter *Carolum Principem Caſtiliæ*, & Mariam *Regis* HENRICI Filiam ſecundo-genitam, abſque Impedimento procedere: (Quod matrimonium licet à *Rege Ferdinando* primo propoſitum; poſtea tamen opera *Maximiliani*, & amico-

rum

rum ejus præcipue, promotum & ad exitum perductum fuiſſet:) ne forte *Rex* HENRICUS ad Regimen *Caſtiliæ* aſpiraret, ut Adminiſtrator: durante minori Ætate *Generi* ſui. Videbantur enim futuri, tres ejus Regiminis Competitores: *Ferdinandus* Avus ex parte Matris, *Maximilianus* Avus ex parte Patris: Et *Rex* HENRICUS, Principis Adoleſcentis Socer. Certe non abſimile vero eſt, Regimen HENRICI, (ſecum *Principem* Adoleſcentem adducentis,) magis gratum futurum fuiſſe *Hiſpanis*, quam reliquorum duorum. Etenim *Proceres Caſtiliæ*, qui *Regem Arragoniæ* tam recenter expulerant, in favorem *Regis Philippi*, & ſenſa animi ſui tam aperte protulerant, non poterant non habere pro ſuſpecto & inviſo, *Regem Ferdinandum*. *Maximiliani* autem Ambitus, propter cauſas plurimas, vanus proculdubio fuiſſet. Verum hoc *Regis* Inceptum, quod jactatur, nobis quidem videtur (*Regis* mores reputantibus, & Conſilia tuta & ſolida, nec cum vaſtis aut periculoſis Cogitationibus commiſta,) minus probabile: Niſi forte cupiiſſet ſpirare calidum, quod Pulmones affectos haberet. Hoc Matrimonium cum *Margareta*, de die in diem, procraſtinatum fuit,

pro-

propter infirmam *Regis* valetudinem, qui jam Viceſimo ſecundo Anno *Regni* ſui, cæpit laborare *Morbo Arthritico*. Verum Catarrhus, ſimul in Pulmones delatus, eas tabeſecit; Adeo ut ter in Anno, (quaſi periodis certis,) præcipue autem vere, magnas experiretur Acceſſiones, & Labores *Phthiſis*. Attamen negotiis ſe, quantum unquam alias, impertitus eſt. Ita tamen, ut his Infirmitatibus monitus, magis ſerio de Vita Futura, meditaretur; Et ſeipſum conſecraret, potius quam *Henricum Sextum*, Theſauris melius erogatis, quam ſi dati eſſent *Papæ Iulio*. Etenim hoc Anno, majores conſuetis Eleëmoſynas diſtribuit; Etiam incarceratos omnes circa Civitatem *Londini*, redemit, qui detenti erant pro Debitis aut Feudis ad Summam Quadraginta Solidorum, aut infra. Acceleravit etiam Fundationes religioſas: Et Anno ſequente, (qui fuit *Regni* ſui Viceſimus tertius,) illam *Savoiæ* perfecit. Quinetiam, acerbas Populi ſui Querimonias, contra Exactiones & Oppreſſiones *Dudleii* & *Empſoni*, & eorum ſequacium, audiens; partim per homines probos & devotos, qui circa eum erant; partim per Conciones publicas, (Concionatoribus in hac parte, munere

ſuo

ſuo libere fungentibus) magna circa eas res pœnitentia, & conſcientiæ morſibus, ut pius Princeps, tactus eſt. Nihilominus, *Empſonus* & *Dudlejus*, etſi non potuiſſent non audire, de *Regis* in hac parte Conſcientiæ ſcrupulis, tamen ac ſi *Regis* anima & Pecunia diſtinctis officiis attributæ & aſſignatæ eſſent, ut nihil rei haberet una earum cum altera, nihilo lentius Populum gravabant quam antea. Eodem enim Anno viceſimo tertio, crudeliſſime actum eſt cum *Guilielmo Capello*, *Equite Aurato*, jam ſecunda vice, prætextu, quod ſe male geſſiſſet, in Prætura ſua *Londinenſi*. Crimen autem non aliud erat, quam quod, in Solutionibus quibuſdam, Nummos aliquot adulterinos ſciens accepiſſet: Neque tamen, de illis, qui Nummos adulteraſſent, Inquiſitionem diligentem, & exactam feciſſet. Propter hoc crimen & alia quædam ei imputata, condemnatus eſt in Summa bis Mille Librarum: Cumque Vir eſſet animoſus, & prioribus vexationibus induratus, ne Dodrantem quidem ſolvere voluit: Et ſimul (ut videtur) verbis quibuſdam contumacibus, in ejuſmodi proſecutiones, invectus eſt: unde *Turri* commiſſus eſt, ibique remanſit uſque ad Mortem *Regis*. *Kneſworthus*

quo-

quoque, nuper *Major Londinenſis*, & uterque *Vice-Comes* ejuſdem Anni, pro delictis quibuſdam, in Adminiſtratione Munerum ſuorum, in Judicium adducti, incarcerati, & poſtea Solutione Mille & Quadragintarum Librarum, redempti. Item *Hawiſius*, unus ex *Aldermannis Londini*, impetitus fuit, & Dolore & Anxietate Animi, antequam lis ad finem perducta eſſet, mortuus. *Laurentius* etiam *Ailmerus*, Eques Auratus, qui ſimiliter *Major Londinenſis* fuerat, & ambo ejus *Vice-Comites*, Mulctam mille librarum ſubierunt. *Laurentius* autem, quod ſolvere mulctam recuſaſſet, cuſtodiæ commiſſus eſt; Ubi remanſit, uſque dum *Empſonus* ipſe, loco ejus, incarceratus eſſet.

Minime mirum erat, (cum delicta tam levia, mulctæ tam graves eſſent) ſi theſauri *Regis* reconditi, quos moriẽs reliquit; quorumq; pars maxima, in locis occultis, ſub clave & cuſtodia ſua propria, *Richmondiæ*, repoſita erat; aſcendiſſent ad Summam quinque millionum, & Dimidiæ, Aureorum: Maſſam certe grandem Pecuniæ, etiam pro ratione temporum præſentium.

Ultimum Negotium Status, quod *Regis* hujus Felicitatem temporalem clauſit, fuit Concluſio glorioſi illius Matri-

mo-

monii, inter Filiam ſuam *Mariam*, & *Carolum Principem Caſtiliæ*, poſtea *Imperatorem* celeberrimum; utraque parte teneræ Ætatis tunc exiſtente. Qui Tractatus conſummatus erat, per *Epiſcopum Foxum*, & alios *Regis* Delegatos, *Caleti*, Anno proximo ante *Regis* Obitum. Qua Affinitate, (ut videtur,) ita delectatus eſt, & quaſi raptus, ut in Literis, quas illa de re ad *Civitatem Londini* ſcripſit, (mandans ut omnia lætitiæ & Exultationis Indicia exhiberent,) gloriaretur, ac ſi muro Aheneo *Regnum* iſtud circumdediſſet. Cum Generos ſibi jam aſciviſſet; *Regem Scotiæ*, & *Principem Caſtiliæ* ac *Burgundiæ*, Ita ut jam, nihil videretur addi poſſe, ad hujus magni *Regis* mundanam Felicitatem, uſque ad ſummum faſtigium evectam, (ſive quis intueatur excelſas illas Liberorum ſuorum Nuptias; ſive Famam ejus, longe lateque, per Orbem ſparſam; ſive Divitias fidem fere ſuperantes; ſive Succeſſuum ſuorum perpetuam Conſtantiam;) præter Mortem opportunam, quæ eum ab aliquo Fortunæ impetu futuro, ſubduceret: Qui certe (propter Odia Populi ſui, & Titulum Filii ſui, tunc Ætatem octodecim Annorum implentis, Principis certe Audacis & Libe-

ralis; quique ipſo Aſpectu, & Oris Majeſtate, Oculos Populi in ſe trahebat, fortaſſe in eum irruere potuiſſet.

Ad coronandum etiam *Vitæ* ſuæ Exitum, æque ac *Regni* ſui Initium, Opus Pietatis & Miſericordiæ edidit, eximium & Imitatione dignum. Nam Condonationem generalem promulgavit, qualis in Coronatione *Regum* concedi ſolet; Ut certus novæ Coronationis, in *Regno* meliore. Quin & Teſtamento ſuo declaravit, ſe velle, ut Reſtitutio fieret earum Summarum Pecuniæ, quæ ab Officiariis ſuis, injuſte extortæ fuiſſent.

Hoc modo, *Salomon* iſte *Anglorum*, (Nam & *Salomon* ipſe exactionibus Populo ſuo gravis fuit,) cum quinquaginta duos Annos vixiſſet, atque Viginti tres Annos, & octo Menſes regnaſſet; Memoria integra, & ſtatu Animæ beatiſſimo, in magna Malacia Morbi lenti, ad Cœlum migravit, Viceſimo ſecundo *Aprilis*. Anno Salutis 1508. apud *Palatium* ſuum *Richmondiæ*, quod ipſe exædificaverat.

REx *iſte* (*ut verbis utamur quæ Merita ejus exæquent*,) *fuit inſtar* Miraculi *cujuſdam: Ejus ſcilicet generis, quod prudentes attonitos reddit, imperitos leviter percellit. Plurima ſiquidem habuit, &*

in

in Virtutibus ſuis, & in Fortuna; Quæ non tam in Locos Communes cadunt, quam in Obſervationes prudentes & graves. Vir certe fuit Pius, *ac* Religioſus, *& Affectu, & cultu: Sed ut erga Superſtitionem, pro modo Temporum ſuorum, ſatis perſpicax: Ita interdum Politicis Rationibus, & conſiliis, nonnihil occæcatus.* Perſonarũ Eccleſiaſticarum *promotor, erga* Aſylorum *Privilegia (quæ tanta ei Mala pepererant,) non durus. Haud paucà* Religioſorum Cœnobia *fundavit, & dotavit; quibus accedit memorabile illud* Hoſpitale Savoya *dictum. Magnus nihilominus Eleëmoſynarius in ſecreto; Quod luculenter indicat, etiam publica illa opera, Dei Gloriæ, non ſuæ, data. Pacem ſe ſummopere, & amare, & pro viribus procurare, perpetuo præ ſe tulit. Atque illud in Fœderum præfationibus illi frequens fuit;* Pacem, cum Chriſtus in mundum veniret, Anglos præcinuiſſe; cum è mundo excederet, ipſum Dominum legaſſe. *Neque hoc ei, Timori aut Animi Mollitiei, imputari poterat, (quippe qui animoſus fuerit & Bellator,) ſed Virtuti vere Chriſtianæ, & Morali. Neque tamen illud eum fugit, à via pacis aberrare illum, qui eam nimio plus videatur appetere. Itaque Famas, & rumores,*

&

& Apparatus Belli, ſæpe excitabat, donec Pacis Conditiones in melius flecteret. Etiam illud notatu non indignum, quod tam ſedulus Pacis Amator in Bellis tam fœlix extiterit. Siquidem Arma, & expeditiones ejus, neque in Bellis externis, neque in Civilibus, unquam ei improſpere ceſſerunt: Neque noverat ille, quid clades bellica eſſet. Bellum in Adeptione Regni, *necnon* Comitis Lincolniæ, *&* Baronis *Rebelliones, terminavit Victoria: Bella* Gallica *&* Scotica *Pax, ſed Pax ab hoſtibus ultro petita: Bellum illud* Britanniæ, *Caſus, Mors nimirum* Britanniæ Ducis: *Tumultus* Baronis Lovelli, *item* Perkini, *tam ad* Exoniam, *quam in* Cantio, *Fuga Rebellium, antequam Prælium tentarent: Adeo ut propria ei fuerit Armorum Felicitas, atque inviolata. Cujus rei cauſſa haud parva, quatenus ad Seditiones inteſtinas compeſcendas, proculdubio fuit, quod in iis reſtinguendis, Perſonam ſuam nunquam ſubtraxerit. Prima quandoque pugna, per Duces ſuos tranſegit, cum ipſe ad ſuppetias ferendas præſto eſſet: ſed aliquam Belli partem ſemper ipſe attigit. Neque tamen hoc ipſum omnino propter Alacritatem & Fortitudinem, ſed partim ob ſuſpiciones, quod aliis parce fideret.*

Leges Regni *in magno honore ſemper habuit, eaſque Auctoritate ſua munire videri voluit. Licet hoc ipſum, non minimo quidem ei eſſet impedimento, ad ea quæ voluit, pro arbitrio ſuo, exequenda. Ita enim commode earum habenas tractavit, ut ne quid de Proventibus ſuis, aut etiam* Prærogativa Regia,*intercideret. Attamen,tali uſus eſt temperamento,ut ſicut interdum* Leges *ſuas, ad Prærogativæ ſuæ Iura traheret, & prope torqueret; Ita rurſus per vices, Prærogativam ſuam, ad* Legum *æquabilitatem & moderationem, conſulto demitteret. Etenim, & Monetarum Regimen, & Belli ac Pacis Tractatus & conſilia, & Rei Militaris Adminiſtrationẽ, (quæ omnino abſoluti juris ſunt,) ſæpenumero ad* Comitiorum Regni *deliberationes, & Vota,referebat. Iuſtitia temporibus ſuis, recte & æquabiliter adminiſtrata fuit: præterquam cum* Rex *in lite Pars eſſet: Præterquam etiam, quod Conſilium privatum* Regis,*communibus cauſis,circa* Meum & Tuum, *ſe nimis immiſceret. Etenim Conſeſſus ille mera erat tum Curia & Tribunal Iuſtitiæ, præſertim ſub* Regni *ſui Initiis: enim vero in illa Iuſtitiæ parte,quæ fixa eſt, & tanquam in ære inciſa, (hoc eſt prudentia Legiſlatoria,) prorſus excelluit. Iuſtitiam etiam*

etiam ſuam, Miſericordia & Clementia temperavit. Vtpote, ſub cujus Regno, *tres tantum ex Nobilitate, pœna capitali affecti ſunt.* Comes *nempe* Warvvicenſis, Aulæ Regiæ Camerarius, & Baro Audlejus. *Quamvis priores duo, inſtar multorum eſſent, quatenus ad Invidiam, & obloquia, apud Populum. At ne auditu quidem cognitum erat, tantas* Rebelliones, *tam parca ſanguinis, per gladium Iuſtitiæ, miſſione expiatas fuiſſe, quam fuerunt duæ illæ inſignes Rebelliones,* Exoniæ, & *prope* Grenovicum. *Severitas autem illa, ſatis cruenta, qua in primos illos, infimæ Conditionis homines, qui* Cantium *appulerunt, animadverſum eſt, ad Fæcem quandam populi tantum pertinebat. Diplomata autem illa generalia, quæ gratiam præteritorum* Rebellibus *faciebant, perpetuo Arma ſua & præibant, & ſequebantur. Videre autem erat, apud eum, miram quandam & inuſitatam, Gratiæ, larga manu præbitæ, & plane inexpectatæ, cum ſuppliciorum ſeveritate, Alternationem. Quod quidem, ſi tanti* Principis *prudentiam cogitemus, minime Inconſtantiæ, aut Conſiliorum vacillationi, imputari poterit; ſed aut Cauſſæ alicui Secretæ, quæ jam nos latet; aut Regulæ cuidam, quam ſibi præſcripſerat, ut*

Rigoris & Manſuetudinis vias per vices experiretur. Sed quo minus Sanguinis, eo plus pecuniæ haurire ſolebat. Atque ut nonnulli ſatis malevole interpretabantur, in altero fuit continentior, ut in altero premeret magis: utrunque enim intolerabile plane fuiſſet. Natura proculdubio erat ad accumulandos Theſauros pronior, & Divitias plus quam pro faſtigio ſuo, admirabatur. Populus *certe, quibus hoc natura inditum eſt, ad conſervandas* Monarchias, *ut* Principes *ſuos excuſent, licet ſæpenumero minus juſte, in Conſiliarios eorum, & Miniſtros, culpam rejiciant, hoc ipſum* Mortono Cardinali,*&* Reginaldo Brajo *Conſiliario imputabat: qui tamen viri, (ut poſtea luculenter patebat,) utpote qui pro veteri ipſorum apud eum Auctoritate & gratia, plurimum pollebant, ita Ingenio ejus obſecundabant, ut id tamen nonnihil moderarentur: ubi contra, qui ſequebantur,*Empſonus *&* Dudlejus *viri nullius apud eum Auctoritatis, niſi quatenus Cupiditatibus illius ſervilem in modum, miniſtrabant, viam ei, non tantum præberent, verumetiam ſtruerent; ad eas Oppreſſiones & Concuſſiones, pro pecuniis undique excutiendis, quarum & ipſum ſub finem vitæ ſuæ pœnituit, quibuſque* Succeſſor *ejus renun-*

nun-

nunciavit: Quin & eaſdem diluere & expiare connixus eſt. Iſte autem Exceſſus, tunc temporis, complures nactus eſt Interpretationes, & gloſſas. Nonnulli in ea opinione erant, perpetuas Rebelliones, *quibus toties vexatus fuit, eum ad hoc redegiſſe, ut odio Populum ſuum haberet. Alii judicium faciebant, hoc eo tendiſſe, ut Ferocitatem Populi reprimeret, eumque propter inopiam, humiliorem redderet. Alii eum Filio ſuo vellus aureum relinquere cupiiſſe. Alii denique, eum Cogitationes ſecretas, de Bello aliquo externo, animo agitaſſe. Verum illi forſitan, ad veritatem propius accedent, qui cauſſas hujus rei minus longe petunt, eaſque attribuunt naturæ ſuæ: Ætati ingraveſcenti, paci, quæ opes alit, animoque nulla alia ambitione, aut opere, occupato. Quibus illud addere placet, eum quod quotidie per Occaſiones varias, Inopiæ mala, & difficiles pecuniarum Conquiſitiones, in aliis* Principibus *obſervaret, ex comparatione quadam, plenarum Arcarum felicitatem, melius agnoviſſe. Quatenus ad modum, quem ſervabat, in* Theſauris *impendendis, hoc habuit; ut nunquam Sumptui parceret, quem negotia ſua poſtulabant. In Ædificando magnificus, in Remunerando tenacior, ita ut, Liberalitas*

ſua, potius ſe applicaret, ad ea, quæ ad ſtatum ſuum proprium, aut Memoriam Nominis ſui pertinerent, quam ad Præmia Benemeritorum.

Fuit ille alti & Excelſi Animi; *Propriæ ſententiæ, proprii Conſilii, Amator; utpote qui ſeipſum revereretur, & ex ſe revera* regnare *vellet. Si privatæ conditionis fuiſſet, Superbus proculdubio habitus eſſet: ſed in* Principe *prudente, nihil aliud hoc fuit, quam ut intervallum & ſpatium juſtum & debitum, inter ſe & Subditos ſuos tueretur; Quod certe erga omnes conſtanter tenuit; Nemini propinquum permittendo aditum, neque ad Auctoritatem ſuam, neque ad ſecreta. A nullo enim ex ſuis regebatur.* Regina, conſors *ejus, licet eum compluribus pulcherrimis Liberis, quinetiam* Corona *ipſa, (utcunque illud fateri non ſuſtineret,) beaſſet, parum apud eum potuit.* Matrem *magna ſane reverentia proſecutus eſt, ſed ad participationem Conſiliorum ſuorum raro admovit. Qui vero grati ob converſationem ipſi forent, (qualis fuit* Haſtingus *apud* Regē Edvvardum quartum, *aut* Carolus Brandonus *poſtea apud* Henricum Octavum,) *nulli fuerant, Niſi forte inter tales numeraremus,* Foxum Epiſcopum, *&* Brajum, *&* Empſonum;

quod

quod eos tam frequenter ſecum habuit. Sed non alio modo, quam ſicut Inſtrumentum plerumque ſecum habet Artifex. Gloria inanis, ſi in aliquo alio Principe, minimum in illo fuit; Ita tamen, ut de Majeſtate, quam ad ſummum faſtigium uſque ſemper attollebat, nihil remitteret; Haud ignarus, Majeſtatis *reverentiam* Populum *in obſequio continere:* Inanem *autem* Gloriam, (*ſi quis recte rem æſtimet,*) Reges Populari Auræ *proſtituere.*

Erga Fœderatos *ſuos juſtum ſe & conſtantem præbuit, tectum tamen, & cautum; Sed contra, tam diligenter in eos inquirebat, ſe interim ita velans & reſervans, ut illi aſpicerentur, tanquam in lumine poſiti, ipſe, veluti in tenebris collocatus, lateret. Abſque Specie tamen hominis ſe occultantis, ſed potius libere & familiariter communicantis Negotia ſua, atque de illorum rebus viciſſim percontantis. Quantum autem ad puſillas illas Invidias & Æmulationes (quæ inter* Principes, *haud parvo rerum ſuarum detrimento, intercedere ſolent,) nihil tale in eo cernere erat; ſed ſuas res ſedulo & ſolide agebat. Atque certiſſimum eſt, Exiſtimationem ejus domi magnam, in externis partibus adhuc majorem & illuſtriorem*

 fuiſſe.

fuiſſe. Exteri enim, qui Negotiorum ejus Ductus, & vias particulares, cernere non poterant, ſed Summas tantum, & Exitus eorum, intuebantur: eum perpetuo conflictari, & perpetuo ſuperiorem eſſe, animadvertebant. Partim etiam in cauſſa erant Literæ & Relationes Legatorum *exterorum, qui in Comitatu Aulæ ſuæ, magno numero, erant. Quibus, non tantum Comitate, Muneribus, & Golloquiis familiaribus, ſatisfaciebat, verum in Colloquiis illis ſuis haud parva admiratione illos perſtrinxit, cum viderent univerſalem ejus* Rerum Europæarum *notitiam. Quam licet ex ipſis Legatis, eorumque Informationibus, maxima ex parte, hauſerat, nihilominus, quod ab univerſis collegerat, admirationi erat ſingulis. Ita ut magna ſemper conſcriberent ad Superiores ſuos, de Prudentia ejus, & Artibus Imperandi. Imo poſt Reditum eorum, in Patrias ſuas, per Literas, de rebus omnimodis ſcitu dignis, eum frequenter certiorem faciebant. Tantæ fuit dexteritatis, in conciliandis ſibi* Principum *externorum Miniſtris.*

Omnibus profecto modis ſollicitus erat, de procuranda ſibi & obtinenda, rerum ubique occurrentium, notitia. Quam ut aſſe-

aſſequeretur : non tantum exterorum Miniſtrorum, qui apud ſe reſidebant, induſtria uſus eſt, atque Penſionariorum ſuorum, quos tam in Curia Romana, *quam alibi, in Aulis* Principum, *fovebat, verum etiam ſui ipſius* Legatorum, *qui apud Exteros perfungebantur. Quem in finem, Mandata ejus, uſque ad curioſitatem diligentiſſima erant, & per Articulos ordine digeſtos. Inter quos, plures erant, plerunque, quæ ad Inquiſitionem, quam quæ ad Negotiationem, pertinerent, exigendo Reſponſa particularia, & Articulata, ad quæſtiones ſuas reſpectiva.*

Quantum vero ad Emiſſarios ſuos, quos tam domi, quam foras, ad explorandas Machinationes, & Conjurationes, contra ſe initas, ſubornabat: Sane hoc, quo loco res ſuæ erant, apprime neceſſarium fuit. Tot in eum, veluti Talpæ ſubterraneæ, perpetuo operam dabant, quo ſtatum ejus labefactarent, & ſubfoderent. Neque hoc illicitum habendum eſt. Etenim, ſi in Bello *Exploratores probantur adverſus Hoſtes legitimos, multo magis adverſus Conjuratos & proditores. Verum ut Fides hujuſmodi Exploratoribus concilietur, per Iuramenta, & per Execrationes, atque* Anathemata, *contra illos, tanquam Hoſtes,*

 fulmi-

fulminata; defenſionem juſtam non capit. Sacra *enim iſta veſtimenta Larvis non conveniunt. Veruntamen, habebat illud in ſe boni, Induſtria iſta emiſſarios adhibendi; ut quemadmodum, opera eorum, multæ Conjurationes detectæ, ita etiam Fama eorum, & diffidentia inde nata, plurimæ ne tentarentur, proculdubio cohibitæ fuerint.*

Maritus *erat minime uxorius, ne indulgens quidem; Sed comis, & conſortio blandus, & ſine zelotypia. Erga* Liberos *ſuos itidem Paterno plenus Affectu, magnam ſuſcipiens curam de iis optime educandis; Ad hoc etiam Animi quadam altitudine, aſpirans, ut Conditiones eis dignas & ſublimes procuraret; Honores quoque quales Amplitudinem eorum condecerent, ab omnibus deferri curavit; Sed non admodum cupidus, ut in Oculis Populi ſui, extollerentur.*

Ad Sanctius Conſilium *ſuum plurima Negotia referebat, ubi frequenter & ipſe præſidebat; Satis gnarus, hoc pacto, ſe via recta & ſolida inſiſtere, tam ad Auctoritatem ſuam roborandam, quam ad Iudicium ſuum informandum. Ad quem etiam Finem, patiens fuit Libertatis eorum; Tam in ſuadendo, quam in ſuffra-*

ſuffragia ferendo, donec Animi ſui ſenſum, quam ad Finem deliberationum reſervare ſolebat, declaraſſet. Nobilitati *ſuæ aliquantum gravis fuit, & ad Negotia ſua potius* Eccleſiaſticos, *&* Juriſconſultos, *evehebat; Qui magis ad obſequium parati, & apud Populum minus gratioſi erant: quod quidem ut imperioſe regnaret, profuit: ut tuto, non item. Adeo ut mihi perſuaſiſſimum ſit, hunc ejus morem fuiſſe cauſſam non exiguam crebrarum perturbationum, quæ ſub Regimine ſuo contigerunt: propterea quod* Proceres Regni, *licet fidi, & obedientes, non tamen alacriter cum eo cooperabantur: ſed vota ejus magis Eventui permittebant, quam ad effectum urgebant. Nunquam ſibi metuit, à* Servis *&* Miniſtris, *elatioribus Ingeniis & Virtutibus præditis: Id quod in moribus erat* Ludovico Undecimo Galliæ Regi: *Sed è contra, ad ſua Negotia admovit viros, qui ſuis Temporibus maxime eminebant: Quod ni feciſſet, fieri non potuit, ut Res ſuæ tam proſpere cedere potuiſſent. Hi erant, nimirum in Rebus Bellicis,* Dux Bedfordiæ, Comites Oxoniæ, *&* Surriæ; Barones Daubeney, *&* Brookus; *&* Poyningus, *Eques Auratus: in Rebus autem Civili-*

bus, Mortonus, Foxus, Brajus, Prior *de* Lanthony, Warhamus, Urſvvicus, Frovvicus, *& alii: Neque ei curæ erat, quam vafri & callidi eſſent, quibus Negotia committebat. Putabat enim, ſui ipſius Artes, eorum Artibus poſſe prædominari. Sicut autem in* Miniſtris *delegendis, ſummo judicio agebat: Ita & in iis, quos delegerat, protegendis, haud minore utebatur Conſtantia. Mirabile enim quiddam eſt, quod licet* Princeps *eßet occulti & reconditi ſenſus, & majorem in modum ſuſpicax, Tempora quoque ſua turbulenta, & Conjurationum plena, Spatio tamen viginti quatuor Annorum quibus regnavit, nunquam Conſiliarium aliquem ſuum, aut interiorem Miniſtrum, dejecit aut diſcompoſuit, excepto Solo* Stanlejo Aulæ *ſuæ* Camerario. *Quatenus vero ad* Subditorum *ſuorum erga eum affectus; ita res erat: ut ex tribus illis Affectibus, qui Corda Subditorum erga* Principes *ſuos devinciunt, Amore ſcilicet*, Metu, *&* Reverentia; *ultimo horum eximie gauderet, ſecundo mediocriter, tertio autem tam parce, ut reliquis duobus ſecuritatem ſuam deberet.*

Princeps erat ſubtriſtis, ſerius, & cogitabundus; quique ſecretas, in Animo ſuo

ſuo obſervationes, & curas, foveret : Cui etiam Commentarioli & Memoriæ *manu propria ſcripta , præſto ſemper erant, præcipue circa* Perſonas : *Quos nimirum ex ſubditis ſuis ad Munia deſtinaret : Quibus Præmiorum debitor eſſet : De quibus inquirendum : A quibus cavendum : Qui itidem eſſent inter ſe maxime , aut Factione , aut meritis colligati , & veluti in partes deſcendiſſent : Et ſimilia : veluti Diaria quædam Cogitationum ſuarum, componens, & ſervans. Traditur etiam hodie Narratio quædam faceta ,* Cercopithecum ſuum *(ab aliquo ex ſuis Cubiculariis , ut creditum eſt , impulſum ,) die quadam , præcipuum ex Diariis ſuis, tunc forte incurioſe poſitum, in fruſta innumera diſcerpſiſſe. Ad quod, Aulici quibus anxia illa diligentia minime complacebat, Riſu diſrumpebantur.*

Quamvis autem eſſet Apprehenſionum & Suſpicionum *plenus, attamen ſicut facile eas admittebat, ita rurſus dimittebat, eaſque Iudicio ſuo ſubjiciebat. Vnde, potius ſibi ipſi moleſtæ, quam in alios periculoſæ, exiſtebant. Fatendum eſt tamen, Cogitationes ſuas, tam fuiſſe numeroſas, & complicatas, ut ſimul ſtare ſæpius non poſſent, ſed quod in aliquibus prodeſſet, ad alia ob-*

eſſet: Neque fieri potuit ut adeo ultra Mortale prudens eſſet, aut felix, ut rerum pondera juſta perpetuo exciperet. Certe Rumor ille, qui tot & tantas ei turbas concitavit, nempe quod Dux Eboraci dimiſſus & adhuc ſuperſtes fuit, ſub principiis, vires & fidem ab ipſo nactus eſt: quia ſcilicet hoc credi volebat, ut mollius ei imputaretur, quod in Jure proprio, & non in uxoris Jure, regnaret.

Affabilis fuit, & blanda quadam Eloquentia pollens, magnaque prorſus uti conſueverat verborum dulcedine, & illecebris, cum aliquid ſuadere, aut perficere vellet, quod enixe cupiebat. Studioſus magis erat, quam Eruditus: Libros, plerunque, qui Gallica lingua conſcripti erant, legens. Licet Latinæ Linguæ rudis non eſſet: Quod ex eo patet, quod Hadrianus Cardinalis, & alii, quibus Lingua Gallica ſatis familiaris erat, nihilominus Latine ad eum ſemper ſcriberent.

Quatenus ad Delicias & Voluptates hujus Regis, muta prorſus eſt earum Memoria. Nihilominus apparet, ex mandatis illis, quæ Marſino, & Stilo, circa Reginam Neapolitanam dedit, eum de Forma, & Pulchritudine, ejuſque partibus, perite admodum interrogare potuiſſe. Cum

Vo-

Voluptatibus *ſic agere ſolebat, ut* Reges *magni cum menſis Bellariorum : Pauliſper eas inſpicientes, & ſtatim terga vertentes. Neque enim unquam regnavit* Princeps; *qui magis Negotiis ſuis deditus eſſet : Totus in illis, & totus ex ſeſe. Ita ut, in* Haſtiludiis, & Turneamentis, & *aliis Pugnarum Simulachris, nec non Saltationibus perſonatis, & hujuſmodi celebritatibus, potius cum dignitate quadam, & comitate, Spectator eſſe videretur, quam iis magnopere capi aut delectari.*

In eo proculdubio, ut in cæteris Mortalibus univerſis : (ac præcipue in Regibus,) Fortuna *influxum quendam habebat in* Mores, & Mores *viciſſim in* Fortunam. *Ad culmen* Regium *aſcendit, non tantum à* Fortuna privata, *quæ Moderatione eum imbuere poſſet, verumetiam à* Fortuna Exulis, *quæ ſtimulos ei Induſtriæ & Sagacitatis addiderat.* Tempora *autem* Regiminis *ſui, cum eſſent potius proſpera, quam tranquilla, Confidentiam ex Succeſſibus addiderant,* Naturam *interim ſuam, aſſiduis vexationibus, fere perverterant.* Prudentia *autem ejus, per frequentes è periculis Emerſiones, (quæ ſubitis eum Remediis fidere docuerant,) verſa eſt potius in Dexteritatem quandam, ſe-*

ipſum

ipſum è malis, quando ingruerent, extricandi, quam in providentiam, illa ex longinquo arcendi, & ſummovendi : Sed & Indole propria, Oculi Mentis *ejus, non abſimiles erant,* Oculis *quorundam* Corporalibus: *Qui ad objecta prope ſita validi ſunt, ad remotiora infirmi.* Prudentia *enim ejus occaſione ipſa ſubito ſuſcitabatur : Atque eo magis, ſi Occaſioni acceſſerit Periculum. Atque hæc* Fortuna *in* Naturam *ſuam potuit; nec deerant rurſus quæ* Natura *ſua* Fortunæ *ſuæ impoſuit. Nam ſive hoc tribuendum ſit Providentiæ ejus Defectui, Aut in rebus, quas decreverat, Pertinaciæ : Aut ſuſpicionibus, quæ aciem Mentis ejus perſtringebant : vel quicquid aliud in cauſſa fuit: certum eſt,* Fortunæ *ſuæ perturbationes continuas, (præſertim nulla violenta occaſione ſubnixas,) exoriri non potuiſſe, abſque magnis aliquibus in Natura ſua Impedimentis, & Erroribus in Conſtitutione Animi ſui radicali : Quæ neceſſe habuit, ſalvare & emendare, per mille puſillas Induſtrias, & Artes : verum illa omnia apertius ſe produnt in* Hiſtoria *ipſa. Veruntamen, intueamur licet eum, cum Defectibus ſuis omnibus, ſi quis eum cum* Regibus, *in* Gallia, *&* Hiſpania,

con-

contemporaneis ſuis , conferat ; Reperiet eum , Ludovico Duodecimo Galliarum Regi, *Prudentia civili ,* & Ferdinando Hiſpaniarum , *Fide & Candore, anteponi debere. At ſi* Ludovicum Duodecimum *demas,* & Ludovicum Undecimum, *qui paulo ante regnavit , ſubſtituas : magis convenient Exempla , fierentque verius Parallela. Illi enim tres ,* Ludovicus, Henricus , & Ferdinandus , *pro* Tribus Magis *cenſeri poſſunt , inter illius Ætatis* Principes. *Vt verbo concludamus , Si* Rex *iſte , res majores non geſſit, in cauſſa ipſe fuit ſibi : Quicquid enim ſuſcepit, perfecit.*

Corpore *erat* Henricus decoro, *Statura juſta paulo procerior, erectus,* & *Membrorum compage bona , ſed gracilis.* Vultus *erat talis, quæ Reverentiam incuteret,* & *aſpectum Viri* Eccleſiaſtici *aliquantum referret. Et ſicut minime erat obſcurus aut ſuperciliosſus , ita neque blandus aut Conciliator : Sed tanquam* Facies *hominis Animo compoſiti & quieti : Sed non commoda* Pictori; *Gratioſior ſcilicet facta cum loqueretur.*

Hujus Regis Dignitas *præcellens pati poſſit , ut memorentur Narrationes quæpiam, quæ ei Divinum aliquid imponant.*

Cum

Cum Matris *ejus* Margaretæ, *Fœminæ raris virtutibus ornatæ Nuptias*, *Multi Proci ambirent*; *viſa eſt videre in Somniis*, Virum quendam Epiſcopo ſimilem, habitu Pontificali, tradere ei in manum, Edmundum Comitem Richmondiæ, Henrici Patrem, pro Marito. *Neque illa, Liberos unquam alios concepit, præter* Regem, *licet tribus Maritis nupta : Quodam etiam die Feſto, cum* Henricus Sextus (*cui Innocentia Sanctitatem aſtruebat*,) *à prandio lavaret*, *oculoſque in* Henricum, *tunc Adoleſcentulum, conjiceret*, *dixit*: Adoleſcens iſte, Coronam, pro qua nos confligimus, pacifice tandem poſſidebit. *Sed quod vere in eo divinum cenſeri poſſit, hoc fuit : Quod non minus Fortunam* boni Chriſtiani, *quam* magni Regis *ſortitus ſit : Vita exercitata, Morte pœnitenti. Ita ut non magis in* Mundanis, *quam* Spiritualibus, *Victor triumphaverit*; *& Militia ei in Conflictibus, tam Peccati, quam Crucis, proſpere ceſſerit.*

Natus *eſt*, *apud* Caſtrum Pembrochiæ, Sepultus *apud* Weſtmonaſterium, *in* Monumento, *inter opera* Europæ, *pulcherrimo, & elegantiſſimo, ſive* Capellam *ſpectes, ſive* Sepulchrum. *Ad-*

eo ut magnificentius jam , in Sepulchri *ſui* Monumento, *habitet mortuus, quam vivus, aut* Richmondiæ, *aut in alio quopiam* Palatio *ſuo, habitaverat. Optaverim ut idem ei contigiſſet, in hoc* Famæ *ſuæ* Monumento.

FINIS.

INDEX VOCABULORUM

hac Hiſtoria contentorum, quæ *Anglis* ſunt Peculiaria.

PROTECTOR : *Regens durante minore ætate Regis.* Pag. 7

Roſa Alba : *Erant in Anglia duæ Familiæ, quæ de Regno contenderunt: altera* Eboracenſis, *quæ inſignia gerebat* Roſæ Albæ ; *altera* Lancaſtrenſis , *quæ* Roſæ Rubeæ. 10

Comitia : *Conventus Ordinum* Angliæ;*videlicet, Prælatorum, Procerum, & Communitatis Regni : ex quorum conſilio, Rex Leges ſancit, Pecuniis inſtruitur, & alia magni momenti tranſigit. Ea* Comitia *interdum appellantur* Comitia *Parlamentaria , interdum Parlamentum.* ibid.

Turris Londinenſis : *Caſtellum amplum, in quo continetur, & Palatium Regium, & Carcer ubi incarcerantur Proditores , & alii Criminum atrocium rei.* 11

Eques Auratus : *Ordo Equitum, qui à Rege, aut ejus locum-tenente, creantur, & calcaribus auratis ornantur.* 13

Comitatus : *Provincia, vel portio Regni integralis, ad magis commodam adminiſtrationem Iuſtitiæ & Militiæ.* 14

Crux Divi Pauli : *Suggeſtum in Cœmeterio* Divi Pauli, *ubi conciones ſacræ habentur.* ibid.

Major Londinenſis : *Præfectus annuus urbis, ſeu Prætor Vrbanus.* 16

Fraternitates Civitatis : *Collegia, ſive Societates Mercatorum, & Artificum.* ibid.

Equites Vexillarii, ſive Baneretti : *Creantur iſti ſub vexillo* Regis *expanſo, poſt Prælia.* 21

Baro: *Nomen dignitatis, ad quam evecti habent jus ſuffragii, in ſuperiori conſeſſu Ordinum, aliis privilegiis haud paucis gaudent, & inter ſuperiorem* Angliæ *nobilitatem, annumerantur.* ibid.

Remiſſio generalis: *Indulgentia Regis, qua & crimina omnia (exceptis quæ in Inſtrumento Remiſſionis ſpeciatim recenſentur) & mulctæ, aliæque ſolutiones Regi debitæ abolentur. Illa quandoque à Rege ſolo emanat, quandoque à Rege addita auctoritate Parlamenti.* 23

Inferior Conſeſſus: *In Comitiis Ordinum, ſunt duo Conſeſſus: alter ſuperior dicitur, qui conſiſtit ex Prælatis & Proceribus: alter inferior, qui complectitur, per repræſentationem, univerſum populum Regni. Atque alteruter Conſeſſus habet votum negativum in omnibus.* 25

Equites & Burgenſes Parliamenti: *Deputati Communitatis: Equites, a populo, per agres, & oppida in Burgos non erecta, eliguntur; Burgenſes ab oppidis, eo privilegio a Rege donatis.* 26

Scaccharii Camera: *Locus in quo Iudices majores conveniunt; Cum aut a Rege conſuluntur: aut propter Vota æqualia in Curiis minoribus omnes deliberant, & Suffragia reddunt: aut minorum Curiarum Iudicia retractant.* ibid.

Vice-Comes: *Gradus dignitatis inter Comitem & Baronem medius.* 27

Dominus Theſaurarius: *Præfectus Ærarii, ſive Quæſtor univerſalis Regni. Quæ dignitas eſt poſt illam Cancellarii ſecunda.* 31

Cuſtos privati ſigilli: *Privatum ſigillum diplomata Regis, Regia manu firmata excipit, & ad magnum ſigillum tranſmittit.* 32

Heraldi: *Patres patrati, aut Fœciales, qui bella denunciant, in compluribus ſolennitatibus adhibentur, & armorum inſignia diſtribuunt.* 36

Judices de Banco Regis: *Iudices Curiæ, quæ tractat cauſas criminales & violationes Pacis.* ibid.

Regii Hoſpitii Contra-Rotulator: *Officiarius ex iis, qui Regis hoſpitio, quantum ad expenſas ejus, præſunt.* 74

Subſidiaria Pecunia: *Pecuniæ, quas Parlamentum Regi concedit, vocantur ſubſidia.* 197

Camera Stellata. Camera Alba. Curia Banci Regis. Curia Banci Communis. Curia Scaccharii. Curia Cancellariæ. *Vide expoſitionem horum vocabulorum omnium, in Hiſtoria ipſa.* 111

Fines: *Finis eſt inſtrumentum, quo hæreditates transferuntur: eamq; habet vim, ut omnium jura, ſi intra tempus non agant, extinguat.* 126

Statutum de non Clameo: *Lex eſt, quæ ſub tempora belli, cum homines juri ſuo aſſerendo plerumque non vacarent, lata erat, & vim illam Finium deſtruxit, quæ tamen poſtea per aliud ſtatutum reſtituebatur.* ibid.

Dominicum: *Poſſeſſiones, quæ non ſunt Feodales, ſed in manibus Domini.* 127

Juſticiarii Aſſiſarum: *Iudices itinerantes, qui ſtatis temporibus, provincias Regni viſitant & Cauſſas terminant.* 132

Publicæ Seſſiones: *Conventus Iuſticiariorum ordinariorum, qui Pacis vocantur, & cauſſas nonnullas Regia Auctoritate muniti determinant.* ibid.

Auxilium à Tenentibus: *Pecuniarum ſummæ, quas Domini à Tenentibus ſuis exigere jure poſſunt, ad Nuptias Filiæ natu majoris, vel promotionem Filii primogeniti in ordinē equitis.* 164

Benevolentia: *Genus impoſitionis in Subditos, per ſpeciem donationis voluntariæ, ſed habens quiddam ex compulſorio.* 168

Protectiones: *Literæ Regiæ, quibus conceditur alicui, ne in judicium vocetur.* 169

Alienationes: *Tranſlationes poſſeſſionum à Tenentibus Regis, pro quibus debetur ſolutio certa Regi.* ibid.

In-

Inſigne Ordinis Periſcelidis : *Equites Ordinis Periſcelidis, ſunt Equites dignitatis celſioris, qui Periſcelide circa tibiam, paludamento honorifico, & torque aureo ornantur; Patronum habentes* S. Georgium. 188

Hoſpitii Regii Camerarius: *Officiarius ex honoratioribus, qui de Cubiculis Regiis, quæ ſupra gradus ſunt, & eorum ornatu, diſponit.* 205

Equites de Balneo : *Ordo Equitum, qui* Balneo *tinguntur, & tempore coronationis tantum, aut cum Filius Regis primogenitus creatur Princeps* Walliæ, *ordinantur.* 221

Mercæ : *Summa pecuniæ, valoris duorum ducatorum & paulo amplius.* 224

Libræ : *Summa pecuniæ, valoris trium ducatorum & paulo amplius.* ibid.

Antiquus Cenſus : *Valor terrarum, qualis per antiquas inquiſitiones relatus eſt.* ibid.

Aldermannus Civitatis Londinenſis : *Vnus ex Senatu Civitatis, cui regimen civitatis præcipue incumbit : ex quorum numero,* Præfectus *annuus eligitur.* 234

Servientes ad Legem : *Dignitas, in quam per Regem cooptantur Advocati.* 239

Breve de Attincta : *Vide expoſitionem vocabuli in Textu Hiſtoriæ.* 245

Juratores : *Iudices facti.* ibid.

Veredictum : *Pronunciatum Iudicum Facti.* ibid.

Indictamentum : *Prima inquiſitio per Iudices facti capta, quæ peremptoria non eſt, ſed accuſationis tantum loco.* ibid.

Tallagium : *Exactio pecuniarum, ſuper merces, auctoritate Regia ſolum munita.* 259

Mercatores Adventurarii : *Peculiaris Societas Mercatorum, commercium exercens cum Belgis.* 265

Cuſtos Rotulorum : *Officiarius, qui Cuſtodiam habet* Archivorum. ibid.

Quindecimæ : *Auxilii Pecuniarii genus, aucto-*

ritate

ritate Parlamenti tantum conceſſum; ſonans acſi eſſet decima quinta pars bonorum, ſed conſuetudine in ſolutionem certam, & longe minus gravem, redactum. 268

Servitium Scutagii : *Obligatio Tenentis, qua aſtringebatur ad bella cum* Scotis. 270

Vice-Comes : *Peculiaris in quaque provincia Magiſtratus annuus, cui munus incumbit mandata regia, vel circa juſtitiam, vel circa militiam, exequendi.* 279

Crux de Cheape-ſide : *Crux aurata: quæ in principali platea urbis* Londini *erecta eſt.* 307

Commiſſarii de Audiendo & Terminando : *Iudices ſpeciales, qui è re nata, aut alias à Rege aſſignantur, ad cauſas criminales determinandas.* 321

Seneſchallus magnus Angliæ ea vice: *Magiſtratus Excelſus qui pro uno die, à Rege ordinatur, cum aliquis ex Proceribus Regni, in judicium vocatur de noxa capitali.* 323

Magiſter Cæremoniarum: *Officiarius deſignatus ad Legatos exteros excipiendos, & rerum procurationem, quæ ad eos pertinent.* 337

Tenura in Capite: *Tenura immediata, de Corona aut Perſona Regis, non de Baronia, aut Prædio ſuperiore, aut hujuſmodi.* 347

Cuſtodia Minorum: *Ius, per quod Cuſtodia hæredum, minoris ætatis, qui tenent per Servitium Equitis, pertinet ad Dominum.* ibid.

Liberatura, Prima Seiſina : *Ius Domino accreſcens, ad ſummam Pecuniæ, quamprimum hæredes ſint plenæ ætatis.* ibid.

Ut-legati : *Proſcripti ex formula Legis, vel propter Capitalia, vel propter Contemptum & contumaciam.* 348

Prolocutor inferioris Conſeſſus : *Is, qui à conſeſſu inferiore Parlamenti electus, in rebus tractandis, præſidet & moderatur.* 355

FINIS.